FĂRĂ PAŞAPORT PRIN U.R.S.S.

Johann URWICH - FERRY

FĂRĂ PAȘAPORT
PRIN U.R.S.S.

... Coperta: Jean Urwich. 1977.

Johann Urwich
(Ferry)

FĂRĂ PAȘAPORT PRIN URSS

Vol. II

MUNCHEN 1977

Editura: Asociația Românilor Liberi din Germania — München.
Verlag: Vereinigung der Freien Rumänen in Deutschland e.V. — München.

Tipărit la Tipografia „Iskra“ — München — West-Germany.
Druck: „Iskra“ GmbH, 8 München 90, Ohlmüllerstr. 16, Rgb.

Motto:
Cum te comporți bine sau rău toți oameni văd în tine, numai una „neamul tău“.

Ferry

Din zei de-am fi coborâtori,
Cu-o moarte tot suntem datori
Tot una e daca-i murit
Flăcău ori moș îngârbovit,
Dar nu-i tot una leu să mori
Ori câine 'nlănțuit.

GH. COȘBUC

. . . Un popor se compară cu plăcere, sau este comparat de alții, cu un animal; cu un leu, cu un vultur sau cu un cocoș . . . Japonia poate fi comparată cu o maimuță și comunismul rusesc cu o capră.

O capră care este legată de un țăruș mănâncă complet totul ce se află în jurul ei. Mai întâi în picioare, apoi în genunchi, cu gâtul întins, pe jumătate zugrumat, cu limba întreagă scoasă, cu ochii ieșiți din orbite. Astfel linge și smulge ea până la ultima margine. Ce este sub ea, în jurul țărușului, nu-i place și lasă să se strice. Însă iarba dela extrema margine pe care o poate ajunge, iarba vecinului, îi place de minune. Comunismul rusesc se interesează puțin de Rusia însăși; nu-i aduce nici un folos, nu-i mai place. El paște mai cu plăcere la margine . . . Estonia, Lituania, Polonia, Turcia, Grecia, Iranul . . . Primul tur este păscut acum complet. Apoi s'a lungit funia și acum gâtul, limba și ochii ajung până în China, Indonesia, Europa de Vest, Spania, Franța, Italia, Belgia, Olanda, Scandinavia . . .

Dacă toate aceste nu mai sunt margine, atunci comunismul se învârte în jurul țărușului său, Moscova.

Gabriel M. BOUTSEN
în „DAS BLAUE TAL"

PANSLAVISMUL

Privind în ansanblul naționalităților care populau lagărele sovietice, după natura relațiilor care se stabileau, imediat se remarca profundul dispreț reciproc, împins până la ură, ură străveche, nestinsă, dintre polonezi și ruși, sau ucrainieni și ruși. Toți slavi. Ce facem atunci cu pan-slavismul? Dar ce să șteargă ura, pe care secolele de răscoale și represalii sângeroase au intensificat-o dându-i proporții de necrezut! Același dispreț reciproc exista între lituanieni și ruși, între finlandezi și ruși. La rândul lor, polonezii și ucrainienii deși oprimați și unii și alții de același călău rus, se evitau și se disprețuiau la fel de neiertător. Acestea erau grupurile mari care dădeau osatura și nota caracteristică vieții din lagăr. Certurile, bătăile și uciderile erau generale în această luptă surdă și ireductibilă între ruși de o parte — polonezi, ucrainieni, finlandezi, letoni, estonieni și lituanieni de altă parte. Neînțelegerile acestor grupuri masive erau exploatate firește de conducerea NKVD — ului.

Restul populației din lagăr era cum am mai spus, o pestrițătură multinațională, care ilustra cu elocvență protestul masiv al popoarelor prinse în tentaculele hidoase ale giganticei caracatițe sovietice: georgieni, armeni, români din Bucovina și Basarabia luate de curând din teritoriul României sau din vechea Republică Moldovenească dintre Nistru și Bug, turkmeni, baskiri, calmuci, mongoli, cazahi, uzbeci, comi, iranieni, ciuvași, aino, neneți, cicenți — tot amalganul sovietic — apoi japonezi, chinezi, manciurieni, turci, francezi din Indochina, belgieni, danezi din armata germană, italieni, iugoslavi, greci, bulgari, cehi, moravi, sloveni, ruteni, spanioli despre care vom mai aminti. Un babilon modern!

O parte a băștinașilor sovietici erau criminali și deținuți de drept comun. Dar, așa cum am mai spus, aceștia aveau un apendice în sentința de condamnare de așa natură, încât nu exista

deținut de drept comun care să nu fie transformat în deținut politic.

Cu ajutorul acestor criminali, autoritățile sovietice își făceau toate jocurile și manevrele în politica de stăpânire a acestei diversități de condamnați întrebuințând în permanență o atmosferă în care, un punct de vedere se putea pescui sau impune. Dintre ei iși recrutau cei mai perfecți agitatori diversioniști și provocatori.

Erau socotiți deținuți politici: colaboraționiștii cu inamicul din țările ocupate, informatorii ocupanților, răsvrătiții și orice protestator din teritoriile ocupate sau din metropola sovietică. Toți erau socotiți dușmani ai comunismului și ai poporului sovietic, spioni și trădători. Dar trădători puteau fi socotiți și alții. Cei care băteau, înjurau ori se revoltau împotriva unui președinte abuziv de colhoz: deasemenea sabotorii sau orice individ acuzat de furt din averea statului sovietic. In aceiași categorie erau încadrate uciderea, furtul de rând, maltratarea sau jignirea unui membru de partid sau a unei autorități sovietice. Tot politici erau socotiți prizonierii de război care insultaseră autoritatea sovietică a lagărului în care erau închiși sau dacă evadaseră, prizonierii de război proveniți din jandarmeria armatei inamice, poliția civilă sau militară, precum și toți funcționarii civili care administraseră teritoriile ocupate în timpul războiului în Ucraina, Belorusia, Crimeia, Caucaz, Cuban, Țările Baltice, Bucovina și Basarabia. Tot politici erau socotiți condamnații pentru crime de război și jafuri pe teritoriile ocupate, cetățenii străini reținuți și transportați aici printr'o decizie a tribunalului O.S. (Troica). In sfârșit o ultimă categorie, cu totul specială și caracteristică: internații care proveneau din două categorii deosebite.

Prima categorie era formată din orice cetățean sovietic, indiferent de origine, asupra căruia (în urma unei simple informații binevoitoare sau delațiuni) plana o bănuială de neloialitate față de partid, guvern și poporul sovietic. O simplă glumă, un protest, o nemulțumire exprimată la o petrecere, la un pahar de vin, la muncă, ajunse prin informatori la centrala NKVD, era suficientă pentru arestarea pe nepusă masă și transportarea într'un lagăr de internați politici. In aceste lagăre se stătea

necondamnat pe termen nelimitat până la o nouă conjunctură când venea o eliberare, adeseori provizorie, pentru că rămâneai cu pata de suspect pentru veșnicie. Sau se aplica așa zisa pedeapsă administrativă între 5 și 10 ani. La expirarea acestui termen însă nu se termina și pedeapsa. In loc de eliberarea așteptată, venea surpriza unei prelungiri administrative pe alți 3-5-10 ani. Și tot așa la nesfârșit, fără nici o justificare, moara administrativă funcționa strivind oamenii cu surpriza prelungirilor.

In noua concepție a lui Vișinski & Co. despre drepturile omului se făcuse o simplificare extrem de uluitoare. In țara aceasta, noii transformatori, care făceau tot ce le trăznea prin minte, cântau pe toate tonurile la tribunele lumii în straie de matador, despre libertatea popoarelor, umanitate și drepturile omului. Dar nu aplicate și în URSS. Un astfel de caz, era prin anul 1955, în Vladimirsk, în persoana unui fost prinț de la curtea țarului Nicolae II care stătea închis în lagărele sovietice din 1917. Singura grijă din partea autorităților, era ca la fiecare 10 ani să-i aducă la conoștiință o nouă prelungire a detențiunii administrative... O singură justificare pentru această interminabilă detențiune: suspect de neloialitate față de noul sistem social politic al țării. Omul acesta petrecuse singur în celulă 30 de ani. Acum, în Vladimirsk era foarte neputincios și-l scotea un alt deținut la plimbare, să ia aer. In 1955 împlinise 38 de ani de detențiune, având vârsta de peste 90 de ani.

Cea de a doua categorie de internați administrativi provenea din foștii condamnați, cărora după expirarea pedepsei nu li se da drumul în libertate pentru că erau suspecți. Da aceea în mod automat li se aplica internarea politică administrativă, după acelaș principiu al șurubului fără de sfârșit pe care l-am văzut în cazul primei categorii. Deosebirea era numai inițială. Unii erau suspecți, iar alții deveneau suspecți după prima condamnare.

In unele cazuri, după un număr de repetate prelungiri administrative le era redată libertatea dar îngrădită de obligativitatea domiciliului. Este așa zisul domiciliu forțat. De obicei localitatea era chiar zona în care se afla închisoarea sau lagărul din care internatul se eliberase. Din această categorie de deți-

nuţi şi internaţi politici se va construi viitoarea populaţie a oraşului sau aşezării care se va ridica aici.

Altora mai fericiţi, datorită unor împrejurări neaşteptate sau nenumărărate intervenţii, după repetate pedepse administrative, în momentul punerii în liberate li se aduceau chiar scuze:

— Ştiţi, a fost o mică neînţelegere! sau: Vedeţi Dv. a fost o greşeală — fie zis — o interpretare greşită a organelor de anchetă, dar au fost pedepsiţi exemplar!

In ce priveşte viaţa din acest lagăr, în afara climei aspre şi a muncii îngrozitoare din mine, nu era cu mult mai altfel decât în închisorile de până acum. Punctele cheie ale vieţii din lagăr erau în mâna blătnoilor şi a informatorilor autorităţilor, nişte borfaşi ordinari, fără nimic sfânt în ei. Erau declaraţi cu investitura NKVD-ului şi a administraţiei. Uneori însă aceste două autorităţi se ciocneau şi intrigau pe ascuns una împotriva celeilalte. Fiecare avea firul ei de informaţii iar viaţa deţinuţilor era călărită şi otrăvită pe fire multiple, — ŞEFII: şefi de baracă, şefi de bucătărie, şefi la ceai, şefi la caşă, şefi la supă, şefi la spălătorie, şefi la baie, şefi la etuvă, şefi la ambulator, la brigăzile de lucru, şefi de ture, şefi la cărat apă, şefi la pâine, şefi peste teleguţa cu măgăruşi, şefi la bibliotecă . . . şefi . . . şefi . . . şefi . . . şi peste fiecare şef enumerat sau neenumerat aici, trebuia să te păzeşti într'un anumit fel. Fiecare avea caracterul şi linia lui . . .

Intr'unul din lagărele foarte mici, un aşa zis lagăr de refacere, în care erau trimise epavele din lagărele de muncă şi care n'avea decât 120 de locuri, doar 30 de deţinuţi munceau. Restul erau şefi care decimau raţia celor 30, pentru că totalul în kilograme de alimentaţie din diversele sorturi era pentru 120. Nici mai mult nici mai puţin: 120! Dar şefii, şefii nu mâncau din acelaşi cazan în care trebuia să între alimentele celor 120. Şi de aici în colo jalea ajungea pentru plebea celor 30, dezastru. N'aşi putea afirma că disproporţia dintre cei care muncesc se menţine la unul munceşte şi alţi trei mănâncă, în toată structura lagărelor sau chiar a Uniunii Sovietice, pentru că e greu de controlat. Dar pe cuprinsul acestui lagăr se putea vedea bine structura unui stat. S'ar putea totuşi să fie şi mai dezastruoasă.

Totul era de domeniul posibilului . . . Dar să ne întoarcem la sucursala asta mică în care se poate vedea cu ochiul liber, direct, fără statistici, fără intermediari, orice mişcare, iar oamenii pot fi luaţi fiecare pe nume, pe naţionalitate; şi unde fiecare ştie câţi dinţi are celălalt în gură.

In lagărul acesta cu 30 de albine şi 90 de trîntori privilegiaţi de NKVD şi administraţie, situaţia se prezenta cam aşa: La vreo 10 bolnavi în infirmerie erau 5 sanitari şi doi medici, dar fără nici un medicament şi nici un fel de instrument medical. La cele vreo 90 de volume de cărţi politice erau 7 bibliotecari, care redactau şi o gazetă de perete. Tot ce putea însemna o situaţie privilegiată, însemna un nou blătnoi căpătuit. Apărea un informator nou mai dibaci, dacă nu putea lua locul altuia, atunci se creia un post nou sau se făceau rocade serioase cu mari mişcări în ierarhie. Lagărul acesta mic, un fost schit de călugări era o adevărată bijuterie. Vedeai în el ca'n palmă. Şi era foarte distractiv, chiar dacă-ţi făcea greaţă. Avea un comandant, un plutonier roşcovan şi mic da stat, al dracului nevoie mare. Avea afaceri personale în lagăr şi aroganţa lui de blătnoi. Intre altele, prin intermediarii lui, ne vindea mahorcă, luându-ne pâinea pe care o vindea la negru la preţ de specülă pe piaţă. De meserie era sobar şi-l chema Machiev. Cu locotenentul politruc se avea rău. Dar în pustietatea asta a lui Dumnezeu în mijlocul pădurii, ei făceau ce vroiau. Erau şi ei dumnezei cu reţele proprii de informatori. Reclamaţiile n'aveau urmări. Nici n'aveai la cine te plânge. La centrala lagărului? Acolo erau alţi draci. Doi colonei: unul administrativ, Grisciuk; altul politic, Vaţurin, Vaţurin ploşniţa.

Dreptatea era împărţită de blătnoi şi consfinţită de autorităţi prin carceră şi reducerea mâncării la jumătate din pâine şi apă.

*

. . . Aici unde suntem acum, în lagărul 2, până la sfârşitul anului 1950, încă nu ni se dăduse saltea, cerceaf, perină şi dormean îmbrăcaţi, învelindu-ne fiecare cu ce aveam, şi era cam cu aproximativ 2' peste cercul Polar, undeva pe paralela 67° — 68°.

Celor care nu mai aveau îmbrăcăminte personală li se dădeau albituri cazone, un pantalon, o haină de pânză dublată cu vată şi o pereche de pâslari făcuţi din pantaloni, îmbrăcaţi în cauciuc în partea care călca.

Barăcile în care stăteam erau din pereţi dubli de scândură între care se bătuse pământ ud şi erau la suprafaţă. In alte părţi am stat în bordee pe jumătate în pământ.

In interior erau două rânduri de paturi comune, priciuri, distanţate între ele, atât cât stând aşezat pe pat să nu loveşti cu capul în sândura celui de sus. In încăperile mai înalte, din alte lagăre am avut şi câte 3-4 paturi comune etajate, iar în mănăstirea din Oransk, unde se afla celebrul lagăr cu căsuţa poştală Moscova 7074, paturile erau suprapuse pe şapte etaje. Urcarea în pat era o adevărată ascensiune, iar masa era trasă pe plăci de lemn special legate cu sfori, arhimedic distanţate şi echilibrate.

Densitatea populaţiei unei bărăci varia între 200-400. In unele, ca de exemplu în jungla bărăcii de triaj nr. 45, numărul locatarilor se ridica la 450. Să nu mai vorbesc de capela şi trapezul mănăstirii 7074 unde într'o singură încăpere, pe şapte rânduri de paturi suprapuse dormeau unul lângă altul, ca sardelele în cutia lor până la 1500 de deţinuţi şi prizonieri, Fireşte că un astfel de mod de viaţă nu poate decât să'ţi facă silă şi groază. S'ar putea închipui o promiscuitate mai cumplită? Să nu te poţi suci în patul tău decât la comandă toţi odată? Să nu poţi duce o lingură la gură pe care să nu ţi-o numere altul sau să nu te observe alţii zece? Să ştii tot, să vezi tot, să miroşi totul şi toate ale vecinilor, doriţi şi nedoriţi, zi şi noapte, săptămâni, luni, ani!... Astea sunt lucruri care dor, mistuie şi deslânează, toceşte şi surpă. Cad ultimele cercuri şi celor cărora le-au mai rămas. Se usucă ultimele doage . . .

In astfel de condiţii era foarte firesc ca trei sau patru crime într'o zi să nu mai surprindă pe nimeni. Poate că dimpotrivă, ar fi fost anormal dacă nu s'ar fi petrecut aşa, în lumea asta interpolă, fără cercuri, fără doage. De obicei certurile şi ciocnirile cele mai sângeroase, uneori în bandă, se dădeau între diferitele partide de deţinuţi de drept comun, care de obiceiu pe

aceeaşi platformă se fereau unele de altele. Dar, dacă se întâlneau se duşmăneau la cuţite.

Totuşi blătnoii se fereau să aibă de-a face cu politrucii şi NKVD-ul ori cât de criminali ar fi fost. De obicei gaşca asta se ferea de toată oficialitatea şi opera pe cont propriu. Nu putea suferi nici partida „Sukilor" adică a „Câinilor", a javrelor credincioase politrucilor sub a căror conducere mascată operau.

Mai târziu, iniţiindu-mă în masoneria şi dedesupturile lagărelor am constatat că se deosebeau între ei şi în îmbrăcăminte, dar mai ales după căciula pe care o purtau, distincţie care rămăsese moştenire din timpul războiului civil din 1917. Unii aveau fundul căciulii negru alţii din postav roşu sau alte culori.

*

In povestirile lor, auzisem adeseori pe „blătnoi" de asociaţia lor secretă „Ciornaia Koşca" dela care moşteniseră obiceiul să poarte căciula cu postav negru spre deosebire de „Suki" care pretindeau că-şi au rădăcinile tocmai din timpul revoluţiei din 1905. Pe scurt, mi s'a lămurit repede că luptele dintre aceste două grupări de resturi umane nu erau decât continuarea ciocnirilor dintre roşi şi albi.

Intre ei se afla gaşca neutră a „mahnovţilor" care cântau când o strună când pe alta dar, întotdeauna numai după ce se lămureau cine este mai tare.

In afară de aceste trei grupări distincte, din care făceau parte numai ruşii, iar dintre ei, numai cele mai rele lepădături, mai erau o sumedenie de paraziţi şi borfaşi neînregimentaţi nicăieri, care foloseau instabilitatea şi tulburarea generală pentru a da cele mai neaşteptate lovituri, lăsându-te gol puşcă la vreme de iarnă grea sau furându-ţi mâncarea de sub nas. Fără ruşine, fără temeri maeştrii desăvârşiţi într'o sumedenie de trucuri şi perversităţi, nu dau înapoi de la nimic. Ajungeau să-ţi smulgă şi pâinea din mână şi fugeau cu ea. Atacau uneori şi grupurile de serviciu care purtau mâncarea dela bucătărie şi luau pâinea la 30-40 de inşi sau alte ori chiar hârdăul cu fiertură. Trebuie să amintesc că lagărul era mare şi loviturile erau date la locuri dosnice şi'n plină noapte polară. Alteori,

chiar în clarul obscur al zilelor. După primele experienţe, ridicarea alimentelor se făcea sub escortă puternică, formată din oamenii cei mai vânjoşi şi înarmaţi cu ghioage. Trăiam ca'n codru. Fiara putea sări de ori unde. NKVD-ul, atotputernicul NKVD, nu ştia niciodată nimic, iar administraţia dădea din umeri. Trebuia deci să te aperi. „Mahnovii" nu atacau decât cu toată formaţia lor şi numai pe cei mai slabi. Rămaşi de unul singur sau în minoritate se alipeau imediat celui mai tare. De regulă ei erau cozile de topor cele mai fidele ale şefilor mai mari sau mai mici, asigurându-şi dreptul lor de trepăduşi care trândăvesc toată ziua şi născocesc tot felul de rele în dauna celorlalţi.

Cât despre masă, deşi nu intrau în mină şi nici nu făceau altceva, ei aveau cele mai bune categorii de cartele, cartelele pentru muncile grele.

In tainele tuturor acestor categorii de borfaşi care în esenţa lor erau pe acelaş şablon ori cum s'ar fi intitulat, era greu să pătrunzi. Dar cel mai indicat era să te fereşti, pentru că — în clipa în care apărea bănuiala că ştii prea multe şi le-ai putea strica socotelile, te puteai socoti un om mort. Pentru a ne apăra de atacurile surprize, trebuia să ne strângem rândurile, dar lucrul acesta era strict interzis şi pedepsit greu. Oricine denunţa sau informa, sfârşitul era mutatul — ca să nu facă purici prea mulţi — din baracă în baracă, din brigadă în brigadă sau dintr'un lagăr în altul. Nu făceau acelaş lucru cu „suki", cu „blătnoii" sau „mahnovţi-i" lor. In rândurile acestora nu se intervenea decât foarte rar, când opoziţia lor faţă de autorităţi sau nesocotirea anumitor dispoziţii ar fi tulburat prea puternic scopurile sau interesele conducerii.

A fost un singur caz, cu un astfel de bandit care a îndrăznit să înfrunte luni de zile NKVD-ul. Pe capul lui conducerea a oferit şi premii. Şi pentru că nu-l putuseră prinde şi scoate din lagăr în nici un chip, până la urmă au scos toţi puşcăriaşii din incinta lagărului şi au întrodus grupe de puşcaşi cu arme automate care „au curăţat terenul ca la război".

Şi gata!

Era o mare plăcere să convieţuieşti, şi mai ales la cercul polar, cu astfel de oameni, pe care — în fond — cine îi zămislise?

Ai cui erau? Ai burghezo moşierimii? Ai „bestiilor" de americani? Ii aruncaseră din avion cum făcuseră cu „gândacii de colorado"?

METODE ŞI FOAMEA DE AUR

Aşa dar trebuia să ne grupăm. Dar legăturile şi prieteniile erau foarte suspecte. Şi urmau despărţirile neaşteptate şi brutale, pentru că NKVD-ul avea informaţii şi dosar asupra fiecărui individ în parte. „Sukii" şi cozile de topor mici şi mari, şefii de pe toate nivelele şi gradele, vegheau. Astfel işi tăiau unul altuia creanga pe care stăteau. Toată aparatura aceasta drăcească veghea ca oamenii să fie cât mai rupţi unul de altul, cât mai dezbinaţi sufleteşte, mai fără de încredere unul în celălalt. Provocatorii mişunau. Făceau sondaje. Cântăreau. Nimeni nu rămânea necântărit. Fiecare avea dosarul lui pe diferite fire. Undeva la centrală, informaţiile se comparau şi se trăgeau concluzii. Era ceva în dubiu, intrau alţi agenţi, alţi provocatori din altă reţea. Până ce datele cântăririi se confirmau. In cazuri mai speciale, tot sistemul de informaţii se concentra pe o singură ţintă. Când NKVD-ul vrea ceva, se obţinea. Mijloace avea. Inepuizabile.

Când se fixau asupra unui individ pe care-l socoteau mai dârz, mai răsărit sau mai cu moţ, asmuţea „agentărimea" plătită cu privilegii asupra masei şi sângelui celorlalţi şi rezultate trebuiau să apară. Provocatorii erau în apele lor. Se străduiau să intre sub pielea urmăritului, dacă nu cumva era recrutat din cei mai apropiaţi oameni de care victima nu s'ar fi ferit, chiar dacă i-ai fi atras atenţia. N'ar fi crezut că este cu putinţă. Şi totuşi a fost . . .

Agenţii vorbeau de obicei foarte liber. Injurau pe politruc, pe şefi, de la cel mai mic până la cel mai mare, pe Stalin dacă vrei . . . Fireşte că o lua gradat, să nu-ţi pară suspect. In fond era normal să-i înjuri şi să-ţi verşi necazul pentru toate lipsurile pentru toate relele, abuzurile, pentru toată inutilitatea

revoluției, pentru mascarada de după revoluție, pentru tot formalismul și tirania derivată din el, pentru uciderea omului și denaturarea adevărurilor elementare. Era normal să injuri o dată cu el... Dar, el agentul, prietenul, nu fusese decât un provocator... A aflat ce gândești. Ești sigur un dușman! Și, bine'nțeles, un dușman la nivel foarte ridicat, deci periculos. Și se ducea la „domnu" și te spunea. Așa cum fac puștii la școală spunând învățătorului toate nimicurile. Numai că puștiii o fac pe față, cu naivitate.

La câtva timp erai chemat tu de „domnu". Te lua după tipic. Ce mai faci? Cum e mâncarea? Ce e nou prin lagăr? Ce se mai vorbește. De regulă nu știai niciodată nimic, dar politicul îți demonstra că minți. Și-ți repeta el exact ce știa că de fapt gândești și ai și spus. Te mai învinuia că tăinuiești și conspiri împotriva ordinei și liniștei în lagăr. Ai fost auzit când conspirai cu prietenul dumitale X pe care n'ai vrut să-l spui că-i dușman. Iți repeta pas cu pas, ce-ai gândit, ce ai vorbit, ce ai plănuit... Firește că negai cu îndârjire, chiar dacă se trecea în mod normal la bătaie, la bătaie și la postul negru de carceră. Negai, chiar dacă te confrunta cu amicul X. Acesta, închis ca și tine, dar în altă încăpere, juca rolul exasperatului de foame, bătaie și carceră. Te implora să recunoști c'ai discutat cu el, pentru că el nemaiputând răbda bătaia la tăpli de i-au crăpat și pinglele la ghete, — bătaia peste tapla încălțămintei este mult mai dureroasă, a mărturisit vina de a fi discutat cu tine tot ce tu negasești.

— Ei, ai văzut, mă, că mă minți? Iți demonstra politrucul. Apoi urma o nouă pedeapsă, reală pentru tine, fictivă pentru agent, dar bine mascată ca să nu fie demascat.

Sistemele erau foarte numeroase și foarte variate. Unele grosolane, altele rafinate, dar toate urmărind același scop: distrugerea încrederii.

Prin repetarea de mai multe ori a sistemului, chiar cei mai tari s-au închistat în ei, nu mai vorbeau decât de plăceri și tâmpenii și nu mai vroiau să știe de nimic altceva. Te desbinai complet. Am întâlnit un astfel de om tare, un profesor universitar, care avea în cap toată înțelepciunea lumii, dar care nega că ar fi fost vreodată profesor — și știam sigur că fusese. Nu

vorbea la cei 65 de ani ai lui, decât despre aventurile amoroase și chefurile, pe care nu le făcuse niciodată în viața lui. Nimeni nu mai avea încredere în nimeni. Nu se mai putea deosebi omul cumsecade de secătură. Toată lumea căzuse în samuraism. Povestea samurailor din „Suflet Japonez", care s'au prefăcut în oameni de nimic, luându-se de băutură și de alte stricăciuni, pentru a adormi vigilența dușmanului. De la astfel de stricăciuni nu se mai puteau aștepta virtuți războinice și răzbunarea stăpânului lor. Dar cine mai putea știe dacă era samuraism adevărat, sau mascaradă și lașitate?

Toate astea duceau la desbinarea oamenilor. Și într'adevăr i-a desbinat.

Exact așa cum învață social-economia, moneda rea alungă moneda bună de pe piață, în viața sufletească individuală și a grupurilor, minciuna, ticăloșia și nesiguranța au izbutit să alunge adevărul, curajul și certitudinea.

Mult timp și multe împrejurări grele au trebuit să se scurgă, până când oamenii au început să-și recunoască atitudini, temperamente și caractere comune. Mult timp a trebuit ca oamenii să se regăsească pe ei înșăși, pe cei cu osatura comună și să-i depisteze pe ticăloși și pe provocatori.

Greu a fost dar minunea s'a săvârșit totuși, chiar dacă mai rămăseseră — abil desimulați — cei mai venali și mai de rasă dintre informatori.

Groaznice erau aceste rămășițe ale vieții. Iți speculau de exemplu buna credință și lipsa de experiență și după ce te alegeau și izbutiseră să te atragă undeva într'o baracă în care își avea sediul banda lor — jucând de obicei cărți — te dezbrăcau de sus până jos.

— Pe cămșa ta italienească griggio-verde și pe vestonul tău de tanchist german am jucat. Dezbracă-te repede că ți-am pierdut-o și-s om de onoare, trebuie s'o dau! Iți aranjez alta!

Săreau cu toții în jur, fără pic de rușine și nu te lăsau până nu făceai așa. Dacă te opunei, te dezbrăcau ei cu forța, mâncai și o bătaie ca de la hoți. Până la urmă, te îmbrăcau cu lucruri străine, frumos colorate și de calitate. Intotdeauna lucrurile îți plăceau și ție, și foarte mirat acceptai schimbul.

Dar odată ieşit afară din vizuina lor, erai filat cu fineţe până la locul în care erau sigur că dormi. La câtva timp, alţii — de obicei doi sau trei din aceeaşi bandă — sub diferite pretexte intrau în baracă, foindu-se până te ochiau unde te afli. Intre timp venea şi restul de gaşcă, gata de alarmă. Când totul era pus în scenă, adică erau prezenţi toţi membrii necesari acţiunii, plus cocorii de pază afară, unul dintre ei se adresa şefului de baracă, care adesea făcea parte din bandă, înştiinţându-l cu glas tare, încât să audă toată lumea — că un individ din baracă asta a furat o cămaşă în carouri, aşa şi aşa, o haină maron, aşa şi aşa, şi a fugit cu ele. Fireşte şeful de baracă nega.

— „Imposibil! Băieţii mei sunt oameni de salon! Sunt culţi, inteligenţi, rafinaţi, nu-s pinguini de drept comun! Dar mă rog, nu ne supărăm, căutaţi — făcea el până la urmă.

— Uite-l dom'le! Striga unul dintre derbedeii din gaşcă. Ăsta a furat-o! Uite cămaşa pe el, cămaşa mea!

Apăreau şi ceilalţi, care recunoşteau obiectele încriminate. Apoi începea nunta, cu păgubaşul improvizat în faţă! Erai îmbrâncit înjurat, lovit spre uimirea celor din jur, care te cunoşteau om aşezat, nu borfaş. Şi, fireşte, nu ştiau ce să creadă.

— La comandatură! La comandatură, cu el! Ba la Politbirou să-l ducem! Să-l înveţe să mai fure.

Vroeai sau nu vroeai, erai prins asupra hoţiei. Hainele erau pe tine sau la tine. Nimeni nu putea zice formal nimic. Cine te-ar mai putea lua pe vorbe, pe crezare, aici! Sub ochii şefului de baracă şi al celor din baracă erai umflat pe sus, fără ca nimeni să mai poată interveni. La comandatură ori cât ai fi negat era zadarnic. Tu erai singur, ei erau mulţi. Era păgubaşul, erau martorii care dădeau amănunte de-ţi fierbea mintea. Urma o pedeapsă de câteva zale — aşa pe neştiute şi nevinovate — la carceră pe gheaţă sau, dacă voiau să te pecetluiască bine şi pentru fişă şi pentru acasă, îţi dresa act de dare în judecată pentru hoţie şi jaf. Acest procedeu te trecea automat — conform legilor sovietice — din poziţia de prizonier de război în poziţia de condamnat de drept comun, fapt care te scotea de sub prevederile înţelegerilor internaţionale. Dar mascarada era în funcţie de ce anume urmărea comisarul politic de la tine,

care de fapt înscenase şi patronase totul. Astfel te avea cu ceva la mână şi te putea speria şantajându-te.

— „Nu-ţi mai fac proces . . . cu condiţia ca . . .". „Nu-ţi fac cazier pentru toaţa viaţa, dacă . . .", „Te scot basma curată şi demonstrez lagărului ce au făcut cu tine şi-i pedepsesc pe ei, dacă" . . .

Şi izbutea în felul acesta să te facă informator. Sau redactor la gazeta de perete, unde trebuia să scrii articole culminante dictate de ei, să susţii intenţii şi afirmaţii false, să semnezi manifeste pe care ei le vor arunca pe linia frontului sau în ţara ta, să te înscrii în diviziile de voluntari pe care le organizau la Riazan sau în altă parte, să dai declaraţii împotriva prietenilor tăi, să recunoşti din avion anumite obiective şi să le indici pe hartă, etc. etc. Dar ce nu puteau să-ţi ceară?!

Te luau mai întâi cu nimicuri, ca să-ţi asigure prima cădere, după care în mod sigur urmau căderile mari, şi până lau urmă, căderea totală. Şantajul că vei fi desconspirat şi ruşinea de a recunoaşte că ai fost o zdreanţă de delator ordinar în mâna NKVD-ului e aşa de puternică, încât după aceea devii cea mai ascultătoare secătură.

Spre mirarea celor care te cunoşteau, ţineai conferinţe în faţa foştilor tăi prieteni, care acum fugeau de tine, despre lucrurile pe care până atunci le înjuraseşi.

Puţini au fost dintre cei care ajunşi în astfel de situaţii au mai avut tăria să dea înapoi. Dar au fost.

Mi-aduc aminte de unul dintre cazuri. La ora 12 noaptea a sculat toată baracă şi s'a mărturisit în faţa tuturor. A declarat că politrucul l-a şantajat şi atât la înspăimântat încât a cedat. A făcut tot ce i-a cerut. A scris articole, a semnat manifeste, a declarat minciuni, a ţinut conferinţe, a dat informaţii despre prieteni şi a spus tot ce vedea, s'a înscris într'o divizie de voluntari . . .

— „Toate le-am făcut, dar mă chinui zi şi noapte! Mi-e ruşine caţi aflat toate astea, dar trebuie să vi le spun, să le aflaţi de la mine. Vreau să ştiţi, pentru că vreau să fiu liber! Vreau să fiu iar tare! Nu mai vreau să am secretul ăsta faţă de voi. Tocmai cu ăsta mă şantaja el şi-mi cerea mereu altceva. Cu secretul ăsta al meu era el tare şi eu slab.

„M'a șantajat cu prima mea declarație; m'a șantajat cu semnătura că accept să fiu de ajutor NKVD-ului; m'a șantajat cu semnătura pe declarația care mi-a smuls-o să mă obligam să fiu agent NKVD și că orice abatere de la îndeplinirea sarcinilor să fie pedepsite după legile sovietice și regulamentul interior NKVD. Dar cel mai mare șantaj era cu desconspirarea mea. Mă amenința mereu că va spune lagărului că sunt un netrebnic de codoș și agent, care spune tot ce vede, inclusiv minciunile care i se ordonă. Dar acum v'am spus tot, tot, acum la ceasul strigoilor! Să știți că dacă am fost până în clipa de față un netrebnic, după ce v'am spus tot ca la un popă, mă simt un om tare. Poate să facă ce-o vrea, să mă judece cum or vrea, puțin îmi pasă! De rușinea cea mare m'am eliberat. Mâine îi dau cererea că mă șterg și din divizie! . . ."

Alteori, comisarul și sukii și mahnovți-i săi erau mai puțin inventivi. Printr'un om de al lor îți ascundeau sub pernă un obiect sau îți aruncau ceva în buzunarul hainei. Apoi veneau la tine, la sigur să-ți facă percheziție, după care — pe baza lucrurilor găsite — urma același calapod ca mai sus . . .

Alteori procedeele nu se rezumau numai la discreditarea unor simpli indivizi vizitați, ci se extindeau la naționalități sau grupuri de oameni care trebuiau discreditați și învrăjbiți. Sistemal prindea mai întotdeauna, pentru că erau destui proști care nu puteau să înțeleagă jocul perfid al NKVDului și destui răi și interesați care să-l facă. Dar când oamenii au căpătat experiența necazului și le-a venit la cap mintea de pe urmă, lucrurile au căpătat o altă întorsătură. Jocurile sukilor și ale comisariatului politic au început să fie încet încet dejucate. Greu, foarte greu, cu multă suferință, dar redresarea și-a făcut loc. Oamenii erau pe pragul morții ca să mai aibe ceva de pierdut. Și-au jucat ultima lor carte. Și au jucat-o tare pe „ori ce ar fi". Și una și alta, tot moarte se chema. Dar la jocul acestei ultimei cărți, cu sufletul nepăsătorului de moarte, s'ar putea întâmpla să și câștigi . . .

In timpul epidemiilor de tifos, prin anii 1948 și 1949, viermina aceasta a sukilor și-a mohnovți-lor nu s'a dat în lături să facă trafic și schimburi în natură cu părțile care mai rămăseseră cărnoase, cu rinichii, ficații și inima morților striviți sub cerul

Cercului Polar, ca lemnele. Fără prea multe ascunzișuri, dar nici cu publicitate, carnea de om se vindea drept carne de ren în schimbul a orice: haine, pâine, țigări, mahorcă, ruble dar mai ales ceasuri, verighete și dinți, dinți de aur firește. Era o mare foame de aur. Și sigur că nu era o foame a deținuților sau prizonierilor. Totul trecea prin bursa neagră a lagărului, iar de aici prin diversele fire superioare se transforma în bani sunători în buzunarele diverșilor comisari politici și comandanți de lagăre sau NKVD regionali. Cine i-ar putea ști? Dar sigur acolo le era drumul. Pe undeva mai sus. Le plăcea aurul, le plăceau și rublele. Cel puțin numele unuia dintre acești beneficiari era cunoscut și aurul trebuia cumva să existe pentru că rețeaua de traficanți a fost prinsă. Descoperit a fost și intermediarul, comisarul Birman pe care lagărul îl poreclise Ionel Americanul. Probabil, prizonierii și deținuții îi mirosiseră slăbiciunea pentru aur. Au fost descoperite și toate uneltele sale, pe care le plasase în locuri foarte grase. Imi vine în minte acum doar numele șefului bucătar, un locotenent de artilerie de prin Rîmnicul Sărat din România, Buzea, Ion Buzea îl chema. Banda avea firește ramificații largi, atât în rândurile informatorilor pe toate treptele din interiorul lagărului cât și în rândurile autorităților din afară. Foamea și lipsa de tutun erau așa de mari încât orice posesor de obiecte de preț era ispitit să și-l negocieze pe aproape nimic, mai ales că oricând era amenințat să fie victima unui furt sau al unei tentative de omor cum s'a întâmplat de pildă prin luna Aprilie sau Mai 1949 la mina Nr. 8, în sectorul de pregătirea schelărie pentru abataje. Doi deportați de origine germană au fost atacați prin surprindere și li s'au scos dinții de aur pe viu. Unul dintre ei opunându-se atacanților a fost mai întâi ucis prin lovituri în cap și apoi i s'au smuls dinții.

Ar fi foarte interesant de știut cum s'a consemnat moartea acestui deportat german în registrele lagărului din Vorkuta. Poate că foarte interesante informații ar putea da în legătură cu aceste traficuri de aur, ruble și mărfuri clandestine, prizonierii de război români: Căpitan Militaru, fost șef de lagăr și locotenenții, tot români Ghionat, Gavalicov și Ghera Costea, care foarte multă vreme au avut roluri dubioase în jocul infor-

matorilor, al aurului şi al legăturilor cu Col. Vaţurin-Ploşniţa şi politrucii Birman, Cotler şi Terleţki, care au fost şi implicaţi şi anchetaţi în valorificarea aurului din gura viilor sau morţilor din lagăr.

In ce priveşte vânzarea cărnii de om, am aflat că s'a mai făcut şi în alte lagăre. Indeosebi grupul de ofiţeri italieni, ar putea da lămuriri, în frunte cu Maiorul Pirelli, nepotul fabricantului de cauciucuri auto, Căpitanul Sansone Stelio, avocat de pe la Ministerul de Interne Italian, Locotenentul Podio Italo din Torino, Locotenentul Bianchi din Milano, Locotenentul Guandagnigni din Sicilia. Ei ştiu despre existenţa brigăzilor de canibali din lagărul Tambov, de pildă?!

Da, poate să fie de necrezut, dar astea sunt lucruri petrecute la mijlocul secolului nostru şi într'o ţară cu forma socială cea mai evoluată şi cea mai organizată, după cât ni se tot spune! ...

DIN DOMENIUL FANTEZIEI

Dar paralel cu aceste năstruşnicii, care par de domeniul fanteziei în lumea aceasta care se svârcolea la limita de jos a existenţei, a fost loc şi pentru altfel de preocupări decât aurul, codoşlâcul sau reţetele de mâncare. Au fost exemplare umane care şi-au depăşit condiţiile mizerei de trai şi şi-au înlănţuit scurt fiara din ei. Din raţia lor de grăsime îşi făceau un opaiţ nenorocit la a cărui luminiţă, citeau, scriau istorie, teatru, filozofie sau pictau, desenau şi sculptau, compuneau muzică, construiau instrumente muzicale, ceasuri cu rotaţie şi pinioane din lemn. Işi vindeau cămaşa, mantaua sau bucăţica aceea mică de pâine şi clandestin — cu ajutorul diverşilor trepăduşi din reţeaua marilor consorţi de traficanţi — îşi procurau hârtie, coajă de mesteacăn dacă nu era hârtie, cârmiz pentru cerneală, unelte de scris.

De exemplu au tradus din limba română în diverse limbi occidentale lucrurile cele mai de preţ ale literaturii lor. Am citit balada „Mioriţa" în germană şi italiană, tocmai la Vorku-

ta. Am văzut traduse poezii de Eminescu şi Arghezi în aceleaşi două limbi. Unele din versurile lui Arghezi şi Eminescu au impresionat atât de mult, încât câţiva germani, un italian şi un japonez, migăleau fiecare la o nouă transpunere în versuri, în limba lor, făcând studii aprofundate cu grupurile de români avizaţi. De-a dreptul impresionată a fost dârzenia unui român, Răducanu Mihai, care, după ce descoperise în lagăr pe un fost actor german care ştia pe dinafară ambele părţi ale operei lui „Faust", s'a ţinut după acest actor şi nu l-a lăsat până când nu i-a dictat întreaga lucrare a lui Goethe. A urmat după aceasta trei ani şi jumătate de lecturi şi discuţii cu toţi Germanii cunoscători ai operelor lui Goethe şi a transpus-o în versuri româneşti. Se străduise ca în versurile sale româneşti să folosească exact aceleaşi vocale din interiorul silabei respective, pentru a putea fi cântată cu aceleaşi intonaţii, inflexiuni şi filări de voce impuse de Goethe şi Gounod. Adeseori era văzut citind grupului de specialişti germani textul românesc comparativ cu cel german, pentru a verifica dacă se poate recunoaşte imediat fragmentul sau scena în care Goethe foloseşte versificaţia respectivă ...

Şi oamenii aceştia de care sunt obligat să amintesc, aşa cum i-am amintit şi pe cei răi, trăiau în aceleaşi condiţii de mizerie cruntă, de foame şi de moarte! Ce forţe interioare le păstrau toate doagele şi cercurile strânse puternic peste ele? Dar ce s'o fi petrecut în sufletul acestui om, când o labă de gâscă sovietică i-a confiscat şi distrus, la o percheziţie, în timpul căruia n'a mai avut timp s'o ascundă, toată strădania asta de ani şi ani! ... Un alt Arhimede ucis şi alte cercuri de pe nisip distruse de o altă labă de gâscă, într'un alt secol! ...

Stupidă omenire! ...

Dar mai am un amănunt cu totul deosebit: opt zile din numărul total al anilor în care acest om migălise la această transpunere a lui Goethe, chiar în timp ce lucra, a participat la greva foamei din 1947 declarată de 800 de români. Imprejurările acestor greve sunt bine cunoscute celor peste trei mii de ofiţeri germani prizioneri din lagărul 7074. Generalii Heine din Hanover şi Schmidt, din grupul celor 25 de generali prezenţi pe atunci în 7074, căpitanul de vas de cursă lungă Hamburg-

Yokohama, moş Pfaff Locotenentul Klee şi Sudetul Koronyi, colonelul Wolfmayer din Steierdorf/Austria, care erau în foarte strînse relaţii cu grupul de români, ar putea amănunte foarte interesante despre acest grup bătăios şi intransigent care, prin hotărîrea de sinucidere în masă — a dat multă durere de cap autorităţilor sovietice, izbutind să dezorienteze şi să dezarmeze toată inventivitatea centrală a NKVD-ului . . .

Tot în acel lagăr, spiritul practic şi întreprinzător al celor mai buni dintre Români, a dăruit atât deţinuţilor cât şi sovieticilor din afara lagărului, unealta pentru luminat: lampa. Pentru că se trăia în besnă, sau cel mult cu opaiţ. De necrezut pentru secolul XX., dar sunt lucruri verificabile şi nici-un codoş nu le-ar putea nega. Românii au construit o lampă din resturile cutiilor de conserve importate din SUA, pe care scria însă pe ruseşte „Tuşonka", şi din cioburi de sticlă tăiată cu diamantul de la inelul Locotenentului de cavalerie Cârstea, şi au oferit sovieticilor lumina. Era o construcţie tare haslie, dar lumina ei a înseninat multe suflete. Acelaş grup de inventivi, printr'o muncă câinească au isbutit să dea şi lumină electrică, prin încrucişarea bizară dintr'o moară de vânt cu o cădere de apă artificială, improvizată într'un heleşteu şi un motor de avion german, căzut undeva pe un câmp, pe care, la insistenţa prizonielor din lagăr, autorităţile au îngăduit să fie adus, în lagăr. (Cu unul din motoare au făcut şi o sanie cu motor, spre mirarea localnicilor din Taiga).

Dar cea mai de neconceput dintre născociri, a fost realizarea unei mâini mecanice, care a fost dăruită unui ofiţer sovietic invalid de mâna stângă, detaşat în acest lagăr. Intreaga construcţie era făcută numai din deşeuri de tablă, cuie ruginite şi resorturile care întind calota şepcilor ofiţereşti, dar era totuşi o mână cu degete, care-şi puteau articula falangele după nevoie, exact ca o mână normală. Cu ea putea ţine un ghidon de bicicletă, un volan şi putea duce o greutate până la 15 Kg. Constructorul ei, Mircea Balaban, fusese tehnician constructor la uzina de avioane I.A.R. din Braşov România.

Dar ceasurile cu axe şi rotiţe din lemn de mesteacăn, construite de avocatul Hilohi, numai din cuţitaşe şi dăltiţe, făcute din acelaşi resort pentru şepci! Ceasurile lui arătau orele, minutele, ziua, săptămâna, luna şi anul. Trebuiau ferite numai de umezeală, pentru că se umfla lemnul. Dar fermoarele din lemn, pipele, chitarele, viorile, violoncelele, contrabasul şi ţambalele construite? Dar orchestra improvizată din oameni care voiau să înveţe, de la Neguţiu şi Haralambie Papadopol? Dar sculptorii şi pictorii, compozitorii şi oamenii de teatru, care abia aici, în cea mai cumplită mizerie, şi-au descoperit adevărata vocaţie?

Acum şi aici, la această limită de jos a existenţei s'au putut realiza minunile de care am amintit. Stăpâni pe ei şi cu preocupări adânci şi de perspectivă. Dar mai ales oameni calzi şi înţelegători. Care nu cer nimic şi dau totul.

NARCOTICE ŞI SEX

. . . Das la aceiaşi limită de jos existau şi alte activităţi. Activităţi urâte şi degradante pe care, în parte le-am văzut. Activităţi mai directe, mai lucrative, mai apropiate de firescul limitei de jos.

Iată de exemplu comerţul cu stupefiante. Ar putea cineva crede în existenţa unui astfel de negoţ aici la Cercul polar, sub condiţii de control foarte severe între deţinuţii, deportaţi şi prizonierii de război aflaţi în gura lupului, la un pas de moarte? De unde şi pe unde venea haşisul, morfina, marihuana? Prin pachetele şi scrisorile îngăduite de două ori pe an? O fi fost o combinaţie a politrucului dela poştă? Totul este posibil. Nimeni nu era interesat să ştie despre aşa ceva, iar comandatura, informată precis de acest trafic de stupefiante, n'a luat niciodată măsuri. Pe cine o fi îmbogăţit pâinea, îmbrăcămintea sau celelalte obiecte ale nefericiţilor consumatori de opium?

In marea lor majoritate, consumatorii de stupefiande erau puternicii zilei: Blătnoii şi sukii, oamenii autorităţii. Ei erau singurii care-şi puteau îngădui luxul şi risipa claselor avute. Ei traficau bunurile, ei traficau informaţiile sau săvârşeau toate abuzurile imaginabile sub ochii îngăduitori ai înaltului benifi-

ciar: unul sau mai multe personaje din oficialitatea care deținea autoritatea, de la paznicii mici până la găinile cele mari.

Din puținul pe care l-am putut ghici, vârfurile târgului de hașiș din interiorul lagărului erau formate din câțiva gruzini, armeni și turcmeni, care oricum, — în afară de natura comerțului lor ilicit, — erau despuiați de orice fel de omenie. Se bănuia că tot ei ar fi și conducătorii traficului de carne vie. Deși este de necrezut, în lagăre era un imens negoț de carne vie, care umplea golul neglijat al vieții sexuale normale. Dacă o astfel de necesitate, care să ajungă problemă, era inexistentă pentru cei mulți datorită subnutriției îndelungate, ea se punea, chiar foarte acut, pentru toți supra alimentații din rețelele de brigandaj și traficanți, precum și pentru răsfățații vieții de lagăr.

Fiecare șef, mai mare sau mai mic, fiecare nacialnic de brigadier, bucătar sanitar sau informator, precum și orice alt benificiar al unui surplus de alimentare care-l punea în condiția de a avea rezerve de energie gata de cheltuit, avea neapărat nevoie să aibă o „protejată". Unii își îngăduiau să aibă, datorită poziției lor prospere, o „protejată" pentru uz personal, care era ferită cu deosebită gelozie de poftele lacome ale ochilor străini și păstrată ca în harem.

Alții, cu situații mai puțin tari, se foloseau de „protejatele" de uz comun, care se împrumutau, se traficau, se vindeau sau lua cu forța, dacă nu se reușea prin ispită. Adică, aici la Cercul Polar, se profesau aceleași apucături din lumea liberă, numai că „tinerele" protejate, personale sau din rețelele de toleranță, nu erau fete, ci „tineri" cărora începea să le mijească barba și mustața. Pe scurt, aici se profesa homosexualitatea, aproape fără de excepție, de către toate pașalele lagărului. Dar întreținerea unei metrese personale sau luxul unei desfătări amoroase prin intermediul unui proxenat, costa mult. Un astfel de privilegiu nu și-l putea îngădui, — ca pretutindeni și oricând — decât vârfurile vieții și puternicii zilei.

Totuși și plevușca, care era tot atât de puțin scrupuloasă ca și categoriile din vârful vieți de lagăr. Știa să speculeze cu abilitate și să răscolească cu ingeniozitate drăcească, lipsurile, slăbiciunile, poftele, viciile ba chiar și virtuțile semenilor căzuți

în impas. Și ca urmare, își puteau îngădui aceleași plăceri, dar la un nivel mai mic și de altă calitate.

In general, această desfrânată necesitate putea fi satisfăcută la toate nivelele, în funcție de abilitatea cu care fiecare știa să-și facă trambulină și avere, folosindu-se de prilejuri pe care, până la urmă, el însuși și le crea. Câteodată chiar din nimic. Și atunci, conștient de forța sa, beată de putere, caracuda devenea intolerantă, desgustătoare, insuportabilă și tiranică până la sufocare . . .

*

. . . In grupările și așezările acestea omenești de proporție redusă, viața sta expusă ca în podul palmei. Totul se vede, totul se află repede și direct totul se știe din măruntaie. Iar omul devine desgustător. Mai ales omul lepădătură, tiranic și opac, care începe să simtă că are putere. Ce clar se conturează în asemenea grupări și așezări omenești racilele tuturor organizațiilor Statale.

Supra-structura aceasta pe care-o ai în fața ta, viermuind puturos e veroasă și unitilă, partinitoare, renală, lacomă și imbecilă, incapabilă și intrigantă. O ai ca în podul palmei! Se văd de pildă vizitele doctorului Kraus (se pare că-l chema) — fost șef al tineretului Hitlerist din Hannover acum șef, — deci tot șef, — al grupului „Anti-fa" și al Centrului de formație paramilitară „Freies Deutschland", se văd, zic — vizitele acestei ploșnite, mai mult fiară decât medic — la comisarul politic și la NKVD, unde își varsă veninul și informațiile . . . Se văd și se știu consultările, apoi plimbarile solitare ale Generalului von Paulus, care după plecarea la Nürnberg este vizibil disprețuit până și de cei mai tineri sublocotenenți. Se vede cum Căpitenul român Vladimir Chirițescu, dintr'un regiment de geniu din Galați, se îndreaptă cu gamelele lui enorme spre bucătărie să-și ia — personal și direct, obraznic și pe săturate, — mâncarea, ca drept câștigat pentru meritele sale excepționale de trădare. Pentru conștiinciozitatea cu care săptămâni întregi — închis în odaia comisarului politic — încă din 1942, lucrase pe planșetă și refăcuse planurile fortificațiilor și cazematelor de pe Prut, pe care cândva la executase. Se văd cei șapte biblio-

tecari, grași ca niște crapi crescuți cu stârvuri într'un heleșteu artificial, care adăpau pe cei din lagăr cu cele câteva zeci de volume de încâlcită polemică filozofico-politică, din care chiar dacă s'ar strădui să priceapă ceva, tot n'ar putea înțelege nimic. Luându-și ligheanul lor de mâncare cu rația a 30 de deținuți și cu grăsime pe deasupra cât n'are tot restul cazanului . . . Se vede copilul Colonelului Grisciuk, comandantul lagărului 7074, în uniformă de grăniceri adus aici din Moscova și uns ca șofer. Deci mobilizat pe loc ca indispensabil, pentru a ferici prizonierii cu o mașina mereu în pană, iar femeile târgului cu tinerețea lui virilă . . . Se vede și se știe urma geloziei și răzbunarea flăcăiască cu reminiscențe burgheze a comisarului Tarlețki. Poarta și gardul casei în care locuia comisara politică și translatoarea de limba germană, mânjite cu catran în cursul nopții, pentrucă nu-i împărtășea fierbințeala dragostei . . . Se știe cum iese pe poartă cu peștele sau untul ascuns în corsaj, șefa bucătariei de la spital, doctorițele și infermierele, cu concursul bucătarului prizonier, frumosul Sever, una dintre elegantele lichele ale lagărului! Lichea elegantă și sătulă . . . Se știe că toate inspecțiile și comisiile medicale venite de la centrala regională din fortul Nijni-Novgorod, vin direct în bucătărie, unde gustă pe săturate tot ce este mai bun și nu se mai pune la cazan . . . Se știe că pentru a se ascunde înstrăinarea multor alimente trimise din SUA, pentru a se justifica miile de cutii de lapte-praf, de sardele, de icre de Manciuria și alte materiale năstrusnice dispărute s'a făcut ciorbă și supă . . . Supă sardele!... Supă de icre de Manciuria! . . . Ciorbă cu praf de ouă! . . . Actele și formele sunt cel puțin în regulă . . . Cele câteva cutii desfăcute și aruncate la cazan, cu semnături de comisii, — inclusiv reprezentanții prizonierilor, aleși însă de politruci, — justificau miile de cutii care porniseră în pribegie pe piața neagră sau în gospodăriile conducerii și inspectorilor. Erau semnături peste semnături care confirmau consumarea . . . Semnau blătnoii șefi, semnau bucătarii, semnau sanitarii, semna toată puzderia de șefi învestită de NKVD tomai pentru a le face jocul și eventuala aprovizionare cu ce nu se găsea decât în depozitele statului . . . Lupii se investeau reciproc pentru a putea păzi cât mai bine oile! . . . Iar dintre deținuți sau prizonieri, cinstit vorbind, cine

ar putea nega că n'a simțit vag iz de scrumbie, de sardele sau de praf de ouă în zeama pe care a mâncat-o? Supă de icre de Manciuria, asta e o mare performanță! Am mâncat. Da, formal, am mâncat.

Și Statele au plătit fiecare zi de prizonierat ale cetățenilor lor, cu sume care echivalau prînzurile la cele mai luxoase restaurante și dormitul în hotelurile destinate miliardarilor! . . . Aveau forme! Forme semnate de toți codoșii din rețeaua lor specializată în cadrul fiecărei națiuni.

Dar suprastructura nu se oprește aici. Numărul responsabililor și departamentelor era nesfârșit. Spiritul partinic crease posturi și oblăduise pe toți cei care se străduiseră să schioapete odată cu regele schiop. Iată-l pe Loni Teodorescu care — deocamdată învestit numai cu o mică șefie la despicatul lemnelor pentru bucătărie unde se fierbea ceai — mai târziu, la întoarcerea acasă, va fi despăgubit ceva mai gras, dându-i-se postul de Rector al Academiei de Educație Fizică. Deasemenea, nefericitul de fiu nelegitim al răposatului scriitor Constantin Stere, — care în 1917 redactase ziarul filo-german Lumina — firavul și obscurul George Stere, va primi scaunul de Decan al Facultății de Filozofie din București! . . . Și când stai să te gândești că viermele acesta de Loni Teodorescu, care sforăie astăzi patriotism și prezidează ca Rector al unei Academii la educația unor noii generații, a făcut toate jongleriile posibile și toate jocurile comisarilor, facând pe informatorul, înscriindu-se în grupările „Anti-Fa“, semnând manifestale de propagandă pe care sovieticii le aruncau din avion, numai pentru că voia să trăiască.

— „Ce să fac“ — se văicărea el — am lăsat acasă o nevastă tânără. Nu pot muri de foame aici și s'o las să doarmă în brațele altuia.

Și este adevărat, n'a murit el! N'a murit nici Fulga Laurențiu nici Râpeanu Radu, nici Lambrino, nici Teclu — generalul, — nici Nicolae Tutuveanu, viitor ministru al Apărării, nici Cambrea și alții și câți și câți, dar au murit alții din a căror mâncare puțină s-au îndestulat rechinii ăștia.

Manifestele pe care le-au semnat vorbeau despre tratamentul deosebit de bun, despre locuință la hotel, cu masa la restaurant

servită de chelneri, aşa cum era lagărul din Vladimir, special amenajat cu astfel de lichele, unde se aduceau delegaţiile străine pentru a li se demonstra cum trăiesc prizonierii în URSS. Aceştia semnau manifestele în care se vorbea despre un rai de care se vor putea bucura şi conaţionalii lor, dacă vor depune sau întoarce armele.

Şi ca Loni şi Cambrea sau von Paulus, ca Fulga, Stere sau Kraus au fost destui! Multe căzături care au ţinut cu orice preţ să trăiască chiar dacă pentru asta li s'a cerut să-şi vândă şi laptele supt de la sânul maicei lor!

Uite, de pildă crapul ăsta de heleşteu care vrea să-şi fericească naţia cu insipiditatea lui. Laurenţiu Fulga! Fost mâzgălici, reporter de război din Batalionul de propagandă prin presă al Mareşalului Antonescu.

Acum în lagăr este tot scriitor, responsabil însă la o gazetă de propagandă comunistă. O gazetă de perete. Secătura asta este mereu gata să facă propagandă, indiferent pentru cine, indiferent pentru ce. El trebuie să vehiculeze mereu minciuna şi să fie păduchele din vârf. Şi scrie mereu. Pentru placul stăpînului de astăzi,, împroaşcă cu noroi ţara de ieri. Din tot ce scrie pe pereţi, îl simt cum îşi blestemă soarta că n'are destule bale pentru a murdări ce a fost şi nici ditirambe suficiente pentru măreţia realizărilor acestei lumi, în care soarta lui cea bună l-a purtat acum . . .

Este greu de imaginat câtă neruşinare poate exista în sufletul unui torturat de mâncare şi de frica morţii, ori a orgoliosului rămas neînsemnat în istorie, încât să poată prezenta semenilor săi mizeria fizică şi morală, în care el personal se bălăcea drept fericire şi scop suprem al existenţei. Dar scrisul şi afirmaţiile lui mincinoase, traduse de propagandă în toate limbile, certificate de calitatea lui de martor ocular, vor face ocolul pămîntului şi vor agita minţi tinere, vor desinforma şi prosti oamenii! Şi sunt mulţi Laurenţi Fulga şi Teclu şi Lambrino! Şi de toate naţiile! Iar scrisul şi semnătura lor sunt continuu folosite ca documente, de o anumită istorie şi anumiţi istoriografi.

A scris Laurenţiu Fulga şi au scris şi Ungurii cu Laurenţii lor, şi Italienii şi Austriecii şi Germanii cu ai lor . . . şi . . . şi . . .

toate secăturile lumii, Spanioli, Polonezi, Finlandezi şi Japonezi, au scris în gazetele lor de perete, protejate de NKVD sau tipărite cu ajutorul oficialităţilor centrale la Moscova, că pentru prima dată în viaţa lor le-a fost dat să vadă grija faţă de om şi să audă de injecţiile antitifoparatifice. Afirmau, cu neruşinare — toţi ca unul — că bezna burgheziei capitaliste încă nu cunoaşte această binefacere, care imuniza împotriva tifosului, dar care totuşi făcuse aici, sub ochii lor, ravagii. Băştinaşii profani şi serviciul medical sovietic rămăseseră profund impresionaţi de superioritatea propriei lor ştiinţe! . . .

Dar ce n'au scris şi ce n'au mistificat aceşti mici trepăduşi de gradul de a fi cât mai pe placul noilor lor stăpâni. N'au scris însă niciodată despre mintea lor umbrită de blidul de zeamă fierbinte, luat în plus din dreptul elementar al altora; n'au scris despre posturile înalte care li se fluturau într'o viitoare formă de organizare a Statului lor când vor intra sub raza noului soare de la răsărit; n'au scris nimic despre angajamentele lor care erau înscrise în casele de fier ale NKVD-ului şi cu care erau şantajaţi dacă încercau refuzuri sau dări înapoi de la acţiunile la care erau obligaţi; n'au scris nimic despre umilinţele la care erau supuşi; n'au scris nimic despre sutele de mii de morţi de tifos şi subnutriţie din lagărele de la Lebediansk, Bechetovka, Serafimovici, Podma, Gorki, Norilsk, Karaganda, Ufa, Vorkuta; n'au scris nimic despre înfometarea populaţiei libere, despre copii fără de căpătâi cu care ne întâlneam pe drumurile nepavate ale Sfintei Rusii.

— Sto delaiş, malenki? (ce faci băiatule).

— Ploho! răspundea el. (rău).

— Pocemu ploho? (Dece rău?).

— Potomu şto nieto hleb . . . Pentru că nu-i pâine, nu-i carne, nu-i grăsime . . . n'avem nimic! Asta-i viaţă?

Vorbe spuse de copii intre 7-15 ani. Pe care le-au auzit şi Fulga, şi Kraus şi Lambrino şi . . . Ei înşişi, când ieşeau cu convoiul afară din lagăre, îşi dădeau capetele sărate de peşte sau hamsiile împuţite acestor mici vagabonzi care se ţineau droaie după convoi, cerşind în cor:

— Davai menia golova! Davai menia golova!

Ceea ce ar însemna: Dă-mi şi mie un cap! Dă-mi şi mie un cap!

Şi ajungând aici, trebuie să completez o scenă la care am reflectat îndelung, povestită de Răducanu Mihai.

Treceam cu convoiul acela lung şi jerpelit de prizonieri şi deţinuţi prin marginea unui orăşel. Aveam ca de obicei, goloacelele de siliotca asupra noastră. Şi le împărţeam.

— Acestuia să nu-i dai, nene! a strigat unul dintre puşti la mine!

— Dece să nu-i dau? E şi el mic şi trebuie să crească.

— Nu, nene, nu-i da! Îi redau chiar vorbele lui: „Eta jid"!

Aşa dar, copiii aceştia distingeau ceva! Era o anumită atmosferă deşi nu erau în Germania lui Hitler, ci într'un Stat unde problema urii de rasă, aşa se trâmbiţa, fusese stârpită din suflete.

Dar şi astăzi îmi răsună în minte vorbele puştiului:

— Nu-i da nene ăstuia! Asta-i jidan! . . .

Şi eram la începutul anului 1943 în primul stat socialist din lume. Stat care se bătea cu fasciştii, că profesau ura de rasă!

Dar despre asta, Fulga, Lambrino, şi ceilalţi nu scrieau. N'au spus niciodată nimic, deşi au căzut cu ochii proprii şi cu multă suferinţă. N'au scris nici despre tragedia copiilor spanioli, nici despre tragedia spaniolilor maturi eliberaţi din lagărele germane, nici a puţinilor prizonieri francezi, aduşi cu anasâna din aceeaşi Germanie înfrântă, despre acei prizonieri care totuşi circulau în Germania fascistă, legaţi numai pe cuvânt de onoare că nu vor încerca să fugă şi că se vor achita de sarcinile pe care şi le asumau în posturile acceptate şi condiţionate de anumite restricţiuni dinainte precizate . . . N'au scris nimic despre moartea aproape în întregime a Corpului de armată italian din lagărul de la Tambov. N'au scris cum pentru un pachet de mahorcă şi un castron de caşă în plus, s'au alcătuit diviziile germane de voluntari din corpul „Freies Deutschland", divizia italiană „Garibaldi" formată din câteva sute de supravieţuitori, divizia cu alb-roşu-alb „Österreich", divizia maghiară „Kosuth Lajos" de diviziile româneşti „Tudor Vladimirescu" şi „Horia, Cloşca şi Crişan", diviziile de cehi, de polonezi sau despre prizonierii din ţările baltice ori din îndepărtata Japonie . . . N'au scris nici cum erau componenţii acestor formaţii para militare şi nici dacă numărul lor ar fi putut justifica sonora titulatură de Corp de Armată sau de Divizie! . . . N'au scris, însfârşit, că încet, incet, din numărul acestor bine nutriţi se recrutau viitoarele paşale ale lagărului, consumatorii de stupefiante, posesorii de metrese sau viitori clienţi ai plăcerilor solitare sau ai traficanţilor de carne vie. In ordinea preferinţii cei mai bine cotaţi erau „i ragazzi" cum li se zicea în limba italiană, în deosebi tineri germani deportaţi care-şi vindeau sănătatea fizică şi morală pentru mâncare şi „certitudinea" de a se întoarce acasă din acest infern. Urmau la un preţ mai scăzut — o jumătate de pachet de mahorcă pe seama îngrijitorului care-şi dădea îngăduinţa — două raţii de pâine neagră şi 10 raţii de zahăr a câte 14 grame raţia pe zi pe seama partenerii — urmau, zic — iepele şi vacile, care-şi vindeau şi ele graţiile. N'am putut pătrunde însă taina, dece „intelectualitatea" prefera iepele. Cota cea mai scăzută o ofereau amatorilor casele de randevous cu porcinele: Scroafele! Poate că plăcerea era mai de proastă calitate, poate că fiind mai multe, legea lui Lassalle, legea de aramă a cererii şi a ofertei, îşi spunea şi în acest domeniu cuvântul! Aici, la acest soi de trafic, venea de predilecţie prostimea. Plevuşca!

Este cazul să notez că toate aceste consemnări sunt făcute pe baza verificărilor personale ale cronicarului. Aceste relatări, la vremea sa, au fost aduse la cunoştiinţa unei comisii de anchetă, apoi repetate de cronicar în faţa unui tribunal special din timpul procesului din Vorkuta, care s'a dezbătut între 13-18 septembrie 1953, iar mai târziu, în decembrie 1953 — când am fost dus la Moscova — au fost reconfirmate in faţa a cinci reprezentanţi ai guvernului sovietic şi a unui grup de ofiţeri şi translatorii lor, constituiţi în comisie.

In toate declaraţiile de atunci, care sunt sigur că mai există consemnate în dosarele secrete ale NKVD-ului, pentru a demonstra reaua credinţă a oficialităţilor lagărelor cronicarul a repetat că întreaga mizerie şi promiscuitate a vieţii din lagăre au fost bine cunoscute, ba chiar promovate de conducerea lagărelor. Aceesta n'a fost străină nici de inversiunile sexuale şi stabilimentele în care se profesa animalo-sexualitatea.

Scriam într'una din declaraţii: Era 7 noiembrie 1952 şi se sărbătorea victoria Marii Revoluţii din Octombrie. In ziua aceea

se tăiase şi se pusese în cazan o scroafă pe care deţinuţii o poreclisera „Maşa".

Locotenentul major Prohorov, şeful operativ NKVD al lagărului 2, mina nr. 7 a intrat în sala de mese şi în auzul tuturor, vesel pentru sărbătoarea din el, vesel pentru răspunsul afirmativ pe care presupunea că-l va primi de la deţinuţi, dar mai ales vesel pentru tâlcul pe care-l ascundea, a aruncat o intrebare, o întrebare, banală, repetată de mii de ori până atunci:

— „Eh! Cum este masa?"

Dar, n'a mai aşteptat răspunsul şi a continuat tot el.

— „Bună, nu?! Dar voi nu fiţi trişti că v'am adus alte şase „Maşa" mai tinere. Şi trufanda şi în loc de una, şase!"

— „Ce puteţi înţelege Dv. din genul acesta de a vorbi al Locotenentului major Prohorov, aşa din cer senin? Ce i-a venit să amintească de „Maşa", despre tinereţe şi despre alte şase Maşe trufanda?" I-am întrebat eu pe cei cinci înalti reprezentanţi ai guvernului moscovit când m'au somat să-mi dovedesc afirmaţiile.

— „Dacă a vorbit astfel, înseamnă că şi el, şi sigur şi Dv. eraţi perfect informaţi de situaţia locală. Deaceea, sunteţi vinovaţi în egală măsură că într'un lagăr de reeducare — cum l-aţi intitulat — se petrec astfel de lucruri. Ce fel de oameni puteţi fi Dv. şi ce fel de reeducare vreţi să daţi Europei şi lumii! N'au fost mai blânde şi mai umane exterminările lui Hitler sau bomba atomică a preacuviosului presbiter Truman! Iar dacă Locotenentul major Prohorov nu v'a informat la vreme — ceeace nu se poate crede — ce fel de oameni aveţi în subordine?

... Stau astăzi şi mă întreb de unul singur! Mă tot minunez cum de mai sunt viu şi cum de mi-au dat drumul! Ca pe atâţia alţi indezirabili care ştiau prea multe şi participaseră la numeroase împotriviri, oficialitatea poliţenească încercase să mă suprime neoficial şi pe mine, prin dispoziţii tainice, încredinţate vătafilor de criminali pe care îi aveau în lagăr. Soarta mea cea bună m'a ajutat să mă strecor mereu. Eram întotdeauna informat sau adăpostit la timp, de cei mai neaşteptaţi oameni. Uneori mă ocroteau chiar criminalii, alte ori unii dintre oficialii informaţi. Iar dacă altă dată pe locul încăierărilor puse

la cale de provocatori, pentru a se putea da o justificare acestei suprimări violente, rămâneau şi câteva cadavre, soarta mea, a voit să nu fie şi al meu. M'am învăţat însă să fiu dârz, fără a fi crud şi să mă apăr, pe mine sau pe alţii care aveau nevoie, purtând cuţitul, ca piraţii, între dinţi.

Toate acestea au trecut ca un vis rău! Dar oricât m'aş strădui să iert sau să uit, nu pot să nu amintesc aici numele lui Paul Siebert Untersturmführer din SS — una dintre cele mai credincioase unelte ale NKVD-ului. Am putut uita şi ierta unor asiatici, criminali de rând, încercarea de a mă asasina din ordin, deşi personal nu avusesem nimic de împărţit cu ei şi poate nici nu mă văzusera înainte. Nu pot lăsa însă nedezvăluit numele şi rangul acestui german, ofiţer de carieră, care intrase în slujba poliţiei sovietice secrete. Pentru prezentarea lui trebuie să anticipez anumite fapte şi evenimente din regiunea minelor.

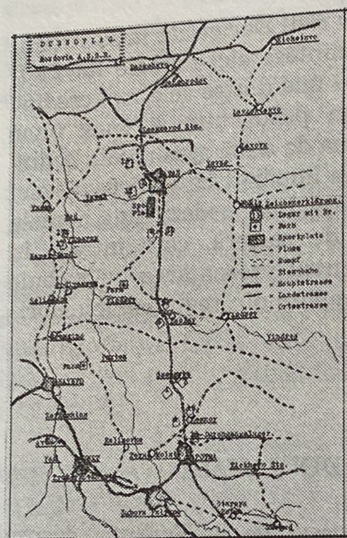
LAGĂRUL Nr. 11 DIN JAVAS

După greva, rebeliunea şi procesul de la Vorkuta, despre care voi face o relatare amplă, toţi acei care au fost socotiţi indizerabili sau primejdioşi au fost împărţiţi şi trimişi prin toate lagărele existente în regiunea Vorkuta. Conducerea socotise că separându-ne ne va putea suprima mai uşor fără zgomot. Aşa s'a făcut că, după o serie de peregrinări prin diverse închisori în anul 1955 am ajuns într'unul din lagărele Potma, lagărul de ştrăfnoi nr. 11 din Javas.

Deşi regiunea din jurul aşezării noastre era mlăştinoasă, soarele şi verdeaţa ne-a trezit în suflete mari bucurii. După ani de zile de gheaţă şi zăpadă veşnică, soare!

Pentru acel care nu ştie că dincolo de Cercul Polar sunt 10 luni de iarnă, de viscol şi de ger şi numai restul vară, este greu de înţeles bucuria verdelui şi a soarelui! Este greu, foarte greu de înţeles bucuria ce resimţeam că aici la Javas, era primăvară şi că a înflorit un pom! Unul singur! Singurul pom fructifer din cuprinsul acestui lagăr! Un măr, un măr a înflorit

şi a făcut o minune... Poate oare, cineva să priceapă ce'nsemnă în viaţa unui om înflorirea unui măr? Un biet măr strâmb, mic şi cioturos, care a făcut exact zece flori! Zece flori numărate de sute de ori şi mângăiate de mii de priviri... S'au strâns

Harta — Dumbravlag
11 Lager cu nr.
. Fermă
// Teren sportiv
cc râu
-.- mlaştină
cale ferată
şosea principală
drum de ţară
drumuri comunale

...atunci ca şi acum... „Pohod na Sibir“.
...dacă ar putea vorbi aceste locuri...

în jurul lui bătrâni condamnaţi de ani şi ani şi au stat acolo, înduioşaţi, comentând zile întregi explozia fiecărui mugur, desfacerea fiecărui boboc, până când purtate de vânt s'au scuturat ultimele petale... Aici la Javas, lângă acest unic lagăr al existenţei mele, mâinile acestea aspre, care de atâtea ori au fost silite să mânuiască cuţitul, au şters pe furiş ochii... Era un semn de revenire la viaţă... Poate cel dintâi semn...

Au venit apoi şi alte bucurii... Prima pereche de rândunele... Rândunelele copilăriei... Alte duioşii, alte nostalgii... Cuibul... apoi puiii, au fost alte noi prilejuri de adormire a brutei de atâta vreme zgândărite de vicisitudini... Ciudată şi neverosimilă duioşie! O brută deţinută, prinzând muşte şi gângănii şi întinzându-le înfipte într'un ac bont, bătut în capul

unei nuiele lungi, gurilor lacome... O altă brută, din NKVD, îmbrăcată'n uniformă care da fiori şi cetăţenilor liberi, purtând în braţe un copil şi mîngâind un căpşor bălai... Fiara doarme într'amîndoi... însă... Insă mâine, este deajuns să se reîntâlnească şi să se înfrunte, ca deslănţuirea să-şi reînceapă circuitul... Deocamdată, ambele brute, — copleşite de omenie — stau pitulate în străfunduri...

Până atunci, spre disperarea iniţială a rândunelelor adulte, gurile lacome ale urâţeniilor acelea din cuib, s'au obişnuit repede cu aceşti părinţi adoptivi...

... Apoi a mai apărut în Javas la nr. 11 o găină, un cocoş şi şapte pui de aur. Se pripăşiseră în lagăr, nu se ştiu de unde şi nici cum... Nimeni n'a întins laba spre cuţit, în ciuda foamei... Toată lumea veghea asupra lor şi nicăieri în lumea asta n'au mai fost găini şi pui atât de dădăciţi... Firimituri, viermuşi şi gângănii, asta era preocuparea tuturor... Bestia era în adânc. Se ducea de unde se slobozise...

Mărul, cloşca cu puii ei de aur şi rândunelele cu cuibul lor nu însemnau însă decât un ostrov de răgaz într'o mare de neliniştí, pentru că Javasul, ca oricare altul dintre lagărele sovietice, nu era decât o piaţă de furnizat sclavi pentru diversele întreprinderi şi colhozuri locale. Deţinuţii, deportaţi şi prizonieri, erau trimişi să muncească forţat acolo unde fuseseră închiriaţi ca nişte vite: o parte la o fabrică de mobilă sau la o întreprindere de construcţii, alţii la gospodărirea lagărului sau la colhozul aşezării respective. Stăpânii peste aceste intreprinderi, interesaţi mai mult de propria lor soartă decât a bunurilor pe care trebuiau să le chiverniseascã, erau de obicei şi nepricepuţi şi răi. Şi ca orice nepriceput, erau şi pretenţioşi, voind să acopere nepriceperea şi paguba delăsătorilor proprii, pe pielea sclavilor închiriaţi. Dar sclavii, la rândul lor, aveau tot atâta interes pentru munca la care erau siliţi, cam cât interes ar avea boul pentru jugul lui. Firesc a fost deci să izbucnească noi nemulţumiri. Şi-au izbucnit mai întîi la fabrica de mobilă din pricina unor saltele pe care noi, după ce le umpleam cu bumbac importat din China, le coseam, le ciubuceam şi le predam la magazie pentru a fi transportate la gară, iar de acolo la beneficiar.

Scandalul s'a deslănţuit când beneficiarii au refuzat primirea saltelelor. Acestea prezentau nişte pete mari de ulei, care nu fuseseră la predare. Fireşte vina a căzut pe deţinuţi, prizonieri şi deportaţi. S'a ajuns la concluzia că e vorba de un sabotaj in stil mare şi NKVD-ul a intreprins cercetări riguroase, la început în taină.

Reconstituindu-se întreaga tehnologie de fabricaţie s'a constatat însă că în praful de vată venit din China, încă în depozite şi vagoane nedescărcate, exista o puzderie de bobiţe fine de ulei pulzerizat, care imediat ce dădea de căldură se întindeau şi pătau pânza şi faţa frumos ciubucită a saltelei.

Deţinuţii, încântaţi de ingeniozitatea răzbunării chinezeşti, au procedat cu mijloacele lor locale, să continuie procedeul, şi după ce vata chinezească a fost înlocuită cu alta dintr'o nouă provenienţă. NKVD-ul a dispus atunci scoaterea noastră din fabrică şi expedierea la colhoz, la munca câmpului, deşi vreo 70% dintre noi habar n'aveam de agricultură. Şi'n afară de aceasta, ce interes aveam noi pentru producţia lor de porumb şi de întrecerea lor cu nivelul de viaţă american!? Credeau oare ei că aveam de gând să aşteptăm recolta pentru îndestularea de mâine? Prăşeam deci cum puteam, făcând un muşuroi în jurul bietei plante şi după ce totul era gata, deţinutul mai ardea o lovitură de sapă, axact sub rădăcină . . . Ca să fie mai sigur prăşitul . . . A doua zi, planta se ofilea sau cădea la pământ . . . Soldaţii de pază erau total indiferenţi la ce făceau deţinuţii. Erau cel mult interesaţi să nu fugă vreunul şi să se ţină între timp după fusta vre-unei muieri din colhoz . . . Aşa s'a întîmplat că a doua zi, după ce agronomul a constatat ofilirea generală, s'a săturat de munca cu deţinuţii. Ne-a dat, spre bucurie noastră, tuturor dracilor din Podul burghezo-imperialist. NKVD-ul nu s'a lecuit însă şi a insistat trimiţându-ne în altă parte, la un sovhoz, la plivit sfecla de zahăr . . . Dar, n'au cules nici sfeclă . . . Ne-au trimes apoi la hrişcă, şi a dispărut şi hrişca! . . .

Până la urma urmei s'au convins şi ei de adevărul burghez că . . . „stăpânul rău învaţă sluga hoaţă" şi că nu se poate face treabă cu sclavii, aşa cum de fapt o spuneau singuri în cartea lor de căpătâi, dar pusă numai pe seama democraţiei

sclavagiste. Interesul şi ura s'au dovedit a fi doi factori în faţa cărora frica, elementul exploatat de NKVD, devine neputincioasă şi inoperantă. Totuşi NKVD-ul căuta febril vinovaţii, şi mai ales căuta instigatorii. Niciodată n'au putut sau n'au vrut să înţeleagă că singura cauză a răului erau ei înşişi, cu opacitatea şi miopia omului cu o singură carte, oricare ar fi ea.

Rezultatele investigaţiilor lor s'au concretizat în ziua de 13 septembrie 1955 prin citirea unui „ordin de zi pe lagăr", în care se menţiona că un număr de 13 deţinuţi vor fi exemplar pedepsiţi pentru agitaţie şi recalcitranţă împotriva ordinei sovietice. Aceşti indivizi, dintre care 11 erau germani, iar doi erau români — Petre Cristea şi cronicarul rândurilor de faţă — vor fi trimişi pentru tot timpul rămânerii lor în URSS în lagărul de pedepsiţi nr. 7 şi li se ridica şi dreptul la muncă. Ca protest împotriva ordinului citat, cronicarul a refuzat să părăsească lagărul. Pe ziua de 13 septembrie, ca urmare a refuzului de supunere la dispoziţia dată, am fost ascos din lagăr pe braţe de patru ostaşi sovietici şi dus în închisoarea de peste drum, de unde a doua zi — în urma noului refuz de a merge — am fost purtat pe targă până la gara de îmbarcare. Restul convoiului mergea alături de mine, pe jos. De la gara de debarcare iarăşi am fost purtat pe targă până la lagărul nr. 7 de ştrafnoi, unde mai întâi am executat o pedeapsă de zece zile de carceră pentru nesupunere.

Aici, deoarece prinsesem un fir al slăbiciunilor sovietice, îmi permiteam să iau atitudine. Pe de o parte, pentru a-mi bate joc de ei; pe de altă parte, pentru că într'adevăr eram dispus să mor. De aceea eram tare eu şi slabi ei. Moneda mea era de aur curat. Puţini sunt cei care mizează şi vor cu orice preţ să se arunce în braţele acestei sluţenii. Pe Sovietici însă, venalititea lor formală şi frica de cel care era imediat mai mare şi mai puternic, îi paraliza. Orice iniţiativă, orice umbră de acţiune, orice faptă de viaţă vie şi autentică era schimonosită şi născută moartă. Totul se făcea pe uşa din dos şi tainic, prin directive de la Centru. Ori, ce gândea centrul, ce interese apărau acolo, nu ştia nimeni. Şi decât să nu fii pe linie, mai bine sfânta espectativă! Pentru asta erau slabi şi amorfi. Intregul sistem de dictatură democratică populară nu este decât o farsă sinistră şi o cumplita laşitate. Coştient de aceasta realitate, mi-am

făcut de cap, cochetând cu moartea, mizând pe racila formalismului lor sec şi a laşităţii generale. Iar faptul că mai sunt încă în viaţă, se datorează exactităţii presupunerilor şi concluziilor triste ale îndelungatei mele experienţe.

*

Să mai poposim un timp în lagărul nr. 11 din Javas.

Capacitatea lagărului, după naţiuni, se împarte astfel: circa 800 de Germani, 200 de Români cu Germanii din România, 200

Foto: Bucureşti 1956.

Ing. Tudor Alionte, groaza partizanilor din Odessa... şi vopsitorul ouălelor pentru sărbătorirea Sfintelor Paşti în lagărul nr. 11 din Javas 1955.

Unguri, 150 Polonezi şi în grupe mici Americani, Francezi, Englezi, Spanioli, Olandezi, Belgieni, Turci, Cehi, Bulgari, Austrieci, Chinezi, Japonezi, Mongoli, Egipteni, Iranieni, Norvegieni, Jugoslavi, Indieni, ba chiar şi un Argentinean, Ruşi, Ucraineni. Deci amalgamul tuturor naţiunilor din lume.

Cei veniţi din Nord, de la Vorkuta, erau priviţi ca cei mai rebeli dintre toţi deţinuţii. De aceia comandantul lagărului, Locotenentul Major Ierăvoi (care vorbea româneşte fiind de

origine din Basarabia) şi şeful grupei operative NKVD, Maiorul Maiorov, şi-au luat toate măsurile de rigoare, împărţind pe cei veniţi dela Vorkuta în bărăci şi brigăzi separate.

O observaţie se impune în cadrul deţinuţilor de cetăţenie străină, astăzi când ei au mai multe posibilităţi din punct de vedere material. Să nu uităm că numai după greva de la Vorkuta din 1953 autorităţile sovietice au aprobat trimiterea de Cărţi Poştale prin Crucea Roşie Internaţională, precum şi pri-

Foto: Javas 1955.

„Ferry", unul din organizatorii principali a sărbătoririi Sfintelor Paşti din lagărul nr. 11 din Javas 1955, după tradiţie şi obiceiuri româneşti.

mirea de pachete în lagăre. După felul pachetului pe care-l primea un deţinut, puteai să-ţi dai seama de unde este. Germanii erau toţi Germani, dar diferenţa pachetelor între Est şi Vest era mare. Nu vreau să vorbesc de posibilitatea celor care le trimeteau, ci de cantitatea şi calitatea pachetului din Vest. Toate lucrurile erau bune şi la locul lor s'ar zice, dar aceste pachete au început să aducă desbinări şi chiar ură personală. Căci dacă până acum doi erau prieteni şi mâncaseră o coajă de pâine împreună, astăzi această prietenie dispăruse. Cel din Vest care primea pachete bogate era suveran şi îngânfat, cel din Est era umil. Dar cei mai umiliţi dintre ei erau cei care nu

primeau pachete, mai ales cei din țările socialiste, ocupate de sovietici. Acum se formează o grămadă de grupări, dar fondul acestor grupări era pachetul. Oare uitaseră zilele de la Vorkuta, sau prevestirile Aureolei Boreale?

Dacă comandanții lagărelor și-au luat măsurile lor, atunci și noi trebuia să le luăm pe ale noastre, pentru a arăta că suntem demni de renumele pe care ni l-am câștigat, prin jertfă și cu sângele vărsat al celor din Vorkuta.

In primul rând a trebuit că fiecare să fie lămurit despre funcția și demnitatea pe care trebuie s'o arate și aici, în lagărele din Potma.

Am avut multe rezultate extraordinare, mai ales prin contra acțiunea la „Chemarea de la Stockholm", din Aprilie 1955, contra bombei atomice. Aceasta însă era o acțiune directă contra Uniuni Sovietice și-a conducătorilor, pentru demascarea mârșăviei lor.

Se apropia Paștele. Din informațiile culese și după părerile adunate, Paștele va fi sărbătorit tăcut, în mici grupuri de prieteni (de dragul pachetelor). In 1955 Paștele Catolic și Evanghelic cade cu o săptămână înaintea celui Ortodox. După o înțelegere prealabilă în conducerea Românilor, cum ar fi Părintele Țepordei Vasile, Căpitanul Leo Ostrovski, Tănase Rădulescu (Radu) și grupul de Volksdeutsche, prin Depner Willi, Egon Schestauber și Sam Liebhart subsemnatul ia hotărîrea de-a face un Paște comun Ortodox, precum și demonstrativ. Se deschide o chetă de adunare de bani și de produse alimentare. Părintele Țepordei, prin bunăvoința și dărnicia preoților și călugărilor din Basarabia, începe să primească pachete masiv, dar conținutul lor era în majoritate făină și miere. Un alt grup trece direct la acțiune.

Se duc tratativele necesare cu unii din soldații de pază (trebuie remarcat faptul că printr'o coincidență majoritatea acestora erau de origină din Basarabia și Bucovina, sau din Ucraina subcarpatică). Cum noi, în marea majoritate, lucram la o fabrică de mobilă, am oservat că aci se află și un mare depozit de materiale, în deosebi stofe de tapițat mobila, de diferite calități. Nu trebuie să uităm că ne aflam în Republica Mordvină. Mordvinii în sine, chiar dacă vorbesc rusește, au și o

limbă a lor preprie care, cu tot comunismul și încercările lui, nu a putut fi desființată. Mordvini fac parte din triburile migratoare asiatice, mongole-huni. Ba chiar, s'ar putea spune,

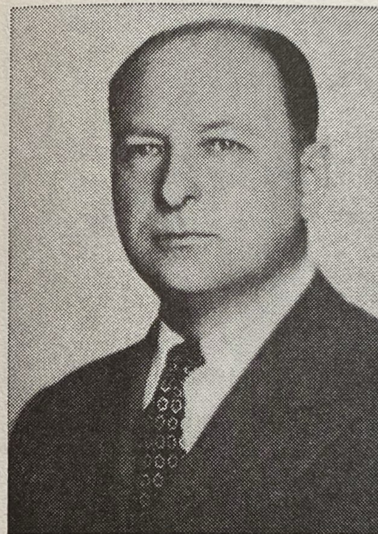

Foto: București 1948.

„Pictorul amator". Locotenentul-colonel Georghe Pragher, născut 1891, înainte de a fi arestat de către NKVD în 1948.

sunt o ramură a triburilor maghiare. De ce spun asta pentru că un important vocabular din limba Mordvina se aseamană excelnt cu limba maghiară și cu limba locnitorilor Komi, care și ei la rândul lor au ceva maghiar. Femeile mordvine poartă tot anul izmene lungi până la glesne, asta pentru a se apăra contra țânțarilor din mlaștini și bălți, care ocupă o mare parte din pădurile înconjurătoare. Ele au o mare slăbiciune pentru cochetărie, rochiile să fie cu flori mari și culori vii. In croiala rechiilor nu au pretenție la moda Pariziană căci este foarte simplă. Un sac lung prins cu o simplă cusătură deasupra pieptului și-o bluză închisă la gât fără răscroială.

Deci materialele pentru tapețat corespundeau cerințelor de îmbrăcăminte ale regiunii, dar negăsindu-se pe piață, era un material căutat. Intr'una din nopțile mai întunecate s'a produs în magazia fabricii, sustragerea a trei baloturi din acest căutat material. Dat peste gardul de scândură, complicilor no-

ştri, care nu erau alţii decât soldaţii. Valoarea pe care noi trebuia s'o primim contra „mărfii" mai mult de 50% ne-a fost dată în natură, în ouă.

Foto: Bucureşti 1956.

Dr. Egon T. Schestauber, colaborator în organizarea sărbătoririi Sfintelor Paşti, în lagărul nr. 11 din Javas 1955, la eliberarea sa în Bucureşti.

In planul nostru de acţiune, dinainte pregătit, era prevăzut ca Paştele să fie sărbătorit după datinile şi obiceiurile româneşti. Cu o săptămână înainte de Paşti am fost anunţat că mi s'au procurat 500 de ouă, pe care noi, sub o formă sau alta, trebuie să le aducem în lagăr. Se ştie însă că la intrarea în lagăr fiecare deţinut era percheziţionat din cap până-n picioare de către soldaţii NKVD-işti ai trupelor de pază interioară. Acum ne băteam capul şi încercam să găsim o soluţie pentru introducerea în lagăr a celor 500 de ouă, care trebuia să ajungă tefere. Orice altceva am fi putut introduce cu uşurintă în lagăr, dar cum ouăle sunt ouă, ele cer, o mânuire a parte. Prietenii noştri soldaţii nu găsiseră nici ei vreo posibilitate, pentru că făceau parte din trupele de pază exterioare, iar timpul până la Paşte era acum foarte scurt. Dar şi în acestă problemă o ideie măreaţă, şi se poate spune unică în felul ei, ne veni din partea grupului maghiar, care era gata pentru erice acţiune.

Un doctor dentist, Nemeth Sandor, ne-a dat sugestia şi împreună cu alţi Maghiari ne-au ajutat. In zorii zilei următoare, după un angajament, am plecat într'un grup de circa 100 de

Foto: München 1976.

Willy Depner, colaborator în organizarea sărbătoririi Sfintelor Paşti, în lagărul nr. 11 din Javas 1955, cu ocazia sărbătoririi aniversări zilei de naştere.

oameni, care lucrau la ferma lagărului ca voluntari. In grupul acesta, 30 din ei aveau fiecare câte o faţă de pernă în care băgaseră ouălele ambalate în paie. Seara, la întoarcere, grupul nostru de 30 de oameni, fusese pus în faţă coloanei. La intrarea în lagăr trebuia să se meargă pe patru rânduri, pentru că erau patru sentinele care făceau percheziţia, sub supravegherea unui al cincilea, de obicei un sergent, care stătea lateral pe nişte trepte, pentru a putea privi efectuarea percheziţiei. Pentru mai mare siguranţă formasem un grup de şoc de circa 15 oameni care, în cazul unei nereuşite în faţă, trebuia să intervină. Fiecare trei oameni luau câte un soldat în primire, golind pe jos buzunarele lor pline de cartofi. Bruscările ar fi dus la un carambolaj, ceace ar fi făcut posibilă trecerea transportului de ouă. Singurul lucru neplăcut era că o parte din cei 15 oameni erau asiguraţi, cel puţin pe un anumit timp, de închisoare. Dar în cazul acţiunii individuale a Dr. Dentist maghiar Nemeth Sandor,

răspundea numai el. Coloana noastră se apropie de poartă, fiind numărată de către sergentul de serviciu a trupelor interioare. Prin aceasta soldații care ne păziseră la muncă, erau eliberați de sarcină, iar noi aparțineam iarăși lagărului. Soldații noștri, care fuseseră cu noi la lucru, s'au depărtat mai puțin ca de obicei de intrarea lagărului, făcându-și acolo de lucru, numai pentru a asista la intrarea noastră în lagăr. Erau și ei curioși să vadă dacă noi reușiam. In cazul unei nereușite și ei ar fi fost interogați, cum și de unde am putut noi să ne precurăm ouălele. Iar dacă se afla adevărul ar fi fost pedepsiți.

Coloana se apropie de punctul de percheziție. Primele două rânduri trecură ușor. Mai cu glume mai cu înjurături, au trecut. In rândul trei se afla Doctorul. Special și-a schimbat locul căutând să cadă la percheziție în partea unui soldat mai simplu. In momentul când soldatul a început să-l pipăe pe Doctor pe sub brațe, a simțit că acesta are pe sub cămașă ceva. Intrebă pe Doctor ce are, și-i cere să-și desfacă cămașă. Doctorul se smucește. Percheziția se oprește. Ceilalți trei soldați plus sergentul, vin în ajutorul colegului lor. Sergentul îl somează să dea ce are sub cămașă. Doctorul, care în tinerețe făcuse sport, la lupte libere, râzând, își dă asentimentul ca să le predea ce are. Incet își desfăcu nasturii de la cămașă. Bietul soldat, curios, băgă mâna, căci doar el descoperise infracțiunea, să scoată obiectul. Când toți ceilalți așteptau cu nerăbdare să vadă ce este, un cap de șarpe își făcu apariția, șuerând supărat că fusese deranjat din culcușul cald dela pieptul doctorului. Dacă iepurii fug repede, asta o știe orice copil, dar cum s'au speriat și-au fugit soldații, cred că ar fi întrecut și zece iepuri deodată.

Clipa mult așteptă venise. Grupul forță pasul și coloana noastră mai mult de jumătate intră în lagăr. Până se desmeticiseră soldați și reveniră la postul lor, greul tracuse. Marea noastră misiune împlinită și pot spune că aproape nu am avut ouă sparte. Doctorului nu i se întâmplă nimic, dar din ziua aceia el purta mereu șarpele în cămașă, din care cauză fusese poreclit „Omul cu șarpele".

Cum ajunsese Doctorul la această idee? La marginea unor terenuri ale colhozului erau niște mlaștini. Aici văzuse el mulți șerpi care se încălzeau la soare în zilele calde. Erau șerpi de

apă. De aici își procurase doctorul unul, și pentru orice siguranță îi scosese dinții. După câte știu și-a luat cu el șarpele în Ungaria.

Foto: București 1957.

Petre Cristea, colaborator în organizarea sărbătoririi Sfintelor Paști, în lagărul nr. 11 din Javas din 1955, după predarea de către sovietici și eliberarea din închisoarea Gherla 1957.

Ouăle au fost date în primire Părintelui Țepordei Vasile, unul din clerici Ortodoxși Români aflați în lagăr și unul din principalii stâlpi pentru pregătirea sărbătoririi Paștelui.

Părintele Țepordei îmi spuse printre altele că pentru oficierea slujbei îi trebuie o cruce, iar pentru Sfânta Împărtășanie vin. In problema crucii se luă legătura cu Tudorică Alionte, de meserie inginer Chimist, dar care în timpul războiului lucrase la contra-informațiile române. (El este persoana care a descoperit grupul de partizani sovietici, care aruncaseră în aer comandamentul armatei române la Odessa în toamna 1941). Acum lucra la fabrica de mobilă, secția „scaune lustruite".

El a făcut o cruce de aproximativ 35x20x7 centimetri dintr'un material de placaj. Pictarea crucii a fost făcută de pictorul amator Locotenentul-colonel G. Pragher. Problema vinului era un lucru mai greu, pentrucă nici în magazinele din oraș nu se găsea vin de struguri în acel moment.

Părintele ne dădu însă ideie că vinul se poate face şi din stafide. Pentru Sfânta Împărtăşanie trebuie numai vin curat de struguri. I-am procurat şi stafidele care mi-au fost date de un pri-

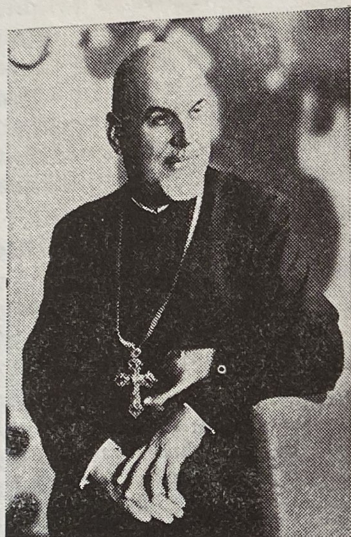

Foto: Bucureşti 1970.

Preotul ortodox Vasile Ţepordei, unul din organizatorii principali şi conducătorul soborului de preoţi şi călugări care au efectuat serviciul religios, cu ocazia sărbătoririi Sfintelor Paşti, în lagărul nr. 11 din Javas din 1955.

eten au meu Fritz Meisel, german de origină, actualmente în RFG Bernhausen/Filder.

După cum se ştie, începând din anul 1953, după greva de la Vorkuta, deţinuţilor şi prizonierilor de origine străină li se dăduse voie să scrie şi să primească pachete. Ceiace a făcut Meisel a fost un sacrificiu pe care noi nu l-am uitat, şi pentru care de aici îi mulţumesc iară.

Prima fază era gata. Trebuia trecut la a doua: fiertul ouălelor şi vopsitul lor, apoi cozonac, căci surpriza trebuia să fie într'adevăr surpriză. Cheta banilor fusese deja făcută în grupul Germanilor din România de către Sam Liebhard, Depner Willy şi Egon Schestauber, iar în grupul Românilor de către Părintele

Ţepordei cu Nicu Popescu. Cunoaşterea acestor pregătiri trebuia ştiută numai de un grup restrâns. Financiar am mai fost ajutaţi de Pupţic (fratele Generalului Polonez Vişinevski, comandantul Forţelor Aeriene poloneze din Anglia, Căpitan la Intelligence-Service) care ne aduce contribuţia Polonezilor şi a

Foto: Javas, Ock. 1955.

Grup de deţinuţi-politici originari din România, în lagărul special nr. 11 din Javas Republica Mordvină — URSS, 1955.

....în picioare dela stanga la dreapta: ziaristul Jean Melle, născut 1910, Ion Stătescu, născut 1905, ziaristul Stefan Mengoni, născut 1911, Boris Ostapov, nascut 1900, Frantz Schmidt, născut 1914, un român din Basarabia.

rândul de jo:

avocatul Dr. Augustin Vişa, născut 1904, un preot din Ardeal, Locotenentul-colonel Ion Tobă, născut 1903. ...toţi în aşteptarea zilei de repatriere, după convorbirile la Moscova a Cancelarului Vest German K. Adenauer.

câtorva Ucraineni din lagăr. Nici Ungurii nu se lăsară mai pre jos prin contribuţia adunată de Ferry Baci (cu numele adevărat Barasicsi Ferenz, fost Maior în armata ungară, originar din Bacska — Jugoslavia, unde îşi pierduse toată familia, soţia

și doi copii, măcelăriți ca niște animale de trupele de partizani ale lui Tito, numai pentru că Bacska fusese ocupată de unguri, arestat de sovietici între anii 45-46 la Budapesta) și de Aprili Ferenz și Kopacsi Zoltan, toți trei reprezentanții Ungurilor în greva de la Vorkuta. Din partea germană cheta fusese făcută de Dr. Gerhard Röneche, un specialist german răpit și deportat de Ruși în fericita Uniune (astăzi lucrează ca conducător al Organismului de curățirea aerului în RFG), și Heins Heinke, originar din Stutgart. Din partea celorlalte naționalități, cheta fusese făcută de francezul Raymond Soilliat, originar din Paris, fost membru al unui grup al C. R. Franceze, pentru repatrierea prizonierilor din zona sovietică (arestat de sovietici în Germania de Est prin 45-46, actualmente în Franța), și Philippe Dejagher reprezentantul Valonilor și Flamanzilor în greva de la Vorkuta.

Desigur, oricine se poate întreba cum se face că noi doream ca acțiunea noastră să nu fie cunoscută, dar în acelaș timp apelasem, sub o formă sau alta, la o chetă de bani. Răspunsul este următorul: în lagăr niciodată nu se întreba pentru cine și de ce, se făcea cererea. Dădeai, bine; nu, iară bine!

Cozonacul a fost făcut de Părintele Valeriu Ciobanu, din România și de doi călugări originari din Basarabia și Bucovina. De fiertul ouălelor își asumă răspunderea Căpitanul Leon Ostrovski iar vopsitul lor a fost făcut de Ing. Chimist Tudorică Alionte. Scrierea ouălelor a fost făcută de autor, căci trebuie știut că pe aceste ouă era scris următoarele: „Numele și pronumele cetățeanului“ căruia i se dădea oul — „Christos a înviat“ — „Iavas 1955“. Se scrisese numele și pronumele, pentru a nu se da ocazie la discuții în privința mărimii oului.

In acest timp în lagăr se aflau circa 220 de Români cu Germanii din Româna, Basarabia și Bucovina. Banii adunați din contribuție nu ajungeau pentru cele planificate. Atunci eu am scos din banii pe care-i aveam la mine și-am completat diferența.

La plecarea mea din Vorkuta primisem din partea organizației clandestine, în majoritate Ucraineni și Baltici, — ceva bani, — pe care puteam să-i întrebuințez pentru acțiuni sau ajutoare, a căror hotărîre o luam personal.

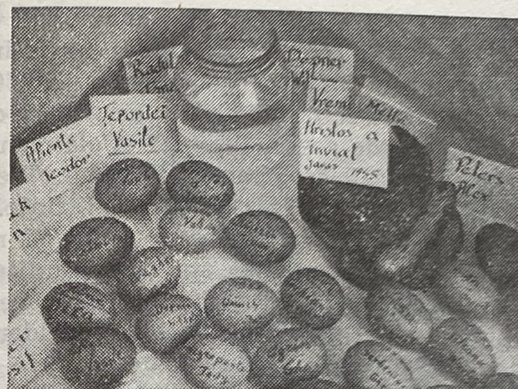

Foto: Javas 1955.

... o parte din oule văpsite și scrise, etichetele și porția primită de fiecare din grupul celor originari din România: o felie de pâine albă o felie de cozonac, o gogoașă, un borcan cu ceai dulce ... plus un ou roșu ... ca la mama acasă ...

Foto: Javas 1955.

... o parte din oule văpsite și scrise pentru invitații speciali din diferite naționalități.
Crucea, paharul cu vinul sfințit pentru Sfânta Impărtășanie și cărțile de rugăciuni ale părintelui Vasile Țepordei.

Deci, în concluzie, Părintele Țepordei avea vinul de împărtășit, câte două ouă de fiecare, plus câte un ou de invitat. Cu trei zile înaintea Paștelui fuseseră comandate circa 260 de porții de mâncare la „bucătăria cu plată" care se deschisese de curând. Deasemenea, circa 500 de gogoși fuseseră și ele comandate cu trei zile înainte și ridicate în sâmbăta Paștelui. Trebuie spus că orice comandă se făcea, se plătea cu trei zile înainte.

Organele NKVD-ului nu observaseră nimic și nici nu le trecea prin gând ceiace se pregătea cu marea cantitate de alimente cumpărate, mai ales că „Paștele Catolic", care fusese cu o săptămână înainte trecuse neobservat și fără incidente. Părintele Țepordei se pregăti încet să facă toate slujbele din săptămâna patimilor în grupuri restrânse. Cei care doriseră să se spovodească, se spovediră, ba mai mult, se împărtășiră. Totul fusese organizat amănunțit și așteptam ultimele ceasuri înainte de a intra în acțiune.

PAȘTELE

In zorii zilei de Paști, pe la orele trei și jumătate dimineața, prin niște băeți care se oferiseră voluntari, de ai scula pe ceilalți deoarece la orele patru începea slujba Invierii Mântuitorului în mica încăpere a bucătăriei chinezești, după cum era denumită, din fundul lagărului. Cei care au ajutat la această adunare au fost: Gheorghe Vasile, Petre Cristea, Bădiliță Dumitru, Luchian Alexe, etc. . . . etc. . . .

In mica încăpere a bucătăriei, pe e masă îngustă fusese aranjat altarul unde se aflau lumânări aprinse, crucea Mântuitorului, o carte de rugăciuni, busuioc și aghiasmă. Toată colonia româno-germană asista la slujba Inverii Mântuitorului și pentru că încăperea era prea mică, o mare parte din asistență se adunase în jurul bucătăriei și ascultau Sfânta slujbă. Ba mai mult, rușii din lagăr, în special cei bătrâni care se sculau cu noaptea în cap și-și începeau plimbările de dimineață, auzind zămzetul cântări „Christos a Inviat" (care este pe aceiaș melodie ca'n limba rusă), se alăturară acestei mărețe slujbe, impresionantă și unică în felul ei. In acest timp eu și cu fostul proprietar la restaurantului „Victoria", Vladimir Gheruțchi de pe calea Victoriei din București, pregăteam primirea în sala de mese a lagărului. Pe masă erau aranjate pentru fiecare în parte, următoarele: Pe un șervețel făcut din hârtie de scris, erau, o felie de pâine albă, o felie de cozonac, o gogoașă, un borcan de ceai îndulcit și un ou. Pe locul fiecăruia era trecut numele după alfabet.

In acest timp soldații din turnurile de observație și pază ale lagărului, ascultând rugăciunea, care aicea era ceva cu totul neobișnuit, au anunțat pe ofițerul de serviciu al lagărului. Acesta, împreună cu doi soldați, trec să-și facă rondul de dimineață și mai ales să vadă despre ce o vorba. Ajungând în dreptul bucătăriei chinezești, văzând lume adunată și auzind cântările slujbei, și-a făcut loc prin masa de oameni urmat de cei doi soldați și a cerut ca slujba să fie imediat întreruptă. Nu numai atât, dar el a cerut să se dea și crucea pe care Părintele Țepordei o avea tocmai în mână. Crucea ar fi constituit corpul delict și cu asta el ar fi putut înainta raportul său către superiori. — Săracul, acest tânăr ofițer sovietic! Și-mi pare rău că trebuie să pronunț cuvântul de „sărac cu duhul". El făcea parte din trupele NKVD-ului de pază exterioară și nu-și putea da seama că acest mic incident l-ar fi putut costa mult. Un NKVD-ist rafinat nu ar fi acționat în felul lui. El a intrat ca musca'n lapte.

Crucea nu i-a fost dată și nici nu i s'a dat posibilitatea să se apropie de masă. Ba mai mult, slujba a continuat și de data aceasta a început să se cânte tare, tare de tot, ca să se poată auzi până departe în orașul Iavas. Iar ofițerul și cei dei soldați, care intraseră în mijlocul acester credincioși, au fost strânși ca într'o menghină, fără a se ajunge la forță. Li s'au luat și șepcile din cap și au fost obligați să asculte până la sfârșit slujba Invierii Mîntuitorului. Dându-și seama de greșeala făcută, cei trei NKVD-iști au trebuit să asculte slujba. În acest timp, oamenii din lagăr se sculaseră și pentrucă știrea mergea din baracă în baracă despre acest eveniment, ei se adunaseră și cântau — Christos a Înviat — spre surpriza noastră.

Lagărul se afla în mijlocul unui cartier al orașului. Locatarii mai bătrâni, știau că e ziua Sfintelor Paști, și auzind în zorii acestei zile cântându-se „Christos a Înviat", se adunară la marginea lagărului. Mulți dintre ei au căzut în genunchi, luând parte trupește și sufletește la slujba Invierii, nevăzută, dar auzită de ei, după înaltul gard de scândură de circa 4m. Aici am văzut Ruși bătrâni, dintre deținuții lagărului, îngenunchind și plângând.

Pentru că fuseseră anunțați despre cele petrecute în bucătăria chinezească, grupuri de Unguri, Germani și Ucraineni erau gata pentru orice intervenție, căci și acest lucru fusese prevăzut. Dar nu a fost nevoie de vre-o intervenție, căci slujba era pe sfârșite. După slujbă oamenii au rămas îngândurați, poate fericiți, știind că undeva departe, în aceste clipe, și ai lor se gândesc la ei.

— Dă-mi crucea, spuse ofițerul Părintelui Țepordei, după sfârșitul slujbei.

— Ia-o dacă vrei, eu nu ți-o dau, — îi răspunse Părintele fericit în sinea lui că putuse să ducă la bun sfârșit această slujbă, prin care a renăscut o speranță în inimile deținuților. Nimeni n'a bănuit ca acestă slujbă să aibă un ecou așa de mare și să impresioneze atât pe deținuții din lagăr, cât și toată regiunea lagărelor din Potma.

Ofițerul luă crucea și plecă cu soldații după el. Mergea țanțoș de parcă cucerise Berlinul...

După aceea, toată lumea s'a îndreptat spre sala de mese. Surpriza cea mare, pentru majoritatea acestora, abia acum venea. Dar nu numai a lor, ci și a întregului lagăr. Oamenii, în momentul când au văzut ouă roșii și mesele aranjate pe ici pe colo cu câteva flori, care fuseseră cu o zi înainte aduse în lagăr, au rămas înmărmuriți! Toate acestea nu se pot descrie. Se schimbase oare soarta? Oamenii erau voioși ca niciodată. După ce s'a așezat fiecare la locul lui și Părintele în câteva cuvinte a binecuvântat masa și s'a cântat „Christos a Înviat", a căzut o liniște generală. Întreaga sală de mese se umpluse de deținuții curioși care priveau cu simpatie sau cu invidie, cum Românii își sărbătoreau Paștele, ciocnind ouă roșii, cu

religioasa strigare — „Christos a Înviat" — „Adevărat a Înviat".

Nu trebuie uitat însă faptul că toți, fără de excepție, aveau acuma prima posibilitate de-a mânca un ou, un ou roșu, pe care-i era scris, numele, Christos a Înviat — Iavas 1955.

Priveam și eram fericit în mine! Mă înțelegeam din priviri cu toți acei care luaseră parte activă la organizarea acestei mese. Unul singur din tot grupul nu și-a mâncat oul; din contră, l-a păstrat și dacă nu mă înșel, este singurul care a dus oul în țară. S'a ridicat de la masă și s'a îndreptat către noi (eu în acel moment mă aflam lângă părintele). Era advocatul Vișa Augustin, unul din secretarii lui Maniu. S'a apropiat de noi și după o strângere de mână, cu lacrimi în ochi, i-a spus părintelui:

— Vă mulțumesc părinte! Acum știu că voi ajunge acasă, — și-i sărută mâna. Pe mine m'a înbrățișat sărutându-mă pe obraji. Apoi îmi spunse încet: „Acum îmi dau seama dece ești iubit de toți".

Nu am putut vorbi căci lacrimile ne podidiră. Desigur și alții au văzut gestul lui Vișa, și au venit să ne mulțumească, și'n cuvinte mari să ne laude. Fiecare ne întreba cum am făcut că am procurat toate astea, chiar și acei care au avut posibilitatea dar n'au vrut să contribuie cu nimic. Acum erau gata să jerfească ceva, dar din păcate era prea târziu!...

Primul și-al doilea act al sărbătoririi Paștelui din Iavas, din lagărul nr. 11, se încheiase. Abia acum, după ce majoritatea oamenilor plecase din sala de mese, veniră val-vârtej soldații să vadă ce se întâmplă. Dar nu mai era aproape nimeni.

La orele nouă dimineața se dădu semnalul de înumărare. Soldații trecuseră din baracă în baracă, făcând numărătoarea și se aștepta terminarea ei, dar ea întârzia. In fața bărăcii noastre se adunaseră un grup mare de Români care desbăteau, admirând inițiativa aceasta. Printre aceștia se afla și Părintele Țepordei, care avea o bărbuță ca orice preot ortodox, precum și un Român basarabean, care avea o barbă mare albă ca neaua, cu toate că nu era așa bătrân de ani, pe nume Boris Ostapov.

Numai la câteva zile după sosirea mea în Iavas, am fost informat despre acest om. Fusese un agent sovietic repatriat cu misiune specială, în 1940, de către sovietici din oraşul Cahul, în România, la Bucureşti. Nenorocul lui a fost că cu noi se afla

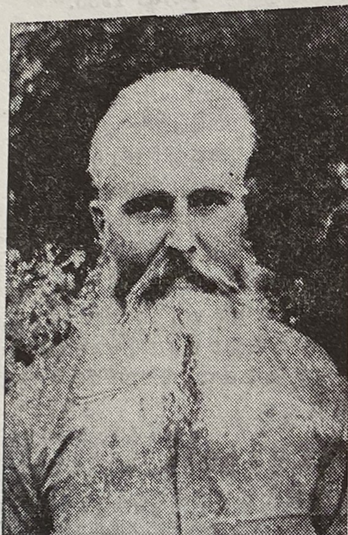

Foto: Javas 1955.
„Patriahul" — Boris Ostapov.

Petcu Mihai, fost agent al Siguranţei, care ne povesti detailat cum îl arestase la începutul anului 1944 pe acest Boris, ca agent sovietic, şi cum îl predase Siguranţei cu acte doveditoare. Numai 23 August 1944 l-a salvat. Este ştiut că acest Boris Ostapov fusese făcut comisar de poliţie şi înscăunat la Arad; locuia în centrul oraşului nu departe de Teatrul Municipal. El este acela care arestase prin 1944 grupul de legionari de sub conducerea lui Raţiu, fratele vitreg al Şefului Mişcării Legionare şi Preşedintele Guvernului provizoriu Român la Viena, Horia Sima. Raţiu fusese paraşutat şi introdus în regiunea Aradului, unde trebuia să se întâlnească cu anumiţi camarzi într'o casă conspirativă din Arad. Dar aceasta fusese descoperită şi Boris Ostapov, în calitate de comisar, îl arestă. După zile întregi de schingiuiri, Raţiu fu dus la locul de întâlnire cu ceilalţi din grup. Acestia erau de mult plecaţi, căci Raţiu avusese înţelegerea cu

ei că dacă nu se întoarce într'un anumit timp s'a întâmplat ceva. Totuşi, aici au fost găsiţi bani şi valută străină, pe care comisarul Boris le-a luat cu el. După câteva zile Raţiu este predat sovieticilor. Aceştia, după însemnătatea lui şi-a legăturilor sale, îl considiră că este un om care nu poate fi anchetat de către NKVD-işti aici. Îl trimit „Par-avion" direct la Moscova, unde este băgat în faimasa redută a tăcerii — Lubianka — care în epoca aceea era plină. Din toate colţurile Europei şi Asiei erau aduşi duşmanii sovieticilor.

Inceputul cercetării mai dură un timp, căci Raţiu era într'un hal fără de hal, bătut şi schingiuit, din care cauză a rămas de-altfel pentru toată viaţa invalid. Chiar şi NKVD-iştilor din Lubianka le-a fost milă de el!

In timpul cercetărilor a reieşit că Raţiu, la arestarea lui, a avut bani româneşti şi valută straină. Indignarea anchetatorului NKVD-ului fu şi mai mare când văzu că odată cu Raţiu au fost predaţi numai o parte din banii româneşti, dar lipsea valuta străină. La întrebarea unde sunt banii pe care îi declarase, Raţiu spune că normal trebuie să fie la comisarul român care l-a arestat la Arad. Raţiu este condamnat la 10 ani şi apoi trimis la Inta pe Cercul Polar în direcţia Vorkuta, unde întâlneşte un mic grup de Români, cărora le povesti istoria sa, de la care am aflat-o şi eu mai târziu. Nu pot da numele lor din cauza securităţii. Dar Dumnezeu nu bate cu ciomagul şi sovieticii nu iartă. Ei îţi mulţumesc pentru ce i-ai servit, dar te pedepsesc pentru ce ai greşit.

După circa trei ani, într'una din zile în lagărul din Inta soseşte un nou transport. Soarta, această soartă blestemată, face ca Boris Ostapov, fostul agent sovietic, comisarul de la Arad, să fie adus în acest transport. Aici începe el să joace rolul marelui naţionalist. Culmea ironiei el nu recunoaşte pe Raţiu, sau poate se preface, Raţiu însă se fereşte de el. Ani de zile au stat împreună în acelaş lagăr şi numai un cuvânt a lui Raţiu ar fi trebuit ca acest om să dispară din această lume. Dar Raţiu tăcea. In 1954 când se apropie expirarea condamnării lui Raţiu, acesta povesteşte lui NT şi LA cine este Boris şi desvăluie secretul, dar cu condiţia să nu i se facă nimica. Raţiu mai trimete odată vorbă din lagărul 1 din Potma, în această problemă şi

sunt rugat indirect şi eu să nu acţionez. Boris trebuie să meargă mai departe şi să ajungă în ţară. Rugămintea i-a fost satisfăcută.

*

...In timp ce după colţul celălalt al bărăcii noastre îşi făcu apariţia un soldat care venea spre noi, Părintele Ţepordei dădu buzna repede în baracă, poate să-şi mai ascundă ceva, crezând că i se va face o percheziţie generală. Cam ăsta era obiceiul, când nu se mai dădea stingerea. Noi am rămas mai departe pe loc şi aşteptam să vedem ce vrea soldatul. El se apropie de grupul nostru, noi îl salutarăm politicoşi. Dădu din cap şi ne răspunse numai după ce îşi roti privirea peste tot grupul care era de faţă. Apoi se adresă direct celui cu barba albă, care era Boris Ostapov, şi-l întrebă:

— Tu eşti Popă? Boris care vorbea curent ruseşte în spuse.

— Da şi nu, năcialnic.

— Păi da ce eşti?

— Mai mare, răspunse Boris.

— Şi ce anume?

— Patriarh! Şi făcu cu ochiul către ceilalţi.

— Ce este aia? întrebă soldatul, şi'n fond ce mă interesează! Eşti popă, pe tine te caut. Acum davai la comandatură.

Şi Boris plecă urmat de simpaticul soldat. Toate privirile de la celebate bărăci erau aţintite asupra bărăcii noastre, căci se văzuse venirea soldatului singur şi plecarea lui cu bărbosul de Boris.

Părintele Ţepordei care ascultase discuţia, ieşi afară numai după ce plecă soldatul şi ne zise.

— Ei băeţii mei, se întrăreşte gluma! Pe Boris o să-l bage la carceră şi o să vedeţi că vine să-mi facă percheziţie, când o vedea Maiorul că a greşit adresa.

Imi dădui sema că trebuia să acţionez imediat pentru scoaterea lui Boris din mâna NKVD-ului, înainte ce el să vorbească prea mult, şi'n al doilea rând ca să nu-l scoată afară din lagăr. Imediat s'a dat dispoziţie ca toţi cei care vor, să vie de urgenţă în faţa comandaturii şi a porţii de ieşire din lagăr şi să se aşeze jos. Prin această acţiune se putea bloca, pentru un moment,

scoaterea lui Boris din lagăr, căci ieşirea din comandatură şi ieşirea pe poarta principală se făceau prin curtea lagărului. Intrucât acest drum îl ocupaserăm complect, cu oamenii care stăteau turceşte, scoaterea lui Boris nu s'ar fi putut efectua decât trecându-se direct peste oameni.

In acest timp se dăduse şi semnalul de terminarea numărătoarei şi circa 5-600 de persoane, de toate naţionalităţile, veniseră şi se aşezaseră în faţa comandaturii, fără a scoate o vorbă. Căile de acces către poarta principală erau blocate de ceilalţi, care aşteptau cu toţii rezultatul acestei acţiuni fulegr. Toată această manevră nu dură mai mult de cinci sau şase minute. La un moment dat uşa comandaturii de deschise şi soldatul nostru vru să iasă. De la uşă până'n drum trebuia să coboare opt trepte. Abia acum observă el că nu putea merge mai departe, căci totul era blocat de oameni.

— Ce faceţi aici? întrebă el. Hai plecaţi în bărăci!

— Nimica şefule! Uite, fumăm şi noi o ţigară şi mai stăm la taifas, răspunse unul.

Trântind o înjurătură, soldatul intră de unde ieşise. După câteva clipe uşa se deschise din nou şi în prag apăru Maiorul Maiorov. Şeful operativ al NKVD-ului din lagărul 11. El ne privi rotindu-şi ochi de jur împrejur. Probabil că-şi dădu seama despre ce este vorba. Atunci mi se adresă mie personal şi direct pe nume, că şi eu mă aflam în mijlocul băeţilor, spunându-mi.

— Urwich, spune oamenilor să se ducă în barăcile lor.

Eu m'am ridicat în picioare şi i-am răspuns politicos, că eu nu pot obliga pe oameni să plece.

— Dar ce doriţi? întrebă el nervos.

— A! Asta este altceva, am răspuns eu. Dorim să-i daţi drumul preotului nostru.

— Nu! Răspunse Maiorul. El a încălcat regulile lagărului şi am să văd ce voi face.

— In orice caz, afară din lagăr nu-l veţi putea duce decât numai peste trupurile noastre. Iar dacă totuşi doriţi să-l duceţi la închisoare, atunci ne duceţi pe toţi. — Aşa-i băeţi? îi întreb eu.

— Da! răspunseră ei, într'un chiot de răsună tot lagărul.

— Uite, vă promit că nu-i voi face nimic. Ca să te convingi,

îmi zise, vino şi vei fi de faţă la cercetări. Dar spune oamenilor să place în bărăcile lor.

— De venit, vin, dacă ordonaţi! Dar voi sta afară lângă uşa deschisă. Oamenilor eu nu le spun să plece, dacă vor bine, dacă nu să rămână. Şi cu asta îmi făcui loc urcând cele opt trepte până la uşa deschisă a biroului. Oamenii nu părăsiseră locul, din contră, acum veniseră şi mai mulţi, căci curiozitatea era mare, şi de, odată-i Paştele!

După ce s'a aşezat jos, Maiorul a reînceput interogatoriul, luând-o iară de la început căci eram acum şi eu de faţă.

Intre timp veni la mine Petre Cristea şi-mi puse în mână o bucată de ziar, trimisă de părintele Ţepordei. Era decretul Sovietului Suprem al URSS-ului din Decembrie 1954, prin care se spunea oficial că religia era ajutată de către Stat, etc... etc...

Inarmat cu această hârtie intrai cu curaj. În prealabil făcusem semn băeţilor să se apropie cât mai mult de clădire, ca să poată şi ei asculta ce se vorbeşte. Maiorul văzând că am intrat îmi spuse că-i mai bine să închid uşa, dar eu îi răspunsei că uşa va rămâne deschisă, dacă doreşte să discute cu noi. Atunci am luat bucata de hârtie din ziar cu decretul sovietic şi-l dădui lui Boris să-l citească tare. In acelaş timp îl rugai pe Maior să asculte cu atenţie. Văzând că suntem înarmaţi până'n dinţi şi cu decretele sovietice, încercă să întoarcă foaia şi spuse:

— Eu nu am spus că nu e voie să vă rugaţi, dar voi ar fi trebuit să cereţi mai întâi o aprobare şi eu nu v'aş fi refuzat-o. Altădată să nu se mai întâmple. Şi acum puteţi pleca! Ba nu, staţi. Spune la oameni să plece şi după aceia veţi pleca şi voi, zise el zâmbind. Cu siguranţă că dorea să vadă într'adevăr, ca un NKVD-ist şmecher ce era, dacă oamenii mă ascultă.

— Desigur! i-am spus. Apoi, ieşind în uşă şi mulţumind băeţilor, i-am rugat să plece din faţa Comandaturii. Fără vre-o vociferare, fără vreun cuvânt, liniştiţi, au părăsit locul. După câteva secunde nu mai era nimeni, parcă nu s'ar fi întâmplat nimic. Nu departe însă de poartă, grupurile de oameni s'au oprit. Aşteptau să vadă dacă ne dă drumul, căci acum eram şi eu acolo, sau dacă trebuia să intervină, blocând poarta pentru a baricada drumul ieşirii noastre din lagăr.

Maiorul, îngândurat privea cum oamenii se retrag. După aceea întorcându-şi privirea către noi, îl măsură de câteva ori de sus până jos pe aşa zisul Patriarh, în fond fostul lor agent şi nici decum popă:

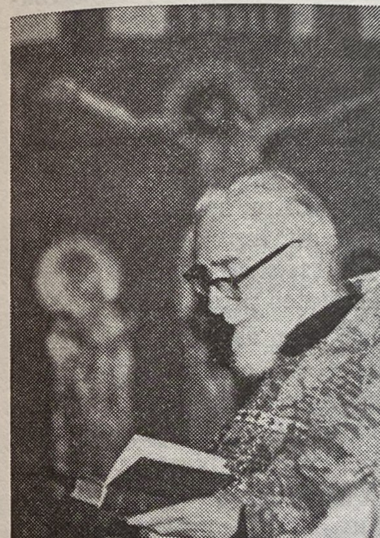

Foto: Canada 1976.

Pater Pietro Leoni, ca reprezentantul Vaticanului este invitatul cetăţenilor de origină din România cu ocazia sărbătoririi Sfintelor Paşti în lagărul nr. 11 din Javas 1955.

Azi în Canada, el nu a uitat frumoasele clipe petrecute cu cei originari din România, în lagărul nr. 11 din Javas.

— Să nu se mai întâmple şi dacă înc'odată veţi mai face aşa ceva să veniţi să cereţi aprobare. Eu vă voi da tot sprijinul şi prin aceasta vom elimina toate neplăcerile.

Părăsind comandatura ne îndreptarăm spre baracă noastră, unde băeţii ne aşteptau râzând cu hohote de şotia făcută NKVD-iştilor şi de prea sfinţia sa Patriarhul Boris.

Cu asta al treilea act neprevăzut şi neplanificat, se încheiase.

Pentru masa de prânz, dinainte anunţată, s'au adunat cu toţii în sala de mâncare, unde era totul pregătit şi frumos aranjat pe 15 mese. Tânăr şi bătrân ca şi oaspeţii, se îmbrăcaseră

fiecare cu ce avea mai bun, pentru această sărbătoare, pe care n'o mai sărbătoriseră de mult. Oaspeții fuseseră aleși după propunerile unora sau după comportarea lor în lagăr. Din fiecare naționalitate au fost invitați unul sau doi, depindea de numărul lor în lagăr. Au fost așezați la masă între cei care sărbătoreau Paștele; desigur, partenerii de masă erau în așa fel aleși ca oaspeții să se simtă bine. La fiecare i s'a pus eticheta cu numele, din nou o felie de pâine albă, o felie de cozonac și un ou roșu. Celor din România pe ou era scris ca și dimineață; pe oul oaspeților erau toate scrise, dar în locul numelui era pusă țara pe care o reprezentau. Dacă de dimineață oul roșu fusese o surpriză, acum surpriza era dublă. Nimeni nu se așteptase ca și la masa de prânz să mai primească un ou. Acum începeau calculele. Abia acum începea să se gândească și să demoastreze unii la alții, prin fapte și logică, posibilitatea procurării ouălelor.

Afară de asta fiecare o mai primit o masă completă de la bucătăria cu plată, care se compunea din o supă o mâncare și un desert. Inainte de a începe masa toată lumea a ascultat binecuvântarea mesei, făcută de părintele Țepordei și asistat de izuitul Pater Pietro Leoni, care reprezenta biserica catolică și Vaticanul și care, numai cu câteva ore înainte, fusese eliberat din închisoarea lagărului unde stătuse 10 zile, pentru că luase cuvântul în ședință pentru adunarea de semnături la „Chemarea de la Stokholm contra bombei atomice“ dar spusese, — „Cine semnează contra bombei atomice își semnează propria-i sentință de moarte. Mai bine o moarte scurtă decât sclavi ai comunismului“.

Nu pot să-mi aduc aminte numele tuturor reprezentanților, dar am să încerc să dau numele unora ca: Barasicsi Ferenz, Bosniak Imre, reprezentau Ungaria. Reymond Soillat, Franța, Pupțic, din partea Poloniei, Lazăr Moiseievici evreu, pentru Israel. Fritz Meisel, Dr. Rönecke și Heins Heinke din partea Germaniei. Philippe Dejagher, Valonia și Flandra. Colonelul Aly, — Turcia, — Hasan și Aly pentru Iran, Taras și Sașa pentru Ucraina, Smirnov și Colea Kusnețov din partea Rusiei și alte naționalități.

Dintr'un cadou primit din partea unor Germani, care era compus din țigări, s'a putut oferi fiecărui fumător câte o țigare.

Sala de mese era arhiplină de oameni curioși și mai ales de acei credincioși care așteptau momentul, să poată cânta „Christos a Înviat“. Cu aceasta s'a încheiat, fără incidente, și ultimul act.

Epilog

Răsunetul acestei sărbători făcută de oamenii credincioși din România și-a dus ecoul departe peste satele din împrejurimile Iavasului. Până și soldații din paza interioară ne-au povestit despre întrebările care li se pun de către bătrânii și bătrânele care cer tot mai multe lămuriri asupra sărbătoririi Paștelui. Până și Loc. Major Iorăvoi, comandantul lagărului, mi-a spus mie și părintelui, că soacra lui, care este bătrână și care auzise despre acest eveniment, l-a rugat să nu ne facă vreun rău; din contră, să ne ajute cu ce poate și l-a pus să și jure.

— Ce era să fac, dacă vreau să am liniște în casă? Am făcut-o și pe asta, dar vă rog să fiți mai prudenți. Vă rog să nu spuneți că am vorbit românește, asta ne aste soarta.

De multe ori brigăzile care ieșiau la lucru, erau întâmpinate de copii care întrebau în mare. — Români sunt. — și dacă li se răspundea că da, atunci ei fugeau repede la bătrânii și batrânele care stăteau pe marginea drumului, informându-i că în acest grup se află și Români. Atunci ei își făceau semnul crucii, mulțumind lui D-zeu și rugându-se pentru toți acești oameni, care prin acțiunea lor au adus noi speranțe și bucurie în casele lor.

Știu că acestă sărbătoare, se poate spune acest „fenomen“, nu va putea fi ștearsă din amintirea locuitorilor și a soldaților din Iavas. A fost prea măreț, iar mentalitatea omului rus este de așa natură că trebuie să povestească mai departe ca și cum el însuși ar fi participat la acțiune. Locuitorii din Iavas se vor gândi cu plăcere la aceste zile de neuitat, că acei oameni care erau defăimați în toate felurile, au arătat că sunt mai presus decât toți NKVD-iștii la un loc. Și care au dovedit tutuora că

cei din Vorkuta, Norilsk, Kingir, nu au murit degeaba. Amintirea lor va fi purtată din gură'n gură. Au dovedit că puterea sovietică nu este chiar aşa de puternică şi nici măcar iubită, după cum se spune şi se scrie peste tot.

Desigur că după aceea în cadrul lagărului se găsiseră şi unii care spuneau că dacă ar fi organizat ei sărbătoarea ar fi făcut mult mai frumos. „După război mulţi viteji se arată", aşa spune proverbul, dar din păcate astfel de oameni sunt peste tot.

A doua zi o mare veste se răspândi în lagăr. Iezuitul Pater Pietro Leoni, reprezentantul Vaticanului, care abia ieşise din închisoarea lagărului, pleca, chemat de urgenţă la Moscova. După circa trei săptămâni sosi o carte poştală dela el cum că e în drum spre Vatican, spre libertate.

Pater Pietro Leoni şi voi toţi care aţi luat parte,, indiferent cum, aţi uitat oare frumoasele clipe, şi unice în felul lor petrecute în IADUL sovietic??? Eu nu cred! Dar de ce tăceţi? Oare marele jertfe au fost degeaba?!

Istoria, cultura şi civilizaţia popoarelor a fost totdeauna construită şi recunoscută după cultul morţilor. Deci, obligaţia noastră este să nu-i uităm!

Inceputul fusese făcut. Sovieticii, forţaţi de împrejurări împart primele cărţi poştale ale Crucii Roşii Internaţionale în Septembrie 1953. Dar nu tuturora li s'a dat posibilitatea de-a scrie. Şi nici toate cărţile poştale n'au ajuns la destinaţie, fiind oprite în mare majorite din ordinul NKVD-ului local şi nu de cenzură după cum s'ar crede. In vara anului 1954, aflându-mă în lagărul Holodilnik, după nenumărate intervenţii, mi s'a dat posibilitate să scriu. Pierdusem însă din dreptul meu de peste 10 ori acestă posibilitate, din ordinul superiorilor NKVD-ului din Vorkuta. M'am adresat în scris în această problemă pe cale erarhică Sovietului Suprem. Explicam situaţia locală iar printre altele aduceam la cunoştinţă că o copie după această cerere va fi expediată, pe căi ilegale, aceluiş Soviet Suprem în caz că nu voi primi răspuns în timp de 6 săptămâni. După zece zile am fost chemat la comandatură unde mi s'a adus la cunoştinţă că mi s'a aprobat cererea de-a scrie, înmânându-mi-se şi două cărţi poştale. Deci era o chestiune locală. Prima carte

Document
Pus la dispoziţie de Gerhart Albrich

„Carte poştală" a Cruci Roşi şi Semilunei — URSS, partea superioară scrisoarea, partea inferioară răspunsul. ... în Septembrie 1953, după greva deţinuţilor-politici din Iulie-August 1953 din Vorkuta, guvernul sovietic a fost obligat de a recunoşte că există cetăţeni străini ca deţinuti-politici în lagărele sovietice ...

poştală am scris-o în Germania, spre a afla veşti da la fiul meu Roland pe care nu-l văzusem încă niciodată. A două carte poştală am scris-o Naşei mele din Bucureşti, sperând pe acestă cale să-mi găsesc familia, despre care nu mai ştiam nimic încă din timpul războiului.

Am primit veşti dela Anny, care între timp se măritase, despre starea şi sănătatea lui Roland. In Decembrie am primit o scrisoare şi de la părinţii mei care acum, spre uimirea mea, se aflau iară în România, dar cum ajunseseră nu ştiam nimic.

Odată cu primirea ştirilor de acasă majoritatea cetăţenilor străini îşi recăpătaseră moralul. Speranţa de a se reîntoarce acasă se mărea depinzând numai de legăturile diplomatice pentru rezolvarea acestor greutăţi, care cerea scurgerea unui timp.

SPANIOLII

Restul închişilor erau minorităţi neînsemnate şi foarte variabile. In general, în orice închisoare sau lagăr sovietic găseai tot globul. Spaniolii de pildă erau de toate nuanţele şi se aveau ca draci între ei. Teribili sunt oamenii când intră dihania poltică şi vrajba religioasă intre ei! Erau de exemplu, spaniolii din Divizia Azul trimişi de Franco în mod simbolic pe frontul de răsărit. Pe şapte din cei unsprezece i-am cunoscut şi eu. Foarte duri, foarte mândri erau impenetrabili şi distanţi. Mostră a nobleţii, un hidalgo desăvârşit aducând cu don Quijote, era căpitanul aviator Arensio. Lupul opus, haimanaua desăvârşită era locotenentul Paco, fiul unui general de pe undeva din Barcelona. Un al treilea era poet şi pe cât spuneau ei, un poet bun. Acestiuia, ceilalţi îi aplicasera legea tăcerii. A sfârşit prin nebunie.

Foarte ciudat grupul acesta compact, şi totuşi divers, de spanioli. Erau o citadelă. Intotdeauna erau la un loc, acţionând după indicaţiile „sfinxului" Arensio, care nu vorbea decât foarte rar. Nu l-am văzut zâmbind niciodată. In fond, nu se înţelegeau deloc între ei — după cum mi-a şoptit Paco — care învăţase româneşte perfect. Paco era în stare să povestească, foarte volubil şi cu mult haz orice, mai ales filme, într'o românească extrem de pitorească şi cu tare multe, multe înjurături. Diverşi ca temperamente erau întotdeauna numai împreună.

Singurul care s'a abătut de la canoanele lor secrete a fost poetul, căruia — aplicându-i-se legea tăcerii — a înebunit din pricina izolării în cadrul acestui grup sufocant. Pedeapsa i-o aplicaseră pentru că stătuse de vorbă cu un comisar politic sovietic, care îl chemase la NKVD. Repetarea de două sau trei ori a acestei vizite îl făcuse pe Arensio — şi probabil şi pe ceilalţi să tragă concluzia că respectivul dăduse informaţii comisarului. In consecinţă luaseră hotărîrea de a-l izola prin tăcere. Chiar dacă vorbea el, nici unul din membrii grupului nu i-a mai răspuns niciodată. A fost cel mai sibilic grup de oameni pe care l-am întâlnit vreodată. Ce se petrecea între ei, nici volubila asta de haimana care era Paco, n'a scos niciodată vreun cuvânt. Clar a fost că asupra acestor impenetrabili hidalgo, comisarii politici sovietici, cu toate încercările lor n-au avut nici un fel de influenţă. A rămas singurul bloc nespart.

Alţi spanioli erau foştii copii pe care sovietele dându-le găzduire, îi salvaseră în timpul revoluţiei spaniole, aducându-i cu vapoarele. Două sau trei vapoare cu copii, care, după cum spuneau ziarele vremii, că fuseseră salvaţi de la moarte de către Uniunea Sovietică. O parte dintre aceşti copii salvaţi i-am întâlnit în lagăre, pentru motive foarte diverse. Predomina însă unul: Toţi înghiţiseră foarte greu propaganda bolşevică. Îi turmentase, dar cereau să fie trimişi acasă. Aceste sălbăticiuni, deşi nu cunoscuseră decât viaţa de sub cerul sovietic, n'o digerau; nu se acomodaseră cu ea şi ei voiau întoarcerea acasă. Tânjeau după cerul Cataloniei şi al Granadei. Urla în ei corida . . .

Imprăştiaţi prin toată Uniunea, se întâlneau fără să vrea în lagăre. S'au căutat o vreme, dar apoi s'au depărtat de grupul franchist. Nu se înţelegeau nici între ei. Şi totuşi unii erau dintr'o generaţie şi de o vârstă cu exuberantul locotenent Paco. Şi totuşi, acestor foşti copii le era dor, aveau în ei chemarea patriei, pe care n'o cunoşteau, şi cu care — aproape sigur — nu s'ar fi putut înţelege, cum nu s'au putut înţelege cu cel mai de înţeles dintre franchişti: Paco!

Ciudaţi sunt oamenii! Copii aceştia nu mai ştiau nici ei ce sunt. Au fost salvaţi, dar nu s'au putut întegra în viaţa care

li s'a oferit. Viața asta nu răspundea nervilor din adâncuri și nu s'au asimilat. Salvatorii au devenit tiranici. Îi rețin silit, deși ei vor să meargă acasă. Dar acasă nu vor ajunge, poate niciodată, pentru că sovieticii sunt cum sunt. La ei și dragostea este cu de a sila. Vrei sau nu vrei tu; vreau ei și gata! Și te copleșesc cu dragostea până la sufocare. Iți prind mâna frățește și ți-o strâng cu atâta putere cu atâta fierbințeală până ți-o zdrobesc. Și după tipic, așa au făcut și cu copii spanioli pe care i-au salvat. De dragul cui? S'ar părea că tot din gigantism, s'ar părea că tot din complexe. Să fac eu ce nu face nimeni. O nevoie absurdă de a ieși din comun. De a dovedi altora și a se convinge și pe sine că ește. Dar că este altceva decât ceea ce de fapt nu poate sau este foarte greu să fie. Bizar! Soiul ăsta de nebunie a făcut și continuă să facă foarte multe rele! Prea multe. Știu însă că uneori nebunilor li se pune și cămașa de forță.

Până atunci copiii aceștia, deveniți maturi din dragoste sovietică, tânjesc prin lagăre, pe când Dolores Ibarruri — Passionaria le trimete salutări și discursuri din Cremlin. Îi păstrează pentru diversiuni viitoare sau brigăzi de intervenție, viitoarele brigăzi internaționale? Calcule politice de perspectivă, rațiune superioară? Dar unde sunt prea multe calcule nu mai este viață. Dovadă stă prezența acestor copii aici. Neacordul lor s'a tradus, într'un fel sau altul, în proteste. Iar protestele i-a adus aici în pușcărie, pentru că sovieticilor le place umanitatea!! Protestatarii sunt considerați dăunători aici, dar sunt buni în miezul vieții burghezo-imperisliate. Acolo îi și cultivă, plătindu-i, chiar dacă plata lor e așa de costisitoare încât aici — în URSS — las umanitatea flămândă și goală.

Așa dar copiilor spanioli li s'a aplicat tipicul dragostei sovietice și-i strânge mereu la piept. Nu-i mai slăbește nici cum. Așa cum nu-i mai slăbește pe Komi, pe Ucrainieni, pe Finlandeji, pe Letonieni, Estonieni, Lituanieni, Polonezi, Kirchizi, Kazahi, Armeni, Uzbeci, Baschiri, Ciuci, Uzbeci, Tătari, Geordieni, Neneți, Eschimoșii Perosi Aimo, Calmuci și mai nou pe Cehoslovaci, Ruteni, Unguri, Germani, Români, Armeni, Mongoli . . . Aștia toți sunt frați! Frați oblăduiți de aceeași mamă ! ! !

Afurisită dragoste! . . . Păi da, pentru că asta-i conviețuirea pașnică și întrajutorarea frățească împotriva imperialismului colonialist. Asta e cu totul nou și altceva decât ceea ce fac bestiile de portughezi în Angola, exploatatorii belgieni în Congo, ceea ce fac satrapii anglo-americani în restul lumii . . .

. . . Istoria însă nu vorbește nici despre acești copii . . .

Dar mai erau și alți spanioli. Aceștia aveau o istorie și mai istorie. Fugiți în timpul revoluției sau după înfrângere de groaza lui Franco, au căpătat azil politic în Franța. Alții, pe parcurs au schimbat azilul Franței cu al Uniunii. Nu face nimic, pentru că, oricum cândva se vor întâlni. Când Franța înfrântă, va ceda diviziilor blindate germane, toți spaniolii — în afară de acei care au luat-o spre alte zări — aceștia au fost duși în Germania și închiși în diverse lagăre. Dar, în sfârșit, norocul le-a surâs! Germania a fost înfrântă la rându-i și trupele sovietice „eliberatoare" i-au scos la lumină. Au fost îmbrățișați cu dragoste frățească și li s'a întins mâna prietenească și caldă a salvării! Au fost duși în țara libertăților, în țara în care doriseră de mult să ajungă. Dar, după o vreme, în circumstanțe și din pricini variabile de la caz la caz — foarte greu de precizat și de înșiruit aici — au ajuns din nou în lagăre. Unii dintre ei cu copii, uni desperechiați, alții și cu copiii copiilor lor. Familii și clanuri întregi.

Sosirea unui astfel de grup, cu copii de toate vârstele, cu alții pe cale de a veni pe lume, sub o iarnă viforoasă, în lagărul în care era pe atunci, a fost un adevărat babilon. Femeile și copii au produs o explozie generală. S'au dezlănțuit scandaluri și cancanuri. Copii mici plecau după cerșit, pe la alți cerșetori, dezbrăcați și nemâncați . . .

Grupul acesta extrem de gălăgios, certăreț și bătăios, a fost cel care, cred, că a făcut mai multă fiere căpitanului Arensio. Austeritatea grupului franchist era și mai subliniată.

Încercările de apropiere între aceste grupuri au fost zadarnice. Nu i-a putut apropia nimic, nici chiar disprețul lor comun față de autoritatea sovietică, nici lipsurile, nici depărtarea de patrie de care absolut toți vorbeau la fel de frumos și cu aceeași căldură în suflet . . . Lua-v'ar dracu de oameni! Cine și ce să mai înțeleagă? . . . Nici Paco n'a putut să fie de acord

cu destrăbălarea și promiscuitatea noului grup. Printre ei o singura fetiță Regina, — născută în lagăr — care era slăbiciunea tuturor. Dar ea îi prefera pe români. Și ciudat, Românii erau singurii care întrețineau legături cu toate grupurile de spanioli. Iar dacă aveau ceva de rezolvat sau de comunicat între ei, o făceau întotdeauna numai prin grupul românilor, niciodată direct. Și ca un fapt divers amintesc că, un fost anticar român, prin ce mijloace nu știu, a putut face rost de o georgrafie și o istorie spaniolă, în care erau și fragmente literare, pe care a dăruit-o cu dedicație acestor copii spanioli, care-și jucau șotronul între triplele sârme ghimpate ale lagărului, printre care circulau legați pe sârme, câini lupi vânjoși . . . Astea toate sunt lucruri care când intră în minte cu greu se pot uita . . . Ce o fi rămas în mintea fragedă a copiilor spanioli?

Dar ce s'a întâmplat cu ceilalți, pe unde au ajuns?

Pe unul din ei îl reintâlnim prin anul 1951 în lagărul 2 mina nr. 7 din Vorkuta. Il chema Don Carlos. Avea o condamnare de 25 de ani pentru spionaj în favoarea imperialiștilor, dar el se afla în URSS din timpul războiului civil din Spania 1936-1939. Un Hidalgo, care dorise din senin să vadă răsăritul soarelui roșu, dar care acum putea să se încălzească la umbra Aureolei Boreale . . . Cum de ajunsese aici și ce-l determinase să renunțe la cerul Sevilei sau al Barcelonei, ori la umbra palatelor din Cordova? ! ! !

In timpul acesta luam lecții de spaniolă de la un fost și viitor diplomat german Cristian Zinsser (despre care vom mai vorbi) dela care am auzit că în ultimul transport (etapă) sosise în lagăr și un spaniol. L-am căutat și l-am găsit. Aveam nevoie de el pentru a avea cu cine să conversez în spaniolă, afară de profesor. Greu m'am putut lipi de el, dar cu timpul ne-am imprietenit. Era un om foarte tăcut, sau mai mult, cred că îi era groază să vorbească. Poate că trecutul îl învățase să se ferească de toți. L-am întrebat într'o zi așa într'o doară, ce l-a adus sau mai bine zis cum a ajuns tocmai aici, căci fiecare din noi aveam povestea noastră.

M'a privit lung. După ce a tușit de câteva ori (căci era bolnav de plămini, cum am constatat mai târziu), mi-a surâs zicându-mi:

— Bunul meu prieten, îmi plătesc păcatele și blestemele aduse de aurul indienilor!

— Cum așa? — Îl întrebai eu nedumerit. Nu puteam înțelege enigma care se ascundea în spatele acestor vorbe! Noi suntem în țara eschimoșilor, în țara sovieticilor. După câte știu eu indienii se află în America și ei foarte puțini, dacă este vorba de ei. Ori poate că vrei să vorbești de indienii din India lui Gandi?

— De primii e vorba, dar mai ales de aurul lor. Acesta este gândul și visul care mă terorizează de când sunt aici.

— N'ai vrea să fi mai explicit?

— Ba da, dar ce am să-ți spun este lucrul și faptul pentru care am primit 25 de ani, ani cu care m-au cadorisit cei de la Tribunalul Militar Sovietic. Sunt de origine din sudul Spaniei și am fost militar de carieră. In timpul războiului am fost pentru binele Spaniei, aceasta era credința mea pe atunci, de partea republicanilor. Mă trag dintr'o familie veche, din care cauză aveam peste tot relații și toate ușile îmi erau deschise. Am fost de multe ori în apropierea unor personalități marcante din conducerea republicanilor, de exemplu: Manuel Azaña, președintele de stat. Largo Caballero, primul Ministru ba chiar și cu profesul Juan Negrin, Ministrul de Finanțe și alții. Aceste cunoștințe, apoi înfumurarea mea, încrederea și orbirea, prostia și nebunia, revolta și ura m'au adus aici. Ce să-ți mai spun, a fost un vis urât, dar adevărat, târziu recunoscut de mine, în trecerea dintr'o etapă în alta, trăgând la jugul la care mă înhămasem.

— Dacă ai avut relații așa de mari, de ce ai venit aici? Să vezi răsăritul soarelui răsărit, sau doreai să vezi răsăritul stelei polare?! — i-am zis eu în glumă.

— Nu, este cu totul altceva! Noi spanioli am cucerit întreaga Americă Centrală și de Sud și am luat tot ce era de luat, dar mai ales aur. Da, aurul împreună cu blestemele băștinașilor indieni sacrificați. Lucram și aveam legături și cu „Biroul 2" de unde aflasem, imediat după începerea războiului civil, de sosirea unui General Sovietic de NKVD, ca om de legătură între Guvernul spaniol și cel Sovietic. Fiind un specialist de informații și contra informații, îl trimiseseră aici ca consilier.

Il chema dacă nu mă înşel, Orlov Alexandru, sau aşa ceva, şi era poreclit Suedezul (Schwed). Avea biroul său în cadrul Ambasadei Sovietice din Madrid.

Nu cunosc bine toate dedesupturile, dar am primit misiunea de a veni în URSS, din partea unor personalităţi republicane. Eram împuternicit să susţin dreptul Spaniolilor, care după câte se vede, fuseseră traşi pe sfoară.

Acest şmecher de NKVD-ist încărcase între 7500 şi 8000 de lădiţe a câte 60-65 kg. aur, bare sau monede, cu aprobarea Guvernului Spaniol şi cu complicitatea ministrului Horinei I. Prieto, care a pus la dispoziţie marinarii pentru a încărca aurul în camioanele sovietice aparţinând unei unităţi de tancuri de curând debarcate în portul Cartagina. Intr'o peşteră apropiată de oraş se afla un depozit de muniţii unde era adăpostită şi o parte din tezaurul Spaniol. Aurul a fost transportat numai noaptea şi încărcat în vapoarele sovietice, din cauză că se fereau ca populaţia civilă să nu afle de această trădare. Mai exista şi pericolul ca Italienii sau Germanii să afle de acest transport. Primii puteau captura vapoarele în Mediterană, secunzii puteau bombarda şi scufunda vasele în portul din Cartagina.

Vasele sovietice încărcate cu aurul spaniol au părăsit portul excortate de vase de război spaniole, la sfârşitul lui Octombrie 1936.

Pe fiecare vas, patru la număr, se afla câte un delegat spaniol ca însoţitor. Descărcat la Odessa, numai de NKVD-işti, fu transportat sub mare pază şi taină la Moscova.

Stalin putea fi mulţumit de ploconul primit la care nu se aşteptase, nici nu gândise, mai ales că nu eliberaseră nici o chitanţă sau barem o adeverinţă scrisă de mână, cum este obiceiul.

Se vede treaba că cei care cunoşteau această afacere, îşi dădeau seama că greşiseră şi le era frică ca lucrurile să nu transpire mai departe. De aceea într'o hotărîre secretă, au fost delegaţi cinci oameni de încredere şi trimşi pentru a rămâne în URSS, dacă republicanii vor pierde războiul. Aici aveau misiunea ca acest aur să fie bine administrat. Din el să fie ajutaţi toţi refugiaţii, emigranţii, dar mai ales copiii spanioli duşi în URSS.

Războiul l-au pierdut, mulţi Spanioli s'au refugiat în Franţa unde au fost internaţi. Unii au ajuns cu chin cu vai, în ţara făgăduielilor, aici la Moscova, dar ajutor cine să le dea? Intelectulitate republicanilor aflaţi în URSS, era demoralizată; ce să mai spun de soldaţi, după ce au văzut adevărul cu ochii ! ! !

Agonia se prelungi cu începerea războiului mondial, dar după ce şi acesta se termină, nici un spaniol nu mai dorea să rămână în Uniunea Sovietică, simplu muritor de foame în colhozuri. Unii se răzvrătiră, dar au fost puşi imediat la punct de NKVD-işti şi internaţi în lagăre cu familii cu tot. O mică parte din copii i-au trimis înapoi în Spania, dar majoritatea au fost reeducaţi şi au primit sarcini.

Aveam bani, şi nu-i aveam! Nu puteam să ne ajutăm compatrioţii în nicium chip. Iar prin felicitări, discursuri sau strângeri de mână, chiar dacă acestea erau făcute de Dolores Ibarruri nu-i încălzea şi nu le umplea burta, ci rămâneau la aceleaş castron de borş şi la lingura de caşă!?

Trăiam ca ţiganii şi eram mereu deplasaţi dintr'un loc în altul, ca robii.

I-am văzut cu ochii mei în lagărul din Oranki şi'n altele, dar cu părere de rău trebuie să spun că numai promisiuni puteam să le transmit.

— Bine, bine dar cum ai ajuns aici, când erai un Bos? — Îl întrebai.

— „Războiul se terminase, dar pentru oamenii noştri nu se vedea nici o speranţă. Cu mici excepţii, pentru uzul propagandei, câteva zeci de spanioli au fost repatriaţi în Spania.

La una din şedinţele pe care membrii şi forţele conducătoare ale guvernului din exilul spaniol le-a făcut, am fost aşa de enervat, încât mi-a sărit ţandăra şi am pus problema aurului spaniol jefuit de sovietici. Nu am primit răspuns, dar după două zile am fost chemat la NKVD, iar ce a urmat poţi să vezi înaintea ta. O stafie omenească cu o condamnare de 25 de ani, pentru spionaj, etc . . . etc . . . Bătut, măcinat la toate oscioarele şi grav bolnav de plămâni, în orice caz zilele îmi sunt numărate.

Acum ştii mai mult decât trebuia ! ! !

Eşti tânăr, dacă scapi cumva din iadul ăsta, spune tuturor că Don Carlos a fost corect şi a murit pentru Spania şi n'a

trădat secretul celor cinci. Cine trebuie să, știe cine este Don Carlos.

Așa își încheiee povestea vieții sale legată de aurul Spaniei un muritor de hidalgo!

La câteva săptămâni este dus grav bolnav prin intervenția Dr. Karol, despre care am mai vorbit, în Sangorodok. Dar și de aici, la începutul lui 1953, a fost dus spre Sud, unde, numai Dumnezeu și NKVD-ul știu!

ROMÂNII

. . . Români din diferite regiuni ale României puteai găsi prin toate lagărele din Vorkuta. Mulți din ei fuseseră „rusificați" îm timpul anchetei, așa încât, după nume, nici o comisie internațională a ONU-lui sau a vreunei alte organizații internaționale nu ar fi putut să deducă că individul de pe listele prezentate de organele sovietice ar fi de altă cetățenie decât cea sovietică.

In timpul cercetărilor din cine știe ce considerente, anchetatorii NKVD-ului le-au falsificat numele rusificîndu-l, iar cetățeanul acceptându-l și-a semnat prin aceasta sentința. Am să semnalez câteva cazuri din miile de victime ale acestui procedeu aplicat de organele de anchetă sovietice din ordinul Cremlinului.

Era Român, de origine dintr'o comună mai sus de Drăgășani, regiunea Oltenia, dacă nu mă înșel, comunei i se spunea Amărăști. Era negustor ambulant de vinuri, pe care le vindea în orașele industriale ale țării, de preferință Brașov și regiunea petroliferă a Prahovei. Serviciul militar și l-a făcut la trupele de jandarmerie, pe undeva prin Basarabia. In 1945 cu terminarea războiului este demobilizat și își reîncepe negoțul cu vinuri. In 1946 aflându-se la Brașov întâlnește un fost camarad de armată și împreună trag un chef până la ziuă. Pentru că nu a putut satisface cererea camaradului său de a-i da și ceva bani, desigur cu împrumut, acesta îl denunță la autoritățile sovietice, că cetățeanul a fost în Basarabia, de unde ar fi de

origină, că a făcut serviciul militar la jandarmi și a bătut un partizan sovietic care fusese prins. Camaradul lui devenise unul dintre informatorii organelor sovietice din Brașov.

Didencu I. Ion este numele său românesc. Numele său de oltean, așa cum l-a făcut maică-sa. Acum, în actele sovietice, era trecut Ivan Ivanovici Didencov. Un „ov" la coadă, asta trebuia.

In 1950 se găsea în lagărul nr. 2, mina nr. 7, din Vorkuta și lucra la o brigadă de construcții. In 1952, degerându-i un deget de la mâna stânga este internat în spitalul lagărului. După 3 săptămîni pe brațul mâinii cu pricina îi apare o gâlmă despre care doctorii își dau părerea că ar fi cancer. Fără a se cerceta mai mult și a se da un diagnostic adevărat, doctorița Kirilova (Kabila) dă dispoziție de a i se amputa brațul, asistând personal la această operație. După operație, brațul a fost dat la analiză și s'a constatat că nu era carcer, dar omul a rămas infirm pe toată viața.

La începutul anului 1953, el a fost dus ca invalid, în lagărele din Abis, oraș aflat mai la Sud de Vorkuta pe Cercul Polar. De atunci nimeni n'a mai auzit de el. Rotaru Ion, născut în Turnu Severin, Oltenia-România, serviciul militar l-a făcut într'o unitate de grăniceri în Moldova și Basarabia. In toamna anului 1940, fiind de pază la podul de peste Prut din Ungheni, care era unul din punctele de frontieră între România și URSS, este martor ocular la schimbul făcut între Anna Pauker, Kominternista nr. 1 din România și chiaburul Ion Codreanu din Orhei, fost deputat în Sfatul Țării din 1918, care a votat Unirea Basarabiei cu România, care se afla reținut de către sovietici din anul 1939, după cum îmi povestise el.

Acum era reținut în lagăr cu o pedeapsă de 20 de ani ca trădător de patrie ca și Didencu. Numele lui era acum Rotarov Ivan. A lucrat între anii 1950-53 la mina nr. 7 la ventilație. Care sunt motivele care au determinat organele sovietice de a rusifica oamenii și a nu le da drumul în patria lor de baștină! După drepturile internaționale și cele umanitare, omul este născut liber și nu sclav, dar Statul Sovietic, din motive necunoscute, reține și astăzi încă oameni care nu sunt cetățenii lor și n'au fost niciodată.

Un alt caz este acela al locotenentului de rezervă Glădun Gheorghe, originar din comuna Danila, regiunea Suceava, România, căsătorit cu Vera, profesoară de matematică. Are doi copii, pe Nicuşor şi Mirciulică şi un frate Sergiu Glădun, domiciliat în comuna Dumbrăveni regiunea Suceava.

Glădun Gheorghe profesor şi director de şcoală, ofiţer de rezervă în timpul războiului, a lucrat la trupele administrative române în Transnistria. Inainte de război a fost directorul unei şcoli primare într'o localitate din Basarabia. Este arestat de sovietici ca cetăţean sovietic şi trădător de patrie. De frică şi de groază în timpul cercetărilor a semnat tot ce i s'a dat spre semnare, fără a protesta.

In 1955 la sfârşitul lunei ianuarie, când s'au făcut listele pentru toţi cetăţenii străini, Glădun Gheorghe nu este trecut ca cetăţean român, ci ca cetăţean sovietic. Paralel cu cazul lui Glădun Gheorghe este şi cazul sublocotenentului Cazacu Nicolae originar din comuna Ocnele Mari str. Ocniţei nr. 6 România, profesor şi coleg de serviciu cu Glădun, mai târziu repartizaţi la aceeaşi unitate în timpul războiului. In momentul când Glădun şi Cazacu s'au prezentat la serviciul administrativ al lagărului 9/10, casa poştală Vorkuta 175/6, ofiţerul politic după ce a cercetat dosarele respective le-a adus la cunoştiinţă că ei nu sunt cetăţeni străini, ci cetăţeni sovietici, drept care le-a arătat semnăturile lor pe toate actele. Abia atunci şi-au dat seama de mârşăvia şi adevărata faţă a organelor de cercetare sovietice.

Ofiţerul administrativ al lagărului 9/10 responsabil cu secţia personal, le spuse să facă o cerere către Sovietul Suprem rugându-l să li se cerceteze cazul şi să se îndrepte greşeala. Locotenentul Glădun Gheorghe ca şi locotenentul Cazacu Nicolae au scris fiecare în parte o astfel de cerere. In cererea sa de 6 pagini, Glădun Gheorghe şi-a descris autobiografia, pe care am citit-o personal. Ca încheiere aducea la cunoştinţa Sovietului Suprem, că el, Glădun Gheorghe, a fost, este şi va rămâne român, că niciodată nu va admite nici Sovietului Suprem de a-i şterge demnitatea lui de român, iar dacă totuşi va muri într'unul din lagărele sovietice, el va muri ca român. Cam acelaş sfârşit avea şi cererea făcută de Cazacu Nicolae. Acesta era căsătorit şi avea 3 copii. Pe cel mic îl văzuse pentru prima

oară într'o fotografie primită de acasă în ajunul Crăciunului 1954. Cred că pentru el a fost cel mai frumos dar pe care Moş Crăciun i-l putea aduce cu speranţe noi la această măreaţă sărbătoare creştinească a omenirii. Cu data de 8 August 1955 Glădun Gheorghe este mutat din lagărul 9/10 în lagărul nr. 1, nr. poştal Vorkuta 175/1 Cazacu Nicolae rămâne în lagărul „Sangorodok" subordonat lagărului 9/10. La despărţirea noastră din Vorkuta în februarie 1955, atât Glădun cât şi Cazacu m'au rugat din suflet că, dacă vreodată norocul şi bunul Dumnezeu mă va ajuta să ajung pe pământul României să-l sărut ca pe un pământ sfânt al Românilor şi din partea lor.

— „Ei bine, frate Gheorghe şi Nicolae veţi şti că eu nu v'am uitat şi că dorinţa voastră am îndeplinit-o poate mai repede decât m'am aşteptat eu". Pe data de 1 Decembrie 1955 la coborîrea din tren în gara Iaşi, am sărutat pământul României în faţă Comisei de predare şi primire Sovieto-Române. Unul dintre ofiţeri m'a întrebat ce fac, iar eu i-am răspuns: „Il sărut pentru toţi Românii morţi sau care mai trăiesc în lagărele sovietice".

Ce măsuri a luat Guvernul Român pentru a apăra drepturile cetăţenilor săi aflaţi în lagărele sovietice? Este România un Stat independent după cum se spune sau nu?

. . . In anul 1954 a fost luat de la familia sa din regiunea Craiova un ţăran, pe nume Girbatovschi Simion, condamnat la 10 ani şi adus la Vorkuta. Pe ziua de 23 ianuarie 1956 era eliberat pe baza amnistiei dată de către Moscova la data de 17 Noiembrie 1955. Oare ce drepturi aveau sovieticii de a deporta oameni în 1954 dintr'un Stat independent ca România? Iar autorităţile române să nu poată nici măcar interveni! Numai după 2 ani se milostivea marele Ţar din Cremlin, ca să arăte lumii întregi mila şi bunăvoinţa lui şi să-l eliberare pe acest ţăran care, pe de-asupra, mai trebuia să le şi mulţumească! In baza aceleeaşi amnistii din 17 noiembrie 1955, care prevedea eliberarea totală sau parţială, ori reducerea unei părţi din condamnare, au fost luate în consideraţie şi pedepse ce fuseseră date pentru cei care au colaborat cu ocupanţii în perioada anilor 1941-1945. Cum se face şi care este logica sovietică? Cred că orice jurist internaţional îşi va bate capul să înţeleagă o astfel

de rezoluţie... In baza acestei amnestii este eliberat în luna aprilie 1956 şi Rusu Dumitru, originar din comuna Vatra Moldoviţei, raionul Câmpu Lung, regiunea Suceava. Rusu Dumitru este Român, cetăţean român şi niciodată nu a fost cetăţean sovietic şi atunci bietul om cu care ocupanţi a colaborat?

...Un alt caz este al unui armean din Constanţa, cetăţean român şi care, pentru că nu a vrut sau nu a putut să servească un ofiţer de MGB cu un obiect din magazinul său pe care-l avea în Constanţa, a fost arestat ca „trădător de patrie“ şi dus la Vorkuta. A lucrat în lagărul din „Holodilnik“, eliberat în baza aceleiaşi amnestii sovietice şi reţinut apoi forţat (dându-i-se domiciliu obligatoriu) în Vorkuta. Numele său este Barsamian Levon Vahanovici. Acest armean era căsătorit, iar soţia lui rămăsese în timpul evenimentelor militare în oraşul Cahul în Basarabia. Poate acesta să fie motivul pentru care organele sovietice l-au consideret cetăţean sovietic. Ultima sa adresă din ianuarie 1956 era Vorkuta Uliţa Moskovskaia nr. 6/A ap. 15.

Cine este răspunzător pentru aceste nelegiuiri şi cine va putea fi tras vreodată la răspundere? După câte ştiu din experienţa pe care mi-am însuşit-o în lagărele sovietice, precum şi aceea din România, Partitul Comunist şi organele sale nu greşesc, mai bine zis, Partidul are întotdeauna dreptate. Totuşi cine va răspunde pentru aceste nelegiuri? Se va găsi unul care să plătească toate oalele sparte, din 1917, de la Revoluţia din Octombrie şi până azi? La un interval de perioadă s'a găsit ţapul ispăşitor dar Partidul „care nu greşeşte, repetă istoria mai departe, dându-i numai un alt nume.

LOCOTENENTUL-COLONEL KUZNEZOV

După bucurii vin şi necazuri, legate de multe ori de ură personală. Ruşii au avut întotdeauna faţă de români mai mult sau mai puţină ură, şi foarte adesea batjocoră la adresa obiceiurilor, mai ales acuma când erau învingători. Mulţi din ei nu puteau suferi limba română, cum a fost cazul locotenentului

colonel Kuznezov. Ne voind să cunoască limba română, în cadrul ultimei sale misiuni secrete, fusese arestat de un plutonier de jandarmi român în Basarabia, foarte departe în spatele frontului.

Dar cine era Kuznezov şi ce căuta el astăzi în lagărele cu regim special sovietic de la Vorkuta? Lt. Col. Kuznezov, era fostul locţiitor al şefului de partizani pe lângă Grupul de armată Sud, de sub conducerea Mareşalului Malinovski. El fusese organizatorul grupelor de partizani din catacombele oraşului Odessa aşi conducătorul diversiunilor efectuate de aceştia. La începutul anului 1944 primeşte misiunea de a organiza pe teritoriul românesc, în Basarabia şi Bucovina, grupe de partizani care la timpul potrivit vor putea acţiona direct în spatele frontului. Trebuie să accentuez că dacă Kuznezov era un militar bine pregătit şi un organizator emerit, în ceea ce priveşte subversiunea, el a fost rău ales de către comandamentul armatei Sud, pentru a fi trimes pe teritoriul românesc, deoarece nu cunoştea limba română. Toate cunoştiinţele sale în limba română se limitau la câteva cuvinte: bună ziua, noroc, să dea Dumnezeu ş.m.d. In tot timpul misiunii sale, el a umblat în haine ţărăneşti de prin părţile locului, pentru a nu fi bătător la ochi. Dar jandarmii teritoriali cunoşteau localnicii, afară de asta ei ştiau că sovieticii înfiltrau agenţi pe teritoriul Basarabiei.

Misiunea pe care Kuznezov o primise era cu atât mai grea cu cât localnicii nu aveau nici un interes de a se întoarce sub aripa ocrotitoare a Moscovei, căci diferenţa de trai şi de libertate dintre România şi Uniunea Sovietică era foarte bine cunoscută din recenta perioadă.

Într'una din zile, făcându-şi deplasarea dintr'o comună în alta, s'a întâlnit cu plutonierul de jandarmerie, pe lângă care a trecut salutându-l cu un „buna ziua“. Totul ar fi mers bine dacă plutonierul nu observa centura militară cu iniţialele sovietice, pe care el o purta. Drept care jandarmul l-a somat să se oprească, iar el necunoscând limba română, afară de câteva cuvinte, s'a dat de gol şi a devenit suspect. A fost preluat de serviciul de contra informaţii român, care la rândul lui l-a predat mai târziu comandamentului SD de pe lângă armata a 8-a ger-

mană, care se afla în timpul acela la Bârlad. Odată cu el a fost desconspirată şi telegrafista lui, cu pseudonimul „Lena", care, la rândul ei, a consimţit să transmită ştiri mai departe sub îndrumările SD-ului. Pentru ca Lena să fie convinsă să lucreze mai departe în cadrul serviciului SD, şi să trnsmită mai departe ştirile, ea a fost încadrată de un ofiţer al serviciului de contrainformaţii german, de origine rus, fost ofiţer în cadrul serviciului secret ţarist. Datorită acestei telegrafiste, atât comandamentul armatei a 8-a germane, cât şi locuitorii oraşului Bârlad au fost feriţi de bombardamentele aviaţiei sovietice sau aliate.

Odată cu retragerea trupelor germane de pe teritoriul României, Kuznezov ajuns pe valea Buzăului, iese din încercuirea făcută de către armata română şi până la urmă ajunge în Austria. Aici ia legătură cu generalul Vlasov, în al cărui Comandament de informaţii începuse să lucreze. Dar, sfârşitul războiului îl găseşte pe Kuznezov în situaţia de a alege între două tabere: americană sau sovietică.

El este laut prizonier de către Americani. Americani însă au predat sovieticilor, după o înţelegere avută la Teheran, şi de care înţelegere le va pare rău mult timp, trupele Vlasov. Printre cei predaţi şi Kuznezov.

Ştiind ce-l aşteaptă, se camunflează sub un alt nume care spre norocul său îi salvează viaţa. Numai prin anul 1947 organele NKVD, îi descoperă adevărata identitate. Acuzat ca trădător de patrie, este condamnat la 25 de ani. A scăpat de pedeapsa capitală numai datorită decretului dat de către Sovietul Suprem la 26 Mai 1947, care comuta pedeapsa cu moartea într'o condamnare până la 25 de ani.

Aşa a ajuns fostul Lt. Col. Kuznezov organizatorul grupelor de partizani pe lângă Comandamentul grupului de armată Sud Sovietic, în Vorkuta. În lagărul de pedepsiţi nr. 11 din Vorkuta, unde îl găsim în 1953, pe data de 21 noiembrie se întâlnesc din întâmplare trei din foştii lui colaboratori, de origine evrei din Basarabia, pe care el îi scosese cu acte false din lagărul Moghilov (între Nistru şi Smeringa în Transnistria) şi care la rândul lor erau acum condamnaţi la câte 25 de ani, tot

ca trădători de patrie. Unul din ei făcea şi pe poetul, scriind poeme patriotice pe care le trimisese direct Sovietului Suprem pentru a-şi arăta devotamentul faţă de patria sovietică. Acestor evrei, într'o zi Kuznezov enervat le-a, spus în gura mare „ăştia-s gata să-şi vândă şi pe măsa, pentru a-şi salva viaţă".

Cei trei foşti partizani de origine evreiască şi care fuseseră închişi în lagărul din Moghilov povesteau că foarte mulţi evrei, au scăpat din acest lagăr datorită strânsei legături prieteneşti între şeful sioniştilor din România Filderman şi Mareşalul Antonescu, ambii foşti colegi de liceu — sau aşa ceva — şi buni prieteni.

Tot din gura acestora am auzit că prin intermediul lui Filderman, mulţi evrei care erau căutaţi de SD-ul german au fost salvaţi, prin intermediul acestei prietenii, putând să părăsească ţara prin portul Constanţa.

O istorie povestită de Kuznezov pe care nu am luat-o în serios, din cauză că eu cunoşteam o altă versiune, dintr'o sursă mai sigură: Era povestea aurului spaniol, povestită mie de spaniolul Don Carlos în lagărul nr. 2 cu multe luni în urmă şi care nu se mai afla în momentul de fată în regiunea Vorkuta.

Kuznezov susţinea că în Noiembrie 1936, ca tânăr sublocotenent de NKVD în Kiev, a fost detaşat într'o misiune specială la Odessa, pentru a descărca un transport de aur sosit cu vapoarele din Spania, circa 8000 de lăzi de 50x30x20 a câte 60-70 kg. fiecare. Era aurul pe care Republicanii Spanioli îl „adăposteau" la sovietici. — Îi băgau lupului mielul în gură — spunea el. După descărcarea aurului din vapoare şi încărcate în vagoane de căi ferate, sub mare taină şi pază, a fost duse la Moscova.

Cât era de adevărată participarea sa la această acţiune nu ştiu, dar o legătură, o tangenţă, un pic de adevăr era pe undeva. De unde ar fi ştiut el atâtea amănunte? In acelaş timp, nu cunoştea tragedia aurului spaniol până la sosisrea acentuia în Odessa! Nici pe Don Carlos, de unde să fi putut afla trecutul.

Unde se găseşte acum oare Kuznezov? Şi ce face?

...Ingineul Miroslav Cviatcovschi, inginer electronist, Ucrainean de origine din Bucovina, făcând parte dintr'o organizație naționalistă ucrainiană (mai veche de altfel), a fost arestat de organele NKVD și condamnat la 25 de ani, apoi dus în lagărele sovietice. Dar, și el era cetățean român. După revenirea sa în România prin anii 1956, i s'a propus de către organele NKVD să lucreze pentru ei, dar acesta a refuzat categoric. A fost lichidat prin otrăvire de către un agent sovietic sub pseudonimul Iakovlev, în România.

Aceeași soartă și prin aceeași metodă a fost asasinat și Cănuță Georgescu, născut în anul 1926, fiul chirovnicului de la Societatea „Columbia" Traian Georgescu, originar din Moreni str. Bisericii județul Prahova, România. In calitate de secretar particular al lui Guță Tătărescu în perioda imediată după 23 august 1944, lui Cănuță Georgescu i s'a propus să facă studii diplomatice la Leningrad. A refuzat categoric, spunând, că el nu dorește să meargă la studii în Uniunea Sovietică, iar de acolo să se întoarcă numai urna cu cenușa sa, așa cum s'a întâmplat cu mai mulți studenți români. Prin această declarație și disprețul față de propunerea sovieticilor, el și-a atras ura Ambasadei Sovietice din București, precum și a organelor de securitate sovietice din România. După participarea la un banchet unde luaseră parte și ofițeri sovietici, i s'a făcut rău și a fost condus acasă, în Str. General Budișteanu, chiar de medicul Ambasadei Sovietice din București, care l-a tratat fără a permite consultul altui medic. La câteva zile după întâmplare a murit. Decesul lui a fost confirmat la două zile după moarte, de un medic român; aceasta numai după ce la dat liber medicul sovietic. Cauza morții propusă de sovietici „Infarctus". Ceeace medicul român a observat imediat că nu era posibil, din cauza culorii verde-albastru a mortului, fapt care denota otrăvire. Actul de deces a fost completat și semnat de medicul român, de față fiind medicul ambasadei sovietice. Cănuță Georgescu este înmormântat la Cimitirul din Moreni.

Willy Knurbin, german originar din regiunea Königsberg, Prusia Orientală. Este un caz aparte din miile de cazuri existente în cadrul deținuților din lagărele sovietice.

Ca orice german fusese înrolat în armată și detașat la un corp special al SD-ului. Prin faptul că cunoștea limba rusă a fost pregătit special pentra a putea fi parașutat în spatele frontului sovietic, dar totodată cu o misiune specială de „ac de siguranță".

După parașutare, pe la sfârșitul anului 1943, se predă imediat autorităților sovietice, acceptând propunerea de a lucra pentru aceștia. După o instruire îndelungată și o pregătire specială este parașutat de aceștia, în ultima fază a războiului din 1945, în regiunea Mecklenburg. Odată cu terminarea războiului și instalarea administrației sovietice în Germania de Est, Willy Knurbin primește funcția de Șef de poliție într'un orășel din Mecklenburg. De aici reia legătura cu foștii săi șefi din SD-ul german, care acum conlucrau în cadrul trupelor aliate din Vest, și începe să lucreze pentru ei. Desconspirat fiind de către sovietici este arestat și condamnat la 25 de ani. După o călătorie îndelungată, pentru această favoare făcută americanilor, ajunge în lagărele din regiunea Vorkuta. In anul 1954 îl găsim în lagărul 9/10, iar în vara anului 1955 în lagărul nr. 11 din Iawas. Prin corespondența pe care o avea cu familia sa, care locuia în Berlin Lichterfelde, își găsește din întâmplare — spre bucurie și totodată dezamăgirea sa — pe bătrâna lui mamă, în vârstă de peste 70 de ani, care se afla și ea ca deportată, undeva prin Siberia.

După o perioadă îndelungată de ani de zile, Willy Knurbin găsește mama, pe care nu o mai văzuse din momentul când fusese înrolat în armată. De aici din Iavas, localitate situată în republica Mordovia, el începe un schimb de scrisori cu ea. Spre marea lui surpriză, și a noastră a tuturor, adică a deținuților lagărului nr 11 din Iavas, aflăm că marea majoritate a populației germane de baștină din regiunea Königsbergului și a Prusiei Orientale a fost deportată în îndepărtata Siberie. Ei, umaniștii și acuzatorii de la Nürnberg, făcuseră și făceau mereu ceea ce condamnaseră la alții. In locul băști-

nașilor germani, deportați acum, au adus oameni sovietici pe care i-au colonizat în locul lor. Rusificarea și sovietizarea teritoriilor spre Vest, este prima etapă după asimilarea țărilor Baltice.

Bătrâna mamă îi scria că pentru ași câștiga pâinea cea de toate zilele trebuia să adune lemne. Răsplata acestei munci „colective" era insuficientă pentru a trăi și prea multă pentru a muri!...

Într'o zi este chemat și i se înmânează suma de 15 ruble care îi sosise cu un mandat poștal de la bătrâna lui mamă. Mama, ca orice mamă, în trimitea economiile ei, lui, într'adevăr deținut și cu o condamnare de 25 de ani. El însă primea, aproape în fiecare lună, unul sau două pachete cu alimente, care valorau pentru sovietici sute de ruble, de la organizațiile catolice și protestante de „Karitas" din Germania de Vest. Imediat s'a făcut o colectă de bani, în cadrul prietenilor intimi, și banii fură expediați pe adresa bătrânei mame.

Indiferent pentruce era condamnat fiul ei, pe care ea nu-l văzuse din timpul războiului și nu era răspunzătoare pentru faptele lui, ea plătea oalele sparte fiindcă era mamă, și mai ales o mamă germană. Prusia, patria tagmei militariștilor din trecut, astăzi provincie sovietică socialistă! Prusia! Nodul în papură pentru colțul național socialiștilor de ieri! Poate rampa de lansare spre Vest a civilizației sovietice de mâine!

SALVE POPORULUI NORVEGIAN

Aici, în lagărul nr. 11 din Iavas, am întâlnit pentru prima dată și un descendent al Wikingilor, un Norvegian. Cum ajunsese el în lagărele sovietice nu-mi este conoscut. Cu siguranță, tot ca spion american prin bună voința cuiva. Avea o condamnare de numai 15 ani.

Vreau să relatez numai în câteva cuvinte despre acest simpatic norvegian, pentru a-mi exprima admirația față de regele Olav al V-lea al Norvegiei, a Gurvernului Norvegian și a ambasadorului norvegian la Moscova, care își ajutau moralicește compatriotul căzut în plasa de păianjen al NKVD-ului sovietic. După cât îmi este cunoscut este unicul caz în care rudele, prin intermediul guvernului și a ambasadorului la Moscova, țin legătură directă cu el. Nici Americani, Englezi sau Francezii nu au fost în stare să urmeze pilda guvernului norvegian. Materialicește el a fost ajutat numai în ultimii doi ani. Dar scrisori primea regulat de la sora sa, din Norvegia, scrisori care erau într'adevăr un balsam pentru a supraviețui în lagăr. Aceste scrisori erau citite cu nesaț, lăsând mereu o impresie adâncă, dar și o speranță în inima fiecăruia că undeva departe cineva se gândește la noi.

Sper că după reîntoarcerea sa în Norvegia nu a uitat să spună adevărul și acelora care nu-l cred, despre adevărata față a imperiului sovietic, condus de suprastructura de stat a NKGB-ului.

URMAȘII LUI IANCU JIANU

In toamna anului 1948 trupele sovietice din România efectuează manevre militare în regiunea muntoasă a Olteniei, prin părțile Gorjului. La această manevră militară ia parte și un detașament de parașutiști. Era perioada când se înjghebau primele „sfaturi populare", iar președinții erau aduși din părțile industriale ale țării, din cadrele muncitorești, care erau totodată agitatorii și organizatorii grupului de partid. In zorile unei dimineți, țăranii văzură cum pe bolta cerului cețos, avione purtând embleme cu stea, parașutează soldați. Unul dintre țărani, care în timpul războiului trăise în București și supraviețuise bombardamentelor anglo-americane, văzând avioanele și steaua cu cinci colți, a dat alarmă că Americanii au sosit. Convins fiind că spune adevărul. Reacția întregului sat a fost imediată: s'au îndreptat cu mic cu mare către Sfatul Popular. Acolo, au pus mâna pe preşdintele sfatului popular, pe secretarul de partid și pe cei care veniseră pentru organizarea colectivă și fără nici un proces i-au spânzurat de pomii din piața comunei. După aceea tot satul s'a dus să întîmpine pe... Americanii, pe care-i așteptau de la sfârșitul războiului. Bătrânii îmbră-

cați în costume naționale, cu pâine și sare așteptau la intrarea în sat evenimentul cel mare.

In momentul când parașutiștii sovietici s'au apropiat de sat, iar localnicii au putut deosebi eroarea făcută, o mare panică s'a dezlănțui între ei, mirarea soldaților care nu puteau pricepe cauza acestei comportări a sătenilor. In câteva minute satul părea pustiu, în timp ce soldați căutau să găsească un localnic care să le explice fenomenul. Nu dură mult însă și totul se lămuri, mai repede decât se așteptau. Cei spânzurați și încă calzi, cu pancarde mari pe piept pe care era scris „Moarte comuniștilor", vorbeau de la sine.

Manevra este întreruptă. Se începe hăițuirea prin pădurile din împrejurimi a fugarilor. Evenimentul este ținut în cel mai mare secret față de opinia publică, internă și internațională, iar organele poliției caută cu înverșunare pe toți aceia care au luat parte la acest act. In vara anului 1949, organele sovietice de anchetare din Constanța, dela „Inchisoarea turcească", condamnă 9 inși la câte 25 de ani închisoare pentru acest delict. Toți sunt apoi transfertați ca și în alte cazuri, în vagoane de transportat fier vechi, în Uniunea Sovietică. Doi dintre cei acuzați au murit în timpul cercetărilor la Constanța, alții au murit în lagărele din Siberia și numai vreo trei s'au reîntors în țară în transpoortul din 1 decembrie 1955, intrat în România la Iași.

In România au fost închiși la închisoarea din Gherla, pentru că fuseseră predați autorităților române, de către sovietici. „Cu roaba dacă veneau Americanii și tot ajungeau, să ne salveze" — spuneau urmașii lui Iancu Jianu . . .

VOI CK-IȘTILOR

„CK-iștilor, va veni vremea când vă veți mânca voi singuri unul pe altul".

Aceasta fusese una din „Lozincile" care apărură spontan pe la sfârșitul anului 1947 în Lvov. La început nimeni nu înțelegea ce rost aveau aceste lozinci. CK-iștii, la rândul lor, nici nu voiau să le i-a în seama. Dar care era substratul acestor lozinci?

După cum se știe ziarele vremii anunțau mereu despre luptele eroice date de partizanii Ucrainieni pentru eliberarea Ucrainei. Ucrainienii, un popor de peste 300 de ani sub dominația Moscovei, luptă din tată în fiu pentru recucerirea independenței naționale.

Cu începerea războiului din 1941, Ucrainienii au avut o mare speranță, fondată pe faptul că Reich-ul German le va da independența națională și astfel posibilitatea de a se forma Statul independent Ucraina. Desigur că și în Ucraina existau mai multe grupări politice naționale. Insă, în definitiv, țelul tuturor era unul; „Ucraina libera". Cum însă politica externă a Berlinului față de Ucraina, dusese la neînțelegeri și la o mare avalanșă de decrete date de guvernământul Ost, aceste greșeli, făcură ca speranțele clădite de poporul ucrainian și de politicienii săi, să se prăbușească ca un castel din cărți de joc . . .

Lvov (Lemberg) era centrul naționaliștilor ucrainieni în acea vreme. Deci, de aci începuse și prima rezistență ucrainiană contra trupelor de ocupație. Să nu se înțeleagă greșit, așa cum această problemă se poate găsi de multe ori descrisă în literatura sovietică, că rezistența ar fi fost concepută și începută în spiritul sovietic. Inlănțuirea acestei acțiuni a fost și rămâne o acțiune pur ucrainiană, cu toate urmările și consecințele pe care le-a avut.

Grupările de partizani din întreaga Ucraină se ridică contra trupelor de ocupație a tuturor naționalităților care luptau alături de Germania. Este adevărat că Moscova a organizat și ea la rândul ei mai multe grupuri de partizani, despre care am mai vorbit, în anumite puncte strategice militare pe care le găsiseră necesare de a le organiza pentru a efectua anumite intervenții în spatele frontului inamic. Atât grupările de partizani pur naționaliste ucrainiene, cât și grupurile dirijate de Moscova, lucrau împreună numai la anumite acțiuni mai mari.

Când soartă războiului se schimbă cu 180° pentru trupele germane, partizanii dirijați de Moscova se alipiră unităților sovietice, pe când grupele naționaliste ucrainiene rămaseră independente, luându-și lupta de la început contra cotropitorilor dirijați de Moscova. Grupele de partizani ucrainieni erau foarte bine înarmate, mai ales că material de război se găsea

pe toate drumurile. Numai că trebuia ridicat. Dacă trupele germane şi aliaţii lor au avut mari pierderi de suferit din partea partizanilor ucrainieni, apoi trebue ştiut că trupele sovietice, au avut de două şi chiar de trei ori mai multe pierderi, din cauza aceloraşi partizani. Moscova era foarte îngrijorată de această situaţie. Mai ales că în presa occidentală şi a Aliaţilor ei se mai strecurau din când în când ştiri şi despre lupta eroică a poporului ucrainian. Paradoxal sunau informaţiile care apăreau, contradictorii cu ştirile lansate de agenţia TASS, care nu putea confirma că partizanii, acei partizani care luptaseră contra trupelor de ocupaţie germană, luptau acuma contra trupelor sovietice.

Stalin nu putea admite niciun compromis, chiar şi de ochii lumii. De aceia dădu ordin ca în cadrul Comandamentului Suprem al NKVD-ului condus de Beria şi Abahumov, să se pregătească un plan de acţiune, cu punerea sa imediat în practică, pentru a-i linişti pe „aceşti bandiţi", cum îi denumeau NKVD-iştii pe foştii partizani lăudaţi tot de ei, atâta timp cât luptaseră contra Germanilor. Toţi acei care erau prinşi cu armele în mână şi activaseră contra trupelor sovietice, erau împuşcaţi pe loc fără nici o sentinţă. Această hotărîre şi acţiune luată de NKVD-işti, a avut un efect contrariu celui pe care-l aşteptase Moscova. De data aceasta toată suflarea ucrainiană s'a ridicat ca anul pentru lupta lor naţională. Odată cu terminarea războiului, comandamentul NKVD îşi adună forţele pe teritoriul Ucrainiei şi începe să pieptene sistematic toată Ucraina. Dacă până acum erau traşi la răspundere numai aceia care erau prinşi asupra unui fapt, de acum încolo — trupele morţii, — cum erau denumiţi NKVD-işti trec la etapa a doua a planului conceput de Beria şi &, aprobat de Stalin, adică şi rudele, indiferent de gradul de rudenie, sunt răspunzătoare pentru familia lor.

In timpul şederii mele la Vorkuta am avut posibilitatea de a sta de vorbă cu mulţi dintre conducătorii naţionaliştilor ucrainieni, de a lua parte la dezbateri politice, ca până la urmă să conlucrez cu ei în majoritatea acţiunilor întreprinse de noi, sub diferite forme, contra administraţiei lagărului şi a muncii de rob din lagărele sovietice. Trebuie spus că şi aci în lagăre existau grupări răsleţe, care aveau diferite denumiri sau con-

ceţii politice şi de acţiune. Unii din ei doreau să fie mai catolici decât Papa de la Roma, dar nu erau capabili deşi doreau, chiar şi prin violenţă, să-şi impună părerea în faţa marei mase a Ucrainienilor din lagărele sovietice de la Vorkuta şi mai târziu la Potma, ceea ce însemna peste 60% din contigentul lagărelor.

După cum am spus, sfârşitul războiului care se termina la Berlin a ducea pentru Uniunea Sovietică nu numai victoria dar şi începerea unui alt război intern în Ucraina, de mare amploare. După datele statistice adunate şi prezentale la consfătuiri secrete avute de Ucrainieni, reeşea că trupele sovietice au pierdut mai mult în perioada 1945-1950, in lupta contra partizanilor Frontului Naţional Ucrainian, decât pierduseră în război din momentul când primul soldat sovietic a trecut Prusia Orientală şi pînă la Berlin.

Noile metode impuse de organele NKVD pe întregul teritoriu al Ucrainei şi mai tîrziu în ţările Baltice, cu tragerea la răspundere a familiilor, linşarea şi deportarea acestora, au dus la formarea unor grupări individuale de separatisti care acţionau pe cont propriu. Acestia fuseseră excluşi de către comandamentul de luptă naţională, pentru felul de a combate pe care doreau să-l aplice contra NKVD-ului şi chiar a familiilor acestora. Aceste grupări individuale susţineau concepţia de a acţiona radical după un vechi proverb „Dinte pentru dinte şi ochi pentru ochi".

Aceşte mici grupări individuale şi separatiste, erau formate de bărbaţi şi femei, între 15 şi 20 de persoane. Toţi aceşti luptători „ilegalişti" erau singurii supravieţuitori din familiile lor, ceilaţi fiind de mult ucişi, linşaţi, inchişi sau deportaţi de către organele NKVD. Acesta era motivul care îi îndemnase să se unească prin vionţă şi soartă, să lupte până la ultima suflare. Voiau să-şi răzbune familia distrusă de NKVD-işti. Mai interesant este faptul însă, că o mare majoritate dintre acesti oameni acţionează direct, numai pentrucă căzuseră în anumite regiuni strategice pe care NKVD-ul le găsise periculoase, şi unde NKVD-ul isbea brutal şi fără milă. Ei nu erau bandiţi cum îi denumeau NKVD-iştii şi nici criminali. Iar dacă au ucis NKVD-işti, a fost din cauza că suferiseră prea mult şi nu erau dispusi să mai plătească oalele sparte.

Repet că aceste mici grupări erau separatiste şi ne acceptate pentru acţiunile lor de Comandamentul suprem al grupărilor de partizani Ucrainieni, cu toate că sovieticii susţineau sus şi tare că toate aceste grupări acţionau dirijate direct de Comandamentul Suprem.

„CK iştilor, timpul vostru a sosit, poftă bună", era una din lozincile care apăruse tot în Lvov, ceva mai târziu dar majoritatea nu ştiau ce însemnătate are.

In 1951, fiind în lagărul minei nr. 7 din Vorkuta, m'am împrietenit cu un Ucrainian din părţile Lvovlui (Lemberg) şi care lucra la „Kăcigarka" (la bateria de cazane care încălzea baia centrală a lagărului). Ia acelaş loc de muncă se afla şi un alt prieten de al meu, fostul Colonel de aviaţie Boris Vasilevici, (Bărăda) unul dintre conducătorii răscoalei deţinuţilor din lagărul 408, mai la Sud-Est de Vorkuta, în 1948. Batka Pavel avea pe atunci vreo 50 de ani trecuţi şi avea o mare plăcere de a povesti despre viaţa şi faptele Ucrainienilor în luptele lor de eliberare contra Germanilor, dar şi a sovieticilor. In primăvara anului 1951, aci, în această kacigarkă, fuseseră descoperite două lăzi cu granade de mână de o fabricaţie proprie care au dus la arestarea a doi oameni, un rus şi un ucrainian, despre care nu s'a mai aflat niciodată nimica. Un singur lucru este clar; aceşti doi oameni admirabili nu au dezvăluit nimic mai mult, asumându-şi întreaga răspundere, fapt care le-a adus poate şi moartea. Moartea lor însă nu a fost zadarnică. Prin tăria comportării lor au arătat că şi moartea are părţile ei frumoase şi că merită să mori pentru o cauză dreaptă. Toate încercările NVD şi NGB ale lăgărului pentru a găsi verigile lanţului de acţiune au dat greş. Dovadă că nimeni din cei care erau legaţi sub diferite forme de acest lanţ, n'a dispărut.

Intr'una din zile, Moş Verdeş basarabeanul, care lucra şi el la baia centrală, la distribuirea albiturilor şi care mă văzuse de foarte multe ori stând de vorbă cu Batka Pavel, îmi spuse râzând:

— Bună companie ţi-ai găsit, puştiule! Să ştii că Pavel e un om foarte interesant. E unul de care toţi CK-iştii au frică şi mare respect . . .

— De ce îmi vorbeşti astfel despre Pavel? El e un om destul

de simpatic şi cunoaşte foarte multe din viaţa Ucrainienilor. Totuşi el este mai obiectiv decât cei tineri.

— Tu ştii pentru ce stă el aici?

— Da, a fost partizan, după câte ştiu. Pe îndelete însă nu mi-a povestit niciodată cum a căzut.

— E măcelar de meserie, dar poate să fie şi bucătar. Numai că face „mâncărurile prea piperate", după cum spunea Lenin despre Stalin când a fost întrebat, cine-i va fi urmaşul ca să conducă mai departe bucătăria. Intreabă-l cum a căzut, dar niciodată să nu-i pomeneşti că eu ţi-am dat ideea, că ne-am stricat prietenia, puştiule.

După câteva zile am găsit ocazia de a sta de vorbă cu Pavel şi l-am rugat să-mi povestească pe îndelete cauzele care au făcut ca el să fie adus aici în lagărele din Vorkuta. A trebuit să-i promit că am să-l ascult cu atenţie şi n'am să-l condamn prea pripit, aşa cum îl condamnă o mare parte dintre Ucrainieni. Era pentru prima dată când îmi dădeam seama că Batka Pavel avea un anturaj mai restrâns, în cadrul Ucrainienilor, ceea ce înainte nu observasem.

— „Am luptat ca partizan contra Germanilor şi contra sovieticilor, după ce aceştia se reîntoarseră. In tinereţea mea am fost măcelar de meserie şi aveam şi eu speranţa ca orice om într'o viaţă liniştită la bătrâneţe alături de familia mea, la care desigur nepoţii nu trebuiau să lipsească. Dar, nu totul este aşa cum îşi planifică omul. Un băiat de-al meu a fost prins într'o acţiune contra NKVD-iştilor şi a fost linşat în bătie de către aceştia, cu toate că nu avea mai mult de 15 ani. Isteria asta a războiului, sângele fierbinte face pe oameni, şi mai ales pe cei tineri, să-şi piardă minţile. NKVD-iştii nu se mulţumiră însă cu aceasta şi astfel, ca să fiu mai scurt mi-am pierdut părinţii, soţia cu mama ei şi alţi trei copii, precum şi familiile altor doi fraţi de ai mei ai căror copii acţionaseră împreună cu băiatul meu. Deci o tragedie ucrainiană, aşa cum numai noi Ucrainienii o cunoaştem şi am simţit-o pe pielea noastră. Ce ştiţi voi ce este lupta de eliberare a Ucrainienilor! . . .

„In timpul acesta eu mă aflam într'o misiune dată de Comandamentul partizanilor „Bandera", căci din ei făceam parte, când am aflat ce s'a întâmplat cu familia mea.

„Poţi să-ţi închipui ce rădăcini de ură s'au prins în sufletul meu. Inţelegeam bine să plătească fiul meu, sau eu însu-mi. Dar ce aveau cu bătrînii mei părinţi, cu soţia şi copilaşii mei cei mici? Trebuia să mă răzbun şi asta în aşa fel, încât să-mi vărs focul şi să-mi înec ura şi răzbunarea în sângele lor.

In aceeaşi situaţie cu mine se mai aflau mai mulţi. Cu toţii eram gata de a ne răzbuna, pentru familie şi naţiune, pe lipitorile de sânge ale NKVD-ului. Ne formaserăm un grup de circa 20 de inşi, singuri rămaşi pe lume, fără de nicio rudă. Singura noastră familie, în cadrul căreia trăiam, erau partizanii, iar ţelul final era şi este Ucraina liberă.

După luarea hotărîrii noastre definitive pentru viitoarele acţiuni, am adus totul la conoştiinţa conducătorilor noştri asupra gândului şi iniţiativei noastre care depăşea regulamentele cunoscute până atunci. Noi eram siguri că propunerile noastre vor fi acceptate; poate mai mult, vom fi chiar felicitaţi pentru această dârzenie.

„Socoateala de acasă nu se potriveşte cu cea din târg"! Comandamentul superior „Bandera" căci până la el a ajuns iniţiativa noastră, ne-a interzis categoric orice acţiune de sine stătătoare, dacă nu era coordonată de el. Nu numai acţiunea, în sine dar şi felul cum noi propusesem s'o ducem la îndeplinire ne-au fost interzise. Noi hotărîserăm să distrugem totul ce este legat de organele NKVD-ului şi colaboratorii lor, cu familii cu tot.

„Noi partizani, luptători în armata de eliberare ucraineană suntem pentru distrugerea ocupantului sovietic, în deosebi a organelor NKVD şi a colaboratorilor săi, prin orice mijloace. Nu admitem însă ca aceste acţiuni să fie luate contra persoanelor nevinovate sau a familiilor de NKVD-işti. Presa sovietică ne-a înfierat că suntem bandiţi, că noi omorâm femei şi copii nevinovaţi, de aceea noi trebuie să dovedim purul adevăr. Vă este interzis de a acţiona pe cont propriu. De nu, veţi fi excluşi, indiferent de serviciile aduse naţiunii ucrainiene, din cadrul trupelor de partizani pentru eliberarea Ucrainei".

Cam aşa suna odinul primit ca răspuns la propunerea noastră. Dar ura în noi era mult mai mare şi setea de răzbunare ne-au înfierbântat capul, aşa încât cerurăm să fim eliberaţi şi scoşi din evidenţa comandamentului de partizani.

Grija de mâine n'o mai aveam, iar moartea ne era de azi înainte soră. Ştiam că de azi înainte, soarta noastră era pecetluită pentru totdeauna. De unii hăituiţi din faţă, respinşi de alţii din spate.

Ne-am stabilit în împrejurimile oraşului Lvov (Lemberg) iar de aici la sfârşitul anului 1947 lansarăm lozinca care la început mai ales a dat multă bătaie de cap şi multe semne de întrebare, CK-iştilor. In grupul nostru de circa 20 de persoane erau şi trei femei. Şi ele îşi pierduseră familiile ca şi noi. Am început prin supravegherea birourilor şi caselor NKVD-işte, după care intrarăm în acţiune. In toată perioda de circa trei ani cât grupul nostru a acţionat, am suprimat numai NKVD-işti notorii, reangajaţii şi familiile acestora. Niciodată nu am suprimat vreun soldat care îşi făcea stagiul militar. Fiecare acţiune a noastră era executată în grupuri mici.

Fratele meu mai mare, care era comandantul grupului nostru, a căzut într'o acţiune, iar eu fiind cel mai în vârstă dintre cei rămaşi, mi s'a propus să preiau comanda. Am primit-o cu bucurie dar şi cu condiţii. De azi înainte majoritatea personalităţilor de NKVD prinse de noi, să fie aduşi aici vii sau morţi.

Eu, omul paşnic de ieri, cap de familie, iubitor de viaţă şi măcelar de meserie, eram astăzi răzbunătorul. Îi mine se deslănţuise animalismul de care era nevoie pentru a-mi îndeplini şi misiunea de măcelar.

— Nu te uita speriat la mine, băiete! Am urmat numai un sfânt jurământ, pe care l-am făcut în faţa altarului într'o biserică din Lvov. Eu i-am omorît pe cei vii aduşi, dar totdeauna înainte le-am arătat ce va ieşi din ei, cărnaţi afumaţi, pe care tot ei, CK-iştii, îi vor mânca. Astfel se îndeplinea prima parte a misiunii noastre, dorindu-le „Poftă bună". Cârnaţii, condimentaţi cu toate mirodeniile posibile şi afumaţi, erau bine cotaţi în casele NKVD-iştilor, căci oamenii noştrii vindeau marfa asta specială numai NKVD-iştilor şi colaboratorilor acestora.

Acţiunea noastră a dat multă bătaie de cap şi numai o întâmplare a făcut să fim descoperiţi. Dar nu toţi am căzut vii în mâna lor. Numai 3 şi toţi grav răniţi, căci ne-am vândut scump pielea, ca să ştie şi ei cu cine au de-a face. Am fost condamnaţi la 25 de ani, căci pentru moarte nu mai era lege. Nu ne-a speriat

această sentință! Suferința mea cea mare este că și din cei 3 care scăpaserăm cu viață din grupul nostru, doi s'au prăpădit aici în minele din Vorkuta la una din catastrofele avute la o mină. Sunt singurul supraviețuitor, un înflăcărat naționalist, dar din păcate respins acuma de toți ceilalți pentru crimele mele, pe care eu nu le găsesc mai josnice decât crimele efectuate de NKVD-iști, asupra poporului meu iubit".

Povestea lui Batka Pavel este o poveste zguduitoare, din lupta de eliberare a Ucrainienilor. Cred că înainte de a-l fi condamna pentru faptele sale, fiecare trebuia să gândească, cam ce ar fi intreprins și cum ar fi acționat el, găsindu-se în aceeași situație și în aceeași perioadă. Numai după aceea să-l judece.

Acum înțelegeam aluzia făcută de Moș Verdeș, despre măcelarul și bucătarul Pavel. Timpul a fost acela care a adus iară apropierea între Pavel și ceilalți Ucrainieni, prin cruda soartă a împrejurărilor și a luptei zi de zi pentru supraviețuire din lagărele sovietice cu regim special de la Vorkuta.

INSPECTORUL INTELLIGENCE SERVICE

Ramura cu frunza de măslin era purtată în toate colțurile Europei de către aliații, care învinseseră Germania hitleristă chiar la Berlin. Odată cu ramura de măslin, tradiționalul semn al păcii, lumea spera într'o nouă viață, în ceva care să-i aducă bucurii după necazurile pe care le avusese în urma celui de al II-lea război mondial. Noi licăriri renășteau peste tot, și fiecare spera și spera . . .

In București după terminarea războiului începu a nouă lupta internă a partidelor pentru a pune mâna pe putere. Nu trebuie uitat însă faptul că România era ocupată de trupele sovietice și că orice mișcare era cunoscută de comandamentul acestora.

Multe schimbări avură loc în toate ramurile care susțin viața politică și intelectuală a țării, dar mai ales în rândurile

militarilor unde, la începutul anului 1946, mulți ofițeri activi au fost puși în fața faptului înmplinit de a căuta o nouă meserie în viața civilă. Armata era pentru acești oameni meseria lor și toată viața și-o închinaseră armatei. Acuma ca „civiliști" nu aveau nici o meserie și erau nevoiți să ia totul de la început. Majoritatea din ei erau la o vârstă mai înaintată, deci mai greu de a se acomoda în viața civilă. Mulți au intrat ca funcționari, alții în comerț, iar ultimii pe unde au putut.

Odată cu terminarea războiului a început să înflorească din nou negoțul. Pe Lipscanii de altă dată au apărut ca ciupercile după o ploaie bună, micile dughene în care puteia găsi tot ce doreai de la ață, nasturi, până la mătăsuri scumpe. Numai bani să fi avut! . . . 90% din aceste prăvălii erau în mâna evreilor, care se întorceau din toate colțurile lumii, știind că aici este vaca cea grasă de muls. Numai 10% din negustorii de pe Lipscani erau creștini, dar și aceștia cu greu se puteau menține din cauza concurenței. Mai ales din cauza lipsei de marfă, căci și marii angrosiști erau în majoritate tot evrei. Nu toți evreii din România se reîntorceau din lagărele de concentrare germane, dar toți erau acuma bine cotați și susținuți de autoritățile române, precum și de autoritățile de ocupație sovietice, căci în spatele acestora era marele capital și presa de care aveau nevoie.

In viața de toate zilele a românului se adunase un sîmbure de amărăciune și totodată de ură, din cauză că o mare parte din evrei începuse să-și dea aere de stăpânitori. Erau tratați ca jertfe ale fascismului și militarismului germano-român, de către autorități și sovietici. Majoritatea dintre ei erau cunoscuți de toată lumea. Nu suferiseră atâta cât căutau să-și încarce spinarea, căci în timp ce ei măturau străzile Bucureștiului, Românii mureau pe front. Evreii măturau străzile din ordinul Berlinului, Românii mureau pe front din ordinul dragostei de neam. Era o diferență! . . .

Nicolaescu Gheorghe, fost căpitan de Cavalerie, este demobilizat și pus pe drum fără nici un ajutor material, cu perspectiva de a deveni muritor de foame. Sprijinul unei prietene pe care o cunoștea de ani de zile și care-și făcuse o mică economie, l-a salvat. Ea a știut să-și arate recunoștința într'un moment

crucial din viața pietenului de ieri și de astăzi. Gigi (așa îl vom numi mai departe pe fostul Căp. de Cavalerie) fusese marea ei dragoste ca și marea ei speranță. Nu se putuseră căsători din cauza unor legi, care prevedeau că viitoarea soție a unui ofițer activ, trebuia să aibă o anumită zestre pentru a face față societății. Astăzi însă timpurile se schimbaseră și acele legi, care aduseseră multe suferințe îndrăgostiților, dispăruseră o dată cu terminarea războiului.

Gigi își deschise o mică prăvălie de mărunțișuri pe Lipscani. Era singurul creștin înconjurat de mai multe magazine cu proprietari evrei, cărora le făcea concurență încercând să supraviețuiască.

Cum propaganda antisemita din timpul războiului mai domina inimile creștinilor, mulți dintre aceștia considera ca o obligație morală de a cumpăra de la un creștin, chiar dacă plăteau mai scump decât la un evreu. Prin felul său și educația pe care o primise Gigi își servea clientela totdeauna cu surâsul pe buze, glumind cu toți cumpărătorii ca un vechi și iscusit comerciant, ce nu era din naștere, căci nu era nici oltean și nici de prin părțile Buzăului. Mersul bun al treburilor din micul magazin de mărunțișuri începuse să dea de gândit concurenților evrei, ceea ce a făcut ca într'o bună zi să-i fie propus de a-și vinde magazinul la un preț destul de mare, față de cât făcea în realitate. Gigi, foarte amabil, i-a refuzat categoric.

„Și totuși într'o bună zi vei pleca singur sau vei fi luat și scăpăm de tine „Legionarule", i-a zis unul dintre amabilii săi vecini.

Trebuie știut că în armata româna toți ofițerii activi nu aveau voie să facă parte din vreun partid politic atâta timp cât erau activi. Dacă erau prinși erau excluși din cadrele armatei. Gigi nu fusese niciodată simpatizant al vreunui partid și nici al legionarilor. Până în 1941, ca tânăr ofițer, i-au plăcut distracțiile și femeile. Evenimentele din septembrie 1940 îl găsesc departe, în nordul Ardealului pe graniță, așa încât nu avusese posibilitatea de a se apropia cercurilor legionare.

Un lucru nu trebuie uitat însă: după război, pentru a face rău cuiva, era suficient să-l denunți că a fost legionar. Pe aceasta bază vecinii săi își argumentau amenințările.

La 1 Martie 1948 România nu mai era un regat, ci o republică de câteva luni. Era ziua „Mărțișorului" și Gigi, ca toți bărbații, nu putea să uite această zi, pentru a duce soției sale tradiționalul „Mărțișor" și un buchet de ghiocei cumpărat la o florăreasă din piața Sf. Gheorghe.

Bucuros se îndreptă spre casă, cu gândul că afacerile îi mergeau bine, iar soția se va bucura de mica atenție. Nu părăsibine piața Sf. Gheorghe când este oprit de doi agenți de poliție, care îl roagă să se urce într'o mașină unde se mai aflau doi civili. Nu înțelegea motivul pentru care fusese arestat dar, nu avea voie să întrebe, mai ales că pe drum a observat că cei doi civili din mașină vorbeau foarte prost românește și miroseau a ruși de la o poștă. Este dus într'o vilă undeva aproape de podul Băneasa. Aci etapa este scurtă. Numai după câteva ore fără să fie măcar întrebat cum îl cheamă, este urcat într'o altă mașină și dus la Constanța. Da, Constanța! El o cunoștea bine. Avea multe amintiri plăcute din trecut, care îi vor fi aminite în curând. Era Constanța, orașul Tomis a lui Ovidiu, orașul poeziei și al amintirilor . . .

Cum a intrat, făcând primul pas peste pragul centralei NKVD-ului pentru România, stabilită în fosta închisoare turcească, cum îi spuneau constănțenii, primi și primul ghiont. Percheziție „à la ruse", adică ușurat de tot ce avea, până la șireturile de la pantofi și nasturii de la cămașă. Apoi cu alte ghionturi, ceva mai apăsate de astă dată de la însoțitorul său, se trezi într'o celulă. Patru pereți murdari, cu un pat fix de scândură, fără nimic pe el. Un mic geam, blindat pe dinafară, încât de aici nu putea vedea curtea sau orașul, ci numai o mică fâșie din cerul constănțean. Nu se desmeticise bine, amețit de iuțeala evenimentelor petrecute. Zăcea însă în închisoare, învinuit că ar fi fost legionar, că a făcut propagandă antisovietică, că este criminal de război și până la urmă acuzat de toate acuzările care se pot găsi în codul penal al sovieticilor. Din această zi, Gigi este chemat mereu zi și noapte, pentru a spune „adevărul" față de solii păcii, care veneau din răsărit. Mai puțină mâncare, mai multă bătaie și cu cât Gigi susținea sus și tare că nu este vinovat cu atât încasa mai multă bătaie.

Pentru că sosise un nou transport cu oaspeţi proaspeţi, Gigi este mutat într'o altă celulă unde întâlneşte mai mulţi compatrioţi, căci slavă domnului, în Constanţa NKVD-ul îşi are centrala! Intrat în noua sa celulă, moralul îi mai revine văzând că mai sunt şi alţii în aceeaşi situaţie ca şi el, dar cărora nu le era aşa de frică de anchetatori, când erau chemaţi la anchetă. In această celulă îşi reîntâlni un prieten, cunoscut în timpul războiului, căpitanul de aviaţie, M. F., care şi el era în „staţiunea de odihnă". După ce-şi destăinuiră fiecare în parte cauza venirii lor în staţiunea de odihnă de pe litoralui Mării Negre a NKVD-ului, începură să-şi povestească şi tratamentul pe care fiecare îl primise. Trecuseră trei luni de când fusese arestat şi pentru prima dată râdea. Din cele auzite de la prietenul său şi de la ceilalţi deţinuţi se lămurise asupra situaţiei. Toţi camrazii de cameră erau chemaţi la anchetă, dar când se reîntorceau de multe ori aduceau şi de fumat. Ghionturi încasau şi ei dar mai rar, după cum spuneau adevărul. El însă de fiecare dată mai mult pentru că minţea. Diferenţa între el şi camarazii lui de celulă, era simplă, el susţinea sus şi tare că este nevinovat şi-şi făcea griji pentru viitorul său, pe când ceilalţi, tot nevinovaţi nu contraziceau cu nimic NKVD-ul şi acceptau totul, indiferent de ce li se cerea. Cu groază aştepta momentul chemării la cercetări, gândindu-se câtă bătaie va încasa şi dacă o va mai putea suporta. Toate prin anticalculaţii, că doar era negustor de mărunţişuri!

Într'una din zile prietenul său, căpitanul de aviţie, după ce se uită lung la el, văzând în ce hal a ajuns, îi spuse pe şleau. „Mai Gigi, eşti un prost! Ai fost un ofiţer bun în armată, de mai multe ori decorat, dar nu poţi să vezi realitatea şi nici să te descurci în fată unui fapt împlinit. Eu am o propunere. Dacă mă vei asculta, vei putea supravieţui în această închisoare, primindu-ţi numai condamnarea care este dinainte stabilită şi ajungerea în vreunul din lagărele de muncă. Iar acolo vom vedea".

Zis şi făcut. Amândoi dezbătură întregul plan de acţiune. A doua zi, cu inima în dinţi, Gigi intră în biroul anchetatorului surâzând. Parcă căzuse bomba atomică pe capul lor, aşa căscară ochii, atât anchetatorul cât şi translatorul. Pentru prima dată îl vedeau pe Gigi râzând. Acesta intrând îndrăzneţ se duse la

masa anchetatorului şi luându-i un popiros din cutia deschisă şi-o aprinse, zicând cam obraznic:

— „Bună ziua, domnule Maior! Astăzi vreau să vorbesc deschis cu dumneavoastră". Anchetatorului îi rămase scuipatul în gât. De data aceastea el nu găsea cuvinte să răspundă acestui individ care până ieri tremura ca varga din moment ce intra în biroul de anchetă. Aşteptă însă, ca Gigi să vorbească. Şi Gigi vorbi. După ce se aşeză pe scaunul său şi-şi puse picior peste picior:

— Stiţi domnule Maior cine sunt eu? Si cum aţi făcut de m'aţi descoperit?

— A! Desigur, că ştim cine eşti şi ce misiuni ai avut. Dar ca să-ţi vedem loialitatea, povesteşte dumneata.

— Eu sunt inspectorul agenţilor din cadrul Intelligence Service pentru România. Şi până astăzi nu am putut să-mi dau seama ce greşeală am făcut că m'aţi descoperit.

Ochii anchetatorului se făcură mari cât cepele! Nu mai înţelegea nimic. Pentru el într'adevăr era o destăinuire enormă. Şi-l rugă să mai repete totul odată pentru a verifica dacă nu s'a înşelat. Gigi îşi dădu seama că crapul a muşcat. De aceea îşi jucă cartea mai departe, spunând că va repeta totul, dar mai întâi domnul maior să nu uite că lui îi este foame.

— Dacă asta este totul, spuneţi vă rog ce doriţi să mâncaţi. Translatorul notă totul pe o foaie de hârtie. Nici nu termină bine Gigi de povestit că a tavă întreagă cu toate bunătăţile pământului se găsea în faţa lui. Pe deasupra şi o sticlă cu bere. După ce mâncă pe nerăsuflate, de făcu o burtă de popă, între două fumuri, ofiţerul îl rugă să semneze ceea ce declarase până atunci şi îl întrebă dacă este gata să mai repete o dată totul în faţa superiorilor săi. Gigi acceptă. Pentru prima dată se reîntorcea în celula sa nebătut, bine mâncat şi vesel.

Primul act din teatru se terminase. Din această zi, fostul căpitan de cavalerie şi comerciant de mărunţişuri pe Lipscani, era omul cel mai cotat din Centrala NKVD-ului din Constanţa. Cercetările durau numai atâta timp cât Gigi credea de cuviinţă. Anchetatorul nu-l forţa.

După ce se termină ancheta în mare, începu ancheta detaliat. Ca inspector al Intelligence Service-ului pentru România, tre-

buia să dea o listă a tuturor agenţilor săi cu care conlucrase. Numele multor camarazi de ai săi, morţi pe front la datorie sau fugiţi în Occident după 1945 fură trecuţi pe această listă, care se află şi astăzi în arhivele secrete ale NKVD-ului. El nu dădea adrese, demonstrând că în funcţia pe care o avea, ca inspector, el era aici pentru controlul agenţilor şi nu pentru a aduna informaţii.

Într'o bună zi i s'a pus şi întrebarea, care sunt formele prin care agenţii primesc instrucţiunile şi sunt răsplătiţi. Intrebarea îi este pusă în aşa fel de către anchetator ca şi cum acest lucru numai pe el personal l-ar interesa de a afla metodele Serviciului de Informaţii englez . . . Reîntors în celula sa, povesteşte camaradului său ziua de anchetă şi printre altele îi cerea un sfat asupra răspunsului ce trebuia dat acuma.

Când mai mulţi oameni stau închişi într'o celulă şi sunt obligaţi să se suporte unii pe alţii, pentru a trece timpul mai repede fiecare povesteşte diverse peripeţii din viaţă sa. Într'una din zile când Gigi povestea despre primele trei luni de anchetă pe care le petrecuse la Constanţa, a amintit într'o doară şi de o declaraţie, văzută pe masa anchetatorului, dată de un fost coleg de breaslă şi vecin de pe Lipscani, tocmai de acela care îl făcuse cândva legionar. Un nou plan, cu o nouă idee şi o nouă acţiune se pregăti automat în capul lui M. F., care printre altele fusese şi reporter în timpul războiului, ziarist întainte de război, însuflându-i lui Gigi răspunsul pentru viitoarea anchetă. A doua zi, în biroul maiorului se desfăşură următorul dialog:

— Aţi putea să ne spuneţi, cum primesc agenţii Serviciului Englez informaţiile şi cum sunt remuneraţi pentru activitatea lor?

Nimic mai simplu decât aceasta. Prin pachetele U.N.R.A. şi prin ajutoarele Crucii Roşii care sosesc din Occident. Bine înţeles numai pentru o parte din ei, răspunse Gigi fără nicio şovăire.

Argumentul era fondat, de aceea maiorul şi superiorii săi acceptară versiunea. Ancheta îşi urmă cursul.

— Ştiţi cumva unde şi când se întâlnesc oamenii dvs?

— Da şi nu! — răspunse „marele inspector“. Intâlnirile acestor oameni au loc într'o cabană lângă Buşteni, pe Valea

Prahovei, cca. o dată pe lună, cam la sfârşit de săptâmână şi sunt camuflaţi în cercuri de pocher, sau alte jocuri de noroc. Desigur, pentru a fi mai bine camunflată această acţiune se aduc şi femei frumoase, dar care un au nimic comun cu acţiunea în sine.

După două săptămîni Gigi semnă procesul verbal pentru terminarea anchetei, aşteptând să fie dus în faţa unui tribunal. Anchetatorul era mulţumit de marea descoperire pe care o făcuse, aşteptând laude, un premiu mai gras şi eventual o decoraţie. Gigi la rândul său era bucuros că se terminase ancheta cu bine şi că scăpase de bătaie.

Din acest moment, pe tot teritoriul României s'a dat o alarmă generală. Toate coletele şi scrisorile erau cenzurate minuţios, iar fiecare cetăţean care avea legătura cu Occidentul şi primea colete avea o fişă. Din nefericire, în unele pachete particulare care veneau totuşi prin Crucea Roşie Internaţională s'au găsit uneori, câteva bilete ce conţineau fleacuri intime şi care nu aveau nimic cu spionajul, dar, pe care NKVD-ul le lua drept codificate. Aşa se face că, în vara târzie a anului 1949, pentru o periodă destul de lungă, pachetele de ajutor pentru România venite din Occident au fost interzise.

Problema Clubului de lângă Buşteni este rezolvată de sovietici pe cale strategică. După ce îşi culeseseră informaţiile necesare când va avea loc reuniunea următoare, cu două zile înainte de data stabilită au ocupat toate căile de acces spre cabană, fără a se demasca. Urcuşul fiind greu, cei care veneau cu automobilul erau obligaţi de a parca maşina într'un anumit loc, iar de aici pe jos, pe câteva poteci, se putea ajunge la cabană.

In ziua X, toţi cei care au avut nenorocul de a se duce la această petrecere pentru a face un mic pocheraş, au fost arestaţi încă înainte de a ajunge la cabană, de către trupele NKVD-ului. Legaţi fedeleş, cu căluş în gură, au fost ţinuţi ascunşi prin tufişuri până s'a întunecat. După aceea au fost transportaţi la coloana de maşini militare, care i-a dus la Constanţa. Toţi cei care au avut asupra lor scrisori din străinătate, valută sau monede de aur, au fost arestaţi şi condamnaţi pentru spionaj în favoarea Englejilor şi a Americanilor la câte 25 de ani.

In ziua în care căpitanul de cavalerie G. Nicolaescu şi-a primit pedeapsa de 25 de ani, ca spion şi inspector al serviciului englez Intelligens Service, i-a fost schimbată celula. Din această celulă „a condamnaţilor“ cum i se mai spune, împreună cu căpitanul de aviaţie M. F. şi toţi ceilalţi care se aflau atuncea în închisoarea din Constanţa, au putut vedea printr'o crăpătură de la oblonul geamului care dădea în curtea închisorii, unde se plimbau deţinuţii, o parte din vecinii şi colegii de breaslă de pe Lipscani, ai negustorului de mărunţişuri Gigi. După câteva zile se formă un nou transport care, îmbarcat în vagoane închise şi ataşate la un tren de fier vechi, trecu peste graniţă în Uniunea Sovietică. In închisoarea din Odessa, unde rămâne pentru un timp, Gigi, îşi reîntâlneşte vecinii, acei vecini simpatici care îl băgaseră pe el, nevinovatul, în închisorile sovietice.

In transportul dela Odessa spre Nordul Rusiei, căpitanul G. Nicolaescu moare. Corpul nu i-a mai rezistat solicitărilor supraomeneşti. Căpitanul M. F., cu o condamnare de numai 20 de ani, supravieţuieşte şi se întoarce în patrie pe la începutul anului 1956.

Aici la „Carul cu Bere“, la un pahar de bere, mi-a povestit istoria unui om care a murit departe de ţară, nevinovat.

VĂRUL PREŞEDINTELUI

Amalganul naţionalităţilor adunate la Vorkuta, era aşa de mare încât nici nu se poate imagina. Aici în Tundra întinsă, prin descoperirea zăcămintelor de cărbuni, găsiseră de cuviinţă organele centrale NKVD, să construiască lagărele. După cum am mai spus, lagărele din Vorkuta cu regim special aveau în componenţa lor, multiple nivele de intelectualitate şi rase, oameni din toate colţurile lumii. Aşa se puteau găsi deţinuţi care aveau rudenii chiar şi până în familia Romanovilor, în linia nobilimii germane sau în descendenţi ai unor oameni

marcanţi din viaţa intelectuală, militară sau politică din întreaga lume.

La începutul anului 1950 în SUA era preşedintele Eisenhauer. Dar în Vorkuta era deţinut în lagărul nr. 6, un văr de al 2-lea al preşedintelui Statelor Unite Americane. Era condamnat la 25 de ani spionaj pentru Americani. Oare cum ajunsese el, văr de al 2-lea cu preşedintele Eisenhauer, în lagărele sovietice şi cum nu se găsea nimeni să intervină pentru el?

In anii 1947-48, acest Eisenhauer, văr de al 2-lea cu generalul Eisenhauer, viitor preşedinte al Statelor Unite, şi cetăţean englez, revine în Ruropa, pentru a se duce la mormântul mamei sale, îngropată într'un cimitir din Wiena. El venea din Etiopia, unde avea o fermă cu crescătorie de armăsari. In toate călătoriile sale, Dl. Eisenhauer era însoţit de valetul său care era la el în serviciu încă din tinereţe. In momentul sosirii la Wiena, oraşul lui Straus era împărţit în patru sectoare. Cea mai mare parte o avea sectorul sovietic. Intîmplarea face ca cimitirul în care se afla mormîntul mamei sale, să se afle în sectorul sovietic. Cu o limuzină procurată de la hotelul unde trăsese şi cu un buchet de flori au mers cu maşina până la graniţa sectorului sovietic. Aici au lăsat maşina şi au mers pe jos cele câteva sute de metri ce-i despărţeau de cimitir. După ce a vizitat mormântul mamei la care nu mai fusese de mult, apăsat de greutatea amintirilor, părăseşte cimitirul pe poarta principală împreună cu valetul său.

Nici n'au apucat bine să facă câteva zeci de metri că, în apropierea unei maşini închise, au fost „rugaţi“ de doi civili să urce în maşină. La întrebarea care este motivul, li s'a răspuns „efectuarea unor mici formalităţi“.

Numai după sosirea la centrala NKVD-ului din Wiena şi-au dat seama unde erau. Au fost învinuiţi de spionaj în favoarea Americanilor şi condamnaţi la 25 de ani. Nici nu s'a găsit de cuviinţă ca guvernul american sau guvernul englez al cărui cetăţean era, să fie înştiinţat. După mai multe escale prin închisorile marii Rusii, îl găsim în anul 1952 în lagărul nr. 6 din Vorkuta. Fiind la o vârstă de peste 60 de ani, ca şi valetul său, ambii erau în lagăr consideraţi ca invalizi. In ultima duminică a lunii august 1952, de „Ziua minerului“, Eisenhauer

cu un ziar în mână, urmat de însoţitorul lui nedespărţit, valetul, se apropie de ofiţerul politic Şişchiu, arătându-i pe prima pagină a ziarului, titlul şi fotografia Preşedintelui Statelor Unite Americane, D. Eisenhauer.

— „Domnule ofiţer, uitaţi-vă! Acesta este vărul meu şi vă rog să aduceţi la cunoştiinţa superiorilor Dvs. că protestez contra reţinerii mele forţate aici în lagărele sovietice". El nu putea concepe nici după ani de zile că se află închis şi că de aici nici Dumnezeu nu-l mai poate salva, dar preşedintele Americii!

— Ofiţerul se uită lung la el şi după ce înţelese fraza spusă cu cuvinte scâlcite în limba rusă, dându-şi seama despre ce este vorba, îi răspunse râzând.

— Dumneata ce număr porţi? Şi arătându-l cu degetul, continuă mai departe. Preşedintele Eisenhauer e preşedinte în America, dumneata eşti aici. Numărul pe care îl porţi îţi este numele. Te rog să mă laşi în pace. Poveşti din astea cunoaştem noi.

Omul rămase trăznit şi cât era el de cult şi de intelectual nu a putut pricepe frazeologia sovietică. Germanii, Ungurii şi Românii din lagăr l-au ajutat cât au putut. Dar, şi el a plecat într'o etapă în iunie 1953, cu destinaţie necunoscută.

PALTONUL CĂPTUŞIT

Doctorul sărac şi paltonul căptuşit cu bani.

Lumea întreagă asculta cu sufletul la gură, zi de zi, relatările de pe fronturile europene, dar mai ales evoluţia militară în Balcani după capitularea României în faţa Uniunii sovietice. August 1944!...

Printre primele operaţiuni planificate de comandamentul armatei germane spre România a fost paraşutarea, la sfârşitul toamnei 1944, a mai multor grupuri de soldaţi cu misiuni speciale. Toate aceste paraşutări erau efectuate în munţii Făgăraşului, pe muntele Mic şi Semenic în Banat. Majoritatea dintre

componenţii acestor grupuri erau de origine germani din partea locurilor. Germani de origine fuseseră înrolaţi, fie voluntari în armata germană fie special pentru asemenea misiuni.

Un astfel de om am avut posibilitatea de a-l cunoaşte. El mi-a povestit multe lucruri interesante, fapte legate direct de familia mea, sau mai bine zis de unele din rudele mele din

Desen în creion de Julius Stürmer Vorkuta 1949.

Josef Komanschek.

Banat. Era inginerul agronom Iosef Komanschek, originar din împrejurimile Timişoarei. Lucra acuma ca frizer la baia centrală a lagărului minei nr. 7. Dintr'o vorbă în alta am aflat de la el că îmi cunoaşte foarte bine o parte din rude, fiindă soarta lui a fost legată de una din ele, care era originar din Reşiţa. Nu numai soarta dar şi norocul său a fost că într'o împrejurare destul de complicată îl cunoscuse pe Doctorul Karl Wanya şi astfel a început povestea peripeţiilor sale.

— „Primind comanda unui grup din trupele speciale, am fost paraşutat în toamna târzie a anului 1944, în apropierea localităţii Franzdorf, la poalele muntelui Semenic în apropiere de Reşiţa. Misiunea era pur militară ca toate misiunile. Cred

că nu are rost să mai vorbesc despre ea căci, nici nu am avut timp s'o încep. Am fost arestat. Din cauza terenului accidentat și a timpului nefavorabil parașutarea a fost făcută mult mai departe de punctul unde trebuia să cădem. In plus, la atingerea solului, printre niște stânci, mi-am fracturat piciorul. Pe ceilalți, care la rândul lor au fost duși de vânt în diferite direcții nu i-am mai întâlnit niciodată.

Foto: Reșița

„Doctorul sărac"
Dr. Karl Wanya împreună cu părinți . . .

Este posibil ca acțiunea noastră să fi fost cunoscută de către Comandamentul Român. Sau poate, întâmplarea a făcut ca după scurt timp să fiu descoperit și arestat de un grup de jandarmi români.

Din cauza accidentării mele, prin fracturarea piciorului, au fost obligați să mă transporte până la prima casă țărănească, unde s'a încercat să mi se dea primul ajutor. Comandantul grupului de jandarmi, care își anunțase superiorii, primise ordinul de a aduce un medic pentru a mă vedea. Mi-a fost adus Dr. Karl Wanya, de origine germană. In cameră eram singuri, jandarmul stătea la ușă de pază, știind că nu pot să evadez din cauza piciorului accidentat. Doctorul după ce m'a

consultat și mi-a pus un bandaj de gips provizoriu, mi-a spus cu amărăciune: „Mai mult nu pot să-ți fac!" Apoi, în șoaptă:

— Am fost informat de către comandantul de jandarmerie că vei fi dus la comandamentul suprem. De aceea dacă ai vreo dorință sau pe cineva de anunțat spune-mi și voi face tot posibilul.

După ce i-am explicat pe scurt situația, i-am dat de înțeles că sunt conștient de situația în care mă aflu și că nu am nicio scăpare. De transmis sau de anunțat pe cineva, nu era cazul, dar l-am rugat ca la plecare să îmbrace paltonul meu, care era agățat în cui, și să plece cu el. Dr. Wanya, a rămas foarte mirat uitându-se la paltoanele din cui. Coincidență, erau de aceeași culoare, doar calitatea diferea. Intregul nostru grup fusese îmbrăcat în civil, pentru a se putea camunfla mai ușor. Doctorul rămase pe gânduri și mă întrebă cauza acestei dorințe. Atunci i-am explicat că întregul palton era căptușit numai cu pachete de bani.

— Și ce să fac cu acești bani?, mă întrebă el.

— „Iți rămâne sarcina de a-i împărți celor nevoiași, văduvelor sau familiilor ai căror fii și soți au fost sau sunt în armata germană. Convorbirea a fost întreruptă prin intrarea unui grup de militari special veniți. O ultimă privire și Dr. Wanya a luat paltonul meu, ca semn că a acceptat propunerea făcută. Ce a făcut cu acești bani nu mai știu, sper însă că multe familii au putut fi ajutate. Eu am fost ridicat și dus din închisoare în închisoare până am ajuns la Moscova unde am fost condamnat numai la 10 ani. Vei râde de mine, dar atunci așa se condamna, nu ca astăzi la 25 de ani".

*

Odată cu eliberarea mea din 1955 de sovietici și trimiterea mea în România, țara în care mă născusem și nu în Germania al cărui cetățean eram și de unde fusesem arestat, am fost și la Reșița. In cercul familiei am aflat că Dr. Wanya murise, deci nu am mai putut discuta cu el personal. Curiozitatea nu-mi dădea însă pace. Doream să aflu neapărat sfârșitul poveștii auzite de mine la Vorkuta. Cum martorul principal care-mi putea da explicațiile necesare nu mai era, am început să mă

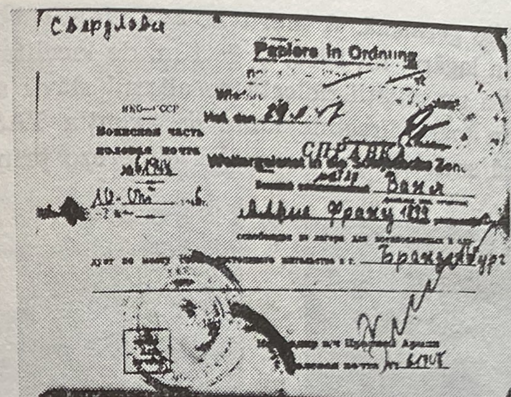
interesez printre ceilalţi cunoscuţi şi în cadrul familiei de unde speram să aflu ceva. Aşa am aflat că multe familii sărace găseau câte un plic cu bani în cutia de scrisori sau băgat pe sub uşă, fără nici o explicaţie şi fără adresa expeditorului. Se vorbea în acel timp de un comitet de ajutorare, care ar lucra ilegal. Nimeni nu bănuia că acest comitet nu era altceva decât un zvon, şi că o singura persoană, Dr. Wanya, a împărţit toţi banii până la ultimul leu. Este cunoscut că doctorul făcea consultaţiile la cei nevoiaşi fără onorariu, fapt pentru care era foarte iubit. Atât el cât şi familia lui trăiau foarte modest. De aceea era şi poreclit „Doctorul sărac".

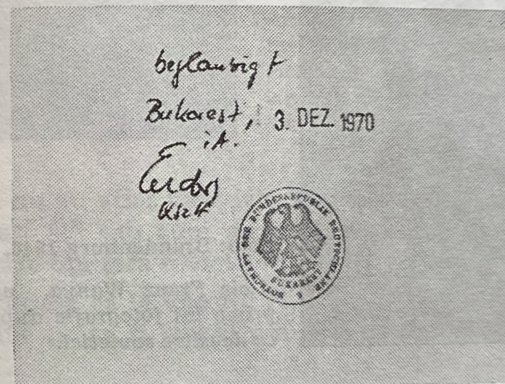
CIVIL — DEPORTAT SAU SOLDAT — PRIZONIER DE RĂZBOI

In ianuarie 1945 o mare parte din cetăţenii de origină germană din Reşiţa şi împrejurimi, ca şi din întreaga Românie, au fost deportaţi la munca de reconstrucţie în URSS. Soarta trebuia să lovească şi de data aceasta în familia noastră lăsând urme adânci şi regrete în întreaga familie.

In aceeaşi perioadă când la Nürnberg criminalii de război ai celui de al III-lea Reich fuseseră condamnaţi şi executaţi de către aliaţi, pentru crimele săvârşite contra omenirii, organele sovietice eliberau cu acte în regulă un om, pe care ei îl deportaseră din ţara sa, fără nicio justificare.

Alois Franz Wanya, născut în 1899 domiciliat în Reşiţa Str. Siretului nr. 3 a fost deportat în ianurarie 1945 împreună cu fiul său Alois Wanya, în vîrstă de 16 ani, în URSS. Condiţiunile speciale la care au fost expuşi toţi deportaţii, au făcut ca zeci de mii din ei să nu se mai întoarcă din lagărele de robie sovietice. Ce putea fi mai dureros pentru un tată care îşi vedea copilul murind în braţele sale din cauza subalimentaţiei, cu toate că el personal îi mai ceda din propria porţie o raţie pentru a-l salva! Alois Wanya, un tânăr de 16 ani, nevinovat, trebuia să plătească cu propria lui viaţă pentru faptul că se născuse

Document
Actul de eliberare.

Actul de eliberare din prizonieratul sovietic, ca prizonier de război al cetăţeanului român de origine germană, Alois Franz Waynan, născut 1899, arestat şi deportat din Reşiţa — România la 13 Ianuarie 1945 ca civilist. Este eliberat ca fost soldat la 10. Octombrie 1946 în Brandenburg — Zona de ocupaţie sovietică a Germaniei.

Verso:

Legalizarea făcută după original de Ambasada Republici Federal Germane din Bucureşti.

dintr'o familie germană. A murit la 2 Junie 1946, în braţele tatălui său în lagărul nr. 8002, la 18 Km. de localitatea Sverdlovsk. Culmea umanităţii ridicată pe altarul slăvii sovietice şi trâmbiţată în toate direcţiile lumii de agenţia TASS în anii 1946, cum că sovieticii au început să elibereze primele loturi

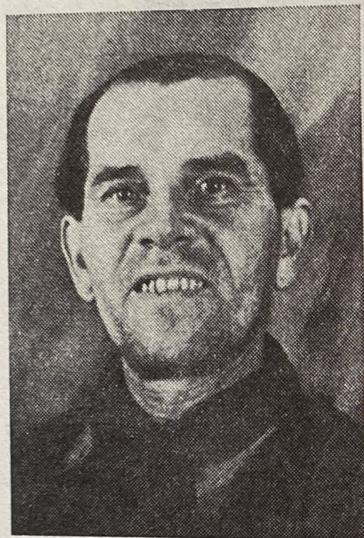

Foto: Brandenburg 1946.

Alois Franz Wanya, născut 1899, prima lui fotografie după elibararea sa de către sovietici.

de prizonieri de război. Într'un astfel de transport de prizonieri de război, condus de unitatea militară nr. poştal militar 61948, este eliberat în oraşul Brandenburg, zona de ocupaţie sovietică a Germaniei şi Wanya Alois Franz, pe data de 10 octombrie 1946 venind din lagărul Sverdlovsk.

Acest om era considerat ca fost membru al armatei germane şi eliberat în Germania la Branderburg. Or el nu a fost niciodată membru al armatei germane sau al vreunei subunităţi a acesteia. German de origine, Volksdeutscher cum se spune, fusese deportat de către trupele sovietice din Reşiţa România, la munca de reconstrucţie din URSS şi nicidecum din Brandenburg. Este unul dintre puţinii taţi cărora fiul le-a murit în braţe.

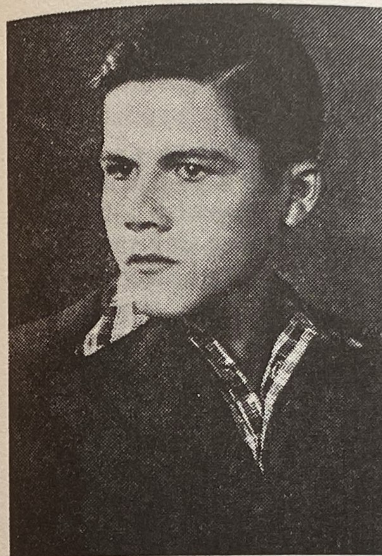

Foto: Reşiţa 1944.

Alois Wanya, un copil, arestat la 13. Ianuarie 1945 în Reşiţa — România, moare de foame la 2 Iunie 1946 în lagărul nr. 8002 lângă Swerlowsk unde fusese deportat de sovietici.

Majoritatea nu au aflat niciodată şi nici nu vor afla, unde le-au fost îngropaţi fiii sau cum au murit membrii familiei lor, în miile de lagăre din ţara sovietelor.

Sper şi doresc ca la viitorul Nürnberg ai criminalilor comunişti să poată acuza şi morţii din Auschwizurile Răsăritului!

KABILA

Experienţa asupra oamenilor din lagărele sovietice cu regim special din Vorkuta.

In lagărul nr. 2 mina nr. 7 din Vorkuta, şeful serviciului sanitar era o femeie cu grad de căpitan şi se numea Olimpiada Sergejewna Grischkina. Locţiitoarea ei, începând de la sfârşitul anului 1951, era Doctoriţa Kirilova (Kabila) o doctoriţă tânără care de curând îşi terminase facultatea de medicină la Moscova şi fusese rezartizată în lagărul de deţinuţi politici cu regim

special, desigur numai cu aprobarea organelor superioare ale NKVD-ului. Doctorița șefă își făcuse serviciul în perioada războiului într'o unitate militară pe care o găsim la sfârșitul anului 1945 în Ungaria. Deci, nu este de mirare și e chiar probabil că ea a fost transferată la Vorkuta, poate și pentru faptul că, cândva a intervenit pentru vreun arestat. Sau pentru că văzuse prea multe nedreptăți și neadevăruri despre care auzise altceva în lecțiile politice. In general comportarea acestei Căpitan Medic a fost, în limitele posibilităților ei față de deținuți, acceptabilă.

Doctorița Kirilova, după ce și-a dat examenul de Stat, nici nu a avut timp să răsufle. Obligațiile de Stat și obștești au trimis-o acolo unde era nevoie de ea. Intr'adevăr era o femeie tânără, dornică de viață și în momentul când a sosit la Vorkuta, unde femeile erau o raritate, la fel ca un boboc de trandafir pe care îl dăruiești iubitei de Anul Nou și ea rămâne surprinsă și ar vrea să știe de unde l-ai procurat, tot așa și apariția tinerei doctorițe, înaltă, voinică și cu de toate din belșug era un magnet care atrăgea întregul stol de bărbați în uniformă ai NKVD-ului care, ca toată lumea, duceau dorul unor clipe plăcute de firicire.

Apariția ei la prima comisie medicală, care se efectua de 3-4 ori pe an, îi făcu pe mulți să tremure pentru categoriile inferioare pe care le aveau. La început s'a crezut că va fi poate mai drastică și nu va lăsa totul numai pe mâna medicilor deținuți. Cercul NKVD-iștilor și colaboratorii lor petreceau timpul liber chefuind până la epuizare. Își puteau permite acest lux fiindcă serviciul lor mergea mai departe și fără ei.

Dacă despre vechea doctoriță șefă nu s'au putut face anecdote sau povești de aventuri amoroase, despre tânăra ei locțiitoarte, foarte repede gurile rele au început să vorbească. Soldații care ne păzeau la lucru în afara zonei, povestiră într'o zi noua poreclă a doctoriței „Kabila", ceea ce înseamnă iapă. Fericitul oficial era un Locotenent Colonel în etate, putea să-i fie și bunic, care era în lagărul nr. 2 în funcția de locțiilor al comandantului de lagăr, pe atunci Maiorul Malik.

Comandantul lagărului, Maiorul Malik este unul dintre puținii ofițeri sovietici culți și foarte corecți pe care i-am putut cunoaște în timpul cât am stat în lagărele sovietice. Este singurul ofițer din administrația și conducerea lagărului nr. 2,

care în ziua când era ofițer de serviciu nu admitea să i se dea mâncare, sau să i se pregătească ceva separat la bucătăria deținuților. Era originar din Leningrad, dar familia nu locuia la Vorkuta. Soția și o fiică rareori veneau la Vorkuta, și atunci stăteau și priveau la geam trecerea coloanelor de deținuți. Doamna Malik era într'adevăr o doamnă, după cum se comporta, cum se îmbrăca și cum știa să privească nenorociții din convoaie. Din aceeași bucată era și fiică lor. Se vedea că atât lui cât și familei sale nu le convenea acest serviciu cu înalta funcție de comandant de lagăr. Dar, cu siguranță, își ispășea vre-un păcat de a fi fluierat în biserică (Casa de cultură).

Mulți soldați, subofițeri și ofițeri din cadrul trupelor de pază, dacă arătau bine, au fost fericiți pentru câteva clipe de tânăra doctoriță. De cum apărea la serviciu dimineața și avea prima convorbire cu medicul deținut, se putea spune cum și-a petrecut seara. Doctorul Karol, un ucrainian din Lituania, care era medic șef din partea deținuților, avea onoarea să-i dea în fiecare dimineață raportul. Dacă la ieșire din cabinet se ținea cu mâna de cap, însemna că era jale. Dacă fredona însemna că seara doctorița fusese mulțumită și era bine dispusă.

După război, la Nürnberg a avut loc un mare proces al medicilor. Toți inculpații fuseseră acuzati de a fi participat, în cadrul lagărelor de concentrare germane, la experiențe sau crime. Vinovați sau nu și-au primit pedepsele date de către tribunalul trupelor aliate de ocupație din Germania.

O crimă este un lucru foarte grav, mai ales atunci când se cunoaște asasinul și nu i se poate aduce inculparea din cauza poziției sale sociale. Doctorița Kirilova (Kabila) este răspunzătoare și vinovată de moartea deținutului politic de origine germană, Petersen.

Petersen avea o condamnare de 25 de ani, dată de un tribunal militar din zona de ocupație sovietică din Germania, pe motiv de spionaj în favoarea Englezilor. După o ședere îndelungată în serviciile NKVD-ului de cercetare din Germania, cum era firav din fire, iar pe deasupra și subalimentat în perioada cercetărilor, comisia medicală din lagărul nr. 2 mina nr. 7 l-a declarat distrofic, adică inapt pentru lucru. Un om care nu avea încă 25 de ani împliniți, ajunsese în așa un hal

încât chiar o comisie medicală să recunoască că este subnutrit. Era o posibilitate pentra el de a rămâne în brigada, aşa zisă „a morţii", până la următoarea comisie medicală. Dacă individul se refăcuse un pic între timp, era imediat trecut într'o brigadă de lucru.

Fiind un om liniştit şi foarte simpatic, era simpatizat de întregul grup de Germani care se aflau pe atunci în lagăr. Este foarte greu de a fi pe placul tuturora, dar Petersen era acest om. Într'o bună zi, pictorul Iulius Stürmer îi propuse să lucreze ca năvalnic într'o încăpere mai mică şi aparte de baracă unde locuiau o parte din şefii deţinuţilor (brigadieri, deserdnici şi şefi deserdnici) precum şi pictorii şi cei care activau în cadrul căminului cultural. Baraca fiind mică, nu ar fi fost prea mult de lucru şi nici prea greu. De asemenea, el ar fi avut posibilitatea să-şi dubleze alimentaţia prin ceea ce rămânea de la şefii lagărului. Fiind distrofic şi începând să lurcreze de bună voie ca năvalnic, mai ales în baraca aceasta, erau toate speranţele ca el, pentru viitorul îndepărtat a două trei sau chiar mai multe comisii, să scape de a fi integrat într'o brigadă de lucru la mină, chiar dacă s'ar fi refăcut fiziceşte. El acceptă cu bucurie şi fiind un băiat tăcut, foarte serviabil şi care ştia să-şi ţină gura nevăzând ceea ce nu trebuia văzut, este acceptat de toţi locatarii bărăcii.

Trecuseră circa trei luni şi tânărul Petersen se întremase destul de bine. Într'o noapte, era pe la începutul anului 1952 unul dintre locatarii bărăcii sculându-se pentru a-şi face nevoile, constată că năvalnicul lor geme în pat. Pentru că Petersen vorbea foarte prost ruseşte, individul îl scoală pe pictorul german spunându-i acestuia că, concetăţeanului său îi este rău. Transpirat, cu temperatură şi cu crampe, se zvârcoli în patul său, până'n zorii zilei când fură descuiate barăcile. Fu imediat internat în spital. Diagnosticul dat de către comisia de medici „apendicita acuta", iar rezoluţia, operaţie imediată. La secţia chirurgie ca medic principal era un doctor tătar, Faraksin originar din Crimeia, care îi simpatiza foarte mult pe Români. Cum pictorul era german de origine, dar din România, îl rugă pe chirurg pe româneşte, căci acesta înţelegea şi vorbea puţin româneşte, să-l ajute şi să aibe grijă de tânărul Petersen. O

operaţie de apendicită este uşoară şi în circa 10 zile putea fi eliberat din spital. Toate erau pregătite pentru operaţie. Doctoriţa Kirilova pusă la curent cu acest caz urget, raportat de medicul şef, deţinutul doctor Karol, părăsi biroul şi se îndreptă către sala de operaţie. Doctoriţa Kirilova ordonă doctorului chirurg Faraksin să amâne pentru câteva minute începerea anesteziei pentru că ea, doreşte să efectueze această operatie. Operaţia are loc, dar, pacientul moare.

Doctoriţa Kirilova în timpul operaţiei a făcut câteva tăieturi greşite care au produs o emoragie internă, iar Peterson nu a mai putut fi salvat.

In timpul operaţiei, doctorul chirurg Faraksin a încercat să intervină dar Dr. Kirilova a refuzat categoric. De faţă la acestă operaţie a fost şi felcerul chirurg Abdukadir de origină Uzbecă, asistent permanent la operaţii.

După constatarea decesului, doctoriţa Kirilova a ordonat să nu se spună că bolnavul a murit pe masa de operaţie şi nici cauzele decesului, ci că după cel puţin o oră de la operaţia reuşită, a avut un atac de inimă. Criza era bazată pe diagnosticul dat cu câteva luni în urmă: corpul foarte slăbit; nu se putea întrevedea rezistenţa inimii.

Aşa a murit un deţinut politic care nu trebuia să moară! Numai aroganţa doctoriţei sovietice vrând să-şi arate superioritatea, a dus la tragicul sfârşit. Dar n'a fost trasă la răspundere! Dece?

. . . Intregul contigent al lagărului era obligat să treacă în faţa comisiei medicale spre a li se hotărî categoriile şi a putea fi încadraţi la locul de muncă respectiv. Comisia era formată din medici deţinuţi ai lagărului sub supravegherea şi asistenţa medicului şef sau locţiitorul acestuia.

Deţinutul trebuia să se prezinte în faţa comisiei complet dezbrăcat aşa cum îl făcuse maică-sa, defilând prin faţa comisiei. La intrarea în încăperea unde se afla comisia îşi spunea numele la sanitarul secretar care avea la dispoziţie întrega cartotecă a deţinuţilor din lagăr şi unde era însemnată categoria de lucru în care era încadrat. Medicii erau aşezaţi pe scaune.

Ca încheiere, după medicul şef care era ofiţer sau civil, se afla medicul şef deţinut care înregistra pe cartotecă categoria stabilită de comun acord de întreaga comisie. Primul medic de obicei era doctorul internist Krispanovici, un evreu Lituanian, doctorul chirurg Faraksin (tătar), încă doi, trei medici de diferite specialităţi şi ca încheiere doctorul şef deţinut Karol, ucrainian din Lituania. Fiecare medic în parte întreba deţinutul dacă suferă de vreo boală sau dacă are vreo plângere pentru a se schimba categoria de lucru. Dacă deţinutul nu avea nici o plângere trecea repede prin faţa comisiei întorcându-se şi arătând medicului şef (militar sau civil) faţa şi spatele, după care preda fişa medicului şef deţinut. Acesta înscria pentru o nouă perioadă de câteva luni, noua categorie de lucru, pecetluindu-i categoria prin această hotărîre a comisiei.

Deoarece doctoriţa şefă Olimpiada Sergejewna Grişchkina mai avea şi alte obligaţii obşteşti şi nu era prezentă întotdeauna locul ei era luat şi reprezentat de doctoriţa Kirilova. Metodele pentru darea unei categorii erau aceleaşi ca în toate părţile şi locurile din Uniunea Sovietică, unde deţinuţii erau duşi în faţa unei comisii medicale. Desigur, aveau aceleaşi instrucţiuni în constatarea sănătăţii, căci aceleaşi metode le-am văzut la Bautzen, Sachsenhausen, Brest-Litovsk, Moscova sau Vorkuta.

Mişcarea articulaţiilor membrelor, deschiderea gurii şi vizionarea danturii şi ciupitul şezutului, la fel ca şi la târgurile de vite când negustorii constată calitatea animalului.

La staţia de pompare a apei din mina nr. 7 care era cel mai adânc punct de lucru din cadrul minei, printre alţi muncitori se afla şi unul Vasca. Numele de familie nu-l mai reţin. Fusese locotenent major în armata sovietică la aviaţie.

Cu siguranţă că „fluierase în biserică", de aceea avea 25 de ani asiguraţi. Vasca era un tip de rus aşa cum îi cunoaştem din descrierile lui Dostoievski, de undeva de pe malurile Volgăi. Nu avea încă 30 de ani împliniţi. Era foarte bine făcut iar, ca intelect era de multe ori superior altor foşti ofiţeri sovietici, chiar cu grade mult mai mari. El preferase acest servici ca pompagiu sau supraveghetor de pompe de apă. Nu era legat de o muncă brută ci, numai de un pericol mare. Acela că, dacă

se întâmpla vreun accident în mină, el ar fi fost ultimul care s'ar fi putut salva. Avantajul şi dezavantajul lui. Dar riscul şi-l asumase. In viaţa de toate zilele a lagărului, Vasca era recunoscut ca un băiat simpatic. Respecta pe toată lumea, dar nu admitea nimănui, nici chiar blătnoilor (mafia lagărului), să-l ia peste picior. Ca sănătate avea o construcţie fizică excepţională şi nu se putea plânge de nimic. De aceea avea şi cea mai înaltă categorie de a putea lucra în mină.

La a doua comisia a anului 1952, din cauza lipsei medicului şef căpitan, doctoriţa Kirilova, o reprezenta ca locţiitoare şi era şefa comisiei.

Ca orice deţinut la această comisie, s'a prezentat şi Vasca. Numai că el nu era dezbrăcat complet cum cerea regulamentul, ci avea un slip pe el. Desigur nu trebuia să aibă frică de vreo modificare a categoriei de lucru, dar, prezentarea în faţa comisiei era obligatorie, de aceea în fugă de la lucru a intrat în cabinet pentru aş face prezenţa legală. In momentul când a ajuns în faţa doctoriţei Kirilova, aceasta observă că el nu este desbrăcat conform regulamentului. Se adresa deci doctorului şef deţinul, Karol, şi îi atrase atenţia că nu admite să se facă anumite privilegii de către comisie medicală. De aceea insistă ca Vasca să se desbrace complet.

Atât Vasca cât şi medicul şef doctorul Karol, au încercat să o lămurească că respectivul deţinut nu are nevoie de vreo consultaţie medicală sau de schimbarea categoriei. Că el şi-a făcut doar datoria de a fi prezent. Doctoriţa Kirilova a insistat însă. De aceea Vasca, fostul pilot în aviaţa sovietică, a trebuit să-şi dea slipul jos şi să se reîntoarcă în faţa comisiei şi a doctoriţei Kirilova gol. Vasca însă nu era dus la birerică şi nu putea suporta ca o tânără doctoriţă, care îşi primise într'un foarte scurt timp de la venirea ei printre deţinuţi porecla de „Kabila" (iapa), să-şi bată joc de el şi de aceea răspunse printr'o contraacţiune. După ce şi-a dat slipul jos a intrat în WC-ul ambulatorului, şi-a excitat membrul şi astfel a reintrat în cabinetul medical unde era aşteptat de comisie şi de doctoriţa Kirilova. Intrarea lui Vasca în cabinet a produs surpriză în întregul corp de medici. Era pentru prima dată când un deţinut îşi permite o astfel de manifestare.

Se ştia că Vasca este un om respectuos, inteligent. Ce-l determinase oare să acţioneze aşa? Doctoriţa Kirilova în momentul când îl văzu intrând astfel explodă ca o bombă atomică. Cu cuvinte grosolane se adresă medicului şef Karol cerându-i acestuia să-l dea imediat afară pe deţinutul obraznic şi să fie chemat imediat ofiţerul politic. Toţi medicii de faţă râdeau pe înfundate, iar din coridorul ambulatoriului se auzeau aprecieri nu prea frumoase la adresa doctoriţei Kirilova, în legătură cu injuriile pe care le aducea ca un blătnoi de rând, întregului personal medical care era de faţă.

Locotenentul Major Prohurov, şeful grupei operative a NKVD-ului din lagăr, sosi numai după câteva minute la faţa locului şi îi ceru lămuriri asupra incidentului întâmplat. După care, ieşind pe coridor, dădu ochii direct cu Vasca, care de acum era eroul zilei. Îl întrebă şi pe el, faţă de toţi deţinuţii ce s'a întîmplat?

— „Nimica, cetăţene locotenent major! Dar, fiind om tînăr iar doctoriţa o femeie frumoasă, micul meu Vasca, cum a văzut-o s'a şi însufleţit. Eu şiam că acest lucru se va întîmpla, de aceea mi-am lăsat slipul pe mine".

Locotenentul Major Prohurov cunoştea bine situaţia, o cunoştea bine şi pe doctoriţa Kirilova, şi aventurile ei amoroase, cu toţi cei care îi picau în mână. Dar faţă de contigentul lagărului trebuia să ia o măsură. De aceea îl condamnă la trei zile de carceră pentru încălcarea regulamentului de ordine interioară a lagărului. Dar, numai două ore după ce fusese închis, Vaşca este trimis de urgenţă la mină pentru a ajuta la repararea unei pompe de apă care se blocase. Astfel i-a fast contramandată condamnarea avută. Vestea despre slipul lui Vasca s'a răspândit ca fulgerul, trecând din gură în gură printre deţinuţi, dar, mai ales printre soldaţii de pază. Şi pe care motiv s'a făcut mult haz!

In curând doctoriţa Kirilova este mutată în alt lagăr, pentru a înlocui medicul şef care plecase în concediu. Intâmplarea din lagărul minei nr. 7 era de mult cunoscută şi aici. De aceea deţinuţii vorbeau despre ea ca de o cocotă din Motmartre sau San-Pauli. Un grup de blătnoi, care jucau cărţi, s'au gândit ca

cel care pierde dintre ei, să-i joace o nouă festă doctoriţei Kirilova, poreclită Kabila, pentru ca ea să ştie să respecte de acum încolo şi pe blătnoi. Jocul de cărţi dură toată noaptea. In zorii zilei era hotărât, omul care pierduse şi care trebuia să se prezinte a doua zi în cabinetul dectoriţei Kirilova la vizită medicală.

Blătnoiul intră în cabinetul doctoriţei fără a mai fi anunţat în prealabil şi fără de a da posibilitate sanitarului secretar de a schiţa o împotrivire. Aceasta fu oprit de a intra în cabinetul doctoriţei printr'un scuipat svârlit direct între ochi. Un obicei de lagăr, când cineva trebuie înjosit la maximum. O împotrivire din partea secretarului îl putea costa foarte mult; de aceea acesta se resemnă, stând liniştit de locul său.

In momentul când blătnoiul intră în cabinetul doctoriţei şi aceasta îl întrebă ce doreşte, el îi spuse că este foarte grav bolnav şi doctoriţa să-l scutească de lucru. La întrebarea dacă s'a prezentat la medicii deţinuţi, el a răspuns printr'un jargon pe care numai blătnoii îl cunosc că, el nu are ce căuta la medicii fasciştî. Dar el vrea să fie consultat numai de ea. Că este şi frumoasă.

Experienţa vieţii de lagăr, aceasta îi lipsea Doctoriţei Kirilova. Nu şi-a dat seama în ce situaţie se afla. Răstită îi spuse să părăsească cabinetul, chemând cu voce tare secretarul. In momentul când acesta deschise uşa împreună cu încă 2-3 deţinuţi din serviciul sanitar, blătnoiul îşi dădu seama că este încolţit şi nu şi-a îndeplinit încă pariul făcut. Decis puse mâna pe sticla de cerneală şi o stropi cu tot conţinutul din cap până'n piciare pe faţă şi pe halatul alb pe doctoriţă. Martorii care stăteau în uşă au dispărut instantaneu, pentru a nu putea fi traşi la răspundere, dar, totodată au dat zvonul prin lagăr. Şi înainte ca ofiţerul politic să fie pus în cunoştiinţă de cauză, lagărul râdea.

Blătnoiul fu eroul zilei, sărbătorit şi respectat de toţi. Doctoriţa Kirilova înghiţi-se o nouă găluşcă la Vorkuta. Blătnoiul, condamnat la trei săptămâni de „bur" le făcuse cu dragă inimă. Şi asta numai pe o bucă. Era obişnuit cu astfel de concedii medicale.

MOȘ VERDEȘ

Ne aflăm la începutul lunii Junie 1953, o nouă bombă dă peste cap toate „părașele" de până acum. Se vedea că ceva se mișcă și în viața deținuților politici. Curierii alergau de la un cap la altul al lagărului, ducând și aducând ordinele și răspunsurile de care Serviciul Personal are nevoie. Intâmplarea face că ne aflăm mai mulți bolnavi în fața Secției de chirurgie din lagăr, printre care și Moș Verdeș. De noi se apropie un alt român din Basarabia, avocatul Cara, fost ofițer în serviciul Biroului „2" în timpul războiului, acum condamnat pentru spionaj și trădare de patrie, (cu toate că el era Român, sovieticii îl considerau cetățean sovietic întrucât Basarabia era acuma sovietică, deci nodul în papură fusese găsit) la cei 25 de ani reglementari.

In 1950 cu venirea mea în lagărul minei nr. 7, l-am găsit pe Cara care lucra de atunci și până in momentul de față în biroul ofițerului însărcinat cu mișcările, intrări și ieșiri, din incinta lagărului. Cum el era Român, Românii erau întotdeauna primii informați despre orice mișcare sau orice măsură care se lua din partea autorităților.

Fiecare deținut avea pe fișa sa personală din cartoteca lagărului, într'un anumit loc din partea dreaptă diferite litere, numere, puncte sau semne matematice. Stabilite după un cod secret al NKVD-ului, și prin ele se putea forma imediat o părere clară asupra individului, printr'o privire numai asupra acestei fișe. Am avut posibilitatea, împreună cu Tănase să vedem fișa cu cele mai multe semne care se afla în lagărul nostru. Era a Generalului german Beckär care avea în total 17 asemenea semne.

Cara se apropie de noi și întinzându-i mâna lui Moș Verdeș îi spuse:

— Nea Verdeș, ai scăpat din iadul acesta. Pleci acasă. În timp de trei zile trebuie să părăsești lagărul. Dintr'un ordin al Moscovei vor pleca spre casă, desigur trecând prin alt lagăr de aclimatizare un grup de peste 160 de persoane, toți cetățeni străini de diferite naționalități, printre care germani, unguri, români, polonezi, chinezi și numai un singur cetățean sovietic. Și pe cine vredeți voi? — spuse Cara. Și tot el dădu răspunsul

— „pe prietenul lui Iulius Stürmer, blătnoiul de Piotr Iakir! Dacă-i dă drumul lui, înseamnă că la Mosvoca se vor învârti multe rotițe dințate care au stat până acuma pe loc. Ne putem aștepta la multe surprize de acum încolo. Dar dumneata Nene Verdeș unde vrei să te duci? In România, pentru că ești trecut ca cetățean român sau rămâi în Basarabia de unde ești da fel? Hotărăște-te acuma, repede, ca să pot face vreo schimbare în limita posibilităților mele, acuma cât mai este timp".

— In România, căci eu sunt Român de când m'a făcut mama. Iar Basarabia este românească chiar dacă acuma, pentru un timp, este sub sovietici, — răspunse Moș Verdeș.

Dar cine-i acest Moș Verdeș?

Prin anul 1936 îl găsim pe Moș Verdeș în funcția de notar la primăria satului de unde era de origină. Satul se afla pe malul Nistrului mai jos de Soroca. După o zi călduroasă de vară Moș Verdeș, împreună cu un prieten, trase un chef ca la mama lui în cârciuma satului. Pe urmă îl prelungi la un vecin de al său până spre miezul nopții. Intorcându-se acasă cu prietenul și tovarășul de băutură, domnul notar își găsi soția supărată foc, dar mai ales pusă pe ceartă și scandal. Moș Verdeș, fiind un om liniștit de felul său, nu luă în seamă ocările și insultele pe care i le aducea soția, atât lui cât și tovarășului său de beție. Ea însă nu-i dădu voie să intre în casă, spunându-i să se ducă acolo de unde a venit.

Ei nu aveau pretenții deosebite la ora asta, ci numai un loc asigurat de culcare fie chiar și într'o claie de fân. Numai să nu-i lingă câinii la gură în vreun șanț al satului, că astfel s'ar fi dus vorba și peste nouă sate de domnul notar. Dar cum soția îi trimetea de unde veniseră și cum acolo nu se mai puteau duce, se hotărîră, după sugestia dată de tovarășul lui de beție, să se ducă la acesta acasă, în comuna vecină mai la vale pe malul Nistrului. Iar ca să nu meargă pe jos, hai să meargă cu barca. Zis și făcut! Se îndreptară spre malul Nistrului unde ajunseră cu bine și domnul notar se urcă primul într'o barcă ce se legăna pe malul apei. Tovarășul de beție însă n'a mai vrut să se urce și el în barcă. Frânt de beție, se așeză jos pe prundiș și adormi în acelaș loc. Domnul notar intrigat că tovarășul său nu-l mai

urmează, se încăpăţână şi el şi aşa, numai în „sâc", se culcă în barcă şi adormi.

La un moment dat simţi câteva ghionturi serioase între coaste şi vrând să deschidă ochii pentru a vedea ce se întîmplase, rămase încremenit, neputând înţelege imediat situaţia în care se afla. Inaintea lui stăteau doi grăniceri sovietici, iar el era culcat pe malul Nistrului dar de data asta pe partea sovietică. Cum mai târziu şi-a reconstruit toate posibilităţile care erau pentru şi contra, a dedus că după ce a adormit în barcă, aceasta din cauza greutăţii s'a afundat mai adânc, iar undele Nistrului încet, încet, au smuls ţăruşul de care era legată barca. Curentul, mai mult ca sigur, a dus barca în drumul ei pe malul celălalt unde el trezindu-se s'a dat jos, a mai făcut câţiva paşi, apoi împiedicânu-se de vre-un bolovan, căzu şi adormi pe loc. In halul de beţie în care se afla nu-şi mai putea aduce aminte, dar acuma era în mâna sovieticilor şi realitatea îl va face să plătească scump această „petrecere".

Predat de grănicerii sovietici organelor NKVD, foarte repede acestea îl descoperă ca mare spion, mai ales că era funcţionar de Stat, notar şi vorbea şi ruseşte. Toate acestea îi aduseră binecuvîntarea unui tribunal cu o pedeapsă de 20 de ani. După trecerea prin mai multe lagăre, prin anul 1939 Moş Verdeş se găseşte în vestitele lagăre din Kamciatka, unde ajunsese numai piele şi os. Era unul dintre puţinii supravieţuitori care sosiseră la destinaţie. In transportul cu vaporul de la Wladiwostok mai mult de 60% din deţinuţi au murit în urma unei epidemii de tifos, care îi decimă pe capete. De aici, din Kamciatka, puţini au fost aceia care au supravieţuit şi care au putut să se întoarcă la casele lor. De evadat, nici gând de reuşită! Singurul mijloc de a ajunge la civilizaţie era vaporul. Cale ferată sau autostradă care să lege acest infern cu lumea nu exista prin anii aceia. Evadări au fost, dar în marea lor majoritate au fost prinşi şi readuşi în lagăr. Sau mai bine zis, la intrarea lagărului unde le era azvâlit leşul, ca semn de intimidare pentru viitoarele încercări. Totuşi oamenii nu se lăsau înspăimântaţi de aceste pedepse şi ici, colo iarăşi se găseau unii care să o ia de la capăt.

Din ziua în care sosise în Kamciatka şi supravieţuise epidemiei de tifos de pe vapor, acum lucrând într'un lagăr de tăietori

de lemne pentru minele de aur, nici o clipă nu s'a gândit decât cum să evadeze, fiind singura soluţie de a scăpa din acest infern şi de a-şi mai putea vedea vreodată frumoasele meleaguri ale copilăriei. In luna Mai a anului 1941, după ce se înzdrăvenise

Pictură de
Julius Stürmer

„O nouă victorie socialistă"
... prinderea evadatului ...

şi corpul i se aclimatizase la regiunea în care se afla, Moş Verdeş, împreună cu alţi 5 deţinuţi, evadează. Drumul, dinainte stabilit, nu era cel pe unde venise, adică spre calea maritimă. Ei se îndreptă înspre Vest, trecând munţii Kamciatkăi, întretăind Taigaua spre Sud-Vest, încercând astfel să ajungă la linia de cale ferată Transiberiană sau în vreun alt loc de unde s'ar fi putut deplasa mai uşor.

Iată cum se pregătea şi se făcea o evadare din Kamciatka în aceea vreme. Aşa cum au pregătit-o Moş Verdeş şi tovarăşii lui de soartă.

La început am fost 4, povesteşte Moş Verdeş, 2 ruşi (cătărjani) adică condamnaţi la muncă silnică, ambii de pe meleagurile Volgăi, un Ucrainian din Odessa şi eu. După care cei 2 ruşi mai aduseră încă doi băieţi tineri, din partea Uralului de felul lor. Pentru că grupul nostru se mărise de la 4 la 6 şi devenise

prea mare pentru a se putea strecura prin această pădure virgină care desparte Kamciatka de civilizaţie, eu am protestat la început. Dar Ruşii, şi mai ales cel din Odessa, mă sfătuiră să-mi văd de treabă că ei ştiu mai bine ce fac. De a da înapoi nu mai puteam da, căci m'ar fi omorît imediat.

Plecarea am planificat-o pentru sfârşitul lunei Mai, când pădurea era înverzită şi ea ne mai putea da şi câte ceva de-ale gurii. Fiecare dintre noi îşi făcuse rost din timp de circa un kg. de zahăr de fiecare, precum şi de vreo trei kg. de suhării (posmagi), adică pâine uscată bine, iar pe deasupra câte un cuţit. Cei doi ruşi mai aveau pe deasupra o bardă şi un topor. Pentru îmbrăcăminte ne îngrijiserăm din timp să avem lucruri mai bune şi călduroase, dar numai atâta cât putem îmbrăca. Afară de mâncare nu aveam ca bagaj decât o pătură. Evadarea a avut loc. Am reuşit cu bine să ne îndepărtăm de lagăr. Ne-a ajutat şi soarta, fiindcă veniră şi plecară mai multe transporturi, în acea epocă iar mulţi dormeau în câte un lagăr improvizat în pădure.

După multe peripeţii, în Septembrie 1943, eram ceva mai aproape de civilizaţie, dar nu îndrăzneam să ne apropiem prea mult. Totdeauna rămâneam la o distanţă de 10-20 km. de o şosea care lega mai multe lagăre de deţinuţi. Apropierea de ele ne-ar fi periclitat situaţia. Din 6 câţi plecaserăm, mai rămăseserăm 4. Cei doi tineri care se alipiseră nouă în ultimul moment dispărură pe drum, dar dispăruseră într'un timp când de mult duceam foamea şi de multe ori ne blestemam soarta. Numai mult mai târziu mi-am dat seama că era lucru necurat la mijloc, căci de fiecare dată după ce unul a dispărut, cei doi ruşi se reîntorceau de la vânătoare cu carne pe care o şi prăjiseră cât mai tare posibil, căci sare nu prea am avut nici la plecare decât foarte puţină.

In timpul verii am purtat opinci făcute din coajă de tei, Ucrainianul fiind mare maestru în împletirea lor. Dacă pe parcurs ne ieşea în cale vreun lac sau vreun râu bogat în peşte, atunci încercam să ne facem o provizie mai mare de alimente. De multe ori puneam capcane sau curăţam cuiburile păsărilor de ouă. Era greu, dar eram liberi şi asta însemna mult. Totuşi, principalul lucru era să ne menţinem moralul. Lipsa unei alimentaţii normale a început însă să-şi arate roadele. Scorbutul, adică lipsa de vitamine, cu toate că mâncam mult măcriş şi rădăcini, a început să înainteze vertiginos.

Speram ca până la începerea iernii să fim de mult la un loc sigur însă timpul ploios ne dădu tot planul peste cap. Ne aflam la circa 20 de km. de o şosea pe care acuma o ţineam ca reper. Într'una din nopţi am surprins pe neaşteptate convorbirea celor doi Ruşi cu Ucrainianul, de a mă lichida în zilele următoare, dacă nu ne cade ceva mai gras în capcană. Eu nu mai puteam face faţă marşului pe care au încercat ei în ultimul timp să-l impună. Din cauza mea ei întârziau. Abia acuma, ascultand discuţia celor trei, mi-am dat seama de soarta celor doi tineri care dispăruseră pe drum. Fuseseră luaţi în ultimul moment, numai ca hrană, căci nu trebuia cărată ci mergea singură. Iar acuma, eram eu la rând.

M'a îngrozit gândul de a muri asasinat şi a fi mâncat de tovarăşii mei de drum. Trebuia să iau o hotărîre urgentă. După ce m'am întors în lagărul pe care-l făcuserăm, mi-am strâns repede lucrurile în aşa fel, ca să nu dea de bănuit, iar în timpul nopţii, când îmi veni rândul de pază şi a ţine focul aprins, mi-am părăsit tovarăşii de drum, lăsându-i în voia soartei. Eram hotărît să fac tot posibilul pentru a ajunge la şosea şi a mă preda autorităţilor, indiferent de ce mă va aştepta, căci aici era moarte sigură. In zori m'am urcat într'un copac destul de înalt şi stufos legându-mă de el ca nu cumva să cad jos dacă adorm. Am rămas acolo toată ziua. In tot cursul zilei mi-am auzit tovarăşii chemându-mă din toate părţile, dar nu am avut curajul să răspund ştiind ce soartă mă aşteaptă. Şi în ziua următoare îi mai auzii, dar tot mai departe. Nu ştiu ce s'o fi întîmlat cu ei.

După câteva zile am ajuns la şosea, care, în fond, era numai un drum de pădure, un drum desfundat de ploi, pe care din când în când mai circula câte o maşină, câte o rablă de Ford 26 trăznind şi pufnind din toate încheieturile. După o aşteptare de circa trei ore îşi făcu apariţia o astfel de maşină. Spre surprinderea mea, şoferul şi însoţitorul lui nici nu se mirară de apariţia mea, spunându-mi că nu sunt primul care se predă sau a păţit aşa ceva. In regiunea asta erau o grămadă de grupuri de fugiţi. Se mirau numai că nu ne-am întâlnit cu ei.

Am fost predat primului lagăr pe care-l găsirăm în drum. Ofiţerul politic şi comandantul de lagăr îmi ascultară povestea, dar văzîndu-mă în halul în care eram, poate li s'a făcut milă şi în loc să mă înfrunte, m'au băgat în spitalul lagărului. Intre timp s-au făcut investigaţii la lagărul de unde fugisem şi spre marele meu noroc acest lagăr se desfiinţase cu un an în urmă. Comandantul de lagăr actual avea şi el nevoie de oameni. Deci mă reţinu. Altfel, dacă lagărul ar mai fi existat, ar fi fost obligat să mă trimită înapoi şi cine ştie ce soartă mă mai aştepta. Dar pentru că legea e lege şi se respectă peste tot, mai ales în Uniunea Sovietică, numai pe baza declaraţiilor mele nesilit sau forţat, am fost condamnat de un tribunal la alţi cinci ani de pedeapsă. In 1947 m'au dus la Vorkuta, iar acuma voi pleca acasă. Dar unde-i casa mea?

In tot acest timp Moş Verdeş nu a încercat niciodată, să ia legătura cu soţia lui sau cu rudele sale, cu toate că avea posibilitatea. Nu ştiu de ce nu a făcut acest lucru, dar niciodată nu a adus vorba de asta. Aşa şi-a încheiat Moş Verdeş povestea sa. A ajuns în România, dar ce l-o fi aşteptat aici? Cine ştie?

TĂTUCA ARE GRIJĂ

...In Februarie 1955, prin mutarea mea de la Vorkuta la Potma, drumul îl fac prin etapele de oprire Vologda, iar apoi Moscova la Krasnîi-Pres, care-mi aduce aminte de vechiul meu prieten Piotr. Dar numai după câteva zile de popas, drumul începe din nou. Dar pentru că suntem la Moscova am vrea să ştim mai multe, am vrea să vedem mai multe; mai ales schimbarea la faţă! Aşa se vorbea peste tot, că cu moartea satrapului şi cu arestarea lui Beria, o nouă ordine politică, o nouă viaţă va începe în istoria Statului Sovietic. Dar totul era minciună! Nimic nu se schimbase, iar Krasnîi-Pres era tot închisoare de tranzit ca şi înainte.

Într'o zi vecinul meu de pat, un rus originar din împrejurimile Moscovei, condamnat la 25 de ani ca trădător de patrie, îmi spuse râzând.

— Noi ne văităm că ne-au închis, dar ziua cea din urmă a lor nu mai e departe. Nu vezi că de când a murit tătuca multe capete au mai căzut, unele se rostogolesc în dreapta iar altele în stânga. In camera alăturată, de pildă, sunt doi cekişti din cazul Petrow.

— Care Petrow? am întrebat eu!

— Cel din Australia, al treilea secretar al Ambasadei sovietice, care a cerut azil politic la păcătoşii de Americani, (Australieni) după ce a luat o mare parte din actele secrete cu el. (După cum se ştie, centrala sovietică de spionaj pentru Sud-Estul Asiei, se află în Australia).

— Bine! am zis eu, Petrow a rămas în Australia, primind azil politic, dar ce legătură au cei doi cekişti şi de ce sunt aici?

— Se vede că nu ai înţeles încă politica sovietică. Uite, de pildă, ei n'au putut executa mai bine o misiune şi pentru asta sunt aici. Mai mult, sunt încadraţi ca trădători de patrie şi-au primit, dacă nu mă înşel, numai 25 de ani.

— Dar cum se poate întâmpla aşa ceva?

— Uite, am să-ţi spun eu ce-am aflat. Petrow, lucrând ca al treilea secretar al Ambasadei Sovietice, prin mâna lui treceau toate directivele şi instrucţiunile Moscovei spre Sud-Estul Asiei. Se vede treaba că vreun pârlit de la FBI şi-a băgat nasul prin afacerile lor. In momentul când NKVD-ul a prins de veste, el a mai putut fi înştiinţat în ultimul moment. Petrow ca să fie sigur de viitorul său şi-a încărcat servieta cu ce-a putut. Şi să nu crezi că n'avea de unde! Timpul acesta scurt nu i-a mai permis să-şi ia şi soţia cu el, aşa încât ea este obligată să se întoarcă imediat la Moscova. Acum ea trebuie să răspundă pentru faptele soţului şi pentru ca să ajungă sigur acolo unde trebuia, i se dădu doi tovarăşi ca însoţitori. Dar la intervenţia Americanilor, cărora Petrow le furnizase destul material, avionul cu care plecase tovarăşa Petrow şi însoţitorii ei, este forţat să aterizere pe un aeroport care era şi ultimul pe teritoriul Australiei, în lungul drum spre Moscova. Aici tovarăşa Petrow este întrebată dacă ar dori să vorbească cu soţul ei la telefon înainte de a părăsi Australia, la care unul dintre însoţitori răspunde în locul ei, spunând:

— Doamna se reîntoarce în patrie şi nu vrea să vorbească cu trădătorii.

Intre timp avionul fusese înconjurat de poliţia australiană iar câţiva ofiţeri de poliţie observă orişice mişcare a Doamnei Petrow şi a însoţitorilor ei. Doi ofiţeri o încadrează şi după ce ea spune că nu vrea să vorbească cu soţul ei, răspuns pe care îl dă la insistenţa unuia dintre însoţitori, cei doi ofiţeri o roagă barem să-şi ia rămas bun. Numai după câţiva paşi, când şi-a dat seama că este apărată şi nu i se mai poate întâmpla nimic, le spuse celor doi ofiţeri australieni de poliţie, că ea nu vrea să se întoarcă în Uniunea Sovietică. Vrea şi doreşte să rămână cu soţul ei. Cei doi însoţitori sovietici dându-şi seama ca-au făcut o greşeală şi-au căzut în plasă, au vrut s'o întoarcă cu forţa, unul dintre ei vrând să scoată pistolul. Desigur, că orice mişcare era observată şi imediat au fost dezarmaţi. După cât povestesc ei, au şi încasat ceva, aşa ca în cadrul pieteniei australiene-sovietice, după care au fost urcaţi în avion şi-au putut să-şi continue călătoria înspre Moscova, în timp ce Doamna Petrow se întorcea lângă soţul ei.

Sosiţi la Moscova, cei doi îşi predau raportul detailat dar de mult cunoscut de cei de aici, ceiace ei sub niciun chip nu ar fi crezut, posibil. Presa occidentală descrisese incidentul cu lux de amănunte, fapt pentru care ei trebuiau să plătească atât de scump.

— Vezi! aşa-i la noi, totul e planificat! Cineva trebuia să plătească oalele sparte, îmi spuse în şoaptă vecinul meu . . .

VASILE ANDREIEVICI SAU FOSTUL CK-IST

Dar cazuri asemănătoare sunt multe, exemplele sunt cu miile, mai ales atunci când rusu-i rus, ştie că nu este vinovat cu nimic, şi totuşi este făcut trădător şi pentru ce!

Colonelul sovietic Vasile Andreevici K. ne-a povestit istoria oalelor sparte pe care el trebuia să le plătească, cu o condamnare de 25 de ani ca trădător de patrie şi spion. Poate Intelligence Service cunoaşte cazul lui mai bine şi mai amănunţit decât îl cunosc eu. Vasile Andreevici, unul din vechia gardă de cekişti, membru al partidului comunist de prin anii 1923, luase

parte la toate marile acţiuni ale CK-ului şi conducea în ultimul timp o şcoală de spionaj specializată pentru Anglia, în împrejurimile Leningradului. Pe la sfârşitul anului 1947 este chemat la conducerea superioară a Serviciului de informaţii şi contra informaţii, unde mai târziu i se aduc reproşuri din cauza neîndeplinirii sarcinilor de plan.

Dar ce se întâmplase? Vasile Andreevici, în calitate de şef al şcolii, îşi trimetea agenţii special instruiţi în Anglia, cu misiuni speciale, pe diferite canale. Întâmplarea face însă că toţi agenţii trimişi în ultimul timp, după ce ajungeau la destinaţie, dispăreau fără a lăsa vreo urmă. Ţinând seamă de realitatea acestor cazuri, după cum ele erau şi prezentate, conducerea superioară de informaţii şi contra informaţii sovietice, îşi făcea gânduri negre. Stăpânul era îngrijorat de slugile sale ca şi ciobanul de oile pierdute. Scurt şi cuprinzător, Vasile Andreevici primeşte misiunea de-a pleca la faţa locului şi-a constata realitatea. El este cunoscut ca un vechi activist, loial partidului şi sistemului sovietic, un om pe care se pot baza fără niciun fel de dubiu. Încă înainte de război şi chiar şi'n timpul războiului, el a mai îndeplinit multe misiuni în Anglia. Cunoştea perfect această ţară cu obiceiurile ei. Pentru ca misiunea să fie ţinută cât mai strict secret, el nu o desvălue nici chiar soţiei sale, care era profesoră la o şcoală din Leningrad. Mai mult, pentru a avea o explicaţie verosimilă, spune că după indicaţiile medicului, pentru surmenajul pe care l-a avut în ultimul timp, trebuie să se odihnească. Deci, va pleca pentru două săptămâni la o casă de odihnă în Crimea lângă renumita staţiune balneo-climaterică Soci. Întovărăşit de soţia sa la gară, se desparte de ea ca orişice om care pleacă singur în concediu, fiind îmbrăcat în uniformă militară. Ajungând la Moscova, schimbat între timp în haine civile, ia trenul în direcţia Riga, adică spre marea Baltică şi nu la Soci înspre Marea Neagră. Odată sosit la Riga ia drumul maritim, schimbând vaporul de mai multe ori. Ajunge însfârşit într'o după amiază, pe un vapor Suedez, în Londra. Atât Tamisa cât şi turnul Londrei îi renasc în amintire ani din tinereţe, când mai fusese pe aici. Dar timpul nu era prielnic romantismului. El venise de data aceasta cu o misiune specială şi foarte, foarte importantă.

După ce i se făcu vama şi-şi trimise bagajul la un hotel de gradul doi, căci aici nu mai era Colonel ci un muncitor Suedez, aşa cum spuneau actele şi paşaportul său. Cunoscând drumul din port şi până în oraş, plecă pe jos pentru a avea timp să-şi reînprospăteze în memorie planurile pentru care venise. Drumul acesta îi era cunoscut, de multe ori îl făcuse prin ceaţa Londrei... Dar astăzi era un amurg de seară plăcut, cum rar se întâlneşte la Londra.

Cum mergea el aşa îngândurat, numai la câteva sute de metri după ce părăsise rada portului şi o luase pe bulevardul care ducea spre inima oraşului, o maşină elegantă se opri aproape de el şi doi cetăţeni, englezi din cap până'n picioare, coborîră din ea invitându-l foarte politicos de-a se urca în maşina lor şi-ai însoţi. Protestă, dar după ce i se arătă legitimaţia, pentru a nu provoca bănuieli, căci trebuie să reamintim, avea acte în regulă, primi invitaţia.

Unul dintre însoţitori i se adresă direct cu domnule Colonel urându-i bun sosit la Londra. El protestă şi spuse că nu înţelege aceste titluri şi observaţii. Atunci ei nu mai comentară mai departe. Este dus într'o vilă, într'unul din cartierele de Nord ale Londrei, unde i se spuse că poate să se odihnească şi să reflecteze la persoana lui. Vila, afară de parter, are un etaj cu mai multe camere, dintre care un salon destul de mare cu o bibliotecă bogată, plină de cărţi în toate limbile pământului. Îi este prezentat personalul care îl va servi cu tot ce are nevoie, compus din trei persoane: o bucătăreasă, un valet şi un grădinar. Interesant însă că nu se vedea nici o santinelă. Prin indicaţiile care i se mai dădură, era şi aceea că se putea deplasa în tot etajul, dar nu avea voie să coboare la parter sau în curte. I se mai spuse, ceea ce la început nu a crezut, că toate geamurile şi uşile care dădeau în exterior erau legate de cele mai moderne sisteme de siguranţă, ultimul răcnet al tehnicii, celule fotoelectrice şi altele. Pentru a i se demonstra că cele spuse erau adevărate, proba se făcu pe loc. In faţa geamului deschis de el fără zgomot şi ultra rapid, un grilaj se lăsă brusc. Cu multă amabilitate şi politeţe, însoţitorii săi îl lăsară să reflecteze asupra situaţiei noi în care se afla.

După trei zile în care timp nu văzuse pe altcineva decât pe lacheu care îi servea masa şi pe grădinar în grădină, însoţitorii lui reveniră. Este luat cu maşina şi timp de două ore plimbat prin toate părţile de-a lungul şi de-a latul Londrei. Sosiţi la destinaţie, este condus într'un birou mare unde se aflau mai multe persoane, majoritatea purtând ochelari de soare. După ce este salutat şi invitat să ia loc, se trece direct la probleme la care el nu se aştepta. În calitate de ofiţer al NKVD-ului, care cunoştea cu deamănuntul metodele sovietice, nu poate înţelege cum de nu este anchetat aşa după cum se anchetează. I se spune deschis că nu are rost să desmintă cine este, căci ei îl cunosc perfect, ba mai mult chiar şi misiunea cu care a venit. El neagă categoric totul. Atunci, una din persoane vrând ca să-l convingă îi dădu câteva fotografii în care el se putea vedea în gară Leningrad, în uniforma de Colonel, împreună cu soţia sa; la Moscova, în civil; la Riga, pe vapoarele cu care venise, apoi şi la Londra, la sosire. După aceste dovezi copleşitoare, i se arătă un nou teanc de fotografii, majoritatea din ele în cadrul şcolii pe care o conducea. In discuţiile care au urmat cu aceşti domni amabili şi rafinaţi, care miroseau de la o poştă a Intelligence Service, unul din ei îi propuse că, dacă doreşte, i se poate da posibilitatea de a vorbi cu foştii săi subalterni prieteni, trimişi în Anglia cu misiuni speciale şi pentru care el făcuse deplasarea. Tot odată primi şi propunerea că, dacă doreşte, poate să rămână în Anglia sau în orice altă ţară din Occident fără nici o obligaţie de a-şi lua vreaun angajament. In caz contrar, trebuie să părăsească Anglia cât mai curând.

Unul dintre Englezi îi spuse:

— Domnule Colonel, noi nu dorim să vă influenţăm, dar vă propunem, ca cel mai bun lucru pe care-l puteţi face, de a rămâne aici în Occident şi de a nu vă mai întoarce în Uniunea Sovietică. Dacă totuşi doriţi această reîntoarcere să ştiţi că veţi fi arestat şi condamnat pentru „Trădare de patrie" şi „Spionaj" la 25 de ani, după care veţi fi dus departe într'unul din miile de lagăre din URSS.

— Şi eu, dobitocul de mine, nu credeam nimica! Cinstea şi ştiind că sunt nevinovat m'au făcut să refuz totul, ca după câteva zile să fiu urcat pe un vas sovietic care pleca spre Lenin-

grad. M'am despărţit de Englezi fără să fiu obligat de a da vreo declaraţie sau de a semna vreun act. Sosit la Leningrad, am plecat la şeful meu superior pentru a-i preda raportul pe care-l făcusem pe vas. Spre mirarea mea, fostul meu şef nici nu găsi de cuviinţă de a-mi întinde mâna sau de a-mi ura bun sosit. După ce citi superficial raportul, în timp ce eu stăteam în picioare, îmi spuse râzând ironic:

Şi cine vrei să creadă toate bazaconiile acestea, trădătorule! În clipa următoare eram încadrat de doi ofiţeri care veniseră la apelul făcut de şef. Doar atunci mi se aduse la cunoştiinţă că sunt arestat.

Toate încercările mele da a dovedi că nu-s vinovat, rămaseră fără rezultat. Am fost anchetat zi şi noapte, schimbându-mi-se anchetatorii tot timpul. Foşitii mei subalterni şi prieteni îmi erau acum duşmani. După un timp mi s'a dat să semnez acuzarea, care suna în felul următor „Pentru înaltă trădare“ şi „Spionaj“, conform articolului 58/1/A şi 58/1-6. Procesul meu a durat în total mai puţin de o oră. Eu totuşi nu pierdusem speranţa. Mă ştiam nevinovat, eram patriot şi credincios partidului . . .

Cu citirea sentinţei şi condamnarea mea la 25 de ani, au făcut ca toate speranţele mele să se năruie ca un castel făcut din cărţi de joc.

— Da domnule, peste tot se spune că serviciul sovietic este unul din cele mai bune servicii de informaţii. Astăzi însă, eu, fostul Colonel de NKVD Vasile Andreevici K. pot spune că întregul serviciu de informaţii sovietic, împreună cu organele de anchetă şi de justiţie sunt formate numai din oameni parveniţi, laşi ce se sprijină numai pe trădare şi minciună. In toată istoria sovietică, dela revoluţia din 1917 şi până acuma, cei mai devotaţi oameni ai partidului au trebuit să-şi plătească scump devotamentul, prin intrigă şi trădare. Linguşeala, minciuna şi teroarea domnesc peste tot. Ele fac ca Ruşii dela mic la mare, să-şi blesteme soarta. Numai astăzi văd şi-mi dau seama că între Rusia ţaristă şi Statul Sovietic, nimic nu s'a schimbat. Ţarul de atuncea şi satrapul de astăzi, călăi au fost ieri, călăi sunt şi astăzi!

„Domnilor Englezi, dacă vi se va întâmpla vreodată să mai aveţi vreun astfel de caz ca mine, apoi vă rog să insistaţi mai mult, căci de nu, aceeaşi soartă îl va aştepta ca şi pe mine“.

Aşa s'a sfârşit viaţa unui devotat comunist, care analizase Occidentul sub toate formele lui, bune şi rele, dar niciodată nu se uitase în propria lui bucătărie.

TEORIA LUI DARVIN ÎN EXPERIENŢĂ

De multe ori stau şi mă gândesc de ce oare soarta este aşa de crudă cu unii? Omul şi maimuţa se imită unul pe altul în diferite împrejunări. Reciprocitatea aceasta este în secolul nostru ca şi o boală molipsitoare. Priviţi pe sovietici. Ei sunt la fel ca maimuţete. Când văd ceva şi le convine, spun că este ideia lor; când nu, atunci îl dau dracului.

Astfel l-au luat în braţe pe Darvin care a lansat teoria că omul se trage din maimuţă. Sovieticii i-au adoptat-o dar, cum nu au încredere deplină în ceea ce au adoptat, cercetează necontenit origina omului poate mâine un om de ştiinţă sovietic Ivanov, Petrov sau Orlov, descoperă ceva şi atunci Darwin va fi scos la pensie şi el. Pentru a complecta acest punct, voi aminti un fapt foarte important petrecut într'unul din câmpurile îngheţate ale Nordului.

Lagărul Holodilnik din Vorkuta, era ataşat lagărului 9/10 cu regim special . . . Pentru construcţia şcolii superioare a minerilor din Vorkuta, care se construia nu departe de acest lagăr, au fost aduse noi ajutoare la lucrările de instalaţie pentru încălzirea centrală, apă şi sanitare. Dar nu toţi noii sosiţi erau de meserie. Într'unul din aceste grupuri, printre alţi deţinuţi, se aflau şi doi băieţi care nu împliniseră încă 25 de ani, cu figuri sportive. Totdeauna se ţineau aparte de ceilalţi şi niciodată nu comentau ştirile „paraşele“ zilei. Erau mereu împreună ori unde se duceau.

Şeful de brigadă era un deţinut rus cu stagiu îndelungat prin alte lagăre. El era unul din puţinii care supravieţuise

grelelor perioade dinainte de război, din timpul războiului, dar mai ales imediat după război. Într'una din zile, atins de-o melancolie blegoasă, încerca s'o îndepărteze prin conținutul unei sticle de votcă. De multe ori stătusem de vorbă, pe diferite teme. Dar și acuma, după atâția ani, nu pot pricepe cum a fost închis acest om pentru activitate politică! Poate că făcuse el ceva, sau pentru cineva, dar sunt sigur că nu din inițiativa propie. După ce îmi dădu să trag o dușcă din sticla de votcă, îmi zise ștergându-și sudorile de pe ochi.

— „Mă, Ferry mă! Mai am puțin și mă voi elibera. Dar eu nu mai am pe nimeni, de aceea voi rămâne aici la Vorkuta. Aici îmi voi putea câștiga mai ușor pâinea, cu meseria mea“. Și în timp ce-mi povestea planurile sale de viitor, pe lângă noi trecură cei doi tineri de care am amintit. Deodată tresări, îmi strânse mâna și îmi zise uitându-se după cei doi care se îndepărtau.

— Tu ști cine sunt ei? Dar mai ales pentru ce sunt aici? Râse în hohote, bătându-se cu palma peste pulpă. Apoi îmi zise: „Ăștia sunt oameni de știință. Au vrut să dovedească lumii întregi că nu este Dumnezeu și că omul se trage din maimuță, dar din păcate n'au știut să-și țină gura“.

Ce se întâmplase? Unul din institutele de știință sovietice, primi misiunea de onoare din ordinul direct al Comitetului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, de a dovedi lumui întregi prin fapte, că omul se trage din maimuță și că ne există Dumnezeu. In această ordine de idei, institutul a recrutat mai multe persoane masculine și femenine, special alese pentru noile experiențe. Sediul se afla undeva în jurul Moscovei în direcția Nord Est. Aci, în această stațiune experimentală, s'au făcut încrucișări între masculi omenești și diferite femele din neamul maimuțelor ca și vice versa. Prin contact direct, prin injectii artificale și mai știu eu ce fel de experiențe. Doi dintre acești tauri erau și cei doi tineri.

Ce s'a petrecut și cum s'a făcut c'au ajuns aci la Polul Nord? Oare, tot o experiență?

După cum am mai spus, acest istitut recruta din cadrul tinerelor elemente masculine și femenine, desigur cu consim-

țământul lor, marea obligație fiind de a nu divulga nimănui experiența.

Într'o zi de toamnă a anului 1952, cei doi prieteni au primit o permisie de câteva zile pentru a pleca la Moscova, să rezolve probleme personale.

Desigur, buzunarul plin de bani și singurătatea în cercul restrâns în care erau obligați să trăiască, îi făcu ca de altfel pe orice alt tânăr la anii lor, să uite anumite lucruri din viață, lor specială. Așa s'a făcut că, împreună cu alți tineri, foști colegi de școală sau de facultate, făcură o mică petrecere în casa unuia dintre ei. S'a băut mult, s'a vorbit mult și fiecare și-a povesti viața și aventurile sale. Dar pentru că de multe ori nu mai vorbește omul, ci alcoolul și că în astfel de împrejurări băutura dă imbold limbii de a vorbi orice, contrazicerile se ivesc. Veni deci în distuție problema omului și de unde se trage, majoritatea studenților susținând teoria lui Darwin, că omul se trage din maimuță. Dacă omul se trage din maimuță, atunci una din miile de rase ale maimuțelor existente, trebuie să fie străbunii omului. Deci o încrucișare între un om și o astfel de maimuță, ar putea dovedi adevărul acestei versiuni. Acești doi tineri, care erau implicați personal într'o astfel de experiență și cunoșteau și o parte din rezultete, ne mai suportând această temă, uitară de ceea ce semnaseră odată, adică divulgarea secretului de Stat, și dădură drumul gurii. Astfel povestiră cercului restrâns de prieteni și prietene, sfânta lor misiune pentru știința omenirii, în numele Comitetului Central al Partidului Comunist Sovietic.

Desigur că au fost asaltați din toate părțile, cerându-li-se date amănunțite asupra contactelor sexuale pe care le avuseseră sau le văzuseră precum și urmările acestor experiențe. De mult mijiseră zorile și ei încă nu terminaseră de a răspunde la toate întrebările puse. De fiecare dată se mai găsea o nouă întrebare care trebuia dezbătută în amănunt.

După câteva zile, la reîntoarcerea lor în stațiunea de experimentare, ambii tineri sunt chemați la delegatul NKVD-ului, responsabilul cu securitatea stațiunii de experimentare, unde li se aduce la cunoștință că vor trebui să însoțească până la

Moscova, pentru lămurirea unor probleme, pe cei doi tovarăşi, necunoscuţi de ei, care se aflau în birou.

Pe tot parcursul nu s'a scos o vorbă. La Moscova au fost duşi direct la „Lubianca" unde problemele pentru care fuseseră aduşi aici au fost lămurite. Rezultatul a fost scurt şi apăsat. Divulgarea secretului de Stat şi trădarea patriei este egală cu 25 de ani de lagăr. Iar pentru că făceau parte dintr'o grupă de experienţă deosebită, conducerea supremă s'a gândit să-i trimeată, pentru orice eventualitate, acolo unde erau siguri că nu vor putea dezerta. Mai mult chiar, Vorkuta era unul din locurile unde puţini erau aceia care supravieţuiau . . .

Aci, în lagărul din Holodilnik, aveau destul timp pentru a-şi da seama ce este un prieten, ce însemnează plasa de păianjen aruncată asupra întregii populaţii Sovietice.

Experienţa şi încrederea în prieteni a fost scump plătită de aceşti doi tineri, ca şi experienţa miilor de tovarăşi de diferite naţionalităţi cu care sufereau acuma împreună.

Proletarii din lumea întreagă se întâlniseră la Vorkuta! . . .

MOŞ ZAHARIA

Dacă la terminarea celui de-al doilea război mondial, pondera era mai mare de partea femeilor, mai ales în Ucraina şi ţările Baltice; lipsa vădită de bărbaţi se simţea şi în alte părţi ale imperiului sovietic. Cu atât mai acută era simţită în lagăre.

Să lăsăm însă pe Moş Zaharia, un român basarabean, hâtru nevoie mare şi bun la toate. De fel depe malurile Nistrului, cândva în tinereţe se ocupase cu negoţul peştelui, cumpărându-l la Catetea Albă şi vânzându-l la Hotin. Intrase în gaşca de informatori ai NKVD-ului. Dar, pentru că marile centrale industriale cereau mână de lucru i se găsi şi lui Moş Zaharia un nod în papură, cum că ar fi colaborat cu Românii (dar el era român) şi deci a fost condamnat la 20 de ani.

După multe peregrinări prin diferite închisori şi lagăre, ajunsese în sfârşit la Vorkuta. Moş Zaharia, era moş şi asta

pentru că era trecut cu mult peste 60 de ani; dar moşul se ţinea bine.

Comisia medicală îl ferici cu funcţia de năvalnic, un fel de îngrijitor de baracă. Deci, din când în când, se mai putea ocupa şi cu afaceri ca în tinereţe. Întâmplarea face ca în baraca sa să locuiască şi una din somităţile lagărului, unul dintre marii comandanţi ai brigăzilor de lucru. Dar cum şeful este şef şi sluga slugă, pe drept vorbind, moş Zaharia avea grijă de el şi-l servea mereu ca la carte. Fiind mulţumit de serviciile aduse de moş Zaharia, într'o bună zi şeful lui îi spuse:

— Moşule, te pricepi la zidărie?

— Desigur că mă pricep! zise moş Zaharia, căci de, el se pricepea la toate.

— Uite, am nevoie de circa 10 zidari şi ajutoare pentru o lucrare specială de zidărit.

— Ei şi ce-i cu asta! Nu-s destui zidari? Dacă nu sunt, se face.

— Ei da, dar una trebuie să ştii, bătrân hâtru ce eşti, că toţi trebuie să fie trecuţi de o vârstă.

— Şi pentru unde, mă rog, şefule? zise moş Zaharia gândindu-se că poate e vre-o sursă mai bună unde să pice ceva.

— In lagărul de femei, moşule!

— Vai, Doamne! Asta-i toată beleaua? Pentru ce o ţii aşa de secret? Dă-i drumul şi spune care-i preţul.

Trebuie amintit însă că pentru orice post de lucru cu posibilităţi de venituri mici sau mari, după înţelegere individul trebuia să fie recunoscător.

— Pentru tine nu-i preţ, din când în când îmi vei face câte un mic serviciu, ducându-mi sau aducându-mi câte o scrisoare de la Liuba, o prietenă a mea mai de mult.

După câteva zile brigada a fost formată în marea majoritate cu oameni de peste 55 de ani. Brigada era dusă dimineaţa în lagărul de femei, iar seara readusă înapoi.

In lagăr li se demarcă o anumită zonă împrejurul complexului de lucru pe care nu aveau voie să o depăşească.

După cum se ştie, femeile din obişnuinţă mănâncă mai putin decât bărbaţii. Deci, prin toate bărăcile de femei, se mai putea

găsi câtă o bucată de pâine, ceeace în lagărul de bărbați ar fi fost un miracol.

Firea inovatoare și negustorească a lui moș Zaharia îl făcu să-și dea seama repede de situația care se ivise și să treacă la acțiune. In timpul câte unui repaos, dădea fuga în vreo baracă și întreba năvalnicele de baracă, dacă au ceva de făcut vreo muncă mai grea, căci el cu drag le-ar ajuta. De pildă de cărat apă fiartă sau apă rece. Desigur că pentru această îndeletnicire era mereu regește răsplătit cu resturi de pâine uscată care, slavă Domnului, se găsea din belșug prin baracă. Astfel, după câteva zile, moș Zaharia își monopolizase o mare parte din barăci, prin hărnicie și șugubețele sale anecdote pe care le povestea între două butoaie de apă. Mai mult chiar, după câtva timp moș Zaharia căra toată ziua numai apă, iar colegii lui îi făceau norma. Desigur, contra plată; acuma el era șef. Seara la plecare, moș Zaharia avea o traistă plină cu pâine pe care o valorifica acuma în lagăr, iar negoțul înflorea zi de zi.

Într'una din zile, când se întorcea de la o baracă, unde dusese ultimul transport de apă, îl întâmpinară două deținute.

— Moșule, te pricepi și la zidărie?

— Păi, zidar sunt de meserie!

— Vai ce bine! N'ai putea să vii cu noi să vezi? Poate ne dai un sfat. Dacă poți și ai timp, poate îl faci dumneata, desigur nu degeaba! Noi vă plătim cu alimente, haine și mahorcă.

— Gata fetelor, haideți! (Ce chilipir pe capul meu gândea moș Zaharia, auzi colo și mahorcă).

In lagăre, atât femeile cât și bărbații, în majoritate purtau aceeași îmbrăcăminte, mai ales în regiunile polare. Bușlat de vată, pufeaică de vată, pantaloni de vată, valinci de vată, căciulă de vată. Într'un cuvânt, totul de vată. Iar dacă te uitai din spate la cele trei persoane care se duceau, nu puteai să știi care este femeie și care bărbat.

Ajungând la o baracă, cele două femei împreună cu moș Zaharia, se urcară pe o scară improvizată în podul barăcii, iar imediat după ei se mai urcară încă 4 femei; șefa barăcii, o responsabilă de brigadă și două năvalnice, așa-i fuseseră recomandate.

— Uite moșule, mai în fund acolo avem un coș care scoate fum și am vrea să ni-l repari, desigur nu ai să ne iei prea mult. Dar hai să mergen mai aproape să-l vezi.

Apropiindu-se de capătul podului și neobservând încă nimica, moșul se întoarse și zise.

— Unde-i pricina fetelor?

— Aici moșule, uită-te la noi și vei înțelege. Alege-ți, că ai ce.

— Fetele taichii, dar eu sunt bătrân. De mult nu m'am mai înfruptat din mărul oprit.

— Hai moșule, mai repede, că nu avem timp.

Și până să se răsgândească moș Zaharia, îl dezbrăcară și după toate dezmierdările posibile și imposibile prima trecu la acțiune, în timp ce moșul zăcea răstignit pe podea, ținut la toate cele patru colțuri de câte o femeie. Rar, cum ele erau șase și el unul și îndârjirea în ele creștea, iar moșul nu mai putea, îi legară testicolele pentru că prin această strângere să rămână cât de puțin potent.

După ce-l făcură poștă, și-i luară și toate hainele, până și izmenele și cămașa și-l lăsară cum l-a făcut mama, ele plecară luând și scara cu ele, ca să nu mai poată coborî. Desigur, nu au uitat să-i atragă atenția că dacă spune vreun cuvânt l-a fericit Dumnezeu.

Sosi ora plecării! Oamenii se adunară la poarta lagărului pentru a pleca, dar, când se făcu numărătoarea, unul lipsea.

„L-or fi mâncat femeile, pe unde-o fi rămas pișicherul ăla bătrân". Și toată lumea începu să caute prin lagăr pe Moș Zaharia. După un timp îndelungat, unul din colegii de brigadă auzi un sâsâit în timp ce trecea pe lângă o baracă. Când își ridică privirea în sus, observă cum dispare o mână în ușa podului. L-au găsit, l-au descoperit, dar cum! Gol, goluț, așa cum s'a născut, săracul Moș Zaharia! Până găsiră o scară ca să-l poată coborî din rai, vestea se dusese în tot lagărul și din toate colțurile veniră mic și mare să vadă minunea. Parcă era minunea de la Maglavit, povestea mai târziu Moș Zaharia. După ce își dădură seama de situația în care se afla și-i pro-

curară ceva de îmbrăcat, zeul amor întruchipat în Moş Zaharia, coborî treptele ca şi cum s'ar fi coborît din Olimp.

Mulţimea însă era ca peste tot şi totdeauna veselă; unii râdeau cu hohote iar alţii indignaţi sau indignate, întorceau capetele. Eroul zilei era însă Moş Zaharia. Toate cercetările imediate şi ulterioare, nu duseră la descoperirea celor 6 Sabine, cu toate că i se arătaseră aproape toate femeile care fuseseră în acel timp în lagăr.

Din ziua aceia niciun bărbat, indeferent de vârstă n'a mai avut voie să lucreze în lagărul de femei. Iar Moş Zaharia era mereu ţinta ironiilor şi a povestirilor. El exploatând şi de astă dată toate posibilităţile, povestea întâmplarea numai dacă i se dădea ceva!

Toate astea s'au petrecut prin 1948. Aici în lagărul 9-10, în anul Domnului 1954, Moş Zaharia după ce ne povesti istoria vieţii sale, adăugă.

— Doamne, ce nenorocire pe capul omului când doreşti, visezi şi nu ai, dar mai mare nenorocirea e atunci când ai mult din plin şi nu poţi . . .

Deci voi care veţi citi aceste rânduri şi le veţi găsi cu haz, sau poate desgustătoare, v'aş ruga să nu le condamnaţi pentru fapta lor, că ar fi greşit. Am să dau numai câteva exemple de felul muncilor la care erau supuse aceste sclave moderne în primul Stat Socialist din lume.

La fabrica de cărămidă, femeile trebuiau să scoată cărămida din cuptoarele încă încinse de circa 60-70 de grade temperatură, s'o stivuiască pe platforma de vagonetă, după care vagonetul trebuia scos din hală afară, unde era un ger de minus 30 de grade. Dela temperatura de plus 70 la minus 30 de grade, cobaiul omenesc feminin era experimentat sub toate formele ştiinţei şi al tehnicii. Puţine femei rezistau acestui tratament!

Dacă la fabrica de cărămidă era greu, dar la construcţia de căi ferate era şi mai greu. Interesant este că la construcţia căilor ferate, în ultimi ani, bărbaţii nu mai erau întrebuinţaţi. Cauza era că după orice construcţie de cale ferată efectuată de bărbaţi, după un timp oarecare un tren deraia, în timp ce

la lurcrări efectuate de femei, acest lucru nu se întâmpla. Nenorocirea femeilor era însă alta; majoritatea femeilor care lucrau sau lucraseră la construcţia de căi ferate, sufereau de hernie din cauza greutăţilor pe care trebuia să le ridice. La o şină de cale ferată lungă de circa 10-12 m., norma de transportat era de 20-22 femei. Dar dacă te gândeşti la situaţia lor sufletească, subalimentate cum erau, atunci nimeni nu trebuie să se mire de marele număr de accidente; de multe ori cu cazuri mortale, din cauza neputinţei de a face faţă acestor eforturi supraomeneşti. Căci de! Aici femeia este egală cu bărbatul şi are aceleaşi drepturi! . . . Singurele femei mai robuste de felul lor, prin construcţie şi natură, au fost Ucrainiencele. Ele puteau munci de multe ori cât doi bărbaţi. Feminitatea, gingăşia, din acel etern atrăgător femenin, dispăruse. Femeia era numai un trup muncit, dar nu şi în fapte aşa după cum fiecare bărbat o visa în visurile lui.

Ce de oftaturi sau strângeri de pernă, câte svârcoliri şi câte vise, îmi scria GS în una din scrisorile în care îmi descria viaţa de toate zilele dintr'o baracă de femei din Vorkuta!

Până'n 1950, în minele din Vorkuta au lucrat şi femei, toate astea numai din lipsă de braţe de muncă. In alte părţi, în miile de lagăre din acest imens imperiu comunist, femeile mai lucra încă în mină. Atunci, să nu ne mire faptul că populaţia Uniunii Sovietice are un nivel de creştere foarte scăzut. Mai întâi de toate, milioanele de bărbaţi, majoritatea în vârsta cea mai înfloritoare şi cu vigoarea cea mai desăvârşită, se aflau în lagăre. Şi asta nu cu miile ci cu milioanele, după cum am mai spus. Femeile, la rândul lor, erau la fel de năpăstuite, atât cele din lagăre cât şi cele de afară rămase fără bărbaţi. In ce priveşte nivelul lor de cultură, aci în lagăre, totul era reprezentat ca şi multicolorul naţionalităţilor de pe tot globul.

Dela cumnatele lui Stalin, soţia lui Molotov şi până la păstoriţa din Ucraina sub Carpatică, gemeau sub cisma satrapului din Cremlin . . .

...Războiul se terminase de mult! Presa şi ziarele sovietice reînprospătau însă mereu, pentru cei avizaţi, şi neavizaţi „Zuia Victoriei", ziua în care fiara fascistă fusese distrusă în bârlogul ei. Totdeauna se reamitea faptul că Hitler, în ultimile ceasuri ale vieţii sale, s'a căsătorit, făcând o mascaradă de cauză, dându-i Evei Braun drepturile legitime de soţie.

„Ce imbecil acest conducător de tristă amintire al celui de-al trei-lea Reich", aşa secriu ziarele în fiecare an, ca nu cumva poporul să uite ceva. De fiecare dată mai este amintit şi tragicul sfârşit al copiilor nevinovaţi ai lui Geobels, Ministrul propagandei, şi unul dintre slujitorii până la moarte al lui Hitler. El şi-a ucis copiii, după cum a declarat, să nu cadă în mâna bolşevicilor.

— Dar cine s'ar fi atins oare de nişte copii nevinovaţi, chiar dacă tatăl lor era criminal? — spune R. A. Rudenko acuzatorul principal din partea Uniuni Sovietice în procesul de la Nürnberg.

O, ce inimă de mamă vitregă şi cât de dulce este mierea extrasă din veninul şarpelui pe care aceşti criminali roşii o distribuie cu largheţe mare tuturora! Auzi Domnule, Dumnealor nu au nimica cu copii şi cu rudele celor care au greşit înaintea lor, indiferent cine ar fi. Copii nu sunt vinovaţi, copii nu se trag la răspundere în Uniunea Sovietică pentru faptele părinţilor!?...

Asta-i minciună curată şi drept dovadă, ca şi până acuma, voi aduce proba contrarie.

*

In perioada anului 1950, cu unul din noile transporturi, sosi în lagărul minei nr. 7 din Vorkuta şi un oarecare Petre Jakir, blătnoi după comportare, fiul Generalului Jakir, executat în anul 1937 de către Stalin şi oamenii săi. Petre Jakir fusese arestat în 1937 la etatea de 14 ani, numai pentru că era fiul Generalului Jakir „Trădătorul de patrie". S'a dovedit mai târziu că se făcuse o greşeală enormă. Nu s'a mai putut însă remedia pentru că bătrânul Jakir fusese executat. Dar nici copilul său nu mai putea fi eliberat pentru că văzuse şi ştia prea multe.

Cine vede şi ştie prea multe, nu i se mai dă drumul. Petre Jakir, până la etatea de 14 ani, avusese o educaţie destul de aleasă, ceeace nu a întrăutăţit caracterul său de om în viaţa de mai târziu. Personal l-am cunoscut într'una din micile încăperi ale clubului din lagărul minei nr. 7, unde el poza unui concetăţean de al meu, Julius Stürmer pictor de meserie, despre care vom mai vorbi la timpul său. Niciodată nu mi-aşi fi putut închipui că acest băiat tânăr, care avusese o viaţă aşa de zbuciumată, totuşi nu pierduse speranţa că va veni şi ziua de mâine, căci steaua sa nu a apus încă. După un timp a fost trimis în altă parte, dar pentru mine el a rămas unul dintre copiii care plăteau poliţele părinţilor.

GENERALUL ATMAN SIMIONOV ŞI COPII SĂI

...Cam în aceeaşi perioadă, în lagărul nr. 1 de femei, se afla şi o tânără fată frumoasă, cultă, chiar foarte cultă pentru anii ei, pe nume Lena Simionov, fiica fostului general Simionov, comandantul trupelor albe ruseşti din Manciuria.

In 1945, cu intrarea Uniunii Sovietice în război contra Japoniei, şi prin capitularea acesteia după aruncarea celor două bombe atomice, trupele japoneze şi cele ruseşti albe, aliate lor, sunt luate prizoniere de către trupele sovietice. Generalul Simionov, una din figurile marcante ale exilului rusesc, ne mai având altă posibilitate de a-şi salva trupele deoarece toate drumurile erau blocate, găsi demn, ca ofiţer şi conducător rus, să moară sinucigându-se.

O a doua versiune în legătură cu moartea generalului Atman Simionov este aceea că ar fi fost inculpat într'un proces deschis în anul 1946 la Moscova şi condamnat la moarte prin spânzurătoare. La această versiune, unul din martorii care au participat la acest proces (se poate ca procesul să fi fost făcut numai formal) a este şi Căpitanul japonez Ta Ke Oka, ofiţer de legă-

tură între serviciul secret japonez şi comandamentul generalului Simionov. Căpitanul Ta Ke Oka a fost timp de 18 luni deţinut în închisoarea militară din Moscova Le-Fortowskaia, construită în forma literei K, în amintirea împărătesei Katerina cea Mare a Rusiei. Acestă închisoare fusese construită de către Generalul Le Fort originar francez în serviciul împărătesei Katerina cea Mare, al cărei amant a şi fost. Căpitanul japonez Ta Ke Oka a stat în celula 138, de unde a fost dus ca martor în procesul Generalului Simionov. Cu două luni înainte de încheperea procesului, i s-a dat căpitanului o alimentaţie mai bună, iar în ajunul procesului, hainele i-au fost date la curăţat, el tuns şi bărbierit în fiecare zi pe tot parcursul procesului. In aceeaşi perioadă cu căpitanul Ta Ke Oka, în celula 138 se găsea deţinut şi cetăţeanul german Fritz Cloos şeful muncitorimii germane din România, despre care am mai amintit şi voi mai aminti.

Printre alte personalităţi internaţionale marcante se afla, în aceeaşi perioadă în închisoarea Le Fortowskaia, şi ultimul împărat al Chinei, Süen Tung, care mai târziu s'a numit Pu Yi. Condamnat de sovietici la 25 de ani pentru spionaj în favoarea japonezilor, este repatriat în China şi predat lui Mao. Acolo după reeducarea primită este eliberat abia în 1959, în Peking. Era copt să îndeplinească orice propunere şi să se recunoască vinovat de orice. Asta e metoda lor pentru propagandă. Mai târziu lucrează la grădina botanică din Peking, scrie şi o carte, dar nimic despre locurile pe unde a fost reţinut, sau cum a fost tratat. Păcat! Poate ar fi fost interesant să se ştie.

Pentru a orbi lumea, descrie viaţa sa şi ce bine este reeducat. Cartea apare în 1964 bine înţeles după indicaţiile primite. Moare în 1967, prea repede, poate mai repede decât visa. Sau, aşa a trebuit să fie! Işi îndeplinise misiunea umanitară faţă de popor, prin documente şi fapte, dar cum ? ? ? Asta scrie istoria! Despre cărţile scrise de ceilalţi care au fost în lagărele de reeducare, şi nu s'au înjosit pentru a face plăcere şi propagandă altora, nimic în presa mondială! . . . Aşa se scrie istoria ! ! !

Dar să revenim la generalul Simionov. El avea doi copii, pe Lena, care îi era totodată şi secretară. Lena avea pe atunci 19

ani, iar frăţiorul ei mai mic avea vreo 16 ani, dar era infirm de un picior în urma unei paralizii avută în copilărie. Amândoi luară drumul suferinţei sub „aripa ocrotitoare" a părintelui din Cremlin. Impreună cu alte mii de Ruşi şi-au început marşul pe jos, din Manciuria spre Uniunea Sovietică. Dar, cum calvarul a durat luni de zile, o mare parte din prizonieri au murit pe drum ne mai putând supora privaţiunile şi tratamentul impus. Pe acest drum Lena îşi pierde fratele, care nu a mai putut face faţă marşului obositor din cauza infirmităţii sale. Rămas în urma convoiului este împuşcat de un soldat, ca mulţi alţii în aceeaşi situaţie. Lena nu a mai avut voie să-şi vadă fratele mort.

După ani de zile de viaţă zbuciumată prin diferite lagăre, este adusă în lagărul cu regim special din Vorkuta. Cu demnitate înfruntă mereu ofiţerii politici care încercau să se apropie de ea. Curios sistem juridic unde cercetările mai continau şi acuma după atâţia ani de zile, deşi era condamnată.

Cercetările erau făcute noaptea, dar în timpul zilei trebuia să meargă la lucru. Iar dacă se văita de dureri de cap sau nevroză, ofiţerii râdeau şi-i spuneau că e nebună. Una din prietenele ei intime V.B., denumită de ofiţeri „Suflet cenuşiu", îmi scrie mie despre toate ce se întâmplau acolo. Pentru a demonstra că ea este nebună, a fost internată în lagărul spital „San-Gorodok". Dar şi aici cercetările au continuat; ba mai mult chiar, s'au înăsprit.

Într'o dimineaţă, venită de la cercetări se destăinui vecinei sale de pat, sora ucrainianului cu pseudonimul „Taras Bulba" care era în lagărul minei nr. 7, că ofiţerul politic a încercat să-şi bată joc de ea. In aceeaşi seară a fost rechemată la cercetări, dar, nu s'a mai întors niciodată în baraca de unde plecase.

A doua zi de dimineaţă a fost găsită agăţată de sârma ghimpată a lagărului ca şi cum ar fi vrut să evadeze. Comisia constată că Lena Simionov a vrut să evadeze şi a fost împuşcată, după ce în prealabil sentinela a tras trei focuri de armă în aer pentru prevenire. Aceasta a fost constatarea comisie sovietice.

Constatarea medicilor deţinuţi însa a fost alta. Leni Simionova a fost împuşcată de aproape, ceea ce se putea observa

după părul ars din ceafă. S'a mai putut constata că din poziția în care se afla santinela nu putea să tragă din spate. Al doilea lucru constatat este că nu putea fi vorba de evadare, căci era îmbrăcată numai în hainele de spital și halatul pe deasupra. In noaptea aceea purgaua (viforul polar), care începuse de cu seară, nu se terminase nici a doua zi. Incălțămintea era o simplă pereche de pâslari. Năvalnicile de serviciu din bărăcile apropiate au auzit numai un singur foc de armă și nu 5 cum a constatat comisia; dar nici două după cum era împușcată. Deci, se presupune că ea a fost împușcată în biroul ofițerului politic. Și când te gândești că toate astea numai pentru că ea era fiica Generalului Rus alb Simionov!

NAGY SANDOR — SANY

...Sfârșitul anului 1944! Trupele sovietice, împreună cu trupele române, au început deja luptele pe teritoriul Ungariei. Pentru că Buda-Pesta va fi apărată, o mare parte a populației a fost evacuată sau se evacuiază încă din oraș. Printre miile de familii care se refugiază este și familia Nagy. Tatăl, este undeva pe front, iar mama împreună cu băiatul ei Sandor, în vârstă de 10 ani se duc la bunici. Sany este unul din copii care de la vârsta de 7 ani, făcea parte dintr'una din echipele de fotbal Ferenzvaroș.

La terminarea războiului, Buda-Pesta era aproape complect distrusă, mai ales cartierul unde locuiseră ei. Deaceea hotărîră să rămână la bunica un timp mai îndelungat. Ca să dea și el mână de ajutor a lor săi, lua în fiecare zi vaca de funie și împreună cu copiii satului, pleca pe islazul din apropiere. Acolo își făcea zilnic antrenamentele pe care le învățase, pentru a nu ieși din formă, cum se fălea el față de acești țărănoi, căci, de, el era din capitală. După care făcea și câte un match de fotbal. Ca lângă toate iazurile din lume și aici era, la un capăt al său un crâng. De multe ori printe mărăcinii crângului se mai jucau și de-a războiul. Arme, slavă Domnului, erau peste

tot și încă nu fuseseră bine adunate. Într'una din zile băiatul nostru găsi un pistol. Desigur, din cauza intimperiilor, ruginise de mult. Se gândi să-l ia cu el acasă, căci era un pistol de ofițer. Deci, hotărât, fără ca să-l vadă prietenii, care ar putea să-l pârască din invidie, băgă pistolul la betelia pantalonilor scurți cu care era îmbrăcat și pentru că era spre seară, luă vaca de

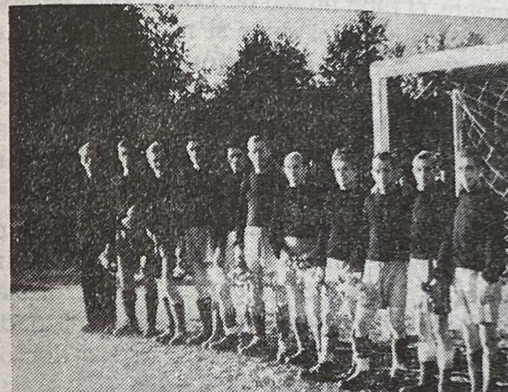

Foto: Javas 1955.

...echipa de fotbal ungară în lagărul nr. 11 din Javas
dela d.-s. al 3-lea Nagy Sandor
dela s.-d. al 4-lea autorul

funie și împreună cu ceilalți, luă drumul spre casă. In sat nu erau trupe sovietice, dar ghinionul face, ca în acea zi o patrulă de soldați să stea la întrarea în sat și să facă perchezіție la oameni și vehicule, care intrau sau ieșiau din sat.

In momentul când cireada de vite insoțite de copii au vrut să intre în sat, soldații le dădură drum liber fără ca să le facă percheziție. Din contră, mulți dintre soldați mai făcură și câteva glume, iar unii mângâiară creștetul copiilor, gândindu-se că undeva departe la el în sat și copilul lui se întoarce poate acuma de la păscut cu vitele. Intâmplarea face ca unul mai bătrân, să-l prindă de umăr pe Sany și să-l întrebe, — câți ani ai, puș-

tiule? El ştiindu-se cu musca pe căciulă, dădu să plece mai departe, cămaşa i se ridică, iar soldatul de pe partea cealaltă a drumului observă că copilul are un pistol. Nu mai trebuie spus că totul se întâmplă fulgerător. Marele partizan fusese prins şi nici soldaţii şi nici anchetatorul, mai târziu, nu au vrut să creadă că acest pistol ruginit îl găsise şi dorea, ca orice copil la vârsta lui, să se joace. Este condamnat la 20 de ani. După condamnare, el fiind numai de 11 ani, este băgat, împreună cu alţi condamnaţi unguri şi chiar şi ruşi în celula de plecare. Dar pentru ca să fie ordine, toţi deţinuţii, înainte de a fi încărcaţi în vagoane, au fost duşi în faţa unei comisii medicale, pentru a li se da viza medicală că sunt apţi pentru transport. Şefa comisiei era o femeie, Locotenenta Majoră a serviciului sanitar sovietic, Olimpiada Sergejewna Grischina.

Când Sany apăru înaintea comisiei, mic şi plăpând, cu ochi înlăcrimaţi, şefa comisiei medicale, după ce află cauzele şi mai ales condamnarea pe care acest copil o avea, refuză să-şi dea avizul. Ofiţerul NKVD, responsabil cu transportul de deţinuţi, îl luă însă pe Sany şi fără avizul medical. Iar doctoriţa sovietică îşi şterse două lacrimi!

Trecuseră cinci ani, Nagy Sandor avea acum 16, înălţime circa 1,65 m. De lucrat lucrase în multe părţi, în majoritatea cazurilor, din cauză că era copil, avea misiunea de curier. Clima Polară a Vărkutei făcuse însă din acel copil firav, unul care acum avea plămâni de oţel. Supravieţuise şi timpurile cele mai negre ale anilor 47-48 când mulţi mureau ca muştele din cauza subnutriţiei şi a tifosului. Gerurile din Vorkuta l-au călit pe acest mic maghiar.

Dar într'una din zile se anunţă că lagărul va primi un nou medic şef şi că acest şef va fi o femeie, în orice caz mai bun decât beţivul de până acuma. După câteva zile, toţi deţinuţii trebuiau să treacă prin faţa comisiei medicale la care participa şi medica şefă. In momentul când Nagy Sandor s'a apropiat de masa comisiei el a recunoscut în medica şefă, care acuma avea grad de Căpitan, pe acea medică care intervenise pentru el cu ani în urmă în Ungaria pentru a nu fi deportat. Surpriza a fost şi mai mare când şi ea îl recunoscu. Şi de data aceasta ea nu a putut să-şi reţină lacrimile.

Se mai scurse un an. Lipsa de braţe de muncă începu să se facă simţită la Vorkuta. Comisiile medicale, sub directa supraveghere a ofiţerului politic NKVD-ist, însănătoşeau pe toţi bolnavii şi invalizii, făcându-i apţi petnru munca în mină. Mulţi din acei care aveau un serviciu la construcţii sau la suprafaţă, au fost încadraţi în brigăzile de mineri care lucrau în subterană. Într'una din aceste brigăzi, din orinul personal al ofiţerului politic, este repartizat şi Sany. El însă refuză categoric de-a lucra în subterană, căci a lucra în mină este ca şi cum ai fi pe front. Ştii când te duci, dar niciodată când te reîntorci. Multiplele accidente care se întâmplau aproape zilnic, îl făcură să refuze onoarea ce i se dădea de a deveni miner sovietic. Cu toate ameninţările din partea ofiţerului politic, el rămase la decizia sa, argumentând, şi pe bună dreptate, că el a fost luat de când avea 11 ani, deci un copil, şi nu găseşte de cuvinţă să moară în mină. Pentru că presiunile din partea ofiţerului politic creşteau zilnic, iar brigadierul nu-l putea acoperi în fiecare zi, acesta îl sfătui să iasă barem din zona lagărului de locuit în zona de lucru a minei nr. 7.

In scurtele perioade mai călduroase, în lagăr se mai juca şi fotbal. Existau 4 echipe, „Şahteor" I-II — şi „Stroicontor" I-II. Sany juca la Stroicontor I, ea fiind echipa care deţinea şi titlul de campioană în ultimii ani. Prin faptul că Sany era cunoscut prin activitatea sa sportivă, dar mai ales pentru bunul joc tehnic desfăşurat de el, era simpatizat de toată lumea din lagăr. Având promisiunea că data viitoare când se va face mişcarea personală în brigăzi, ceeac se făcea normal de două ori pe lună, Sany ieşi la lucru. La poata lagărului ofiţerul de serviciu din acea zi, întâmplător era ofiţerul politic cu pricina. Sany ajungând în zona minei, nu coborî cu brigada sa în mină ci rămase la suprafaţă făcând vizite în diferite secţii de lucru, pe la băeţii cunoscuţi. Ajuns în secţia fierăstraelor circulare unde se tăiau lemnele bilă pentru întăritura galeriilor, începu să discute cu nişte prieteni maghiari. Ofiţerul politic care îşi făcea rondul de control, aflând de la unul din informatorii săi că Sany nu s'a coborît în mină, vine la comandantul minei, (care era un deţinut politic rus) şi cere să intre cu toţii în hala de lucru. Cum intră înăuntru ofiţerul politic

își roti privirea până îl găsi pe cel căutat. Se îndreptă spre el și-l întrebă.

— De ce n'ai coborât în mină?

— Nici nu am să cobor vre . . . odată, cetățene ofițer. Asta v'am mai spus-o și v'o mai spun și acuma.

Ofițerul se enervă peste măsură. Nu-i convenea să fie înfruntat în public de acest deținut. Incepu să-i dea drumul la tot vocabularul adunat din știința și cultura sovietică sub îngrijirea învățaților ei Marx, Lenin și Stalin. Sany care ascultase de la început și până la sfârșit toată liturghia, până la urmă nu-și mai putu stăpâni nervii. Incepa să plângă și printe sughițuri povestea ofițerului politic istoria și cauzele pentru care fusese arestat. Dar ofițerul politic nu ținu cont și spune:

— Du-te în mină, de nu îți fac acte de refuz de lucru și te bag la carceră.

Sany făcu loc muncitorilor de la circular, care tăiaseră o bilă și o stivuiau în vagoane. Circularul mergea mai departe, Sany a mai făcut un pas, opripiindu-se de masa fierăstrăului circular. Privi fierăstrăul care se învârtea cu o turație mare, își aruncă privirea disprețuitoare, mai mult scârbită, către ofițerul politic și băgă mâna stângă la circular, lăsând ca aceasta să-i taie trei degete. Dacă până atunci plânsese, acum nici nu clipi din ochi. Apoi, întrorcându-se către ofițer, zise.

— Acum lucrează D-ta, cetățene ofițer, căci pentru mine munca s'a terminat. De azi înainte sunt invalid, iar dacă nu-ți place sau nu-ți convine ceva, încearcă și fă la fel.

Buricele celor trei degete se rostogoliră în rumegușul dinprejur, înroșit cu sângele acestui copil nevinovat și lăsându-i o veșnică amintire din lagărele sovietice.

Dar copii ca Sandor, deținuți, politici, începând cu vârsta de 10 ani și cu condamnări până la 25 de ani, erau mulți de găsit prin Auschwitzurile răsăritului. Dar presa Occidentului au prea vrea să vorbuască . . .

Uite și cazul unui ofițer, General român G. Avramescu, fost comandant al Crimeei în timp ce aceasta era sub administrație românească. Mai mult: este primul general inamic decorat cu două decorații de către comandamentul armatei sovietice și guvern, pentru comportarea umană față de populația civilă și organizarea desăvârșită pe plan administrativ a peninsulei Crimeia.

Foto: Crimeia 1942.

Generalul Gheorghe Avramescu în inspecție . . .

Generalul Avramescu, era un om foarte capabil. Natural, vedea lucrurile ca militar, dar tot odată avea și o dorință imensă pentru reorganizarea acestor teritorii care fuseseră distruse prin trecerea războiului. Ajutat necontenit de soția sa, au înființat pe tot teritoriul Crimeei, de la grădinițe de copii, și școli la azile pentru brătâni, spitale, pensii pentru bărbați și femei; și chiar pentru cei răniți cu toate că luptaseră în armata sovietică. Deci, acte de caritate așa cum nu văzuse niciodată neam de neamul sovieticilor.

Generalul Avramescu este și acela care aduce o nouă speranță în inimile Tătarilor din Crimeia. Vestea comportării Generalului ajunge și urechile Moscovei. Sunt însărcinați doi

partizani de a preda Generalului Avramescu, în calitatea sa de guvernator al Crimeei, două decoraţii. Generalul le primeşte, dar această chestiune nu se face publică; ea rămâne secretă. Totuşi serviciile de informaţii germane prind de veste şi cer Mareşalului Antonescu destituirea Generalului din funcţia

Foto: Soci 1942.

rândul din faţă:
Mareşalul Ion Antonescu, Feldmareşalul von Mannstein,
rândul al doilea:
Generalul Gheorghe Avramescu.

pe care o avea. La 23 August 1944, îl găsim pe Generalul Avramescu, reîncadrat direct cu toate onorurile şi drepturile sale. Ba mai mult, i se propune de a intra în guvern în calitate de Ministru de Război. După mai multe consfătuiri cu prietenii săi mai intimi, refuză această propunere, plecând împreună cu trupele sale pe front în Ardeal, Ungaria, Cehoslovicia. La 3 Martie 1945 în cartierul armatel condusă de Generalul Avramescu sosesc câteva maşini ale trupelor sovietice, în frunte cu un General. După ce-au coborît din maşină, ofiţerii ruşi în frunte cu Generalul, fără de a mai cere în prealabil voie de a fi primit în clădire (se vede treaba că cunoştea planul casei amănunţit) intră direct în biroul Generalului Avramescu.

In acel moment, în cabinetul Generalului se aflau mai mulţi ofiţeri români, printre care şi translatorul pentru limba rusă, Căpitanul Glavcea Sergiu (fiul vitreg al Generalului Petrovicescu, fostul Ministru de Interne în guvernul legionar). In momentul când uşa se deschise şi Generalul sovietic împreună

Foto: Bucureşti.

Generalul Gheorghe Avramescu cu tânăra lui ~~soţie~~ fata...

cu liota sa intră, Generalul Avramescu asculta rapoartele comandanţilor de unităţi, asistat de şeful său de Stat Major, Generalul Dragomir. Mare i-a fost mirarea când a văzut neruşinarea ce-şi permiteau ruşii de a intra fără a fi anunţaţi. Făcându-se însă că nu oservă, întoarse capul către translatorul său şi-i spuse.

— Căpitane Glavcea, întreabă-l pe D-l General cu ce-i putem fi de folos.

— Am înţeles D-le General, spuse Căpitanul.

In timp ce întreba pe Generalul Sovietic, ce doreşte, un Colonel sovietic rotund ca un butoi căruia îi plesneau doagele, se apropie de Căpitan şi-l întrebă între două răspunsuri:

— Dumneatale ai numele de familie Glavcea şi eşti Căpitan?

— Da, răspunse acesta!

Colonelul sovietic care avea o listă în mână, făcu semn în dreptul unui nume şi îi spuse cu un surâs acru.

— Tovarăşe Căpitan, D-tră veţi merge cu noi.

In acest timp, un alt translator, de data aceasta din armata sovietică conducea convorbirile între ambii generali. Generalul Avramescu îşi eliberă comandanţii de unităţi, care părăsiră încăperea, rămânând împreună numai cu Generalul Dragomir şi Sovietici. In acest timp Căp. Glavcea plecă însoţit de doi ofiţeri sovietici cu maşina, plecând pe lângă sentinela română care le dă onorul cuvenit. După un scurt timp, ambii generali români, însoţiţi de liota sovietică, părăseau comandamentul armatei române, fără posibilitatea da a vorbi cu ofiţerii lor, sau fără ca vre unul din ei să gândească că şeful era arestat.

Din acest moment Generalul Avramescu, Generalul Dragomir şi Căpitanul Sergiu Glavcea, se aflau arestaţi în maşini militare sovietice, în drum spre Buda-Pesta. Fiecare din aceşti trei se afla în coloane de maşini diferite. După un popas mai prelungit la Buda-Pesta, coloana în care se afla maşina cu Căpitanul Glavcea părăseşte capitala Ungariei, care este numai dărâmături după ultimele lupte de aici. Numai la câţiva km. la ieşirea din Buda-Pesta, în direcţia Debreţinului, întâlnesc o altă coloană de mişini sovietice, dintre care multe vehicole încă mai ard. Ce se întâmplase? Câteva avioane de vânătoare germane descoperiseră coloana şi o atacaseră. Atacul neaşteptat a surprins mulţi militari în maşini, ne mai având posibilitatea să le părăsească. Morţi şi răniţi zăceau peste tot; cei care scăpaseră unii din ei încercau să mai salveze ce era de salvat iar alţii îngrijeau de răniţi. Noua coloană care îşi făcea drum printre soldaţi şi maşini, în care se afla Căpitanul Glavcea, împreună cu paznicii lui sovietici trecea pe lănga un grup de maşini fumegând, în jurul cărora se învârteau ca nişte bondari, câţiva ofiţeri sovietici, unul dintre ei este recunoscut de unul dintre însoţitori.

— Ce s'a întâmplat, tovarăşe Colonel? întrebă însoţitorul.

— Ne-au atăcat faşciştii tov.! răspunse acesta recunoscându-şi colegul.

— Aveţi priederi mari?

— Nu prea! Dar neplăceri, da. Aveam cu mine pe un General român Avramescu, sau aşa ceva, — în pază — şi în momentul când a început atacul, el fiind în fundul maşinii, n'a mai avut timp s'o părăsească, şi a fost lovit mortal. Paguba nu-i mare dar să vezi spălătură, zice acesta trăgând nervos din ţigare şi uitându-se în fundul maşinii.

Până aici nu observase, din cauza amurgului serii care se lăsa, că în fundul maşinii, între doi ofiţeri sovietici, se află un ofiţer român, care se putea deosebi numai după chipiul militar.

— Cine-i ăsta? Tot din ăia? Cel din făţă nu răspunse, dar clipi din ochi şi-i zise şoferului, dă-i drumul.

Astfel sfârşea Generalul Avramescu cariera sa militară răpus de gloanţele foştilor aliaţi, în timp ce se afla în paza noilor aliaţi.

Căpitanul Glaveca, după câteva etape mai scurte, este dus cu avionul direct la Moscova şi închis la „Lubianca". Numai după luni de zile, îi veni rândul după grad şi contigent, căci de la ora aia începuseră să sosească multe personalităţi. Anchetatorii Lubiancăi, sub bagheta fermecată a NFVD-ului condusă cu măestrie de Beria şi Abahumov, îl luară în primire.

Anchetatorul observă din primele zile că Căpitanul Glavcea nu este amestecat, sau mai bine zis, nu ştie despre ce este vorba. Alibiul său avea greutate în faţa învinuirilor aduse. Deci un om nevinovat este arestat, ţinut luni de zile fără a fi întrebat măcar cum îl chiamă, iar acum deodată iese clar la iveală că că nu este el cel căutat. Se mai putea oare ceva îndrepta? Războiul se terminase de mult. Ce-ar fi putut povesti Căpitanul Glavcea? Unde a fost în tot acest timp? La vânătoare de urşi albi poate, dar cine l-ar fi crezut! Odată căzut în mâna NKVD-ului, chiar şi nevinovat, nu ţi se poate da drumul pentru că ai văzut, ai auzit mai mult sau mai puţin. Individul trebuie să fie condamnat, pentru a se avea o justificare legală. Pentru că NKVD-ul sovietic apără regimul numai prin legalitate, acte şi documente. Opt ani este sentinţa pe care o încasează nedumerit, căpitanul Glavcea! Şi ia drumul spre Nord, în lagărele de la Vorkuta. Opt ani asigurat la agenţia de asigurări a NKVD-ului sovietic. Opt ani de chin în lagărele Polare şi pentru ce? Aşa se face dreptate la sovietici!

In timpul anchetei, Căpitanul Glavcea îşi dădu seama că se face o confuzie, dar el nu mai atrasese atenţia anchetatorilor, dându-şi clar seama că nu avea rost. Lui nu iar mai fi dat drumul. Dar care era această confuzie? In cadrul comandamentului armatei Generalului Avramescu, în acea perioadă se aflau doi Căpitani Glavcea, doi fraţi, Bob şi Sergiu. Colonelul sovietic care-l arestase pe Sergiu ştia numai una, că este Căpitan, îl chiamă Glavcea şi vorbeşte ruseşte. Este adevărat, ambii fraţi erau Căpitani, vorbeau ruseşte, numai că pe unul îl chema Sergiu şi pe unul Bob.

Despre ei şi soarta lor voi reveni la timpul potrivit, dar să vedem ce s'a întâmplat mai departe.

Odată cu arestarea Generalului Gheorghe Avramescu a fost arestată şi familia acestuia. Soţia a fost condamnată la 25 de ani de muncă de lagăre, expediindu-o într'unul din miile de lagăre ale marelui imperiu comunist.

Fiică, Felicia Avramescu-Sturza, s'a sinucis pe ziua de 6 Martie 1945, adică la trei zile după arestare. Versiune oficială sovietică.

Unde este însă adevărul!?

Luptele pentru Buda-Pesta se terminaseră la 13 Februarie 1945, iar germanii formaseră un nou front în regiunea lacului Balaton, de-a lungul graniţei austriece şi în Ceho-Slovacia.

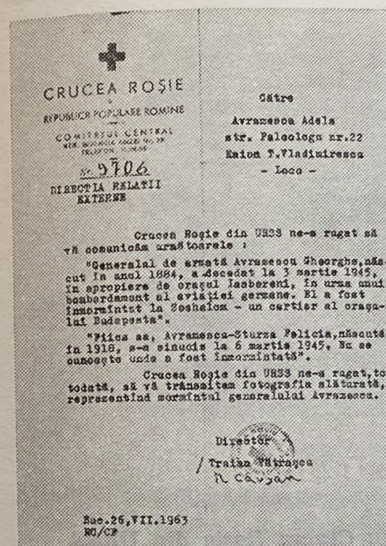
După cum se ştie, în perioada Februarie-Martie 1945, în ultima fază a războiului, aviaţa germană era aproape inexistentă. Lipsa de combustibil era catastrofală. Producţia de benzină de avioane în Februarie 1945 a fost de o mie de tone, cu 163.000 t. mai puţin ca în Februarie 1944 . . . fără comentarii . . .

Dacă aviaţia germană, mai activa, aceasta în cazuri foarte rare şi numai pentru serviciul de recunoaştere sau atacul în linia frontului directă şi nici de cum la sute de km. în spatele liniilor inamice . . . nu mai puteau face faţă.

Deci, atacul aviaţiei germane în sudul Buda-Pestei la data de 3 Martie 1945, cade de la sine, iar toate cele văzute şi difuzate mai târziu de Căpitanul Sergiu Glavcea, au fost fabricate de sovietici pentru a duce în eroare buna lui credinţă, fiind totodată şi martorul oficial român, dacă va fi nevoie, asupra cauzei morţii Generalului Avramescu.

Scena unui teatru în aer liber sub regia NKVD-ului.

Mareşalul R. Malinowski, Comandantul Suprem al Frontului 2 Ucrainean, este personal răspunzător pentru asasinarea Generalului Român de armată Gheorghe Avramescu, căci el este acela care a dat ordinul de arestare a acestuia şi a familiei lui.

CRUCEA ROŞIE
REPUBLICII POPULARE ROMÎNE
COMITETUL CENTRAL

Nr. 9706
DIRECŢIA RELAŢII EXTERNE

Către
Avramescu Adela
str. Paleologu nr.22
Raion T.Vladimirescu
- Loco -

Crucea Roşie din URSS ne-a rugat să vă comunicăm următoarele :

"Generalul de armată Avramescu Gheorghe, născut în anul 1884, a decedat la 3 martie 1945, în apropiere de oraşul Iasbereni, în urma unui bombardament al aviaţiei germane. El a fost înmormîntat la Soshalom - un cartier al oraşului Budapesta".

"Fiica sa, Avramescu-Sturza Felicia, născută în 1918, s-a sinucis la 6 martie 1945. Nu se cunoaşte unde a fost înmormîntată".

Crucea Roşie din URSS ne-a rugat, totodată, să vă trănsmitem fotografia alăturată, reprezentînd mormîntul generalului Avramescu.

Director
/ Traian Căţraşcu

Buc.26,VII.1963
RC/CP

Document oficial dat de Crucea Roşie a Republicii Populare Române.

. . . un document foarte rar şi de o mare valoare istorică, care nu trebuie uitată . . .

Tot el este răspunzător şi pentru asasinarea Doamnei Felicia Avramescu Sturza.

Dacă Crucea Roşie Sovietică cunoaşte mormântul Generalului, cum de nu cunoaşte şi pe al ficei lui? Sau cauzele sinuciderii? Ori NKVD-ul a maltratat-o până s'a sinucis!?

Din nefericire nimeni, sau extremi de puţini pot vedea efectele ultime, consecinţa finală a logicei intime, permanente şi consecvente, consecvent determinate, a desfăşurării procesului impietos al intrigilor . . . logică sovietică.

Bătrâna Doamnă a fost eliberată din lagărele sovietice în 1956. A venit în ţară cu picioarele învelite în cârpe, din cauza umflăturilor, iar de încălţăminte nici vorbă.

Ea nu făcuse niciodată deosebire între rase de oameni sau idei politice.

Pentru ea omul era om, considerat din cap până'n picioare, fără a-l subestima ci numai pentru a-l respecta. Nu este ea oare aceia care în Crimeea a ajutat mii de familii oropsite de origină sovietică, copii adunaţi de pe străzile oraşelor sau vagabonzi, dându-le un cămin şi o masă caldă? . . .

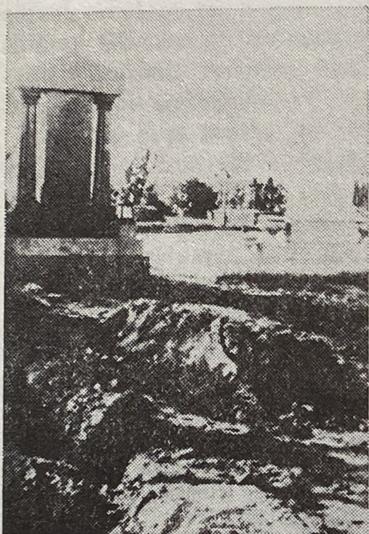

Foto: Crucea Roşie din URSS.

. . . o movilă de pănânt, este mormântul unui General . . . astfel ştiu sovietici să-şi onoreze camarazi de arme căzuţi la datorie, de gloanţele inamice . . . ori? poate a fost asasinat la ordinul Moscovei, că nu i-au pus cruce dar nici o tablă pe care să-i scrie barem numele?, mai ştii!

După intrarea sovieticilor în Cehoslovacia în anul 1968 „Primăvara Pragheză", pentru a întări moralul şi a-şa câştiga partizani, conducătorii comunişti din Bucureşti, readuc la viaţă naţionalismul român. Dar totul se face numai ca o etapa ajutătoare pentru politica lor internaţională. Toţi cei care pot fi exploataţi în interesul lor sunt încadraţi în aceste rânduri.

Pentru meritele deosebite ale Generalului Avramescu şi pentru comportarea sa exemplară, cei de la Bucureşti îşi cer scuze Doamnei Avramescu care locuieşte în Bucureşti, Str. Paleologul nr. 22, pentru greşelile comise de sovietici. Doamnei

General Avramescu i se dă o pensie lunară din fondurile Statului de cca. 3.000 lei. Ba mai mult, organele Securităţii încep cercetări printre foştii ofiţeri şi camarazi de armă ai generalului, pentru a afla cauza morţii, pentru viitoarea documentare istorică. Dar nicăieri nu se menţionează (se evită), că generul era arestat de aliaţii lui la moartea sa! . . .

СССР
Министерство Государственной
БЕЗОПАСНОСТИ

СПРАВКА

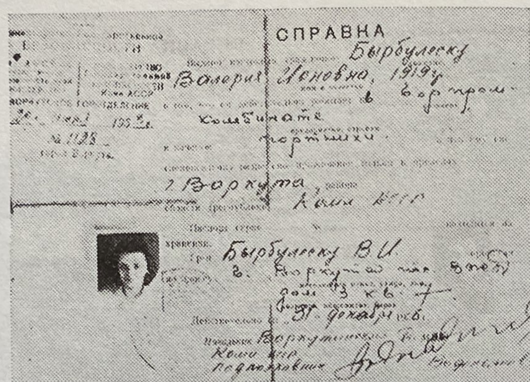
„Legitimaţie"
Foto: Vorkuta 3 Martie 1953.

„Legitimaţie"
Getăţeanul Glavcea Segiu Evgenovici, născut 1913, cu locul de muncă la mina nr. 29, combinatul „Vorkutugl" (Vorkuta cărbune) în calitate de laborant — are dreptul de a trăi numai în împrejurările oraşului Vorkuta Komi — ASSR.
(scris cu cerneală)
Drepturi politice nu are, el fiind cetăţean străin, român, adresa: oraş Vorkuta mina nr. 29.
. . . Deci şi după ispăşirea pedepsei reţinut forţat fără o hotărîre judecătorească, cu toate că nu era cetăţean sovietic. . . . Asta da libertate — după metode înalte sovietice . . .

Totul este bine şi frumos! Dar ce s'a întîmplat cu ceilalţi deţinuţi politici, deportaţi în vagoanele de fier vechi spre URSS şi dintre care numai puţini s'au mai întors? În marea lor majoritate erau ofiţeri şi soldaţi care nu făcuseră altceva decât îşi îndepliniseră datoria de buni români. Celor care s'au

reîntors la sfârşitul anului 1955 şi începutul anului 1956 nu li s'a dat nici um ajutor material şi nu se dă, nici cel puţin familiilor acelora care şi-au găsit moartea în Auschvizurile răsăritului. Dar, despre ei vom mai vorbi.

Printre altele aş menţiona că văduvele şi copiii orfani de război, al căror soţi şi taţi au murit pe frontul de răsărit, până

СПРАВКА
Бырбулеску Валерия Ионовна, 1919 г.
г. Воркута
Бырбулеску В. И.

„Legitimaţie"
Foto: Vorkuta 20 Iunie 1953.

„Legitimaţie"
Bărbulescu Valeria Ionova, născută 1919 . . ., după eliberarea din lagăr, fără hotărîre judecătorească reţinută cu domiciliul forţat în oraşul Vorkuta . . . ce să mai zici de atâta libertate şi democraţie . . .

la data 23 August 1944, în majoritate nu primesc niciun fel de pensie, alţii primesc, dar ea este aşa de mică şi insuficientă faţă de ceace primesc văduvele şi orfanii, celor căzuţi pe frontul de Vest după 23 August 1944. Ce sunt de vină morţii pentru locul unde au murit? Ei fuseseră trimişi de-aşi face datoria, de ales nu prea aveau . . .

Indiferent de materialul de acuzare contra Generalului Avramescu, dar ţinându-se seama de ceea ce făcuse el şi soţia sa, pentru populaţia Crimeii, şi mai ales că fusese decorat de Cremlin, familia lui nu putea fi trasă la răspundere.

Deci declaraţia umanitară a lui R. A. Rudenko în procesul de la Nürnberg cade dela sine, devenind o acuzare! . . .

Şi pentru că suntem la „experienţe" dece n'am vorbi mai departe despre ele, mai ales despre experienţa Rusă. Ruşii au fost totdeauna prezenţi în grupuri mari, din toate clasele şi colţurile marelui imperiu. După cum am spus, Ruşii suferă de boala gigantismului de care nu pot scăpa, dar în acelaş timp au şi gigianţii lor, giganţi care au uimit lumea într'o mai mică sau mai mare măsură. Unul dintre aceşti giganţi ruşi, trup şi

Mareşalul G. K. Jukov

. . . o mare speranţă a ruşilor mari şi mici . . .

suflet legat de bătrâna Rusie, a fost Mareşalul Uniunii Sovietice, G. K. Jukov.

G. K. Jukov nu a fost niciodată în lagărele de la Vorkuta, Sahalin sau Karaganda, dar, oamenii lui erau prezenţi peste tot. Cine erau oamenii lui şi de ce se aflau în lagăre, este una din problemele care şi-au pus-o toţi cei care lâncezeau în aceste lagăre. Este o experienţă tristă, dar adevărată! In tot timpul şederii mele în lagărele sovietice, începând cu Potsdam, Bautzen sau Vorkuta, am avut posibilitatea de a sta de vorbă cu soldaţi şi ofiţeri de diferite grade din armata sovietică, ruşi

de origine. Dar nu numai soldații și ofițerii erau aceia care-l simpatizau și îl divinizau, dar și oamenii simpli, mai ales cei de la coarnele plugului. De ce oare? Și pentru ce?

Când la sfârșitul anului 1942, Mareșalul Jukov a luat comanda supremă a frontului de la Stalingrad, așa îmi povestea

Foto: Vorkuta 1954.

...deținuți-politici în mare majoritate ruși, ca artiști-amatori pe scena lagărului nr. 2, mina nr. 7, din Vorkuta.
...al doilea din stânga pe scaun, deținutul Berkowisch (fost comisar) acum conducătorul și cordonatorul informatorilor din lagăr pentru serviciul NKVD-ului... fără comentar...

Colonelul Boris Andreevici Z., era de mult cunoscut în rangurile armatei sovietice. In primul rând era un rus curat, cu o origină sănătoasă, cum se obișnuiește să se spună la comuniști. Dar mai ales, era unul care cunoștea viața de soldat și care nu o uitase, așa cum se întâmplă de multe ori. Cu preluarea comandei trupelor de la Stalingrad, speranțele Rușilor crescuseră, ochii întregii omeniri erau îndreptați asupra Stalingradului, dar mai ales asupra acestui om. Aici la Stalingrad se putea hotărî soarta războiului, căci dacă trupele germane cucereau Stalingradul, Moscova era pierdută. Dacă ajutoarele Americane nu soseau la timp, nu se putea rezista. Dar Rușilor le trebuia un idol, un idol în care ei să aibă încredere, din care să renască o nouă forță pentru a putea duce la eliberarea Rusiei.

Stalin, sau cei care l-au sfătuit au știut bine ce au făcut. Un Rus trebuia pus în frunte, iar nu un gruzin, armean, ucrainian sau evreu de origină, căruia să i se dea mână liberă. Și cel mai nimerit era Jukov. Tot odată Comitetul Central al Uniunii Sovietice, pentru a fi prezentat oficial în cadrul comandamentului armatei de la Stalingrad, îl delegară pe Malenkov, membru al Comitetului Central, alt Rus cu trup și suflet și, bun prieten al lui Jukov.

Nu vreau să intru în amănuntele istorie ale luptelor de la Stalingrad, care sunt deja descrise de mulți istorici și de martori oculari, dar aici s'au petrecut și lucruri care, din anumite motive, voit sau nevoit, au fost date uitării. Soldații și ofițerii ruși nu uitaseră însă și de fiecare dată când vorbeau despre Stalingrad sau despre Jukov, repetau cu lux de amănunte o istorie care devenise pentru ei o legendă. O legendă pentru care ei luptaseră, muriseră, în speranța zilei de mâine. Aș vrea să relatez așa cum am auzit-o și cum mai târziu m'am convins personal că această legendă, dacă vrem s'o numin așa, avea un pic de adevăr.

Inainte de a începe luptele pentru apărarea așa zisului zid de la Stalingrad, comandantul suprem, Jukov, asistat de delegatul CC, Malenkov, deci cu aprobarea acestuia, se adresează într'un ordin de zi trupelor de luptă. După ce aduce aminte fiecărui ostaș rus că bătrâna băbuță Rusia (în toate caricaturile rusești sau internaționale, Rusia este reprezentată ca o femeie bătrână) este ocupată de trupele germane și războiul este pe viață și pe moarte, spune textual:

„Ostași, dacă vom elibera bătrâna Rusie de hoardele fasciste și vom ajunge biruitori, vă dau cuvântul meu de Rus, că voi face tot posibilul să vi se dea pământ". Toate astea față de delegatul Moscovei.

Numirea lui Jukov în funcțiunea de locțiitor al Comandantului Suprem al Armatei și preluarea frontului de la Stalingrad la 27 August 1942 este deci ziua când a început colaborarea directă între Jukov și Malenkov. Jukov în calitatea de comandant al frontului, Malenkov în acea de comisar politic și repre-

zentant al Cremlinului. Doi idealişti ruşi din cap până'n picioare! Stalin ştia ce face! Era bine sfătuit!

Eliberarea bătrânei Rusii şi promiterea de a da pământ se întâmplă în ajunul contra ofensivei sovietice de la Stalingrad, în jurul zilei de 19-20 Noiembrie 1942.

De astăzi înainte soldatul rus, având în frunte un Jukov şi un Malenkov, şi ei ruşi de origină, iar pe deasupra promisiunea de a dobândi pământ, ştia de ce şi pentru cine luptă.

. . . In timpul revoluţiei din Octombrie 1917 şi anii cât au durant luptele interne, una din lozincile cele mai răspândite în toate părţile, la mitingurile bolşevicilor. era „Smert zălătoi pagonămi“ ceea ce înseamnă, „moarte epoleţilor de aur“. Ce erau şi cine purtau epoleţii de aur?

Toată armata ţaristă de ofiţeri şi cadeţi, precum şi Iunkării, purtau epoleţi de aur. In momentul când revoluţia s'a înfăptuit şi existau două armate, armata roşie şi armata albă, o mare parte a unităţilor armatei albe erau compuse din aceşti ofiţeri, cadeţi şi Iunkări, care formau trupele de elită. Aceste trupe sunt acelea care au dat cea mai mare bătaie de cap comandamentului armatei roşii şi din cauza cărora au avut cele mai mari pierderi. Ele reprezentau prin înfăţişarea şi disciplina lor, armata ţaristă, intelectualitatea şi bogăţia Statului rus. Deci aceşti purtători ai epoleţilor de aur trebuiau distruşi. In mare majoritate, vinovaţi sau nevinovaţi, au fost executaţi, închişi sau deportaţi, cei care au fost prinşi. Ura în popor crescuse, fiind injectată zi de zi de politrucii sovietici. Toţi cei care purtaseră epoleţi de aur sau avuseseră rude purtători ai acestor epoleţi, se lepădau şi fugeau de ei ca de groaza unei molime de ciumă. Cea mai bună dovadă a acestei prigoane a epoleţilor de aur, rămasă intenţionat sau neintenţionat drept document istoric, sunt filmele sovietice evocând revoluţia sau anumite faze revoluţionare, până'an perioda anilor 1923. Cei care au avut posibilitatea de a vedea aceste filme, îşi vor aduce aminte acuma, dacă atunci nu au băgat de seamă, adevărul spuselor de mai sus. Prin prigoana epoleţilor de aur şi distrugerea lor se încerca, şi chiar s'a ajuns, a se băga groaza în oameni, şi prin aceasta a se înmormânta Ţarismul şi istoria de sute de ani a Rusiei.

Acum, după 25 de ani de existentă a Statului Sovietic şi când trupele germane ocupaseră o marte parte din URSS, mujicul rus ca şi intelectualitatea nouă rusă, nu prea mai erau entuziasmaţi de bolşevism. Mujicul rus de astăzi, ca şi iobagul rus din războiul lui Napoleon contra Rusiei, aşteptaseră eliberarea. Atunci eliberatorii trebuiau să fie Francezii; astăzi, speranţa era în Germani. Dacă atunci Napoleon a greşit, aliniindu-se cu boerimea rusă şi neînţelegând sufletul simplu dar curat al iobagului rus, acum, aceeaşi mare greşeală capitală este făcută şi de conducerea Reich-ului German. Mujicul de astăzi însă era sătul şi de bolşevism şi de teoria comunistă, mai ales după colectivizarea făcută de Stalin în 1932. Pământ li s'a promis totdeauna, dar niciodată nu li s'a dat; de multe ori nici cei doi metri pătraţi pentru o groapă, mai ales după revoluţia din Octombrie. Mujicul rus, ca toţi oamenii săraci de pe lume, pot fi fericiţi când au o bucată de pământ a lor şi numai a lor. După colectivizare, ţăranii mai bogaţi (culacii) au fost deportaţi sau de multe ori împuşcaţi, spunânu-se că nu va mai fi diferenţă de clasă şi toată lumea va fi egală. Cu înfiinţarea colhozurilor şi solhozurilor, care răsăreau ca ciupercile după ploaie, apăreau cu ele şi năcialnicii (noua formă de denumire a culacilor) care de data asta erau mulţi, în majoritate inculţi, leneşi, codoşi şi hrăpăreţi de a se îmbogăţi repede din munca altora. Nici lecţiile politice, citirea ziarelor sau căminele culturale, n'au putut să-l facă pe rus să-şi schimbe părerea. Asta este fenomenul pe care Occidentul nu poate să-l înţeleagă în mentalitatea rusului. Omul rus a suferit prea mult pentru a nu ştii ce face; el trăeşte astăzi pentru astăzi, iar mâine vom vedea. Trei lucruri sunt principale în viaţa rusului, de-a mânca, de-a bea şi de-a avea o femeie, astăzi, căci mâine nu se ştie ce ordine va da năcialnicul şi unde va trebui să plece. În propria lui ţară, el a devenit nomad . . .

Acum abia cei din conducerea Cremlinului vedeau situaţia reală şi marele pericol, când trupele germane se aflau în faţa Leningradului, Moscovei şi a Stalingradului, când Ucraina, Ţările Baltice, Rusia Albă şi o parte din Marea Rusie erau ocupate, iar soldatul rus în sine nu avea chef de luptă. Toate acestea se puteau vedea din marile dezastre militare care avuse-

seră loc. Deci trebuia făcut ceva nou, trebuia găsită o nouă formă, un nou imbold care să împrospăteze în mujicul rus simţul naţional şi dragostea de a lupta pentru ţara sa.

— „Un cap hâtru de evreu putea descopri această nouă minciună şi ăsta a fost Kaganovici cu gaşca sa, unul dintre oamenii de încredere a lui Stalin". — povesti mai departe fostul Colonel Boris Andreevici Z.

Şi pentru ca faptul să fie realitate, ofiţerilor armatei roşii li se schimbară uniformele şi sistemul de grade, revenind la vechile uniforme, dar mai ales la epoleţii de aur, epoleţi, pentru care trebuiseră să moară zeci de mii de oameni. Unde era lozinca comunistă? Cum rămâne cu lozinca „Moarte epoleţilor de aur"? Oare se revine înapoi la sistemul ţarist? Acest teatru de prost gust a avut şi alte urmări. Dacă hapul a fost înghiţit pe nerăsuflate de mujicul rus, apoi Occidentul, cu experţii lui şi cu toată diplomaţia, l-au savurat ca pe-o trufanda foarte rară. Iar din păcate mai sunt şi astăzi unii care nu simt conţinutul acestor hapuri.

Epoleţii de aur, promisiunea de a primi pământ şi-au făcut efectul în sufletul omului rus. De acum înainte el se simte cointeresat în eliberarea Rusiei şi în victoria finală.

O altă momeală pentru Vest, dar mai ales pentru mujicul rus, pe care Cremlinul o aruncă cu undiţa şi pe care mulţi peşti de diferite naţionalităţi şi rase se reped înfometaţi s'o înghită, „Ordinul Suvorov" şi „Kutuzov", etc . . . etc . . . afară de „Ordinul Sfântul Gheorghe", care nu era permis. Mulţi indivizi, din cei care aveau astfel de ordine şi medalii din primul război mondial, au fost rugaţi să le poarte, iar pe seama lor s'a făcut mare vâlvă. Niciodată însă nu s'a scris, şi cred că nu se poate face o statistică asupra adevărului, câţi au plătit cu viaţă medaliile şi decoraţiile pe care le aveau. Multe ordine şi medalii au fost luate de prin muzee pe unde se găseau, au fotografiat oamenii cu ele ca eroii, după care trebuiau să fie „donate" aceloraşi muzee drept documentaţie. Toate acestea pentru a arăta schimbarea la faţă a regimului. Dar se spune în popor: „Lupul îşi schimbă blana dar năravul ba". Şi când te gândeşti că mai sunt unii care cred în gogoşi! . . .

Din acest moment, şi mai ales după victoria lui Jukov asupra lui von Paulus, armata sovietică are un nou erou care este idolatrizat şi peste idolul impus de Cremlin, Stalin. Pe zi ce trece el devine mai cunoscut, dar şi mai iubit de popor şi de armată. Stalin trece pe planul doi. Toate acestea vor avea urmări în viaţa lui Jukov dar mai ales a anturajului său. Majoritatea acestor oameni credincioşi, au plătit scump loialitatea faţă de Jukov, sfârşind în lagărele sovietice de la Vorkuta, Norilsk, Sahalin sau Karaganda.

Treptele gloriei îl urcă pe Jukov cât mai sus posibil. Ajungând cu trupele sale până la porţile Berlinului, nu are voie să-l cucerească singur, cu toate că ar fi avut posibilitatea. Laurii trebuiau împărţiţi! Apoi este trimis şi înspre Cehoslovacia unde trebuia să lichideze ultimele rămăşiţe ale armatei germane de sub comanda Generalului Schörner, care nu acceptase capitularea Admiralului Donitz.

Beria, şeful NKVD-ului şi omul de încredere şi execuţie al lui Stalin, are necontenit grijă de a aduna materialul necesar pentru compromitere a lui Jukov. Odată cu victoria asupra Germaniei, steaua lui Jukov trebuia să pălească, dar pentru toate acestea trebuia găsit un motiv. In Occident, Jukov era cel ovaţionat şi nu Stalin. Dar supărarea crescu atunci când experţii militari al celui de-al II-lea război mondial, propuseră ridicarea unui monument în onoarea celor mai buni strategi pe o mică insulă de la intrarea în Canalul Mâneci, Alderney.

Au fost făcute două proiecte pentru executarea acestui monument, în care să fie reprezentaţi cei patru strategi după cum urmează: Eisenhover, Montgomery, Rommel şi Jukov, şi nici de cum Stalin. Sub influenţa şi presiunea presei Occidentale, Jukov este făcut comandantul suprem al trupelor de ocupaţie din Germania de Est. Dragostea şi respectul faţă de comandantul lor suprem, mai ales încrederea, au arătat-o Ruşii tot timpul cât Jukov a fost în Germania. In tot acest timp, trupele sovietice erau cazate în cazărmi cu împrejmuire normală iar soldaţii umblau liberi. Dar în momentul când Jukov a fost ridicat din postul pe care-l avea, în Aprilie 1946, şi înlocuit de Generalul de armată V. D. Sokolovski, totul s'a schimbat cu 180 de grade.

Pentru funcția pe care a primit-o după plecarea sa din Germania sunt mai multe variate. Presa timpului anunța un comunicat al Cremlinului, dat prin agenția TASS: „Mareșalul Jukov a fost înlocuit și i sa dat funcția de Comandant al garnizoanei teritoriului militar Odessa". După două luni, o altă știre a făcut ocolul pămîntului, în care se anunța că Mareșalului Jukov, i sa dat o nouă misiune militară strategică în Siberia. Fiecare om cinstit din Vest sau din Est se întreba, cum este oare posibil ca unui militar ca Jukov, de 4 ori decorat ca Erou al Uniuni Sovietice, unul dintre cei 4 strategi recunoscuți de lumea întreagă, acum i se dădea comanda unui teritoriu ca Odessa sau chiar Siberia!

Jukov era omul care trebuia îndepărtat, căci el era un Mit adevărat al Rușilor, de care Stalin începuse să aibă frică, gândindu-se că va veni ziua când Jukov va lua puterea în mână.

Cealaltă versiune e aceea în care am avut posibilitatea pentru prima dată să aud relatările adevărate din partea foștilor colaboratori militari din anturajul Mareșalului Jukov, atunci când eu am fost adus de NKVD-iști la Centrala lor specială din Nonnenkloster, Postdam, în vara anului 1947. Eu soseam aici la peste un an de la plecarea lui Jukov din Germania.

La Nonnenkloster, în centrala NKVD-ului, am întâlnit foarte mulți ofițeri, care făcuseră parte din cadrele mai apropiate ale lui Jukov. Acești oameni fuseseră arestați, în marea lor majoritate, pentru că simpatizau în continuare cu Mareșalul Jukov, dar mai ales pentru că avuseseră și aveau încă încredere în cuvântul său. Desigur că fiecăruia i se găsise un nod în papură, pentru a fi condamnat. Era foarte interesant de văzut, cum acești ofițeri, care făceau parte dintr'o armată care ieșise învingătoare, acum, după nici doi ani de la victorie, erau condamnați ca trădători de patrie și, spionaj, desigur în favoarea americanilor. Astfel de centre culturale ale NKVD-ului, se aflau peste tot și după câte am fost informat chiar și în Austria, România, Cehoslovacia, cei care mai simpatizau încă pe Jukov, au fost arestați și închiși în lagăre. De aceia, acești soldați sau ofițeri erau porecliți și „Jukoviști".

Centrala NKVD-ului din Postdam era condusă de Generalul Locotenent Zelenin. Acesta s'a lăudat în fața mai multor ofițeri

superiori ruși, care se aflau în acea perioadă arestați în Postdam, că el l-a dus personal pe Jukov la Moscova, că Jukov era cineva nu ca ei. De aceea, pentru ei, niște bieți ofițeri din a căror categorie se găseau cu grămada, n'avea nevoie să se obosească.

Un Colonel din Statul Major a lui Jukov, șef al unei secții de legături culturale, povestea de o mică întâmplare în care Jukov fasese implicat și care a mai adus ceva la căderea lui în disgrație. Pe cât este de adevărat nu știu, dar totuși pare verosimilă.

Victoria aliaților asupra Germaniei hitleriste și împărțirea acesteia în patru zone militare, au dus la luarea de contacte și formarea de prietenii între ofițerii celor patru puteri. In serile libere, în diferitele cluburi militare se întâlneu ofițerii pentru a-și petrece, pe bun merit, câteva ceasuri.

Berlinul fiind locul principal, cu cele mai mari posibilități de întâlnire, ofițerii americani, englezi, francezi frecventau cluburile sovietice sau viceversa. Intre personalul feminin ale armatelor și ofițeri s'au legat anumite prietenii; chiar și căsătorii au avut loc în acest timp. Dacă moda femenină de astăzi, cu marea ei posibilitate de publicitate despre purtarea mini — rochiilor nu-i ceva nou și extraordinar, în acea vreme lucrurile erau altfel. Pot spune că o cronică, cu o statistică despre modă și lungimea rochilor, am citit-o în vara anului 1946, într'unul din ziarele americane, care apăreau în Europa. Se putea vedea un grafic cu următoarele date, despre lungimea rochiilor la diferitele femei care făceau parte din trupele auxiliare ale aliaților din Berlin:

Englezoaica, un deget peste genunchi; era considerată sobră, Franțuzoaica, plină de viață dar cochetă, purta rochia două degete deasupra genunchiului. Americanca, sglobie și nebunatică, cu patru degete mai scurtă iar Rusoaica cu un lat de palmă. Deci moda Mini nu a fost adusă după război de casele de modă da le Paris sau Londra, ci a fost prezentată pentru prima dată de către fetele din cadrul armatei sovietice.

In timp ce ofițerii aliați petreceau împreună și se întâlneau mereu, nici comandanții lor nu se lăsau mai prejos. Astăzi este cunoscut că Generalul Eisenhover, Mareșalul Montgomery,

Generalul De Gaule şi Mareşalul Jukov, de multe ori se întâlneau împreună. Intr'una din zile, la începutal anului 1946, Generalul Eisenhover, după ce terminără o şedinţă oficială între aliaţi, întrebă pe Mareşalul Jukov ce face în această seară şi dacă are vre-un program. Acesta răspunse că nu. Generalul Eisenhover împreună cu Mareşalul Montgomery erau invitaţi la Londra, la un bal în înalta societate engleză şi-i propuseră să vie cu ei. Timpul fiind prea scurt şi neputând refuza, a căzut de acord pentru o astfel de invitaţie ispititoare, mai ales că i se spusese că în zorii zilei se vor întoarce.

Sosirea la Londra şi apariţia la balul unde lua parte toată aristocraţia engleză, a făcut o mare impresie asupra lui Jukov. Senzaţia a fost însă mult mai mare în cercurile englezeşti, căci de data acesta puteau fi văzuţi împreună trei dintre cei patru strategi ai ultimului război. Jukov a fost înconjurat şi tratat cu deosebită atenţie. Fiecare era curios de a cunoaşte personal pe acel mare comandant care întorsese soarta războiului, dintr'un anumit punct de vedere şi realizase sdrobirea armatei germane la Stalingrad. Jukov a petrecut de minune iar în zorii zilei se afla iară în Berlin, unde nimeni nu ştia că Mareşalul făcuse o escapadă până la Londra.

Dar în timp ce mareşalul se reîntorsese la Berlin, o notă de mustrare era trimisă de către ambasadorul sovietic la Londra — Moscovei, care învinuia Ministerul Afacerilor Externe pentru marea neglijenţă de a nu i se fi adus la cunoştiinţă sosirea Mareşalului Jukov la Londra, chiar dacă această vizită nu era oficială. Moscova, însă, rămăsese ca trăznită, căci ea nu ştia nimica. Situaţia se agravă şi mai mult, când organele NKVD, sub conducerea Generalului Locotenent Zelenin, şeful serviciului de informaţii şi contra informaţii al trupelor sovietice de ocupaţie din Germania, neştiind nimic, nu putură raporta nimic.

Beria mai turnă şi el benzină peste foc. Deci, încet, încet, sacul se umplu şi numai după câtva timp Jukov trebui să părăsească postul de comandant al Forţelor de Ocupaţie Sovietice din Germania. Generalul V. D. Sokolovski îi luă locul şi prin aceasta un nou vânt începu sa bată între aliaţi. Primele restricţii apărură, cazărmile fură înconjurate cu ziduri înalte de scândură. Ofiţerii sovietici încetară de a mai avea legaturi cu colegii lor din armatele aliate. Chiar şi frecventarea cluburilor se termină, iar majoritatea dintre cei care avuseseră legături intime, indiferent dacă făceau parte din armată sau corpurile auxiliare, au fost expediaţi spre Rusia. Celor rămaşi li se interzise totul. Din acest moment a început marea perioadă a dezertărilor din armata sovietică. Incepând cu soldaţii şi terminînd cu Generalii. Şi dece oare?

*

Membrii unei armate victoriase, dezertau pentru că le mergea prea bine? Ori văzuseră marea diferenţă dintre cele ce li se spusese şi realitate? . . .

— Când am sosit la Halle, regiunea rafinăriilor de zahăr, îmi povestea un fost Căpitan din trupele sovietice care ocupaseră această regiune, fiind numit ca şef al Comandaturii într'o colonie de muncitori, am chemat primarul şi l-am rugat să ne ducă şi să ne arate casele muncitorilor germani din industria zahărului. Cu toate că războiul durase ani de zile, în toate casele în care am intrat era o curăţenie şi o rânduială tipică germană. Totul era aranjat cu gust, dar cel mai important lucru care îmi atrase atenţia fusese că fiecare locuinţă avea o baie, un aparat de radio, ba chiar şi o maşină de cusut. După ce am vizitat colonia, întrebai primarul, prin translatorul pe care îl aveam cu noi, să ne arate acum unde locuiesc muncitorii. Paradoxal, noi nu credeam că trecuserăm prin casele muncitorilor, nu astea erau casele despre care ni se povestise nouă la şedinţele politice. Muncitorii germani trăiau în bordee de pământ şi în mizerie. Dar, acum pentru prima dată în viaţa mea, îmi dădeam seama că am fost minţit şi orbit cu neruşinare, mai ales că primarul susţinea sus şi tare că aceştia erau oamenii săraci, muncitorii din mizeria zahărului. Cum trăiau oare cei bogaţi? La noi nici cei mai avuţi năcialnici nu aveau casele lor aşa aranjate în interior, ca ale acestor proletari germani. Ca să nu mai vorbesc de bietul Ivan . . .

Din acest moment priveam lucrurile cu alţi ochi şi de fiecare dată descopeream ceva nou. Ca epilog mi-am pus întotdeauna întrebarea: dacă nivelul de trai al acestor muncitori, care ni se spunea ca au avut de suferit sub regimul hitlerist, este su-

perior celui al intelectualității noastre, atunci cum poate trăi unul care vrea să muncească într'o țară liberă, fără dictatură fascistă sau proletară?! Pe drept cuvânt trebuie să spun că majoritatea dintre ofițeri și trupă gândeau la fel. Am văzut mulți camarazi de armată care luau, cumpărau orice lucru și îl trimiteau acasă, spre a arăta acelora de acolo câte puțin din miracolul Vestului. Imi aduc aminte că la unul din camarazii mei am văzut un teanc mare de fotografii care reprezentau aceste colonii (Siedlung) ale proletariatului german, interiorul caselor sau grupuri de muncitori în cadrul familiei sau la diferite manifestațiuni. In acelaș timp nu lipseau fotografiile multor gospodării țărănești și a uneltelor cu care lucrau.

Se poate închipui dece erau înmărmuriți acești oamenii sovietici veniți din depărtări mari în acest Vest, cunoscut de ei prin lecțiile politice și totuși necunoscut. Își dădeau seama că au fost mințiți, că realitatea este cu totul alta, iar beția victoriei nu putuse să-i mai orbească. De aceea luau cu ei tot ce puteau găsi pentru a duce acasă și-a arăta adevărul celor rămași acolo, dar mai ales aceasta fiind puntea peste care trebuia să treacă pentru a afla despre felul de trai și libertatea din Vest.

Așa gândea unul din miile de ofițeri al unei armate victorioase. Marea majoritate a acestor oameni care descoperiseră civilizația n'au mai putut să înghită minciuna sovietică. Fapt pentru care îi găsim pe mulți închiși sau deportați pe marile întinderi ale Uniunii Sovietice. Pe unii din ei însă, îi găsim rămași în cadrul armatei și puși să păzească pe foștii lor camarazi. Soarta le era însă aceeași. Numai că primii nu se putuseră abține și au vorbit deschis, ceilalți manifestându-și cele văzute prin îmbrăcăminte și comportare. De aci se putea deduce dacă ofițerul sau soldatul în drumul lui spre Vest trecuse prin Bulgaria, Polonia, Ungaria, Jugoslavia, România, Cehoslovacia, Austria, Germania, sau numai prin țările Baltice. Trăind printre ei, am putut să-mi dau seama de marile schimbări care s'au produs intelectual și sufletește la acești oameni.

Apriga soartă a războiului le deschisese drumul spre o nouă credință, însușindu-și speranța într'un viitor mai fericit.

Sunt de crezut spusele unor ofițeri asupra indicațiilor date de comandamentul Suprem al Armatei Sovietice în legătură cu comportarea trupelor pe teritorii străine. Marele amalgam de națiuni și diferitele caractere erau greu de ținut în frâu. Dar mai ales, sistemul de a reda mai departe ordinele primite, este unul din gravele greșeli făcute deoarece îngâmfarea și orgoliul nu puteau fi călcate în picioare chiar dacă se vedea că este greșit.

Din întâmplare mi-a căzut în mână cartea „Amintiri și reflecții" de Mareșalul Uniunii Sovietice Jukov, omul despre care am auzit cel mai mult vorbindu-se frumos și bine, pe care l-am respectat totdeauna sincer și-l voi respecta.

Nu vreau să fac critică acestei cărți, dar din cele citite îmi dau bine seama că și pentru Jukov exista o cenzură. El nu a putut scrie sau să dea drumul gândirii libere, deși pe el îl cheamă Jukov, iar Stalin era de mult mort!

Cunosc cartea în traducerea ei în limba română. De aceea voi începe de la început și o voi compara cu convorbirea avută cu martorii oculari care fuseseră de o parte sau de alta, atunci dușmani, astăzi prieteni, legați prin aceeași soartă.

La sfârșitul anului 1953 în ziua de 21 Noiembrie am fost luat din închisoarea centrală din Vorkuta unde mă aflam închis în timpul și după procesul grevei din Vorkuta (asupra transferului voi mai reveni cu amănunte) și dus în lagărul numărul 11 de pedepsiți cu regim special. Printre deținuții pe care i-am cunoscut aci au fost și doi Finlandezi, un Locotenent și un Maior, din războiul Fino-Sovietic din 1939-40. Din discuțiile avute cu ei precum și cu câțiva sovietici care luasera parte la acest război, am putut să-mi dau seama de dârzenia și dragostea de patrie a Finlandezilor care confirmau, ca și Rușii, episodul de la Viipuri, povestit mie în celula 14 din Nonnenkloster de către Konstantin Konstantinovici.

Pentru mine este de neconceput cum Jukov poate descrie cu lux de amănunte războiul de la Halhîn-Gol și să nu pomenească nimic de Finlandezi. Să nu mint de două ori! Este pomenit cuvântul „ruso-finlandez" și asta e tot. Mie, ca un nesovietic, îmi, poate fi iertată o astfel de greșeala „ruso-finlandez" și nu „sovieto-finlandez", cum a fost în realitate. După câte se știe la Viipuri au fost trupe din toate colțurile Uniunii Sovietice. O mare parte din ele din sudul Siberiei. Nu întâmplător

Jukov laudă eroismul trupelor sovietice la Halhîn-Gol unde au ieşit victorioase şi uită să vorbească de războiul sovieto-finlandez, unde deşi au fost victorioşi, laudele nu mai ajută.

*

Experienţele tactice dobândite de sovietici în luptele cu japonezii şi cu finlandezii îi fac hrăpăreţi. Simt nevoia de noi teritorii. Basarabia şi Nordul Bucovinei sunt teritoriile următoare smulse cu forţa de la Români.

De la începutul lunii Mai 1940 Jukov este comandantul regiunii militare speciale Kiev, unde rămâne până la 31 Ianuarie 1941. La 26 Iunie 1940 Moscova dă un ultimatum României prin care, cere cedarea Basarabiei şi a Bucovinei de Nord. La 27 Iunie se întruneşte la Bucureşti Consiliul de Coroană sub preşedinţia regelui Carol al II-lea. La sfaturile date de Berlin, se acceptă cedarea. In ziua de 29 Iunie de Sfântul Petru şi Pavel, trupele sovietice intră în Basarabia şi Bucovina de Nord . . .

O sete mare de cunoaştere a oamenilor şi a felului lor de a trăi, a făcut ca organele sovietice şi „clar prevăzătorii" din Cremlin să-şi concentreze atenţia asupra anumitor oameni şi clase sociale spre ai avea la îndemână, prin ei vrând să determine educaţia comunistă, proslăvite şi dictate de dogmele Marxiste. Singura posibilitate de a-i face să convieţuiască împreună, indiferent de rasă şi naţionalitate, cred că sunt lagărele sovietice.

Numai aici, în aceste lagăre, oamenii de ştiinţă care se ocupă cu cercetarea mentalităţii, obiceiurilor, raselor, locurilor de baştină, înfrăţirea cu alte naţionalităţi sau înrudirea limbilor materne de la un capăt al altuia al lumii, puteau găsi materialul dorit. Nu cred că din întâmplare sau din neştiinţă, oamenii erau mutaţi în lagăre speciale cu climă diferită şi aparte de locul lor de baştina. Sigur şi „planificat" puteai găsi în fiecare lagăr reprezentanţii tuturor naţiunilor, din toate colţurile lumii. Aci într'adevăr se putea vedea şi observa mentalitatea fiecărei naţionalităţi. Acele naţionalităţi care sunt trecute în diferite cărţi de istorie ca popoare mergând spre dispariţie, le poţi găsi foarte bine prezentate aici. De la membrii unor triburi

de păstori din Caucaz sau a anumitor triburi migratoare din marea Siberie, până la membrii anumitor cete de cazaci din Kuban sau de pe Don, care nu se consideră numai Cazac ci şi „un anumit fel de Cazac" după locul de baştină, legat de o veche tradiţie cu obiceiuri străbune, pe care ei şi aici în lagăre le păstrau şi le împărtăşeau cu sfinţenie.

*

In lagărul nostru de la mina 7 se găseau de pildă un număr însemnat de oameni faţă de totalul lor cunoscut oficial. De fel erau din Basarabia de Sud, Găgăuţii. O naţionalitate pe care nici cei mai mari istorici ai lunii, ca Nicolaie Iorga, nu le-au putut determina locul lor de baştină. După unii, se trag din Anatolia; după alţii, din Bulgaria, dar un lucru ştiut este că limba maternă este turcă cu adaosuri din slavă, iar de religie sunt Ortodoxşi. Este ştiut că au fost colonizaţi, ori sau colonizat în timpul imperiului Otoman în sudul Basarabei. Chiar şi aşezările lor, din cele mai vechi timpuri, au denumiri găgăuţe, ca şi numele de familie care se pot traduce în limba turcă. Dar, dece oare sovieticii îi binecuvântaseră cu fericirea de ai deplasa până în îndepărtata Siberie, în Kamciatka sau Kălima, în jurul lacului Baical sau în lagărele de la Norilsk şi Vorkuta, unde puteau fi găsiţi în majoritatea lor. Deţinut politic sau deportat, era forma sub care-i puteai întâlni, dar nu „Condamnat de drept comun". Un lucru foarte interesant era că locuitorii unei comune Baimaklia, din Basarabia, era reprezentată, în lagărele din Vorkuta în porporţie de 20%. Toţi erau agricultori din tată în fiu, acum „reprofilaţi" ca mineri de sovietici. Un astfel de miner Găgăuţ, care lucra la prima brigada de la mina 7, cu numele de familie Terzi Boris, ceea ce în limba română înseamnă „croitorul", l-am cunoscut mai îndeaproape şi m'am împrietenit cu el. Cum sunt totdeauna curios din fire, m'am apropiat mai mult de el, pentru a afla cât mai multe posibil despre neamul lui şi obiceiurile lor, căci mie personal îmi erau aproape necunoscuţi. Relaţiile noastre au dus până acolo încât ţin minte îşi găsi un prieten cu care putea vorbi deschis, fără a se teme, făcându-ne împreună diferite planuri fantastice pentru viitor. Aşa am aflat de viaţa prietenului meu Terzi, cu bunurile şi amărăciunile ei.

Era fiul unui țăran gospodar din comuna Baimaklia, cum am mai spus, căsătorit și avea doi copii. Acum condamnat la 25 de ani pentru propagandă anti-sovietică și pentru că ar fi „fiu de chiabur".

— Tatăl nostru, după căsătoria cu mama, care adusese și ea partea ei de avere, a reușit să aibe o gospodărie de circa 5 hectare, pământ agricol, livadă, curte și vie. A trebuit să muncească din greu pentru a ne putea crește pe noi copiii, patru la număr, dar, totdeauna buna orânduire și spiritul comercial, făcea ca toamna să ne bucurăm de roadele muncii noastre. Toată comuna noastră, o comuna mică, dar înfloritoare, însă fără o direcție politică preconcepută.

După terminarea primului război mondial, integrarea Basarabiei la România Mare, nouă Găgăuților, personal, nu ne-a adus nici un avantaj. Noi eram, aici ca și la Ruși, o minoritate care nu se băga în seamă. Aveam însă multe răni care trebuiau vindecate, după trecerea războiului îngrozitor și acel dute-vino al trupelor militare. Au trecut anii, viață a mers mai departe, și totul s'a dat uitării. Munca noastră de țărani din zi în zi se înrăutățea; abia aveam timp de a ne mai gândi la altceva în afară de familie și gospodăria noastră. Totuși așteptam cu nerăbdare câte o sărbătoare, pentru a ne întâlni cu mic și mare la un joc de horă la cârciuma din sat. Evenimentele războiului cel nou au făcut ca noi să simțim și mai mult pe propria noastră piele amărăcianile epocei. Evenimentele din Uniunea Sovietică, cu construcția Statului comunist, ne lăsaseră reci și nu aveau vreo importanță deosebită la noi în comună, mai ales că de multe ori treceau refugiați care veneau din Rusia și care cu groază povesteau despre teroarea și deportările în masă, etc., mai ales prin anii 1932-33. Este adevărat că în 1940, în ziua Sfântului Petru și Pavel când trupele sovieticie au intrat în Basarabia, bătrânii din satul nostru, care trăiseră și pe vremea Țarilor, dar nu cunoșteau comunismul, spuneau în gura mare cât de bine se trăiește sub Ruși, mult mai bine decât sub Români, cu toate că ei nu aveau motiv să se plângă. Trupele române aveau ordinul de a se retrage numai pe anumite drumuri dinainte stabilite, lucru care era cunoscut de toată lumea. Totuși comandamentul sovietic, pentru a produce incidente între români și sovietici și pentru a avea motive serioase, au trimis vârfuri de posturi înainte, cu mult înainte decât le era permis. Două tanchete sovietice, cu aceeași misiune, ajunseseră și în comuna Baimaklia, așezată la marginea drumului național, pe unde se scurgeau în retragere trupele românești. Sătenii primiră cu semn de întrebare vizita aceasta neașteptată, dar, totuși se găsiră și unii care îi îmbiară cu câte o gură de rachiu. După ce soldații traseră ceva la măsea, unul dintre comandanți întrebă, dacă sătenii nu au vreo plângere contra Românilor, dacă le-au luat ceva, cum se întâmplase și în alte comune pe unde ei trecuseră. Imboldul fusese dat. Reacția urmă imediat. Se găsi unul care să se plângă comandantului rus, că Românii i-au luat căruța și caii, ba chiar și o vacă din grajd. Ceeace nu știa însă comandantul rus era, că cetățeanul niciodată nu avusese astfel de lucruri. Era un om sărac dintr'o comună învecinată și lucra ca slugă la un om înstărit în comuna noastră.

In acest moment, când începură și alte plângeri să fie auzite, cineva a venit și a anunțat că pe șosea se apropie o unitate românească. Comandantul rus, care își stinsese destul de bine setea cu rachiu, propuse să meargă la șoseaua națională, iar acolo dacă cineva își recunoaște vreun lucru luat de vreun Român să și-l ia înapoi. Propunerea comandantului rus a trecut ca un fulger din gură'n gură și deodată tot satul demonstra rușilor cum că ei fuseseră victima trupelor române și li se cerea ajutor. Rușii se arătară foarte bucuroși și așa tot satul, cu mic cu mare, cu cele două tanchete sovietice ajunseră la șoseaua națională, sovieticii postându-se în stânga și'n dreapta cu tanchetele lor. Intâmplarea face ca unitatea să fie din Vâlcea sau Roșiori de Vede, care se retrăgea ordonat pentru a nu da posibilitate la incidente.

Marea surpriză a soldaților români a fost, când locuitorii comunei se apropiară de o căruță cu caii, înlăturară soldatul strigându-i în gura mare că este a lui, la care comandantul sovietic din turela tanchetei făcea semn să-și ia obiectul în hohotele de râs ale sătenilor. Ordinul era strict. Nu trebuiau să răspundă la nici un act de provocare. Primul și al doilea act împlinit a fost ceva mai greu, căci după aceea toate furgoanele

cu cai le-au fost luate. Comandantul unităţii, care se afla cu soţia sa în trăsură, au fost daţi jos, iar un cetăţean a plecat cu trăsura. Groaza cea mare a făcut ca femeia să uite în acel moment de copilul ei nou născut care se afla culcat într'un coş în trăsură. Nici după reveniera trupelor române şi căutări disperate, în anul 1941, copilul nu a mai putut fi găsit; nimeni nu ştie de el.

In timp ce inventarul unităţii fusese uşurat de către sătenii comunei Baimaklia, sub privirile ocrotitoare ale celor doi comandanţi de tanchete sovietice şi populaţia nu mai avea ce lua, unii începură să dezbrace pe soldaţi şi pe ofiţeri chiar şi de încălţăminte, recunoscând încălţămintea lor. In finalul acestui act s'a întâmplat un lucru neobişnuit, de care unii au râs la început, dând dreptate mai târziu, dar faptul era împlinit. Un ţigan, sergent în grad, fu şi el obligat să-şi descalţe cismele. Era unul dintre ultimii membrii ai unităţii militare, după ce se depărtă cca. o sută de metri de acel loc blestemat se întoarse şi se adresă cetăţenilor:

— Măi ţăranilor, râdeţi voi că i-aţi dezbrăcat pe Români şi v'aţi bătut joc de ei, dar va veni timpul când fiecare dintre voi va alerga în toate colţurile lumii pentru a găsi un căcat românesc ca să-l ţină în loc de icoană. Nu a putut să-şi termine pledoaria căci fluierături, huiduieli şi pietre îl obligară să fugă cât mai repede pentru a nu pierde contactul cu unitatea sa şi mai ales pentru a nu-şi pune pielea tuciurie la uscat.

Locuitorii râseră de acest incident, dar multora le era clar că ceea ce făcuseră nu era bine şi dacă vreodată se va întoarce roata vor trebui să plătească, chiar cu dobândă.

După câteva zile, trupele sovietice erau încartiruite în casele cetăţenilor. Primele incidente de banditism şi violări începură să apară, iar rechiziţionările pentru armată nu mai lăsă nimic sătenilor. Acei care se sustrăgeau de la rechiziţionările pentru armată, erau bătuţi, intimidaţi cu deportarea în Siberia sau condamnaţi.

Ce s'a întâmplat cu acei oameni care abia aşteptau venirea Ruşilor şi-i proslăviseră? Nu au trecut nici două luni de zile de când veniseră „eliberatorii“, că ţăranii din Baimaklia şi din imprejurimi, mai bine zis din întereaga Basarabie şi Bucovina,

au început să se gândească cu groază la viitorul lor, iar după alte două luni începură să-şi aducă aminte de proorocirea făcută de ţigan . . . căci Comandamentul Militar dăduse ordin ca toate lucrurile care aparţinuseră armatei române, până la cel mai mic obiect, să fie predate autorităţilor sovietice. La cei care se vor găsi astfel de obiecte vor fi predaţi tribunalului. Frumosul vis se spulberase, ţiganul avusese dreptate. Dece oare am mai asvârlit cu pietre în el, se dojenau unii dintre ţărani! . . .

Nu trecu bine un an, că trupele române, din ordinul Mareşalului Antonescu, se reîntorc pe aceleaşi drumuri pe unde făcuseră retragerea. Acum fiecare tremura gândindu-se la represalii-le meritate care trebuiau să urmeze. Intr'adevăr câţiva oameni care s'au dovedit c'ar fi fost instigatorii, au fost arestaţi şi condamnaţi la diferite pedepse. Dar nu au trecut nici doi ani şi printr'o amnestie dată de Mareşalul Antonescu, se reîntoarseră la casele lor.

Sovieticii revin însă, peste trei ani. Acum ei sunt aceia care-şi caută vinovaţii. Numai că lor nu li se luase nimic de către săteni, ci ei fuseseră aceia care luaseră, dacă mai rămăsese ceva de luat. Totuşi mulţi au trebuit să tragă consecinţele. 25 de ani, suna sentinţa tribunalelor şi cu aceasta aveai asigurată o excursie în Siberia sau la Polul Nord, fără plată. Dar câţi se vor mai întoarce? Asta nu mai ştia nimeni. Terzi Boris avea o condamnare de 25 de ani, ca trădător de patrie, dar pentru ce fusese condamnat în realitate nu aflase niciodată. El însă nu-şi pierduse speranţa că va veni o zi în care îşi va putea vedea soţia şi cei doi copii ai săi şi va putea începe o nouă viaţă. Dar asta numai dacă minele Vorkutei sau Tundra nu îşi vor cere preţul.

. . . Oare Jukov nu ştia nimic despre acest ultimatum, nu era informat de trecerea trupelor sovietice înspre graniţa românească prin regiunea militara a cărei comandă o avea? El tace însă şi nu spune nimic. Dar, în acelaş timp, aminteşte de guvernul francez condus de Daladier şi de guvernul englez condus de Chamberlein la conferinţa de la München din 29-30 Septembrie 1938, unde Anglia şi Franţa îşi dau acordul ca Regiunea Sudetă din Cehoslovacia să fie alipită Germaniei. Că acestă rezoluţie a fost luată după ce în prealabil fusese citit

raportul şi propunerile făcute de observatorul englez special trimis la faţa locului, Lordul Runciman, că Parlamentul englez aprobă cu 366 contra 144 de voturi, in timp ce Parlamentul francez aprobă cu 535 contra 75 de voturi tratatul de la München, de toate acestea nu aminteşte nimic!

Adevărul istoric este că în August 1939 prin încheerea tratatului între Germania hitleristă şi Uniunea Sovietică, cedarea Basarabiei şi a Bucovinei de Nord de către România, la sfaturile date de Berlin, intraseră în acest acord. Germania hitleristă cu Uniunea Sovietică (primul stat comunist din lume) îşi dădeau mâna împărţind lumea după bunul lor plac. Jukov nu poate spune că în calitatea şi postul de conducere pe care-l avea în acel timp, nu ştia că războiul va începe la 1 Septembrie 1939, că Sovieticii intrau şi ei în război contra Poloniei, însuşindu-şi partea leului încă de la tratative.

Cu intrarea Angliei şi Franţei în războiul contra Germaniei, nu este de înţeles faptul că aceste două State n'au declarat război şi contra Uniunii Sovietice, cu toate că aceasta atacase în aceloaş timp Polonia, pentru care ele intraseră în război. Despre adevărata faţă a Uniunii Sovietice şi intenţiile ei, precum şi ale Angliei şi Franţei, Jukov mă ajută, dând în vileag două stenograme secrete. E vorba de şedinţele misiunilor militare ale URSS, Angliei şi Franţei din 15 şi 17 August 1939, în care se văd clar intenţiile de „pace“ atât de mult propagate de Moscova, Londra şi Paris.

Stenograma şedinţei misiunilor militare ale URSS, Angliei şi Franţei din 15 August 1939.

Sedinţa a început la orele 10 şi 07'
S'a încheiat la orele 13 şi 20'

. . . Comandantul de armata B. M. Şapoşnikov. În şedinţele trecute ale misiunilor militare am ascultat planul desfăşurării armatei franceze în vest. Conform solicitării misiunilor militare ale Angliei şi Franţei şi din însărcinarea misiunii militare a URSS, voi expune planul desfăşurării forţelor armate ale URSS, la graniţele de vest ale acesteia.

. . . Împotriva agresiunii în Europa, Armata Roşie desfăşoară în partea europeană a URSS şi trimete pe front:

120 de divizii de infanterie, 16 divizii de cavalerie, 5000 de piese de artilerie grele (tunuri şi obuziere), 9000-10000 de tancuri, între 5000 şi 5500 de avioane de luptă (fără aviaţia auxiliară), adică bombardiere şi avioane de vânătoare.

În aceste efective nu sunt incluse unităţile militare ale raioanelor fortificate, unităţile apărării antiaeriene, unităţile apărării litoralului, unităţile de rezervă care instruiesc completările şi unităţile de spate.

Fără să prezint amănunţit problemele organizării Armatei Roşii, voi spune pe scurt că o divizie de infanterie este compusă din 3 regimente de puşcaşi şi două regimente de artilerie. Efectivele de război ale unei divizii sunt de 19000 de oameni.

Corpul de armată este compus din trei divizii şi are două regimente de artilerie de corp. (Amiralul Drax se interesează, vorbind cu generalul Neywood, dacă vreunul dintre ofiţeri ia note din comunicarea comandantului de armată B. M. Şapoşnikov şi primeşte un răspuns afirmativ).

Armatele sunt compuse dintr'un număr variabil de corpuri — între 5 şi 8 corpuri — şi dispun de mari unităţi proprii de artilerie, aviaţie şi tancuri.

Unităţile din raioanele fortificate sunt gata de luptă într'un răstimp de 4 până la 6 ore de la darea alarmei.

URSS are raioane fortificate de-a lungul întregii graniţe de vest, de la Oceanul îngheţat până la Marea Neagră.

Concentrarea armatei se desfăşoară într'un interval de 8 până la 20 de zile. Reţeaua de căi ferate permite nu numai concentrarea armatelor la graniţă în termenele indicate, ci şi manevra de forţe de-a lungul frontului. Avem de-a lungul graniţei de vest 3-5 linii de rocadă pe o adâncime de 300 de kilometri.

În prezent dispunem de un număr suficient de locomotive mari, puternice, şi de vagoane mari de marfă, cu o capacitate dublă faţă de cele precedente. Trenurile noastre transportă o greutate de două ori mai mare decât în trecut. S'a mărit şi viteza lor de circulaţie.

Avem un transport auto cu posibilităţi apreciabile şi şosele de rocardă care permit concentrarea mijloacelor de transport auto de-a lungul frontului . . .

. . . Voi expune acum trei variante probabile, aprobate de misiunea militară a URSS, ale acțiunilor comune ale forțelor armate ale Angliei, Franței și URSS în caz de agresiune în Europa.

Prima variantă este aceea în care blocul agresorilor va ataca Anglia și Franța. În acest caz URSS acționează cu forțe reprezentând 70% din acele forțe armate pe care Anglia și Franța le vor îndrepta nemijlocit împotriva agresorului principal — Germania. Voi da lămuriri. De pildă, dacă Franța și Anglia ar îndrepta nemijlocit împotriva Germanei 90 de divizii de infanterie, atunci URSS ar trimete 63 de divizii de infanterie, 6 divizii de cavalerie și numărul corespunzător de piese de artilerie, tancuri, avioane, în total circa 2 milioane de oameni . . .

. . . Flota nordică a URSS desfășoară operații de cruciere în fața țărmurilor Finlandei și Norvegei, în afara apelor teritoriale, împreună cu escadra anglo-franceză . . . Flota balitcă a URSS poate de asemenea să desfășoare operații de cruciere să acționeze cu submarinele și să mineze apele teritoriale ale Prusei Orientale și Pomeranei. Submarinele Flotei baltice a URSS vor împiedica aducerea de materii prime industriale pentru agresorul principal din Suedia.

(Pe măsură ce comandantul de armată B. M. Șapoșnikov expune planul de acțiune, amiralul Drax și generalul Heywood trec situația pe crochiuri).

A doua variantă a acțiunilor militare este cea în care agresiunea va fi îndreptată împotriva Polonei și României . . .

Participarea URSS la război poate fi (realizată) numai în cazul în care Franța și Anglia se vor înțelege cu Polonia și, în măsura posibilitaților, cu Lituania, precum și cu România cu privire la trecerea trupelor noastre pe la Vilnius, prin Galiția și România.

În acest caz URSS acționează cu 100% din forțele armate pe care Anglia și Franța le vor îndrepta nemijlocit împotriva Germanei. De pildă, dacă Anglia și Franța vor trimete împotriva Germanei 90 de divizii de infanterie, atunci URSS va acționa cu 90 de divizii de infanterie și 12 divizii de cavalerie, cu artileria, aviația și tancurile corespunzătoare.

Misiunile flotelor maritime ale Angliei și Franței rămân tot cele indicate în prima variantă . . .

. . . În sud, flota URSS din Marea Neagră închide Delta Dunării pentru a interzice pătrunderea prin ea a submarinelor agresorului și a altor forțe maritime posibile, precum și Bosforul pentru a interzice pătrunderea în Marea Neagră a escadrelor de suprafață ale inamicului și a submarinelor sale.

Varianta a treia. Această variantă prevede cazul în care agresorul principal, folosind teritoriul Finlandei, Estonei și Letonei, își va îndrepta agresiunea împotriva URSS. În acest caz Franța și Anglia trebuie să intre imediat în război împotriva agresorului sau a blocului agresorilor.

Polonia, legată prin tratate de Anglia și Franța, trebuie neapărat să acționeze împotriva Germanei și să lase, conform unei înțelegeri a guvernelor Angliei și Franței cu guvernul Polonei trupele noastre să treacă prin coridorul de la Vilnius și prin Galiția.

Mai sus s'a arătat că URSS va desfășura 120 de divizii de infanterie, 16 divizii de cavalerie, 5000 de tunuri grele, între 9000 și 10000 de tancuri, între 5000 și 5500 de avioane. Franța și Anglia trebuie în acest caz să acționeze cu forțe egale cu 70% din forțele indicate mai sus ale URSS și să înceapă imediat acțiuni active împotriva agresorului principal.

Acțiunile flotei maritime militare anglo-franceze trebuie să se desfășoare așa cum se indică în varianta întâi . . .

Stenograma ședinței misiunilor militare ale URSS, Angliei și Franței din 17 August 1939.

Sedința a început la orele 10 și 07'
S'a incheiat la orele 13 și 43'

Mareșalul K. E. Voroșilov (președintele ședinței). Declar deschisă ședința misiunilor militare.

În ședința de astăzi să ni se prezinte date privitoare la forțele aeriene ale Uniunii Sovietice. Dacă nu sunt obiecții, îmi permit să dau cuvântul șefului Forțelor aeriene militare ale Armatei Roșii Muncitorești-Țărănești, comandantul de armată de rangul doi Loktionov.

Comandantul de armată A. D. Loktionov. Şeful Marelui stat major al Armatei Roşii, comandantul de armată de rangul întîi Şapoşnikov, a arătat, în raportul pe care l-a prezentat, că pe teatrul european Armata Roşie va desfăşura 5000-5500 de avioane de luptă. Acest număr reprezintă aviaţia din prima linie, în afară de rezerve.

Din cifra indicată, aviaţia modernă repreztă 80%, dispunând de următoarele viteze: avioanele de vânătoare — de la 465 la 575 km/oră şi mai mult, avioanele de bombardament — de la 460 la 550 km/oră. Raza de acţiune a aviaţiei de bombardament este între 1800 şi 4000 de kilometri. Încărcătura de bombe — de la 600 kilograme la avioanele de tip vechi, până la 2500 kilograme . . .

. . . Raportul dintre aviaţia de bombardament, de vânătoare şi cea a trupelor este următorul: cea de bombardament — 55% cea de vânătoare — 40% şi cea a trupelor — 5%.

Uzinele de aviaţie ale Uniunii Sovietice lucrează în prezent într'un schimb, cu excepţia câtorva care lucrează în două schimburi, şi fabrică pentru necesităţile existente în medie 900-950 de avioane de luptă pe lună, în afară de cele civile şi de şcoală.

În legatură cu extinderea agresiunii în Europa şi în Orient industria noastră aviatică a luat măsurile necesare pentru lărgirea producţei până la volumul necesar acoperirii necesităţilor de război . . .

. . . Unităţile de bază ale aviaţei pot fi gata de luptă în caz de alarmă într'un interval de 1-4 ore. Unităţile de serviciu sunt în permananţă gata de luptă.

În perioada iniţială a războiului acţiunile forţelor aeriene se vor desfăşura în conformitate cu planurile elaborate de Marele stat major. Principiul general de acţiune al forţelor aeriene este determinat de cerinţa concentrării eforturilor tuturor mijloacelor atât a celor tereste, cât şi a celor aeriene, pe direcţia loviturii principale. În consecinţă aviaţia va duce acţiuni în strânsă cooperare cu trupele terestre pe câmpul de luptă şi în adâncimea operaţiei care se desfăşoară.

Ţintele aviaţiei de bombardament vor fi forţa vie a inamicului şi o serie de obiective militare importante ale acestuia. În afară de aceasta, aviaţia de bombardament va primi misiuni

pentru a acţiona şi împotriva unor obiective militare aflate la o adâncime mai mare în în spatele frontului inamic. Aviaţia sovietică nu îşi propune bombardarea populaţiei civile.

Aviaţia de vânătoare are ca misiune, pe lângă apărarea unor obiective militare importante, a căilor ferate şi şoselelor, acoperirea concentrărilor de trupe terestre şi de aviaţie, protecţia oraşelor mari în strânsă cooperare cu celelalte mijloace ale apărării antiaieriene — artileria antiaieriană şi altele — lupta împotriva aviaţiei inamicului şi asigurarea acţiunilor aviaţei de bombordament şi de asalt pe câmpul de luptă în strânsă cooperare cu acestea . . .

Mareşilul K. E. Voroşilov. Are cuvântul mareşilul Burnett.

Mareşalul Burnett. Aş dori să exprim în numele misiunilor franceză şi engleză mulţumiri generalului Loktionov pentru expunerea precisă a comunicării sale. Asupra mea au produs o puternică impresie energia şi spiritul organizatoric cu care Uniunea Sovietică a reuşit să obţină asemenea rezultate eminente în crearea aviaţei sale . . .

(Reprodus din Revista Mejdunarodnaia Jizn, nr. 3, 1959).

*

Intrebarea este, URSS era sinceră faţă de Anglia şi Franţa, fiind în acelaş timp sinceră în încheerea tratativelor cu Germania hitleristă? Un singur lucru este sigur, în ambele cazuri ea îşi păstrează partea leului. Mai întâi buzunarul şi după aceea obrazul! Mai departe Jukov se plânge de atitudinea aliaţilor după război, dar, uită că ei, Sovieticii, le erau exemplu în comportare şi atitudine.

La procesul de la Nürnberg, URSS trebuia să apară ca inculpată în dezlănţuirea războiului contra Poloniei! Iar dacă URSS-ul, Anglia şi Franţa au avut vreo înţelegere secretă, care nu a fost dată publicităţii, atunci Anglia şi Franţa sunt deasemenea complice şi vinovate pentru moartea a milioane de oameni nevinovaţi, morţi în cel de al II-lea război mondial.

*

In timpul şederii mele în lagărele sovietice, printre numeroasele naţionalităţi reprezentate, erau şi Polonezii. Dela mem-

brii Ambasadei Poloneze de la Moscova din 1939, care nu acceptaseră să conlucreze cu sovieticii ca membri ai forțelor poloneze ale guvernelor de la Londra și Lvov, la prizonierii luați în 1939 și partizanii care luptaseră contra trupelor germane, iar mai târziu contra trupelor sovietice, toate clasele sociale erau reprezentate.

Dintre presonalitățile marcante a făcut parte și fostul atașat militar Polonez la Moscova în 1939, contele Racipadewski, pe care l-am întâlnit în 1950 la Moscova, în Krasnîi Pres, cu o condamare de 20 de ani, desigur pentru spionaj. In 1955 în lagărul nr. 1 din Potma, a stat și graful Mihalski, Diplomat polonez. Ambii refuzaseră să conlucreze cu sovieticii sub orice formă.

Toți acești oameni, indiferent dacă erau tineri sau bătrâni, țărani, muncitori sau intelectuali, formau o unitate națională, erau în primul rând Polonezi.

Incepând cu Septembrie 1944, dar mai ales după război, presa internațională a dezbătut și mai dezbate încă o problemă care a fost și este interpretată de fiecare după cum îi trebuie: „Răscoala din Varșovia".

O dată cu ocuparea unui mal al Vistulei și creerea unui cap de pod în Varșovia de către trupele sovietice și trupele armatei I-a Poloneze care luptau de partea sovieticilor, comandamentul partizanilor Polonezi, sub conducerea lui Tadeus Bor-Komarowski, eliberează Varșovia de sub ocupația germană.

Cum s'a întâmplat? Intrucât frontul sovietic se apropia cu mare viteză de malurile Vistulei, iar în fața Varșoviei sovieticii făcuseră un cap de pod, Comandantul insurgenților Bor-Komarowski care pregătise până-n cele mai mici detalii o răscoală pentru a nu da posibilitate trupelor germane de a distruge orașul prin luptele care s-ar fi dezlănțuit între germani și sovietici, găsește momentul prienic pentru deslănțuirea revoltei. Văzând nervozitatea din cadrul trupelor germane care se retrăgeau din fața ofensivei sovietice, speranța și creșterea convingerei de eliberare a fiecărui polonez, a dat ordin ca toți Polonezii, de la mic la mare, tânăr sau bătrân, fată sau femeie, să pună mâna pe arme, să ajute la eliberarea Varșoviei și la alungarea trupelor de ocupație. Mulți istorici au descris această

insurecție cu mare lux de amănunte, unii pro, alții contra. Intrebarea rămâne însă ce ar fi făcut aflându-se în aceeași situație insurgenți sovietici, francezi, englezi, americani, etc. etc. Deasemenea, ce ar fi făcut sau cum ar fi acționat comandamentele armatei sovietice, engleze, franceze, americane, etc. etc.

Intr'o după amiază de Septembrie, toți locuitorii Varșoviei, ca unul s'au ridicat contra ocupanților germani, luptând fiecare cu ce avea la alungarea acestora și eliberarea Varșoviei. Lupta a fost inegală, dar hotărâtă. In timp ce trupele germane aveau un armament modern, locuitorii Varșoviei au luptat cu tot ce aveau la îndemână. De la sticle de benzină, pietre, lemne, până la armele procurate sau capturate de la trupele germane. Cu ei însă era orașul, noaptea, care i-a ajutat a început insurecția, dar și marea panică care s'a dezlănțuit, crezându-se ca sovieticii au intrat în Varșovia cu toate forțele posibile.

In panica lor și neștiind de unde vine dușmanul, trupele germane au părăsit Varșovia sub ploaia de foc care cădea din orice fereastră sau colț de stradă. Desigur războiul are erorile sale și fiecare ins luptă pentru patria sa, indiferent de mijloacele pe care le întrebuințează, numai inamicul să fie înfrânt. Trupele germane au avut pierderi foarte mari în oameni și materiale, mai ales unitățile care erau dislocate pe tot teritoriul orașului Varșovia, încartiruite în casele civile răzlețe. Fiind surprinse în panică și desmembrate, puls marea ură a Polonezilor față de Germani, a dus la masacrul care s'a întâmplat. Dacă trupele germane nu ar fi fost dislocate în întreg orașul, ci dacă ar fi fost în cazărmi sau în locuri speciale, insurgenții nu ar fi avut rezultatul pe care l-au avut, iar trupele germane nu ar fi avut prea mari pierderi.

Cu acest moment istoric populația Varșoviei, după o luptă pe viață și pe moarte, aștepta intrarea trupelor sovietice cărora le curățase terenul și le scutise, prin propriile sale jertfe, de pierderi însemnate. Totodată se demonstra lumii întregi, că poporul polonez luptă pentru libertatea sa și nu așteaptă ca să fie eliberat prin jertfele altora. Degeaba comandamentul trupelor sovietice a fost informat de eliberarea Varșoviei! Sovieticii n'au luat nici o măsură. Așteptau să vadă cum vor evolua mai departe evenimentele. Dar ce-i determina la această espectativă?

Intervenţia imediată a trupelor sovietice, pentru a ocupa un oraş deja eliberat de către proprii lui locuitori şi despre care lumea întreagă deja aflase, nu era pe placul lui Stalin şi nici a comandanţilor trupelor din faţa Varşoviei. Coroana de lauri a învingătorului trebuia pusă pe fruntea unui sovietic şi în nici un caz pe fruntea lui Bor-Komarowski, care era polonez.

Viipuri este un caz similar în strategia armatei sovietice! După părăsirea Varşoviei de către trupele germane comandamentul german, a aşteptat evoluţia şi-şi pregătea contra măsurile. Desigur că ei şi-au dat seama care este tactica sovietică, informaţi fiind că insurgenţii şi trupele de partizani din Polonia, în marea lor majoritate, sunt finanţaţi de Londra şi mult mai puţin de Moscova. Văzând însă că sovieticii nu au de gând să intre în Varşovia, comandamentul german dă ordin, după aproape 72 de ore, să se reintre în Varşovia părăsită în panică. Trupele germane atacă cu toate forţele şi orice rezistenţă este fără milă îngenunchiată. Acuma se plăteau poliţele, fiecare pentru fiecare, ceea ce a dus la un masacru cumplit sub privirile armatei sovietice, care nici nu s'a gândit barem să intervină. Nici directa intervenţie şi cerere de ajutor, a Primului Ministru al Guvernului Polonez dela Londra, Mikolajczyk către Stalin, nu aduce vreo schimbare. Din contră, şi-a retras şi capul de pod pe care-l avea pe celălalt mal al Vistulei.

Abia la 17 Ianuarie 1945, după patru luni, trupele sovietice ocupă Varşovia. De data asta puteau arăta lumii întregi cine este adevăratul eliberator al Varşoviei! In cartea de aur a istoriei se putea scrie această mare victorie asupra trupelor germane. Dar fiecare literă din aceste rânduri este îmbibată în sângele zecilor de mii de Polonezi căzuţi jertfă inutilă pentru orgoliul şi megalomania sovietică. Cele arătate mai sus au fost descrise de unul din oamenii de legătură ai lui Bor-Komorowski, trimis în cadrul comandamentului sovietic pentru a cere ajutor. Fusese paraşutat şi detaşat pe lângă Comandamentul partizanilor din Polonia de către Comandamentul Forţelor Armate Poloneze ale Guvernului de la Londra. Pentru această operaţie a fost condamnat la 20 de ani muncă forţată, sub acuzaţia de spionaj în favoarea Englezilor, articolul 58-6-1 după legea sovietică. In perioada 1953-1955 al a fost în Vorkuta, lagărul 11, 9/10, iar la Potma în lagărul 11 din Iavas.

Intrucât insurecţia nu fusese câtuşi de puţin condusă sau coordonată de comandamentul sovietic, vina trebuie să asupra insurgenţilor şi a locuitorilor Varşoviei, dar mai ales asupra morţilor care nu mai au cum să se apere.

Niciodată Polonezii nu vor uita acest lucru. La timpul potrivit istoria o va arăta şi Ruşii vor plăti poliţa ajunsă la scadenţă.

*

Cu un an inainte de moartea Ministrului Apărării al României, L. Sălăjan, cu ocazia zilei de 23 August, ziua „eliberării de sub jugul fascist“, comandantul suprem al armatelor sovietice, trimite o comisie militară sovietică să ia parte la marea demonstraţie din Bucureşti. Din partea comandamentului suprem al armatei sovietice, se înmânează Ministrului L. Sălăjan, ca o mare cinste, drapelul unităţii sovietice care a „eliberat“ Bucureştiul.

Ministerul Apărării şi Comandantul Forţelor Armate refuză categoric acest cadou trimis de Moscova, argumentând:

— Bucureştiul a fost eliberat pe ziua de 23 August. Primul soldat sovietic care a intrat în Bucureşti a fost în ziua de 29 August.

În semn de protest comisia militară părăseşte Bucureştiul reîntorcându-se la Moscova.

Bucureştiul dorea să-şi arate independenta faţă de Moscova? sau juca teatru?

MARTIE 1953

Martie 1953. Posturile de radio sovietice anunţă că Stalin este grav bolnav, iar în ziua de 6 Martie, se anunţă oficial moartea lui. Cauzele morţii, cum a murit, îi las pe alţii să vorbească. Dar dispariţia lui dă o nouă speranţă generală. Un nou vânt trebuia să bată; adierile sale se simţeau deja. Noua conducere sovietică este preluată de Malenkov, acelaş Malenkov care în Noiembrie 1942, în ajunul contra ofensivei sovietice de la

Stalingrad, stă nezdruncinat lângă Jukov, când acesta spunea: „Vă dau cuvântul meu de rus, că voi face tot posibilul să vi se dea pământ“. In astfel de momente, strânsele relaţii cu vechia prietenie nu se uită, mai ales că acum trebuiau multe schimbate şi cum e vorba proverbului: „Tot inceputul este greu“. Oare se va putea ţine Jukov de cuvântul dat la Stalingrad? Mai ales acuma când este numit Ministrul Apărării al URSS, când toată suflarea rusească răsuflă uşurată de moartea satrapului, când milioane de oameni din lagărele sovietice aşteaptă schimbarea căci cuţitul le-a ajuns de mult la os. Jukoviştii sunt convinşi că în curând va veni ceasul când idolul lor îşi va ţine cuvântul dat.

Armata, sub comanda noului ei şef, se reorganizează. In acelaş timp însă, şi organele NKVD-ului, împreună cu toate secţiile auxiliare, sunt puse sub comanda unei singure personalităţi, a Ministerului de Interne, Beria. Acelaş Beria care fusese mâna dreaptă a lui Stalin; acelaş om care, până'n 1946 sau mai bine zis până'n 1953, săpase groapa lui Jukov. Soarta face ca aceşti doi duşmani de moarte pentru faţa lumii, să devină responsabilii celor două forţe materiale ale Uniunii Sovietice. Beria, adunând într'un singur mănunchi toate serviciile vechiului CK are toată forţa de dominare a Statului Sovietic în mîna sa, dar în spate şi ura de nedescris a celei mai mare părţi a poporului. Jukov are întreaga armată. Prin el renaşte tradiţia şi speranţa unei vieţi mai bune, căci toată lumea ştie că el îşi va ţine cuvântul dat.

Situaţia internă este foarte gravă, frâurile troicei sovietice sunt împărţite, desmembrate, iar poporul suferă.

In ultimele zile ale lui Stalin, mii de Ucrainieni din lagărele cu regim special din Norilsk, la Nord de Cercul Polar in Siberia, fac una din cele mai mari răscoale din istoria Statului Sovietic. Tot ce este sau aparţine de NKVD sau MVD este distrus, cadrele la rândul lor sunt linşate. Numai moartea lui Stalin acoperă răsunetul mondial pe care ar fi trebuit să-l aibe această răscoală, plătite cu sânge vinovat şi nevinovat de ambele părţi.

Din zvonurile care circulau şi dela persoane care din întâmplare scăpaseră din acest măcel îngrozitor, s'a aflat că mii de Ucrainieni au fost omorâţi, dar şi ei la rândul lor su distrus

mii de NKVD-işti cu familii cu tot. A fost omorât tot ce a fost reangajat în cadrul serviciului NKVD, adică toate lipitorile care trăiau de pe spinarea deţinuţilor. Numai soldaţii care-şi făceau stagiul militar au fost cruţaţi, după ce-şi dădeau cuvântul că nu vor mai lua parte la acţiuni contra deţinuţilor. Amănuntele îmi sunt prea puţin cunoscute, dar ştiu că mai sunt mulţi martori oculari care nu vor tăcea.

„Colhoznicul şi Sovhoznicul“ sovietic ajunseseră de mult la sapă de lemn. Deci, şi aici se pregătea o răscoală care trebuia să izbucnească din moment în moment. Trebuia găsit numai un nou Pugaciov care să-i conducă şi lanţul răscoalelor nu s'ar fi terminat aici. Sub o astfel de situaţie şi cu zestrea lăsată de Stalin, guvernul Malenkov, cunoscând situaţia, internă, dă un decret prin care se reduc 60% din impozitele colhoznicilor şi sovhoznicilor. In acelas timp se şterg şi toate datoriile către Stat. Prin această măsură răscoala internă a ţăranului sovietic înflăcărată de mizerie, este stinsă cu apa speranţei de mâine.

Dar milioanelor de deţinuţi politici, prizonieri de război, deportaţi şi de drept comun, ce li se va da? Ce speranţe vor avea?

DESBRACĂ-TE TOVAREŞE ŞEF

In baza amnistiei din 30 Martie 1953 în favoarea deţinuţilor de drept comun, o parte din ei sunt eliberaţi în primele ore ale zilei de 31 Martie.

Nu mică a fost mirarea organelor de stat, când, numai după câteva ore de la eliberarea primului deţinut de drept comun, s'au anunţat şi primele furturi, spargeri şi violuri. Toate firele cercetarilor duceau spre cei abia eliberaţi prin milostivenia tătucilor din Cremlin care-i credea de mult reeducaţi.

Peste 70% din cei eliberaţi din cursul primelor două zile fuseseră deja arestaţi în cursul zilei de 31 Martie şi 1 Aprilie. Aduşi în faţa unui tribunal fulger, după un interogatoriu scurt, primeau din nou pedeapsa, iar după alte câteva ore intrau în acelaş lagăr din care abia se eliberase de curând.

Politicilor nu li se putea da drumul. Ei erau prea periculoşi pentru opinia publică dar mai ales pentru Statul Sovietic, pe când cei din lagărele de drept comun erau consideraţi, după aprecierea lor, ca reeducaţi. Un bun prieten, român de origină, care locuia în oraş şi îşi căpătase libertatea numai cu o lună în urmă prin ispăşirea pedepsei, îmi povestea un caz întâmplat chiar pe strada unde locuia, în noaptea de 31 Martie pe la orele 21.

Oraşul Vorkuta, era în mare fierbere de construcţii de clădiri şi străzi cu o sistematizare planificată, mai ales acum când exploatarea cărbunelui şi inportanţa economică a Vorkutei începuse să dea tonul în economia sovietică.

Străzile întunecate, prost luminate, mai bine spus aproape de loc, erau mereu evitate de cetăţenii oraşului din cauza apariţiei mai multor bande de blătnoi, mai ales acum când atâţia erau eliberaţi din lagăre.

Un procuror moscovit care venise special în Vorkuta pentru sortarea dosarelor celor căzuţi în amnistiere, după o zi de lucru destul de obositoare, făcu o mică plimbare pe uliţele Vorkutei.

Dela o poştă se putea cunoaşte că cetăţeanul imbrăcat atât de bine este un „Greenhorn“ în Vorkuta, după cum se comporta, după îmbrăcăminte, dar mai ales după afundarea pe uliţele întunecate cu atâta încredere. O persoană înbrăcată într'o şubă nouă albă, pâslari albi curaţi şi căciulă de astrahan, pe care nu era negru de praf de cărbune, nu putea fi un Vorkutan.

Plimbarea, la rândul ei, putea fi plăcută, romantica, dar foarte periculoasă pentru unul care nu cunoştea atmosfera din Vorkuta.

Ajungând pe uliţa Trudăvoaia, o uliţă laterală, neluminată bine, tovarăşul procuror întâlneşte trei tovarăşi care veneau din direcţia opusă. După ce-l salutară tovărăşeşte, unul i se adresă întrebându-l:

— Tovarăşe Năcialnic, nu poţi să ne spui cât e ceasul?

— Ba da! Cu plăcere: şi deschizându-şi şuba scoase ceasul din buzunar care era legat cu un lanţ şi spuse: este ora 21.

— Mulţumim, tovarăşe Năcialnic, noi vă mulţumim, dar încă un lucru! Şi apropiindu-se de el mai mult unul, îi şopti:

— Până la ora 21, lucrurile astea erau ale tale, tovarăşe Năcialnic, de acum încolo astea sunt ale noastre. Hai dezbra-că-te, repede până nu mă supăr.

— Dar eu sunt procuror din Moscova. Nu vă daţi seama ce faceţi?

— A, uite la el! Mai este şi procuror, şi pe deasupra o mai şi spune, scârba! Hai, nu te-ai dezbrăcat încă? In câteva minute tovarăşul s'a desbrăcat cu ajutorul tovărăşesc al tovarăşilor, rămânând numai în cămaşă, izmene şi ciorapi, pe care din fericire îi avea. Afară era zăpadă mare, dar mai ales un ger destul de înţepător pentru regiunea asta polară.

După ce cei trei dispărură în interiorul nopţii cu bogata pradă, tovarăşul Procuror, pentru a ieşi din încurcătură bătu la uşa unei case. Pentru prima dată intra într'o casă unde locuiau mai multe familii împreună de foşti deţinuţi politici de diferite naţionalităţi. Într'o cameră de 3x4 m. locuiau trei familii; în alte părţi însă erau şi mai înghesuiţi. Pentru un început i s'a dat ceva de înbrăcat provizoriu, iar până ce unul s'a dus să anunţe organele de resort, el a putut să stea da vorbă, de la om la om, cu aceşti oamenii liberi, însă foşti deţinuti politici, care îşi făcuseră pedeapsa şi datoria către Statul Sovietic cu vârf şi îndesat.

Inainte de a pleca, a spus că-i pare rău că se fac aceste mari diferenţe între foştii politici şi cei de drept comun, dar mai ales că ultimii erau eliberaţi ca reeducaţi. A mai promis că va face şi un raport detailat superiorilor săi, despre realitatea din Vorkuta. Dacă s'a ţinut de cuvânt sau nu, nu ştiu. Un singur lucru este sigur, că de acum înainte el va privi cu alţi ochi lumea!

— Drum bun, tov. Procuror, i-au urat cei ce-l ospătaseră! Drum bun şi nu uitaţi să povestiţi şefului Suprem al NKVD-ului, adevărul despre Vorkuta.

Nu era de mirare, căci cel care condusese acest serviciu în timpul lui Stalin, era şi acuma şef şi-l chema tot Beria. Acest om, cu îndelungata sa experienţă, zâmbeşte amabil colegului său de Minister, dar în fond îi pregăteşte ultimul drum al Golgotei.

ARESTAREA LUI BERIA ŞI A ACOLIŢILOR LUI

26 Iunie 1953. Zorile aduc o nouă speranţă în inimile deţinuţilor. Beria este arestat şi toată lumea se miră. Fiecare vrea să ştie şi să cunoască împrejurările în care s'au produs arestările, căci odată cu Beria sunt arestaţi în masă mii de ofiţeri de NKVD. Nu trebuia să aşteptăm însă mult. In zilele următoare agenţia TASS, prin declaraţiile sale oficiale, ne dă anumite răspunsuri. In curând ne sosesc şi primele transporturi din Germania. Tineri germani, elevi, studenţi şi muncitori, care luaseră parte la răscoala din 17 Iunie 1953 din Berlin, şi care fusese înecată în sânge, chiar de trupele NKVD-ului sub conducerea lui Beria. Oare este acelaş Beria, cel care numai după nouă zile este arestat ca trădător de patrie? De ce, şi ce a făcut Beria pentru a fi arestat?

Odată cu transportul rebelilor din Berlin, începură să sosească şi primi rebeli din Moscova. Diferenţa era, că primii erau nişte copii sau oameni tineri cărora abia le mijise mustaţa, iar ceilalţi erau cu toţii membri vechi ai serviciului NKVD în posturi mai mici sau mai mari, toţi botezaţi cu apa Moscovei. Interesant este faptul că cercetările nu mai durau acum minimum 6 luni, ci numai câteva zile. In plus mărirea capacităţii de lucru, îndeplinirea sarcinilor de serviciu, dovedeau marile eforturi care se făceau din partea NKVD-ului, pentru a fi raportate la următoarea Plenară a Comitetului Central al Uniunii Sovietice.

In Vest s'au scris multe despre cazul Beria şi despre situaţia internă în Uniunea Sovietică, înainte şi după arestarea acestuia. Chiar şi persoane oficiale au scris despre aceasta. Eu însă am să redau totul, aşa cum mi-a fost mie povestit de persoane direct inculpate în acest caz, care, numai cu câteva săptămâni în urmă avuseseră posturi înalte de năcialnici la care n'ai fi putut ajunge, nici cu mila lui D-zeu. Astăzi erau nişte târâturi, condamnaţi la 25 de ani ca trădători de patrie, mâncând aceiaş bucată de pâine şi aceiaş ciorbă ca şi mine. Voi reda mai jos declaraţiile făcute de doi ofiţeri superiori din cadrul Ministerului de Interne, arestaţi în ziua de 26 Iunie 1953, condamnaţi

la 25 de ani, în baza articolului 58-I-A-, ca trădători de patrie şi sosiţi în lagărul nr. 7, în jurul zilei de 10 şi 15 Iulie 1953.

In zorii zilei de 26 Iunie 1953, mă îndreptam spre serviciul pe care-l aveam în cadrul Ministerului de Interne, Secţia specială, îmbrăcat în uniforma trupelor NKVD. La un colţ de stradă văzu-i o maşină militară de tip GAZ, copie după maşinile americane de acelaş gen, acoperită cu prelată. Lângă maşină mai mulţi soldaţi şi un ofiţer din cadrul forţalor armate, fumau, discutând împreună. Toţi soldaţii aveau automate. La apropieera mea, ei se împărţiră pe ambele părţi ale trotuarului, prin aceasta fiind obligat de a trece printre ei. Unul se apropie de mine rugându-mă să-i dau un foc pentru a-şi aprinde ţigarea făcută din mahorcă în hârtie de ziar. In momentul când am scos chibritul din buzunarul pantalonilor, am simţit ţeava unui automat care mă apăsa în coaste, iar un altul îmi smulgea din teacă pistolul pe care îl purtam in teacă. Apoi ofiţerul se apropie şi îmi spuse râzând:

— Fără a vă opune, urcaţi-vă imediat în camion. Acesta este ordinul.

Vrând să cer explicaţii, am simţit şi a doua ţeavă în coaste, de data aceasta ceva mai brutal. Urcându-mă în camion, am fost forţat să mă culc cu faţa în jos, mâinile fiind între timp prinse la spate cu cătuşe de tip american. Mi-am dat seama în acel moment că nu sunt singur arestat în camion. După mine mai sunt aduşi încă 3 sau 4 ofiţeri, toţi de NKVD. Am fost duşi la închisoarea militară Le-Fortovskaia. Noi, culcaţi cu faţa în jos, iar soldaţii fără a schimba vorbă, stăteau cu automatele îndreptate spre noi. Aveau aceleași metodă de transport ca şi NKVD-ul. După o cercetare de câteva zile, am fost condus înaintea unui tribunal militar, care m'a condamnat pentru trădare de patrie, pregătire de răscoală contra Statului. Toate astea erau capul de acuzare contra mea şi a celorlalţi care fuseseră arestaţi în aceias perioadă cu mine. Toate încercările noastre de a ne apăra, au fost inutile. Dar ce se întâmplase în fond?

Odată cu moartea lui Stalin, dacă forţa lui Beria s'ar fi pierdut, cădea tot regimul de teroare şi forţa Statului Sovietic de pe soclul fundamental pe care scria GPU, iar mai târziu NKVD. Dacă acest serviciu s'ar fi destrămat, tot imperiul sclavagist sovietic

s'ar fi năruit. Deci, un război civil intern ar fi fost inevitabil. Nu este de mirare de ce Malenkov, desigur la sfaturile lui Jukov, a aprobat intrarea în guvern, în calitate de Ministru de Interne, a lui Beria. Dar, mai ales, este foarte importantă acceptarea propunerii acestuia de-a unifica toate serviciile din cadrul securităţii Statului, într'un singur serviciu, sub o singură comandă. Erau două jocuri periculoase care se manifestau în acelaş timp. Fiecare aştepta să-i cadă lui Joly-Jokerul în joc pentru a acţiona şi-a pune mâna definitiv pe întreaga putere. Beria, pentru a menţine mai departe dictatura NKVD-ului după vechiul sistem şi a realiza încadrarea tuturor Statelor Socialiste direct ca Republici Unionale în cadrul URSS-ului, Malenkov-Jukov, la rândul lor, pentru a salva ce se putea salva în faţa războiului civil ce se contura la orizont. Pe plan extern, moderându-şi politica faţă de Vest, posibil numai atât timp cât capacitatea de luptă a forţelor armate sovietice ar fi fost cel puţin egală cu a Vestului.

Beria îşi dădea clar seama că Jukov nu l-a iertat şi nu-l va ierta niciodată pentru perioada în care a trebuit să sufere între anii 1946-53; iar Malenkov îl va ajuta. Setea de putere îl făcu să acţioneze. Ziua „X“ este stabilită pentru 26 Iunie, zi în care Malenkov trebuia să se afle într'o vizită oficială sau neoficială în Bulgaria, la Sofia.

In toată această perioadă Jukov nu rămase inactiv. Adunând în jurul lui numai oameni de încredere, apoi organiză un servici de informaţii personal. Prin acest serviciu, află planul detailat al acţiunii Beria, dar mai ales ziua fixată. Ducând în eroare serviciul de informaţii NKVD, prin efectuarea de manevre militare, aduse în împrejurimile Moscovei mari unităţi credinciease, toate motorizate şi destul de bine camuflate. Mai mult, în aceste zile organizează — „De ochii lumii“ ca să-i zicem aşa — un şir de întâlniri secrete ale serviciului de informaţii şi contra informaţii, bătând apa în piuă şi ducând în eroare vigilenţa lui Beria. După un plan bine stabilit, în zilele următoare o sumedenie de maşini militare, acoperite cu prelate, au împânzit Moscova, maşini care în zorii zilei de 26 Iunie, se aflau la punctul din'nainte stabilit. In apropierea clădirilor în care locuiau ofiţerii din cadrul NKVD-ului. Aceştia sunt ares-

taţi fără nicio justificare şi băgaţi în camioane, fiind duşi acolo unde nu se aşteptau. La o parte din ei li s'a dat drumul după trierea ce-a avut loc, dar în aceste zile lozinca era următoare, „Tot ce are epoleţi albaştri, sau şapcă albastră, sunt schijele lui Beria“, ca şi în timpul revoluţiei, „Moarte epoleţilor de aur“. Iar unii mai susţin, că istoria nu se repetă . . .

Beria este arestat cu tot anturajul său. Spre mirarea tuturora este condamnat la moarte şi executat, iar execuţia este transmisă prin radio în după amiaza zilei de 24 Decembrie 1953 orele 16. Unii susţin teoria că Beria a fost executat imediat sau în scurt timp după arestarea lui. In URSS totu-i posibil.

Pentru a calma spiritele încălzite Guvernul Sovietic face o greşeală capitală, diplomatică şi politică, după părerea mea, transmiţând prin presă şi radio distrugerea lui Beria. Trebuind să găsească însă un ţap ispăşitor pentru toate nelegiuirile efectuate. Beria şi cu oamenii săi sunt declaraţi vinovaţi pentru milioanele de oameni care au fost arestaţi, închişi sau deportaţi în întreaga Uniune Sovietică. Mai mult, presa şi radioul transmit zilnic comentarii şi declaraţii, prin care se desvăluie intenţiile complotului Beria, atrăgând atenţia întregii populaţii a Uniunii Sovietice, ca să nu se aibe încredere în directivele lansate de Beria şi „schijelle“ sale. Prin aceasta se înţelege de la sine toţi NKVD-işti. Deci vinovaţi pentru soarta celor 42.000.000 de deţinuţi politici, prizonieri de război, deportaţi şi criminali de drept comun, care sunt deţinuţi şi exploataţi în secolul XX-lea, ca sclavi moderni, erau NKVD-işti, Beria şi Campania sa. Oare se găsise ţapul ispăşitor pentru toate nenorocirile, sau se ridicaseră morţii din mormânt cerând judecată? Greşeala pe care Guvernul Sovietic nu o calculase făcând aceste declaraţii, era că nu s'a gândit la reacţia în lanţ care va urma din partea acestor nenorociţi cărora încercau acum să le plângă de milă.

In doctrina comunistă sovietică, se spune că orice cetăţean are dreptul de a spune liber şi neconstrâns toate durerile sale. Mai mult, fiecare are un reprezentant, pe care şi la ales prin vot liber, în forurile superioare de Stat, ajungând până în Comitetul Central. Deci, clar şi logic, nu se poate lua o hotărîre individuală fără de consimţământul întregului Comitet Central. Din punct de vedere logic, nu numai Beria este acel vino-

vat pentru crimele săvârşite asupra omului în Uniunea Sovietică, ci întregul său Comitet Central şi întreg acest Comitet Central trebuie să răspundă, începând cu Lenin şi terminînd cu Brejnev.

La Nürnberg, guvernul german a fost condamnat de un tribunal internaţional, printre altele şi pentru crimele săvârşite în lagărele germane. Iar dacă în 1946, la tribunalul de la Nürnberg, s'a dat o pedeaspă exemplară pentru Germania, când se va da şi una pentru crimele săvârşite în lagărele sovietice? In toate declaraţiile făcute în presă şi la radio în privinţa contigentelor de oameni şi a naţionalităţii lor, niciodată nu a fost pomenit că în lagărele sovietice, sau în centrele de deportări forţate, se află şi cetăţeni străini, adică nesovietici. Cum şi când ajunseseră aceşti oameni în lagărele sovietice, mulţi din ei fiind închişi încă înaintea începerii primului război mondial. Astăzi se vorbeşte că Vestul ştia exact de existenţa lagărelor sovietice, ba chiar şi de toţi cetăţenii străini internaţi, dar nu desvăluiau nimic. Iar dacă au fost desvăluite vreodată s'a vorbit în aşa fel încât nu a ajuns mai niciodată la urechele oamenilor liberi. Există documente prin care se poate dovedi că în timp ce la Nürnberg, guvernul german era acuzat de deportări şi înfierat ca criminal, guvernul Moscovit deporta din toate ţările pe care le ocupase, fără a ţine cont că ei învinuiau pe învinşi de ceace ei, la rândul lor, făceau înmiit. Mulţi din aceşti condamnaţi, după deportare, au fost eliberaţi ca prizonieri de război. De ce oare se încerca a se camumfla propria crimă printr'o denumire legală, faţă de aceşti oameni?

Se cunosc cazuri, pe care le aduc şi le voi mai aduce la timpul potrivit la cunoştinţă opiniei publice, prin care se dovedeşte că autorităţile sovietice au falşificat, rusificând numele la o mare parte din oameni, care, deşi nu cunoşteau limba rusă, erau făcuţi din oficiu cetăţeni sovietici şi puşi să semneze şi să recunoască acest lucru. Dacă după ani de zile se făcea vre-o contestaţie, i se arăta actul doveditor în care el singur cerea să fie tratat ca cetăţean sovietic. Oare aceasta nu este o crimă contra umanităţii şi a drepturilor omului?

MINISTRUL ENGLEZ DĂ INTERVIU

In Vest s'au făcut o grămadă de cercuri internaţionale pentru drepturile omului, care şi-au luat drept scop ca aceste drepturi să fie respectate. Organizaţia Amnesty Internaţionale, Cercul Juriştilor Internaţionali şi alte organizaţii, trâmbiţează în lumea întreagă despre „erorile“ care se întâmplă în Grecia, Spania, Portugalia, Coreea de Sud sau în alte părţi ale lumii, dar deloc despre cele ce se întâmplă în lagărele sovietice, ca şi în toate ţările din blocul socialist. Dacă totuşi se intervine cumva, atuncea se face numai o notă scrisă şi aceasta pentru a nu supăra cumva prea mult Cremlinul. Acelaş lucru se întâmplă şi în presa sovietică. Se scrie despre tot ce se petrece în alte părţi, dar niciodată ce se întâmplă la ei. Şi pentru ca un lucru să nu fie uitat, gândurile se reînprospătează revenind mereu cu aceleaşi articole, în majoritatea lor retuşate, despre ororile din lagărele naziste.

In vara anului 1952, un eveniment destul de minor în viaţa generală şi'ntr'o ţară liberă, dar destul de mare şi important pentru viaţa unui om sovietic sau acelora din lagăre a fost şi a rămas pentru mulţi o enigmă: publicarea unui interviu complect, al Ministrului Afacerilor Externe al Angliei Harold Morrison, pe prima pagină a ziarelor „Pravda“ şi „Isvestia“. Nu trebuie uitat însă că Stalin mai trăia, iar „Era“ lui tiranică nu se terminase. Dar ce conţinea acest interviu de-a făcut atâta vâlvă?

Redactorul şef al ziarului „Isvetia“ sau „Pravda“, rugă pe Ministrul Afacerilor Externe să-i acorde un interviu. Ministrul refuză pe considerentul că în Uniunea Sovietică toate interviurile, declaraţiile sau discuţiile oamenilor politici, sunt redate numai aşa cum îi convine cenzurii sovietice, care este totdeauna la cheremul partidului comunist. Redactorul şef, promite însă că, dacă Ministrul îi va acorda acest interviu, el va apare complect fără nicio modificare, şi mai mult pe prima pagină a ziarului. Ministrul căzu de acord şi interviul apăru. Aşa că într'una din zile, la gazeta de perete a lagărului de lângă club, deţinuţii erau adunaţi grămadă, citind şi desbătând ce era scris acolo fiecare îşi punea întrebarea, câţi ani va primi redactorul şi cei de la cenzură care au aprobat publicarea interviului. De câte

ori 25 de ani, va fi obligat să dea judecătorul, pentru fiecare cuvânt care nu corespunde sistemului. Dar ce conţinea acest interviu? Conţinutul nu-l mai pot reda în întregime, dar cei care vor dori ca să-l citească complect îl vor găsi cu siguranţă în colecţiile ziarelor. Eu voi reda numai câteva puncte de care-mi aduc aminte.

Intrebarea redactorului: Care este după părerea D-tră libertatea cetăţeanului în Uniunea Sovietică?

Răspunsul Ministrului: La noi în Anglia, când în zorii zilei cineva sună la uşă, gospodina se duce în grabă şi bucuroasă să deschidă, pentru că ştie că i-a sosit chiflele calde, laptele sau poşta, pe când în Uniunea Sovietică, cetăţeanul tremură căci la orele acestea matinale nu pot să fie altcineva decât organele NKVD-ului.

Intrebare. Ce puteţi spune despre critică.

Răspuns. La noi fiecare om poate să critece pe oricine, chiar şi din guvern, fără urmări, pe când la D-tră un singur cuvânt care nu este pe placul autorităţilor, chiar dacă este bazat pe fapte, cel ce l-a spus va fi închis . . . etc. . . . etc. . . .

Acest episod se întâmpla în lagărul minei nr. 7, ofiţer politic era Locotenentul Major NVD Prohurov. Văzând lumea adunată în faţa gazetei de perete, se apropie şi întrebă, ce noutate este că s'a adunat atâta lumea. Un mucalit, şi din aceştia găseai cu droaia, îi răspunse făcând cu ochiul.

„Pungaşii ăştia de capitalişti mai spun şi ei câteodată adevărul. Citiţi vă rog şi vă veţi convinge". După ce citi articolul Prohurov voi să plece, un altul din grămadă îl întreba:

— Ei, Năcialnic, ce spui şi de asta? Incepe să se întoarcă roata?

— Sunteţi prea proşti să înţelegeţi astfel de lucruri, răspunse Prohurov şi plecă. După o oră toate ziarele din lagăr dispăruseră. Din această zi niciun ziar nu putea fi afişat fără să fi fost citit în prealabil şi aprobat pentru afişare, de ofiţerul politic. In concluzie, Stat în Stat şi super Stat, ceace ar însemna cenzură peste cenzură şi iară cenzură.

Evoluţia evenimenteor politice interne în toată Uniunea Sovietică, se schimbă de la o zi la alta începând cu moartea lui

Stalin: răscoala din Berlin, arestarea lui Beria, prima grevă politică din Vorkuta, schimbări în conducerea Ministerelor în Cremlin, răsturnarea lui Malenkov, disgraţia lui Bulganin, puterea supremă dată lui Hruşciov.

„ERA" HRUŞCIOV

„Era" Hruşciov îşi face apariţia. Ministrul Apărării rămâne Jukov.

Poporul rus a pierdut unul din idolii săi, pe Malenkov dar Hruşciov i-a câştigat simpatia prin desvăluirea crimelor lui Stalin, a terorii şi a dictaturii acestuia. Toţi aveau speranţă într'o nouă viaţă demnă de un om, mai ales că era o ţară victorioasă. Toţi sperau că încetul cu încetul, va veni timpul când Jukov îşi va împlini cuvântul dat. Dar iată că a venit şi ziua când şi el este înlăturat, fără ca cineva să ştie dece. Cu câteva zile înainte Mareşalul Jukov, în calitate de Ministru al Apărării, se află într'o vizită oficială în Albania, la Tirana. Pe drum, la întoarcere, face un popas la Belgrad, în Jugoslavia, unde, printre alte personalităţi invitate la banchetul dat în onoarea sa de către Ministrul Apărării al Jugoslaviei, se află şi membrii Corpurilor Diplomatice acreditate la Belgrad. In cadrul Corpului Diplomatic Englez se află şi câţiva ofiţeri superiori care îl cunoşteau pe Jukov încă din perioada când acesta era Comandantul Suprem al trupele sovietice de ocupaţie din Germania. Revederea a fost soarte călduroasă. Dar gurile rele spun că Jukov s'ar fi întreţinut cu unii dintre ei prea intim, mai ales într'un loc necunoscut. Tot odată Mareşalul a dat un interviu, care a fost reprodus şi în ziarele din România. Ziaristul Englez l-a întrebat printre altele dacă îşi va menţine cuvântul dat faţă de soldaţi înaintea ofensivei de la Stalingrad. Jukov răspunse:

— In măsura posibilităţilor, totdeauna mi-am ţinut cuvântul dat, şi mi-l voi ţine.

Multă lume a citit acest interviu, dar, foarte puţini sunt aceia care ştiu ce a însemnat această întrebare şi răspunsul ei. Aşa se scrie istoria!

Pe drumul de la Belgrad la Moscova, zburând de asupra teritoriului românesc, Ministrul Forţelor Armate ale Uniunii Sovietice, Mareşalul Jukov, transmite de pe bordul avionului o telegramă de salut Ministrului Forţelor Armate ale României, L. Sălăjan, neştiind că după scurt timp, în momentul trecerii avionului pe teritoriul sovietic, radio Moscova, anunţa deja destituirea lui. Această telegramă a fost ultima sa notă oficială.

Astfel dispare din viaţa politică şi militară un om care a crezut în ceva. In acelaş timp mulţi au plătit foarte scump loialitatea şi încrederea faţă de el.

Aşteptarea zilnică în schimbarea vieţii, şi asta de ani de zile, a dus la faptul că o mare parte dintre oameni îşi pierduseră speranţa de a mai apuca ziua în care să se poată reîntoarce în sânul familiilor lor. Crima politică de Stat era peste tot, crima individuală în orice loc. Ştiai că trăieşti, dar nu ştiai cât. Vedeai ce e azi, dar mâine? Politrucii erau totdeauna mulţumiţi când oamenii munceau din greu fără a şovăi. Din când în când câte o crimă odioasă îşi făcea apariţa pentru a înfricoşa şi a îngrozi pe cei care nu erau obişnuiţi cu astfel de obiceiuri. Politrucii mai erau interesaţi, după teoria marxistă a luptei de clasă, ca aci la ei, în ţara marxismului, în ţara sclavagismului modern, să fie înfrânt naţionalismul şi chemarea Patriei. Nu este deci de mirare dacă Politrucii râdeau şi se bucurau când grupuri întregi de diferite naţionalităţi se războiau între ele. De multe ori, aceste incidente erau pregătite amănunţit în centralele NKVD-ului, pentru a găsi nod în papura unuia sau altuia de care se fereau. Prin serviciul lor de informaţii, pe care-l aveau întins ca o plasă de păianjen, trimeteau şi primeau toate informaţiile de care aveau nevoie. Şi îi interesa ori şi ce. De multe ori şi-au băgat oamenii în grupurile care încercau să se organizeze. La momentul potrivit grupul întreg era servit pe tavă şi te mirai de unde cunoşteau ei toate lucrurile până în cele mai mici amănunte.

Cum timpul trecea, fiecare deţinut ştia că libertatea sa era legată de soarta unui război care trebuia să se dezlănţuie între cei doi mari jandarmi ai omenirii. Război care, mai devreme sau mai târziu, este inevitabil. Desigur că cei care cunoşteau potenţialul militar şi economic al Uniuni Sovietice nu credeau că Americanii vor aştepta ca fiara să-şi lecuiască rănile, să se întărească cerşind mâncare şi întărituri.

Deci, fiecare spera într'un război, războiul întruchipând libertatea! Se ştia bine că singurul care putea să-i îngenuncheze era americanul. Dar el niciodată nu-şi va jertfi propia sa armată pentru interesele unor nenorociţi din lagăre, deşi în majoritatea lor, tot pentru Americani erau închişi. Am să explic de ce: Dacă organele NKVD-ului nu-ţi puteau găsi vreo vină, că ai luptat contra Uniunii Sovietice, că ai făcut crime contra umanităţii, atunci trebuia să ţi se găsească un punct slab, prin care se putea dovedi că, barem o dată ţi-ai desfăcut inima, slăvind pe Americani sau spunând că dacă nu ar fi fost armametnul american, Uniunea Sovietică nu ar fi câştigat războiul. Toate acestea erau suficiente pentru a ţi se face un cap de acuzare ca „spion american", iar tribunalul să te poată asigura cu o condamnare de 25 de ani. Atunci ce mai aveai de pierdut?

PROFESORUL STARNIKOW

O altă mare capacitate intelectuala rusă aflată în lagărele din Vorkuta, era şi aceea a profesorului universitar Starnikow, pe care îl găsim prin anii 1947-48 în lagărul nr. 8 ca şef al laboratorului de chimie din această mină. Era de peste 10 ani deţinut şi nu avea nici o speranţă să-şi ispăşească vreodată sentinţa. Era un mare idealist rus, cu o educaţie primită încă din timpul Ţarului; dar şi un socialist convins prin idealul său. Vorbise prea mult liber, NKVD-ului nu i-a convenit şi n'a durat mult până i-au găsit şi lui nod în papură.

Inainte de arestare, făcuse o călătorie în toate ţările occidentului, ca specialist şi savant ce era în problemele cărbunelui. Această călătorie a făcut-o împreună cu fiica sa, în timp ce soţia a fost nevoită să rămână la Moscova. De nenumărate ori, la Londra, Paris şi New-York i s'a propus să rămână, având

situaţia materială asigurată. Refuză orice compromis, cu toate că nu era de acord cu sistemul de conducere sovietic. Dar el era rus şi îşi iubea Rusia, aşa cum numai un rus ştie să-şi iubească patria.

Consecinţele nu mai au rost să fie povestite, dar exploatarea de către NKVD-işti până la ultima suflare a capacităţii sale intelectuale nu a fost uitată.

Ca urmare a fluxului divers şi continu de condamnaţi spre construcţia bazelor strategice din Nord, în lagărele din Vorkuta găseai tot felul de oameni.

CHINEZII

După naţionalitate, de exemplu, partea leului o deţineau Ucrainienii, cei mai mulţi foşti partizani, învinuiţi sau suspectaţi de dublul rol. Urmau Balticii, Ruşii, Germanii, Polonezii, Românii, Basarabeni, Bucovineni şi din Transnistria, sau foşti prizonieri condamnaţi pentru foarte diverse motive. Am găsit şi Finlandezi, ţinuţi înca din timpul războiului fino-sovietic şi, care nu mai fuseseră repatriaţi. Am cunoscut chiar şi Chinezi, dintre care unii erau personalităţi care avuseseră legături foarte apropiate cu cercurile conducătoare ale partidului şi guvernului comunist al lui Mao-Tse Dun sau Ciu En Lai. Imi aduc aminte de şeful laboratorului minei nr. 7 de la Vorkuta, un Chinez, fost redactor şef al cotidianului de limba chineză din Moscova, arestat din 1936 de NKVD şi condamnat la 15 ani pentru activitate anti-sovietică, pentru simplul motiv că era omul lui Mao Tse Dun şi al Partidului Comunist Chinez. Culme a ironiei, acestui chinez din anturajul imediat al lui Mao Tse Dun, pentru a i se pierde urma de cei care l-ar fi căutat, oficialitatea sovietică îi schimbă numele în . . . Piotr Victorovici Nemţov. Acum, terminându-şi pedeapsa, fusese eliberat, dar ţinut ca om liber cu domiciliul obligatoriu în preajma lagărului. Lucra ca şef la laborator, meserie în care se reprofilase. Nu avea voie să meargă decât până în oraşul Vorkuta, unde trebuia să se prezinte imediat autorităţilor poliţiei pentru viză. Nu pot ştii tratamentul la care a fost supus, dar din informaţiile căpătate dela alţi 3 deţinuţi care lucrau sub şefia lui, un Lituanian, un Ucrainian şi un Român, care îl cunoşteau mai din aproape şi personal, aflasem că avea groază de NKVD.

Se mai aflau în amalgamul Vorkutei, destul de mulţi Chinezi, fiecare cu povestea şi condamnarea lui. În general erau împărţiţi în două grupe, fiecare cu China lui, ori cât de departe erau ele acum: Unii erau cu Mao, alţii cu Chang-Kai-Chek. Pentru că numele lor era destul de greu de reţinut, deţinuţii i-au poreclit mai simplu: Toţi cei ai lui Mao, se numeau Vasia; iar ai lui Chang-Kai-Chek, Saşa, folosindu-se două diminutive ruseşti foarte curente.

Un singur lucru comun aveau toţi aceşti Chinezi: toţi se plângeau de tratamentul aspru al sovieticilor, care îi reţineau pe loc chiar şi după terminarea pedepsei. In general erau harnici, puţin pretenţioşi şi foarte strângători, lucru pentru care erau ţinta tuturor blătnoilor ruşi şi al femeilor de moravuri uşoare. Perfect conşitienţi că nu aveau căutare decât dacă li se putea fura sau cere ceva, ei înşişi o mărturiseau cu multă amărăciune şi resemnare orientală.

— Denghi iest, Vanea . . . Vanea ! ! ! Şi schiţau o mângâiere. Denghi niet, iabone chitai! După care simulau o lovitură cu piciorul, care exprima toată scârba şi lepădarea profitorilor şi amărăciunea lui.

De altfel prin toate lagărele prin care am trecut şi voi mai trece, voi mai întâlni mereu alţi Vanea şi Saşa, întotdeauna şi peste tot profesând exact aceleaşi meserii în cadrul celor trei instituţii de bază ale oricărui lagăr: la baie, bucătărie si spalatorie.

VIVE LA FRANCE

Dar mai interesanţi decât chinezii, germanii, băştinaşii sau ori care alte naţionalităţi, care construiau baza strategică viitoare, gândită de Beria şi Stalin, erau Francezii, prin diversitatea cauzelor şi modului în care ajunseseră aici la Cercul Polar.

Despre unii dintre ei am dat câteva amănunte. Voi reveni cu acest prilej asupra celor mai reprezentativi şi voi completa profilul acestui grup extrem de eterogen ca mentalitate, origină şi preocupări.

Pentru că tot suntem la problema Francezilor, un cuvânt şi despre cazul Colonelului Jean Kostikov, la care domnii comunişti, socialişti, democraţi, republicani, gaulişti sau cum se mai numesc diferitele partide franceze, nu ar avea prea multe de adăugat.

Colonelul Jean Kostikov, ofiţer activ al armatei franceze din 1917, fusese un tânăr sublocotenent al armatei ţariste ruse care făcând parte din corpul expediţionar rusesc, luptase alături de Franţa împotriva Germaniei. Prin revoluţia din Octombrie trupele ţariste din Franţa sunt deslegate de a mai lupta pe front şi se pot reîntoarce, cei care doresc, în patrie. Cei care însă vor, pot să rămână mai departe în Franţa, să lupte petnru Franţa până la victoria finală. Cei rămaşi, pentru aportul lor la victoria Franţei, au fost naturalizaţi Francezi. Unul dintre aceştia este şi Jean Kostikov.

După terminarea primului război mondial el face parte din trupele „Legiunii Străine", după care trece la trupele coloniale franceze şi-şi face datoria ca orice francez devotat Franţei, până la victoria finală a celui de al doilea război mondial. Decorat de nenumărate ori, pentru vitejie şi devotament, Jean Kostikov, în calitate de ofiţer de Stat Major, ajunge la gradul de Colonel, iar pentru meritele sale deosebite şi încrederea arătată Franţei, i se dă postul de Şef al Misiunii Militare Franceze în Hannover (zona engleză de ocupaţie a Germaniei, după 1945). El vorbea la perfecţie franceza, engleza, rusa şi germana.

La sfârşitul anului 1945, trebuind să ia parte la o consfătuire a şefilor de misiuni militare Franco-Anglo-Americane, undeva în regiunea oraşului Kassel (zona americană), cu o oră înainte de a părăsi misiunea franceză, primeşte un telefon prin care este rugat de a primi invitaţia şefului misiunii militare americane în Hannover de a face călătoria împreună. Numai după 30 de minute de la această invitaţie o maşină militară americană opreşte în faţa misiunii militare franceze şi un ofiţer american se prezintă Colonelului Kostikov, invitându-l să plece împreuna dar făcând un mic ocol pentru a-l lua pe şeful misiunii militare americane. Adjutantul Colonelului Kostikov va pleca cu maşina misiunii franceze pe drumul cel mai scurt. In maşina americană închisă se mai aflau încă doi ofiţeri americani, între care, el ia loc. Maşina părăseşte Hannover dar în loc să se îndrepte spre Sud, ea se îndreaptă spre direcţia Est. Antrenaţi în discuţii, Kostikov nu observă ce se petrece, decât atunci când se apropie de linia de demarcaţie a zonelor de ocupaţie. Dar acum era prea târziu! Se afla în mâna unor falşi americani. Mai ales rămase înmărmurit când „prietenii americani", începură să-i vorbească pe ruseşte şi, odată cu trecerea în zona sovietică, îl declarară şi trădător. Abia atunci îşi dădu seama unse se afla.

Un tribunal militar sovietic îl condamnă la 10 ani închisoare, fiind internat în lagărul din Sachsenhausen, de lângă Berlin pentru trădarea patriei sovietice, al cărui supus nu fusese niciodată.

Despre lagărul Sachsenhausen se vorbeşte n u m a i de perioada până'n 1945, în timpul celui de al 3-lea Reich, dar nu şi despre perioada când a fost sub administraţia sovietică. Sau, despre asta, nu e voie să vorbim?!

In Martie 1950 Kostikov împreună cu alţi zece francezi, ofiţeri şi civili din administraţia franceză din Germania precum şi alte câteva sute de deţinuţi sunt îmbarcaţi într'un transport şi duşi în regiunea polară la Vorkuta. In prealabil, au trecut prin lagărele de tranzit din Brest, Moscova, Vologda. Până în anul 1952-53 Jean Kostikov s'a aflat în lagărul nr. 2, mina nr. 7 din Vorkuta, unde lucra ca nävalnic (responsabil cu curăţenia în baracă), din cauză că era invalid la o mână, o rană primită în timpul războiului pentru apărarea Franţei. De aici Kostikov a fost trimis în Karaganda (Siberia de Sud) unde, după cum am auzit, a murit.

Nu ştim ce a făcut guvernul francez în legătură cu situaţia acestui brav ofiţer al armatei sale. In orice caz, armata franceză, pe linia formalismului legal şi riguros, l-a declarat dezertor. Acest act apare ca o greşală extraordinară, căci cea mai elementară investigaţie ar fi dus la concluzia că Colonelul Kostikov a rămas Francez, şi toate manifestările sale, în timpul detenţiei

sovietice, au fost în acord cu legile de onoare ale ofiţerimii franceze. Dacă guvernul francez, din raţiuni de politică măruntă, nu a ştiut să onoreze devotamentul lui Kostikov, armata franceză nu se putea opri la rigorile unui formalist legal, desconsiderând demnitatea şi conştiinţa, pe care a purtat-o de-a-lungul anilor Jean Kostikov.

Educaţia şi dragostea lui pentru Franţa şi tot ce este francez, cu toate promisiunile sovietice, nu au putut să-l facă să-şi renege Franţa, ţară şi popor pe care le-a iubit cu trup şi suflet. Dar, va veni o zi când cei de pe malurile Senei îşi vor aduce aminte că în lagărele sovietice au murit mulţi devotaţi Franţei şi poporului francez. Răpiţi şi distruşi de sistemul sovietic. Pe unde a trecut Kostikov, din Sacksenhausen la Vorkuta, veţi găsi scris pe multe ziduri ale acestor închisori trei cuvinte „Vive la France".

*

Adică, semnul distinctiv şi nemuritor al naţionalismului său, care l-a călăuzit prin imensităţile pustiului sufletesc al Rusiei comuniste.

Impreună cu Raymond Soyllat, originar din Paris, care lucrase la reprezentanţa Crucii Roşii Franceze din zona sovietică, şi care fusese răpit de către NKVD-ul din Berlin şi condamnat pentru spionaj „american", ne aflam într'una din zile la deszăpezirea căii ferate pe traseul Nord al lagărului nostru, la muncă voluntară.

Cât despre Soyllat, el va lua parte la greva generală din 1953 fără însă a fi implicat în procesul care ni se va deschide, ca reprezentant al francezilor. In 1955 îl voi regăsi în lagărul din Javas, într'un mare grup de Americani, Belgieni şi Olandezi, cu care va fi dus la Moscova. Foarte vag mi-a ajuns ceva mai târziu ştirea, că ar fi fost trimis în Franţa. Deşi n'a dat nici un semn de viaţă, în adâncurile mele port convingerea că, niciunul nu l-a uitat pe Ferry, „nebunul", şi nici zilele acelea când cocoşul galic — despre care vom mai vorbi — era pictat prin toate colţurile construcţiilor înalte, de deţinuţii politici şi deportaţii din zona minei nr. 7.

In sfârşit, în ziua când fusesem duşi la deszăpezirea căii ferate, mai era cu noi şi mult amintitul beatles din Saint-Lazare, armeanul Armand Maloumian, care după ce în 1947 se repatriase împreună cu tatăl său în ţara străbunilor, fusese arestat şi condamnat la 25 de ani pentru trădarea patriei şi spionaj american. Acum, aproape că nici lui nu-i mai venea să creadă că undeva pe lume, un om ar putea avea un radio, o maşină, un avion personal — şi mai ales că ar putea să plece unde-i trăzneşte prin minte... Fumurile Parisului şi toate nebuniile vieţii, îi apăreau aici aidoma jocurilor fantastice ale coloritului pal desfăşurat în franjuri diafane ale aureolei boreale.

In ciuda restricţii lor oficiale, sentinelele şi puşcăriaşii din lagărul nr. 2, lagărul nostru, trimşi la deszăpezit, an fraternizat cu lagărele 12, 14, 16, cu care au făcut joncţiunea deszăpezirii.

Avizi de noutăţi, oamenii şi-au spus între ei vrute şi nevrute. Fiind cu Soyllat, Maloumian şi Kostikov, ne-am interesat fireşte dacă sunt şi francezi. Şi i-am descoperit. Era un grup întreg, grupul lui Jaques Duclos. Adevărată surpriză! Numai sovietele pot realiza o astfel de performanţă de necrezut. Globul întreg participa la punerea bazelor strategice ale viitoarei confruntări militare.

Despre Jacques Duclos, ştiam extrem de puţin. Tot ce am auzit atunci mi s'a părut extrem de nebulos şi nu ştiu nici azi ce să cred. Clar, din ce spuneau vorbind toţi deodată, am înţeles că toţi colaboraseră împreună cu Jaques Duclos, la o anumită acţiune pentru care, fiind urmăriţi de SUA şi Franţa, s'au refugiat în zona sovietică, iar de acolo la Moscova, unde au fost primiţi cu multă pompă de oficialităţi. Ce făcuseră în Franţa, nu am înţeles niciodată. Dar din câte au povestit, adevăr sau fantezie, m'am lămurit, că se străduiau să ne explice cum de au ajuns din oamenii Moscovei la Paris, puşcăriaşii şi constructorii amărâţi de la Cercul Polar.

Primiţi şi găzduiţi domneşte, au fost purtaţi cu mijloace şi întâmpinări oficiale peste tot. Au vizitat Moscova, Crimeea, Cacazul, Cazahstanul. Li s'au arătat fabricile şi uzinele Uralului şi colhozurile milionare. Apoi ţăranii şi muncitorii cunoscători ai problemelor economice, politice şi sociale. Francezii

au fost întâmpitaţi cu multă căldură. Au discutat chiar şi subiecte de literatură, artă şi ştiinţă cu oameni vizaţi şi curtenitori, ceea ce după mărturisirea lor, gâdila puternic amorul propriu galico-latin.

Dar, ori cât ar fi fost ei de comunişti, în primul rând rămăseseră Francezi şi după atâtea şi atâtea primiri oficiale şi banchete, unde întotdeauna erau cu însoţitori şi însoţitoare, se cam săturaseră de atenţia lor sufocantă. Voiau să mai fie şi fără de program oficial, să hoinărească după pofta inimii, ca pe cheiurile Senei sau pe şoselele Franţei. Curiozitatea franceză se stârnise în ei cu atât mai mult, cu cât remarcaseră din goana trenului, automobilului sau avionului că nu toate colhozurile şi aşezările arătau la fel cu cele prezentate oficial. Adeseori au propus să coboare şi să viziteze şi alte locuri şi lucruri decât ceea ce fusese indicat în program. Li se promitea că vor merge cu primul prilej, dar prilejul nu se mai ivea, niciodată. Incet, încet, au început să intre la bănuiolă şi cum s'au ambiţionat să nu se lase duşi de nas, s'au înţeles să plece pe ascuns, fără însoţitori, despre care se convinseseră că erau agenţi ai serviciului de contra informaţii sovietic. Dar de câte ori încercau să părăsească clădirea hotelelor luxoase, în care erau găzduiţi, înainte de a ajunge în staţia de autobuz sau metrou, ca din întâmplare le apăreau în cale vechii lor ghizi. Iar ei, simulând acelaş joc, se prefăceau bucuroşi de regăsire, pentru că altfel s'ar fi rătăcit.

Intr'una din zile, în care li se dăduse banii cu care erau subvenţionaţi periodic, au izbutit să plece în mare taină spre una din fermele pe care o ochiseră mai de mult. Din cei 57 câţi făceau parte din grup, doar 30 au încercat această escapadă. Izbutind însă să se strecoare nevăzuţi, au ajuns cu trenul până la localitatea aleasă, unde s'au recomandat, cum era şi firesc, ca delegaţia franceză. Au fost primiţi cu bucurie, dar gazdele au telefonat imediat raionului şi centralei lor din Moscova, cerând explicaţii pentru care motiv n'au fost anunţaţi să se pregătească pentru primirea delegaţiei străine.

Toată lumea s'a lămurit, dar faptul era consumat! S'au lămurit şi Francezii cam cum stau lucrurile cu colhozurile milionare şi viaţa socialistă liberă. Opreliştile şi tot ce le oferise

o simplă vizită inopinată şi mai ales urmările ei, i-a edificat pe deplin asupra farsei generale care se juca aici. Aşa cum le scrisese, la rândul lor, Panait Istrati şi André Gide, dar nu-i crezuse nimeni.

Spre seară au plecat spre Moscova, după ce în prealabil şi-au pus la punct planul de bătaie al răspunsurilor pe care le vor da intrebărilor la care presupuneau că vor fi supuşi.

— Mirosisem deja sistemul şi ne adaptasem rapid în modul cel mai perfect! Teatru ştiam să jucăm şi noi — povestea foarte mucalit unul dintre ei.

Dar spre surprinderea lor nici n'au mai ajuns în grup la Moscova. Rând pe rând, unul câte unul, au fost culeşi din tren şi coborîţi la diverse staţii. Ultimii au fost luaţi într'o staţie de suburbie moscovită. Aşa încât în gara mare a capitalei, trenul a ajuns fără ei. Lor li se rezervase o altă bucurie pe care n'ar fi putut-o afla de la recepţiile oficiale sau din „Humanité". Au făcut, în sfârşit, cunoştinţă cu vestitele dube cu ferestre false şi cu nume de diverse firme şi produse: Pâine, Peşte, Carne, despre care auziseră, dar nu credeau încă.

Pe scurt, cariera lor de oaspeţi ai Moscovei, a fost curmată datorită dorinţei lor de a şti. Şi Moscova nu vrea nasuri străine în ciorba şi bucătărie ei! Au fost anchetaţi unul câte unul, apoi judecaţi şi condamnaţi în corpore, conform articolului 58, aliniatul 6 punctul 1, la 25 de ani lagăr de muncă sub învinuirea de spionaj. Apoi s'a vorbit despre Montmartre, Champs Elysées Bois de Bonlogne, Bul. Saint Michel, pe care le-au părăsit orbiţi de propaganda sovietică.

— Ştiţi, le-am curmat eu amintirile ,despre bistrourile pariziene, poate că fără experienţa asta aţi fi rămas toată viaţa nişte mortăciuni oarecare, ca atâtea alte mortăciuni din Paris sau aiurea. Cercul Polar vă va face lumină în minte şi o să fiţi vii, cu curaj şi folositori celor pe care aţi fi voit să-i legaţi la ieslele la care aţi fost legaţi voi de propagandă.

Tot răul uneori este spre bine.

Mai era lagărul special din Oranki, lângă Gorki, unde se aflau circa 2000 de ofiţeri de Stat Major Germani, circa 800 ofiţeri Români, câteva zeci de diplomaţi germani, o parte cu familiile lor. Dar mai important era un mic grup de circa 40-50

de spanioli comunişti, care nu mai credeau ce citeau, ci numai ce vedeau. Din această cauză, acuma erau izolaţi în acest lagăr şi aşteptau rezultatul anchetelor intreprinse de MVD şi NKVD. Cu toţii erau foşti activişti de partid din războiul civil din Spania. Oare Dolores Ibaruri ştia de ei? Nu ştiu! Ştiu numai că nu putea să-i ajute, nici cu fapta şi nici măcar cu sfatul. Aşa cum nici Wilhelm Pieck n'a putut să-şi ajute ginerele arestat de sovietici. Poate au fost condamnaţi mai târziu şi ei, la 25 de ani pentru spionaj în favoarea aceloraşi Imperialişti americani, ca şi tovarăşii lor de partid, Francezii.

Unde i-a dus soarta? — Oare merită să-ţi jertfeşti viaţa pentru o ideie în care eşti bun numai cât asculţi orbeşte, iar când deschizi ochii şi protestezi, văzând realitatea, eşti distrus?

PATER JEAN NICOLAS

Seara, abea sosit în lagăr, am stat de vorbă cu Pater Jean din Odessa, cum îi ziceau unii, sau Nicolas după alţii, fost reprezentant al Franţei în Odessa şi trimis special în URSS cu sarcini pe care nu mi le-a spus niciodată. I-am redat tot ce înţelesesem din întâlnirea cu francezii lui Joques Duclos. Dar nici prietenul Pater nu mi-a dat lămuriri. De altfel nici despre el nu ştiam mare lucru, deşi ardeam de curiozitate să aflau cum un delegat cu sarcini oficiale, poate fi arestat aşa de uşor şi purtat la reconstrucţia unei ţări cu care n'are nimic comun. Ciudate relaţii diplomatice în secolul ăsta al nostru! Bizară oală a lui Stalin, — orânduirea asta nouă!

Totuşi ceva, ceva, tot mirosisem eu şi despre Pater Jean Nicolas, condamnat pentru spionaj francez, în legătură cu biserica, ba chiar cu Vaticanul.

Pater Jean a fost arestat pe 29 Aprilie 1945. Deci, războiul nu se terminase. Mureau învingătorii şi învinşii pe fronturile de luptă din Germania, iar aliaţii se spionau deja între ei. Pater Jean, a fost arestat în Odessa. Dar ce căuta el în Odessa? Nu ştiu şi nici nu m'a interesat, de aceea nici nu am întrebat

vreodată. Cercetarea lui a fost făcută desigur în Moscova; ba chiar s'a găsit un loc liber pentru un aliat în Lubianka, faimoasa închisoare cu un renume atât de trist. Greu lucru în acel timp de a avea onoarea să fii cercetat în Lubianka! Era ocupată până la refuz; noi oaspeţi soseau mereu din toate colţurile imperiului, dar mai ales din ţările ocupate, unde se împărţea cu dărnicie binecuvântarea Moscovei.

Este judecat şi condamnat de tribunalui „Troicei" sau OS la 8 ani pentru spionaj, în baza articolului 58-6-1. Asta pentru că el era Francez, iar Franţa era aliata sovietelor. — De ce i-au dat numai 8 ani? Dece nu l-au condamnat la moarte, căci pedeapsa maximă era de 25 de ani? — Numai şi numai pentru că nu au avut dovezi, altfel nu se ruşinau ei . . .

Halul în care se afla, după mizeria, bătaia şi lipsa hranei, era de plâns. Cred că nici nu s'au gândit că va supravieţui cei 8 ani primiţi. Nu a fost nici primul, dar nici ultimul caz de acelaşi gen, pe care l-am cunoscut. Aşa slăbit cum era nu a decăzut moraliceşte şi totdeauna şi-a păstrat mândria de reprezentant al Galilor în îndepărtatul Nord, la Vorkuta, unde l-au trimes pentru a cunoaşte şi a vedea şi ceeace nu dorea. Lagărul nr. 2, Mina nr. 7 era noua adresă a preotului francez, dar despre schimbarea domiciliului şi urmările sale era oare informat Parisul ? ? ?

Despre astfel de lucruri nu se vorbeşte! Dar cu siguranţă că Parisul aflase ceva de situaţia reală care era în Odessa, în Ucraina, ba chiar în întreaga Uniune Sovietică. Nu dela Pater Jean pe care-l aresteaseră ca spion francez, ci dela Ruşii care aveau posturi înalte, în centrala NKVD-ului din uliţa Bebel din Odessa, cum a fost cazul fostului Colonel de NKVD Dimitri Nikolaievici, originar din părţile Kaluga. Considerat trădător de patrie şi spion francez, 25 de ani îi era sentinţa. Dar pentru ce ? ? ?

In vara anului 1946 primise misiunea de a lua contact cu însărcinatul francez din Odessa care cumpăra grâu din Ucraina pentru Franţa. In aceeaşi epocă, în Ucraina se murea de foame. Totuşi guvernul Sovietic, a forţat colhoznicii să strângă bob cu bob şi a trimis pentru viitorul guvern Leon Blum, vapoare întregi cu grâu la Marsilia. Bătălia politică trebuia câştigată

chiar dacă mureau de foame Ucrainienii, ştiindu-se că Americanii nu vor da ajutor unei Franţe comunizate. Stalin a speculat şi în schimbul asigurărilor de reuşită a unui guvern Leon Blum, a făgăduit şi respectat trimiterea grâului, exact în preziua alegerilor. Trăgându-se toate sforile în culise, Leon Blum a ieşit învingător, dar fără asigurarea transportului de grâu sovietic s'ar fi clătinat în voia vânturilor. Dar Stalin, în speranţa ruperii unei noi verigi din lanţul vrăjmaşilor capitalişti, contând apoi pe voinţa lui crescută, pe biruitoarea teorie leninistă şi pe prestanţa revoluţionarismului francez, a asigurat mai departe Franţa de grâul Ucrainei, închizând ochii. Numai că, la două săptămâni, Leon Blum şi-a încheiat definitiv cariera politică.

Desigur grâul era vândut contra bani şi nu de pomană. Dar preţul, 50 kg. de grău, numai bob cu bob în sac de mătase, costa mai puţin decât un Kg. de pâine la negru, pe piaţa din Odessa ! ! ! Desigur că cei care descărcau grâul în Marsilia, nu puteau să nu admire calitatea şi ambalajul grâului, care sosea din ţara marelui Stalin, tatăl clasei muncitoare, dar, în acelaş timp nu cunoşteau sacrificiile impuse poporului de către aceşti grandomani.

Dimitri Nicolaievici era rus, comunist convins, chiar un leninist înfocat. Dar acuma, când vedea cu ochii lui moartea poporului ucrainian, care luptase cot la cot cu Ruşii pentru eliberarea ţării, iar grâul se vindea unei ţări capitaliste, care nici nu plătea preţul pe care îl merita, s'a revoltat în el conştiinţa lui de om. S'a plâns superiorilor. Ba mai mult, a făcut un raport la Moscova, scriind adevărul, fiind convins de reuşită. Dar finalul a fost declararea lui ca spion francez şi trădător de patrie ! ? ! ?

In 1954 lucra ca contabil de lagăr în mina 9/10 din Vorkuta.

Mari şi minunate sunt căile tale Doamne, prin hăţişurile astea ale vieţii sovietice! . . .

Iată, vorbind doar de Pater Jean sau de Frére Jean, ce legătură poate fi între acest preot cult, născut şi trăit în Franţa şi Clubul Tineretului Comunist de la Cercul Polar? A trebuit să apară nevoia de grâu franceză, un Leon Blum şi planurile de hegemonie proletară ale gruzinului Iosif Visarionovici ca,

printr'o complexitate tăinuită de circumstanţe, preotul Jean, aplecat pe o coală de hârtie, să proiecteze o clădire, construită în întregime de deţinuţi şi deportaţi, dar pe care gazetele sovietice o vor prezenta lumii, ca o realizare a muncii consomoliste de la Nord de Cercul Polar, executată în orele lor libere prin muncă voluntară.

Foto: Vorkuta
18 Aprilie 1953

„Arhitectul francez din Vorkuta"

Pater Jean Nicolas, cetăţean francez, la eliberarea sa, după ispăşirea pedepsei din lagărul nr. 2, în oraşul Vorkuta pe data 18 Aprilie 1953.

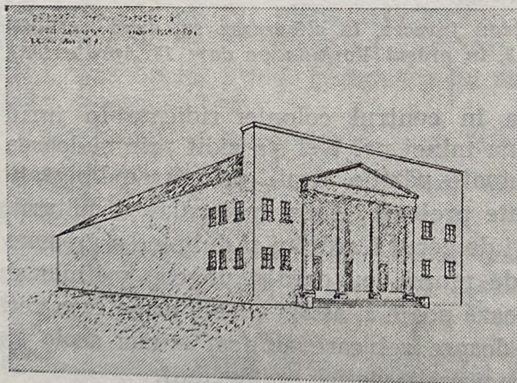
Construcţia se afla în centrul coloniei ridicate în jurul lagărului nr. 2, din zona minei nr. 7 şi s'a zidit prin sudoarea a mii de oameni din toate părţile lumii, privaţi de libertate sub cele mai neaşteptate pretexte. Acest mic palat al culturii, zidit de oameni muşcaţi de gerul Nordului şi duhnind a grăsime râncedă de focă sau de morsă, cu care-şi ungeau mâinile şi faţa, dacă aveau, păstrează poate şi astăzi câteva urme care vor mărturisi vremurilor, despre cei care au fost atunci acolo şi au construit, dar pe care presa sovietică i-a tăgăduit.

Poate s'o fi comunicat şi numele arhitecţilor, dar cei principali şi neoficiali au fost francezul Pater Jean Nicolas, ajutat de germanul Ludwig Wolke, originar din regiunea Lübekului, de studetnul Leton Ian Butşiniş care urmase doi ani la şcoala de Belearte din Riga, precum şi de Estonianul Berzupe.

Planul exterior a fost executat sută la sută, după cel oficial. Intrarea clubului este susţinută de către 4 coloane de câte 9 m. înălţime, ca şi intrarea unui templu grec. Deasupra portalului de intrare o ornamentaţie de foi de acantă care se încolăcesc cu şerpi, în partea din faţă, precum şi lateral, geamurile de la biblioteci şi sălile de jocuri.

Şeful şantierului era inginerul Alexandru Alecsandrovitş, evreu de origină, foarte inteligent şi înţelept, care la rândul lui avusese şi el o condamnare de 5 ani în lagăr. După ce s'a înţeles cu Pater Jean, asupra modificării întregului plan de ornamentare, el îi dădu mână liberă de a executa după imaginaţia sa, toate modelele. Răspunderea faţă de arhitect, sau mai bine zis faţă de autorul proiectului, şi-o lua asupra sa. Principalul era ca totul să iasă bine, frumos şi ceva nemaivăzut prin părţile acelea, şi acest lucru s'a realizat. Lucrarea întregii construcţii a fost executată de deţinuţii politici din lagărul nr. 2 mina nr. 7 din grupul „Stroi-Contora".

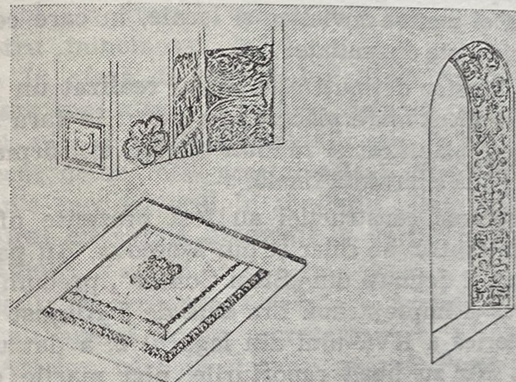
Interiorul sălii de spectacole, care avea o capacitate aproape de 400 de locuri, avea plafonul după proiect, ca şi arcadele lojelor şi cadrul scenei, ornamentate cu garnitură săracă. Toate

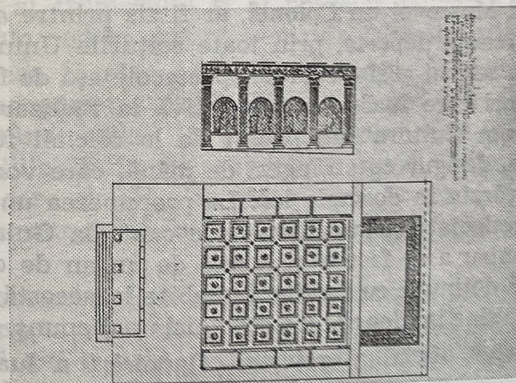

Planşe-desen de Pater Jean Nicolas

acestea au fost refăcute şi modelate prin îmbogăţirea ornamentaţiilor executete de aceşti sclavi moderni.

Dacă sovieticii s'ar fi uitat bine sau dacă se vor uita astăzi la basoreliefurie din jurul scenei, din interiorul sălii, precum şi din toate sălile alăturate care aparţin aşa zisei „casă de cultură" ar constata că, ornamentarea prinde în ansamblul ei chipuri şi măşti care se găsesc în deosebi la Catedrala Notre

...aceste planşe-desene au fost puse la dispoziţia autorului de către Pater Jean Nicolas, după lucrările efectuate la construcţia clădirii „Dom Cultura" (Casa Culturală) din colonia „Octabârski" mina nr. 7, din Vorkuta, drept recunoştinţă şi în amintirea tuturor acelora care şi-au lăsat în infertul Vorkutei...

...astfel de artă nu creşte în toate zilele pe gunoiul sovietic...

Dame de Paris sau la alte catedrale din Franţa, iar din loc în loc aruncat câte un cocoş Galic. Este opera preotului Jean Nicolas, iar la candelabrul principal din sala cea mare, au avut libertatea de manifestare şi ceilalţi colaboratori. Deasupra candelabrului se poate distinge clar, cu puţină imaginaţie crucea de aur Germană. Au făcut comsomoliştii asta? Asta n'a fost decât o mică posibilitate a proiectanţilor şi constructorilor de a se răzbuna pentru ingratitudinea şi tratamentul, sovietic. Fireşte că sunt şi motive sovietice şi locale, în care celelalte au fost cu ingeniozitate disimulate.

Fericirea acestor deţinuţi este că au realizat un lucru frumos, care le-a făcut mare plăcere. Au putut în ţara sovietelor, unde totul este planificat şi rânduit oficial, ei, sărmanii prizonieri, să ajungă la o biruinţă finală.

La înaugurarea construcţiei au fost prezente oficialităţile şi presa de la centru, ba chiar şi din Moscova. Au participat şi 300 de muncitori deţinuţi din „Stroi Contor", precum şi oameni liberi din oraş şi împrejurimi. Era ziua de 5 August 1950. Secţia organizatorică a KVC-ului din lagărul 2, a dat un concert de varietăţi. Nu au lipsit raporturile, nici marile discursuri, iar delegatul Moscovei un Colonel, ar fi zis printre altele: „Ar trebui să se caute departe, prin toate colţurile Uniunii Sovietice pentru a se mai găsi o sală de spectacole aşa de frumoasă". Trei prizonieri care luaseră parte activă la realizarea acestui complex „Dom Cultura" au primit de la oficiali felicitări şi complimente, desigur cu strângeri de mână, care vor figura şi pentru mai târziu în dosarele lor. La propunerea unuia dintre oficiali s'a redactat un memoriu către centrala Gulagului din Moscova, pentru a se face o reducere de un an de captivitate unora dintre deţinuţii cu merite deosebite la această construcţie. Este de la sine înţeles că nu a sosit nici un răspuns.

Un reporter oficial al revistei „Ogoniok" a luat diferite vederi şi interviuri, pe care le-a publicat în această revistă, foarte răspâdită în Uniunea Sovietică şi chiar peste graniţă. Am să descriu după posibilităţi un mic rezumat din acest articol apărut.

„In extremul Nord, la Vorkuta, posiolog (colonia) Octabârski tineri voluntari ai organizaţiei „Comsomol", impinşi de elanul

lor patriotic şi devotaţi idealurilor lui Lenin, au ridicat prin mâinile lor proprii, în această margine a ţării un nou centru cultural, de o frumuseţe uimitoare. Lucrul lor merită să fie dat pildă tuturor consomoliştilor din patria noastră sovietică, numai ca să se extindă muţumită lor şi muncii lor, mersul biruitor al comunismului sub îndrumarea genială a tovarăşului Stalin"...!!!

Revolta în sânul deţinuţilor a fost foarte mare după apariţia acestui articol şi a altora în alte ziare şi reviste locale sau regionale, pentru mincinoasa îndrăzneală şi pentru defăimarea adevărului. In afară de câţiva electricieni, oameni liberi din oraş, în mare majoritate şi ei foşti deţinuţi, nici o cărămidă, nici un cui, nici o lopată de pământ sau de beton nu a fost ridicată decât de mâinile acestor sclavi. Niciodată un singur comsomol n'a pus piciorul în şantierul „Dom Cultura", care era înconjurat cu sârmă ghimpată şi cu turele de observaţie pentru santinele.

Ei, ateiştii, ei care neagă religia şi susţin că este otrava poporului, au apelat la un reprezentant al Sfântului Scaun, un om al Artelor, căci de el aveau nevoie. Preot şi architect, cunoscător al frumosului şi al operelor milenare occidentale, i se găsise un nod în papură, pentru a fi arestat şi condamnat.

Pater Jean Nicolas a fost deci persoana care să le construiască în îndepărtatul Nord „Dom Cultura", templul sovietic, făurit de mâna robilor. Un Francez, ce cunoştea istoria Franţei şi construcţiile făurite de arhitecţii francezi, pentru regii Franţei. De ce oare atunci n'ar putea acest Francez, făcut rob sovietic, să construiască, bine înţeles fără plată, şi pentru Ţarii Moscoviţi?

Toate astea, pentru a dovedi oamenilor şi lumii întregi marele progres cultural şi tehnic săvârşit de ei. Şi când te gândeşti că toţi trebuiau să creadă. Mulţimea trebuia prostită, opinia publică mondială trebuia să citească şi să admire ingenioasa propagandă sovietică! Altfel cum ar mai putea fi crezuţi! Dacă ei nu mint în tot ce fac, atunci totul s'ar duce de râpă.

Echipa de artişti amatori din lagărul nr. 2 sunt martorii oculari ai acestei inaugurări sau al aşa zisei sărbătoriri puse în cârca consomolismului Nord Polar. Imi vine să râd când mă

gândesc cine erau aceşti consomolişti cu care se făcea atâta propagandă: un preot francez, condamnat pentru spionaj; un german, condamnat pentru spionaj; un leton şi un estonian condamnaţi ca trădători de patrie; plus cele câteva sute de suflete sclave, care aveau aceleaşi condamnări. Iar înaugurarea artistică făcută de Fritz Cloos, German originar din România, actualmente în Germania Federala. El a cântat pe scena clubului „comsomolist" de la Nord de Cercul Polar, câteva arii din opere germane şi câteva cântece populare ruseşti, ca:

„Desit Let, muja niet,
I Marina rodit sina
Ciudesa, ciudesa . . . etc . . . etc . . .

Pater Jean Nicolas a fost eliberat după ispăşirea pedepsei, pe ziua de 18 Aprilie 1953, din lagărul nr. 2. Astăzi locuieşte retras în Franţa lui iubită, cu minunata mângăiere sufletească, că a avut posibilitate ca el să lase generaţiilor viitoare din Nordul Polar un monument istoric, o parte de civilizaţia franceză, tocmai acolo unde civilizaţia lipseşte cu desăvârşire.

ŞOBOLANI ÎN ATAC

O altă poveste pe capul nostru! Nu era de ajuns viscolul care mai întâi ne îngropa cu zăpadă, ca apoi să ne cocoşeze în timp ce încercam s'o înlăturăm pentru a ne face viaţa posibilă.... De frigul şi mizeria generală nu numai omul se tânguie . . . Dar dacă greierul din fabulă, găsea ceva la furnică, furnica trebuia să ciupească şi ea de unde simţurile o îndreptau. Numai că la noi n'au venit furnicile, ci şobolanii. Ne-au năpădit şi toate încercările de a-i extermina, se arătau neputincioase faţă de numărul care, în loc să scadă, creştea. Ne pusese pe gânduri, atât pe cei însărcinaţi cu administraţia şi paza noastră cât şi pe condamnaţi. Iar plante fermecate se găsesc doar în poveşti . . . O parte din aşezările noastre din tundra asta îngheţată erau mai sus de pământ, prinse în piloni bătuţi adânc, mai ales magaziile, depozitele şi bucătăria. Sub ele era aşternut un strat

gros de zgură, iar la margini şanţuri şi rigole de scurgere pentru vremea dezgheţului şi a apelor reziduale.

In toamna anului 1951 au început să dispară alimentele pe care bucătarul şef le primea pentru raţia zilnică. S'au făcut cercetări, au fost bănuieli, s'au împărţit pedepse, s'a procedat la schimbări dar fără rezultat.

Grâul zdrobit, tărâţele, ovăzul, hrişca, tot ce era grăunţe, la câteva ore după ce le cântărise şi încuiase în prezenţa ofiţerului politic, nu mai corespondeau predării şi primirii. Hoţul a fost însă descoperit abia după ce o echipă de „bucătari" şi administratori plătiseră oalele sparte cu multe zile de carceră. Erau şobolanii!

Şeful bucătar rus din această perioadă, căruia, pentru că făcuse parte cândva dintr'un grup de spionaj al cărui conducător era un baron German, i se spunea „Baronul", povestea că aşa ceva nu pomenise, nici cât fusese deţinut, nici de când a rămas să trăiască pe aici cu domiciliul forţat. Acum pusese curse, pusese otravă, încercase inovaţii peste inovaţii, dar şobolanii se înmulţeau mai repede decât putea el şi noi toţi la un loc să-i exterminăm.

Într'o bună zi, un deţinut bătrân s'a prezentat în faţa „Baronului" şi s'a lăudat că el va face să nu mai fie nici un şobolan pentru multă vreme. Dar pentru asta, el cerea plată. S'a făcut tocmeala şi s'a încheiat târgul.

— Nu vreau decât mâncare de trei ori pe zi, pe săturate, şi să mi se dea materiale.

— Câteva curse pentru şobolani (din care existau deja).

— 10 butoaie de tablă goale cu un singur fund dar cu ceva de acoperit — ar fi bine să fie de sticlă ca să se vadă înăuntru.

Ceva slănină râncedă din pachetele balticilor, care aveau reputaţia de mare zgârciţi, depuse în magazia lagărului sau a poştei, de unde erau siguri că nu se poate fura.

„Baronul" a bătut palma şi a făgăduit că i se va da totul, inclusiv cele trei mese pe zi, câtă vreme va exista el ca bucătar şef, iar bătrânul ocnaş, s'a apucat de treabă. Mai întâi si-a pus cursele să prindă exemplarele vii, de care avea nevoie pentru vrăjitoria lui. In mai puţin de un sfert de oră, cele zece capcane pe care le primise, erau cu prada în ele. In fiecare butoi a dat

drumul la câte cinci şobolani, apoi i-a acoperit cu placa de sticlă. A repetat operaţia până când în fiecare dintre cele 10 butoaie erau câte 5 pensionari acoperiţi cu capacul de sticlă, prin care priveam pe rând şi noi şi câţiva din personalul de pază al lagărului. Bătrânul ne stârnise curiozitatea, dar ne oferea şi un spectacol. Şobolanii circulau în şir indian de jur împrejurul butoiului.

„Nu vă grăbiţi şi o să vedeţi ce rezultate dă născocirea asta", ne spunea imperturbabil bătrânul, când vedea zâmbetele şi neîncrederea noastră în vrăjitoria lui.

Zile întregi şi-au continuat şobolanii plimbarea în acest cerc al nebuniei şi înfometării. Au trecut vreo cinci sau şase zile. Erau obosiţi şi torturaţi de foame, Plimbarea căpătase un ritm lent. La un moment dat patru din cei cinci s'au strâns în mijlocul butoiului cap la cap, iar al cincelea cel mai slab se învîrtea în jurul lor. Cei patru parcă tăinuiau ceva . . . Conspirau! Al 5-lea, a încercat să intre şi el în conclav, dar a fost muşcat şi alungat. De câteva ori s'a repetat scena, dar nici o dată n'a fost acceptat. Conspiraţia continua. Se mustăcea, se şoşotea parcă în continuare. Dezgustătoare scenă care s'a petrecul fulgerător. Cei patru mari s'au repezit şi l-au spintecat, apoi şi-au continuat ospăţul până n'a mai rămas nimic. In toate butoaiele, exact aceeaşi scenă. Comportamentul egal. Şi procesul s'a continuat. Iar plimbări . . . iar conclavuri. La centru, numărul celor mari a rămas de trei, apoi doi . . . zile în şir a durat spectacolul şi discuţiile pe marginea lui . . . Infometaţii Cercului Polar au asistat la un spectacol mai mare decât Corida, decât luptele de cocoşi pintenaţi cu cuţite sau între buldogi . . .

Insfârşit, a rămas în fiecare butoi cel mai tare, iar acesta a fost reţinut până a fost adus într'o stare de disperare . . .

Intre timp, vrăjitorul fără flaut i-a cerut bucătarului şef să ia măsuri, să se astupe pe dinafară cu scânduri dese toată supraînălţarea bucătăriilor şi magaziilor şi din patru în patru metri, să lase câte o uşiţă pentu ventilaţie şi pentru încă ceva ce-i trebuia lui.

— In sfârşit a sosit spectacolul cel mare, ne-a zis bătrânul. Acum trebuie să mă ajutaţi, Băteţi în butoaie, urlaţi, faceţi scandal mare. Luaţi butoaiele şi vă duceţi cu ele în dreptul

ferestrelor, le deschideţi şi daţi drumul sub magazie înfometaţilor din butoaie. Apoi închideţi şi faceţi linişte . . . O să auziţi şi n'o să credeţi ce o să se petreacă. Pregătiţi-vă beţe, ciomage, casmale, tot ce puteţi şi fiţi gata când o năvăli hoarda, după ce la porunca mea, ve-ţi deschide ferestrele de ventilaţie. Până atunci însă, vor opera cei zece şobolani vrăjiţi de mine. Şi ţineţi minte că asta-i cea mai sigură reţetă de scăpat de şobolani. Reţetă sovietică ! ! !

Instrucţiunile au fost respectare întocmai şi cei zece înfometaţi au fost sloboziţi sub magazii, apoi totul a fost închis. La început au urmat câteva minute de linişte. Noi ne ţineam şi respiraţia. Dar brusc, cei zece înebuniţi de foame, de carcera butoiului, de luptele la care participaseră şi scăpaseră cu viaţă, iar la urmă de zarva şi zdrăngăneala noastră, găsindu-şi semenii, s'au aruncat asupra lor. Apoi a început o goană nebunească pe sub golurile magaziilor. Tropote ca din cavalcadă şi chiţăituri puternice. Sub magazii începuse o luptă generală, în care fiecare îl muşca şi se repezea la celălalt în întunericul în care se dădea o bătălie înverşunată.

— Gata! a strigat bătrânul după vreo 10-15 minute. Daţi drumul la capace, pregătiţi-vă ghioagele şi loviţi în plin. Înşiraţi-vă începând de la deschidere până departe. Loviţi şi hăituiţi şi n'o să mai aveţi şobolani. Să vedeţi acum ce galop? Deschideţi!

Prin ventilaţiile deschise brusc au ţâşnit în valuri nebuneşti mii de şobolani îngroziţi, în care deţinuţii loveau, fără să ochească, numai în plin. Ieşeau val după val străbăteau în goană şi salturi disperate curtea lagărului, treceau prin sârma ghimpată, peste bordeele soldaţilor de gardă, pe lângă construcţiile oamenilor liberi şi-au pornit-o pe întinsul câmpurilor! . . .

— „Uite aşa-i, nene, şi cu oamenii"! mi-a zis Moş Verdeş, un moşnegel simpatic, Român basarabean, care din 1936 şi până acum, colindase aproape toate lagărele sovietice din Siberia, iar acum fusese trimis şi'n lagărele de reconstrucţie, pentru viitoarele baze strategice. Văzuse multe bătrânul meu prieten Moş Verdeş, pătimise cât pentru şapte vieţi, dar îşi păstrase pe lângă amărăciune şi mult humor. Dar despre el, am mai povestit.

— Exact ca oamenii, flăcăule! Ca toţi oamenii pe care i-ai întâlnit. Intodeauna cel mai tare! Ai văzut cu ochii tăi cum s'au petrecut lucrurile în butoaie! Al dracului pişicher moşul ăsta cu şobolanii! Ca şi omul, şobolanul înfometat s'a repezit la cel mai slab. Şi dacă-au fost patru mai tari, s'au asvârlit cu toţii deodată pe el. Asta se vede că-i legea. Şobolanul înfometat şi înebunit de desperare, nu mai este un şobolan oarecare, iar omul nu mai este om. Este un şobolan sălbăticit. Ai văzut cum s'au luptat ultimii doi; — cât s'au pândit şi s'au urmărit până a îndrăznit cel care se simţea că-i mai tare şi s'a hotărât să atace? Iar când li s'au dat drumul sub magazie, ce-au fost în stare să facă cei zece? Câtă groază, ce panică, ce iad, Doamne! Iar când le-aţi dat drumul, parca-au văzut dracii care se băgaseră în porcii despre care vorbeşte Evanghelistul Matei, c'au luat-o la goană şi s'au aruncat în mare! . . .

Apoi bătrânul meu prieten Moş Verdeş şi-a făcut cruce, a scuipat într'o parte şi-a plecat bombănind de unul singur, inciudat poate pe viaţa lui, risipită toată, toată prin lagăre . . .

Dar vorbind despre bătrânul Verdeş, mi-am amintit că de la el am aflat că Pater Jean sau le Frére Jean, unul din arhitecţii clubului despre care am vorbit, care a fost eliberat pe la începutul anului 1953, dar va mai rămâne cu domiciliu obligatoriu tot la Vorkuta încă un an, între alte limbi vorbea şi limba mea, adică romāna şi că în vremea când fusese cu anumite sarcini în România, făcuse parte din colegiul preoţilor dela Blaj, ca profesor de franceză.

Tot de la Moş Verdeş am mai aflat mai târziu că Petar Jean îşi cumpărase un geamantan întreg de lucruri de îmbrăcăminte de pe piaţa din Vorkuta, tot lucruri de tip polar şi de uz imediat şi intim. Intrebat de NKVD-iştii care se sesizaseră de cumpărăturile lui, iezuitul francez le-a răspuns foarte grav, că le-a cumpărat special pentru a le arăta nepricopsiţilor de muncitori francezi, ce lucruri fine se poartă pe aici şi cât de ieftine şi practice sunt!

Şi pentru a încheia povestea acestui misionar francez, mai adaug faptul, că primea diferite colete poştale chiar din URSS, de la Harkov şi Odessa, pe care întodeauna le împărţea cu deţinuţii. Nu se destăinuia niciodată nimănui, dar în zilele

lui de slăbiciune, întodeauna, vorbea despre „Oastea Domnului" . . .

Cam la un an după scena cu şobolanii şi cu Moş Verdeş, am aflat cu totul pe neaşteptate, că fratele Jean, deşi francez de origină, a plecat cu avionul în direcţia Vatican. Exact cum se va întâmpla şi cu Pater Pietro Leoni mai târziu. Şi tot la fel a fost lovit şi el de tăcere! . . . Noi sperasem că undeva şi cândva va avea loc „explozia cumpărăturilor", şi că va începe să scrie istoria acelor fără de istorie! . . . De pildă, istoria „Grupului maghiar cu şoselele" pe care fratele Jean, Pater Leoni şi Rönecke şi Fritz Closs l-a conoscut la Vorkuta, dacă nu sub numele amntit de mine, atunci sub acela de „Grupul tinerilor maghiari", un grup cu totul aparate şi care nu avea niciun fel de amestec cu prizonierii militari sau jandarmii unguri, implicaţi în crime împotriva umanităţii ori alte chestiuni legate de război. Era vorba de peste 140 de tineri Maghiari, ridicaţi din ţara lor şi semănaţi prin vastitatea strategică a bazelor industriale sovietice. Ce păcate grele descoperise NKVD-ul sovietic care să justifice arestarea şi deportarea unui astfel de grup?

GRUPUL TINERILOR MAGIARI

Prin anul 1947-1948, deci târziu după semnarea păcii, un consorţiu american propusese statului maghiar un plan de reconstrucţie a tutror drumurilor şi şoselelor maghiare. Consorţiul respectiv, stipulase ca plata acestor lucrări se va face în timp de 15 ani de la inceperea lucrărilor, că lucrările se vor termina în 3 ani şi însfârşit că toate utilajele şi maşinele unelte aduse, vor rămâne în proprietatea Ungariei. Intre alte clauze de care-mi mai amintesc, era şi aceia care se referea la dobânda pentru capitalul investit, în schimbul căruia trustul cerea garanţie, că timp de 15 ani, adică până la lichidare, pe toate şoselele din Ungaria, se va consuma numai benzină produsă de rafinăriile americane.

Guvernul vremii se împărţise în două grupuri, dar ultimul cuvânt a fost al consilierilor sovietici, cari, s'au opus în mod categoric acestor tranzacţii cu SUA.

Toţi care simţeau încă o strângere de inimă pentru soarta ţării şi poporului maghiar, toţi acei care cântăriseră cu dragoste şi interes nevoile real-obiective, nu puteau să nu-şi dea seama de imensul avantaj, pe care-l oferea propunerele trustului american. Ungaria, ţară înfrântă şi distrusă zguduitor de război, săracă deocamdată, şi fără de nicio posibilitate să-şi refacă arterele vieţii sale economice, podurile şi şoselele, aveau tot interesul să-şi vindece aceste lipsuri. Şi nemeni n-ar fi putut face o ofertă mai avantajoasă. Cât despre Stat, dator vândut şi înfrânt, el n-ar fi putut nici măcar iniţia lucrări de astfel de proporţii. Toate cadrele noului Stat Maghiar, funcţionarii mari şi mici, inclusiv o parte din aparatul politic şi de securitate, jurişti, învăţători şi preoţi, toţi susţineau proectul oferit. Era unica şansă a ţării, să-şi construiască şosele moderne, care să înviorezе tranzitul spre Răsărit şi Balcani, asigurându-i astfel un loc important în cadrul negocierilor Europene.

„Cei 15 ani vor trece repede, dar şoselele şi utilajele vor rămâne", susţinea partida celor mai buni dintre Unguri.

Ca urmare, la aflarea respingerii proectului, s'au hotărât proteste şi demonstraţii, pentru a forţa Parlamentul să revină asupra hotărîrilor Consilierilor Sovietici, cari n'aveau dreptul să hotărască în chestiuni vitale pentru economia şi viaţa Ungariei. Presupunându-se că sovieticii vor interveni şi vor înpiedica orice fel de manifestare, organizatorii au laut măsuri să-şi extindă activitatea pe întreg teritoriul ţarii, nu numai în Budapesta, unde ar putea fi repede reduşi la tăcere. Pentru cazul unei încercări de intervenţie armată a sovieticilor, se luaseră măsuri să se întrerupă prin orice mijloc şi circulaţia pe căile ferate, mai ales spre România şi URSS. Şi pentru a nu se putea face reparaţiile respective prea repede, au sustras din magaziile căilor ferate maghiare — MAV — toate materialele de prima urgenţă, cum ar fi macazurile cu limbile lor de oţel special călit, şi le-au depozitat în locuri sigure.

Dar ca întotdeauna şi în acest caz a intervenit o trădare, care i-a dat NKVD-ului posibilitatea să-i aresteze unul după altul după listă. In această periodă, ofiţerii din promoţiile tinere, majoritatea din 1945, făcuseră rost de arme, iar cei din miliţie, care descoperiseră depozitele germane secrete, n'au predat sovieticilor decât o parte neînsemnată. Aveau stocuri impresionante de armament pe care-l ţineau ascuns în diferite locuri, la dispoziţia acţiunii de apărare, dacă ar fi fost cumva cazul.

Pentru că trădătorul, întâmplător, n'a ştiut şi de existenţa acestori stocuri speciale şi de multe alte amănunte, n'a putut trăda tot. Astfel, în Ungaria, aceste arme au rămas în continuare ascunse pentru alte prilejuri, care după cum ştim au venit. O ştiu şi sovieticii şi-a simţit-o şi D-l Kadar!

In ciuda trădării, NKVD-ul n-a putut aresta decât aproxumativ 140 de tineri între 20-25 de ani, şi descoperi decât o forte neînsemnată parte de armament. Cei arestaţi n'au fost însă anchetaţi în Ungaria, ci au foat transportaţi cu camioane sovietice militare, mai întâi la Viena, apoi la Moscova. Pe parcurs, datorită tembelismului însoţitorilor, arestaţii s'au putut pune de acord în vederea uniformităţii declaraţiilor şi să transmită pe unde trebuia veştile cheie. In acelaşi transport apre Viena s'a aflat şi Preotul Catolic Dr. Harangozo.

Am petrecut mult timp în lagărul 2 de pe lângă mina 7, printre ungurii deportaţi în URSS. Acum le cunoşteam bine limba, iar ei mă preţuiau şi aveau încredere în mine. Luam parte la discuţiile lor şi le cunoşteam toate intenţiile lor de viitor. Fiecare dintre ei era obligat să înveţe pe dinafară, numele şi adresa ofiţerilor de securitate care-i arestaseră sau maltrataseră, precum şi ale rudelor acestora, numele tuturor denunţătorilor şi martorilor care n'au fost prezenţi la proces, dar aveau declaraţii date şi puse la dosarul din Moscova.

Deşi slăbiţi şi decimaţi de tratament şi boli, aveau un moral extrem de ridicat şi aveau convingerea că vor ajunge acasă, unde ştiau că au depozite de arme. Răzbunarea le stătea înfiptă în gât, ca un os de peşte şi jurau că nu vor uita când va veni ziua! . . .

N'aş putea preciza cât din revoluţia din Octombrie 1956, — adică după un an de la plecarea lor din URSS, — a fost rodul

jurămintelor pe care le auzisem cu urechile mele în lagărul nr. 2 dar din presă şi din „Cartea Albă" a Guvernului Maghiar, am înţeles că o parte din cei care s'au înapoiat din URSS şi-au împlinit jurământul faţă de cei morţi în tundra îngheţată de la Cercul Polar . . .

FERRY BACSI

In general, în lagăre ca şi în propria lor ţară, NKVD-ul pentru a-şi menţine supremaţia, a făcut exact acelaş lucru pentru care învinuiseră Anglia, Franţa, Statele Unite, c'au făcut cu coloniile. Au asmuţit pe unii contra altora, prin provocatori plătiţi. Dar vremea cuminţise şi înţelepţise pe oameni! Farsa şi manevrele sovietice era plată banală, pentru oamenii deveniţi extrem de susceptibili şi prudenţi. Aşa încât unitatea maghiară n'a putut fi subminată. Ştiu cazuri, din lagărul 7074, când cei mai înverşunaţi Unguri, care tunau şi fulgerau împotriva sovieticilor şi metodelor lor, pentru a evita această scindare, conştient şi cu adâncă deliberare s'au înscris alături de cei mai ticăloşi în unitatea paramilitară maghiară, oblăduite de guvernul sovietic.

— „Nu trebuie să ne scindăm", mi-a declarat un amic maghiar, când l-am judecat pentru adeziunea pe care o semnase. „Nu trebuie să vadă ei, care şi cum suntem. Să mă creadă ei şi curvă, pentru că m'am amestecat cu curvele lor, numai să nu ştie că-s altfel şi ce anume sunt gata să fac"!

Au încercat să-i aţâţe pe Ucrainienii subcarpatici şi pe Români împotriva Ungurilor şi invers, dar n'au isbutit. Ba mai mult, îmi amintesc cu respect de violenta ieşire a grupului compact de maghiari, împotriva conducerii lagărului 2 din Vorkuta, pentru că un Român fusese maltratat de unul dintre politrucii de serviciu.

Nu pot uita, mai ales că mult timp am avut resentimente până şi faţă de limba maghiară, actul de supremă curtuazie a grupului de ofiţeri maghiari, care, într'o zi de 24 Ianuarie,

în zori, când toată lumea dormea, un cor şi-o biată orchestră înjghebată, au dat în surdină un concert serenadă de muzică românească, în care şi-au trezit în chip surprinzător, duşmanul cu care se ura de veacuri.

Când şi unde le-au învăţat şi repetat în densitatea asta drăcească de oameni, fără să fi fost auziţi şi să realizeze surpriza?

Este într'o astfel de manifestare ceva care inobilează pe om, şi-l copleşeşte! Lagărul 7074 din podişul Valdai şi lagărul nr. 2 din Vorkuta au istorie aparte în viaţa multora.

Preotul Evangelic Böröcz Sandor, un om, un bun maghiar şi un martir al credinţei petnru aproapele său . . .

Deasemeni, puţini pot uita pe acel Josef Galambos, preot maghiar de la Vorkuta, catolic, sau pe preotul evangelic Böröcz Sandor care ştiuseră să elimine neînţelegerile de cult şi-şi convinseseră semenii din nenorocire să evite orice fel de incidente gratuit, pentru lucruri care scapă cântarului terestru. Aceşti preoţi au organizat cu răbdare şi persistenţă o adevărată asistenţă socială în rândurile conaţionalităţilor lor, înfometaţi şi ei. La fiecare 10 zile, fiecare deţinut şi prizonier maghiar,

din cele 14 grame pe care le avea ca rație zilnică, dădea câte două lingurițe de zahăr, care mergau la bolnavii indicați de medicii noștri ca supra-alimentare.

Ani de lipsuri și de impilare sovietică, înebunise pe unii. Îi sălbăticise la fel cum se sălbăticiseră șobolanii din butoaiele vrăjitorului mai înainte amintit. Dau au fost și exemplare care s'au înălțat deasupra lipsurilor și au înțeles tâlcul simplu al jocului de-a viața. Impotriva acestora, jocul infam și sofisticat al sovieticilor, rămânea fără de urmări sau se prăbușea. In jocul acesta, câștiga cu adevărat, doar cel care știa să piardă. Iar noi învățasem acest secret. Ne-a silit NKVD-ul să pricepem însfârșit lucrurile simple . . .

Nu pot să sfârșesc episodul acesta închinat grupului de maghiari, onești și plini de curtuazie, din lagărul de la Vorkuta, și lagărul 7074, fără să-l amintesc pe Ferry Baci, pe numele lui era Barasics Ferenc, de la care mi s'a tras și mie porecla de Ferry. Om în vârstă de 60 de ani, numai cu un testicul, iar în gură cu doi dinți, unul sus și altul jos, dar care avea în el o atât de mare disponibilitate tinerească, încât însuflețea totul în jurul lui. Juca fotbal, arunca greutăți, sărea de jos pe-o masă fără să pună mâna, făcea pariuri pe orice performanță și câștiga țntotdeauna. Tot ce câștiga: țigări, mahorcă, o bucată de slănină, zahăr sau pâine, ducea imediat la bolnavii din spital.

La cei 60 de ani ai lui, era în stare de orice fel de efort și de orice fel de șotie, numai pentru a împrăștia în jurul lui buna dispoziție. Din conformația trupului și-a musculaturii, chiar și la vârsta care o avea, se mai putea vedea că fusese campion de lupte libere, al Ungariei.

Nu suporta să i se zică bătrân, și se îndârjea rău pentru asta. Eu am fost un fel de slăbiciune pentru el și tot timpul m'a avut într'un fel de foarte strânsă supraveghere. Niciodată n'am putut afla însă ce căuta omul ăsta așa de jovial, la Cercul Polar, și nici pentru ce.

Într'o zi a fost luat din Vorkuta, dar peste câtva timp l-am reîntâlnit la Iavas, de unde îmi amintesc unul din ultimele lui rămășaguri. Un vlăjgan de blătnoi, ieșind din bucătăria lagărului ciocnindu-se întâmplător de el, i-a strigat.

— Hei bătrânule ai chiorit, nu mai vezi?

— Bătrân eu? Cât ești de zdravăn, te pui jos cât ai zice pește!

— Nu zău! a făcut blătnoiul.

— Rămășag, a spus Ferry Baci.

— Pe ce?

— Pe desbrăcate! Pe tot ce ai pe tine, contra tot ce am eu!

Și s'au prins în brațe, s'au strâns unul într'altul și peste câteva clipe, vlăjganul zăcea întins la pământ.

Ferry Baci câștigase și nu l-a iertat pe borfaș. I-a luat hainele și l-a lăsat gol cum îl făcuse mama! . . .

Tocmai aici, la ultima noastră întâlnire de la Iavas, Ferry Baci, într'o împrejurare în care nu știu cum venise vorba despre Vorkuta și despre povestea stârpirii șobolanilor, mi-a spus câteva amănunte din trecutul șefului bucătar „Baronul“, pe care le aflase de la Vlasovistul înrolat ca și el, înarmată Generalului Vlasov, care se ridicise împotriva sovietelor alături de trupele germane. „Baronul“ lucrase în cadrul serviciului de informații german, condus de Hans Heinrich Gerhardt baron von Bittenfeld. De aici i se trăgea și pedeapsa pe care și-o ispășea la Cercul Polar, și porecla . . .

APARE MARTORUL

. . . Pentru că tot suntem la Iavas, nu-i lipsit de interes pentru istorie, să anticipăm că tot aici ca dispărut, adus de undeva dintr'un alt lagăr de la Cercul Polar, unul din translatorii de limba rusă al lui von Ribbentropp, din timpul tratatavelor și pactului de neagresiune sovieto-german, din August 1939, Dr. Erich Sommer, german din Baltica, repatriat din Riga și închis în lagărul din Abis. Omul acesta fusese căutat și cerut în mod expres, pentru a depune mărturie în procesul de la Nürnberg, dar nimeni nu știuse de unde să-l ia. La întrebările puse reprezentantului sovietelor, agenția de presă TASS desmințise categoric existența acestui translator în lagărele din URSS.

De ce-au minţit, când el se afla pe atunci undeva prin jurul Arhanghelskului? De ce nu l-au dus la „procesul dreptăţii“? Ştia prea multe?

Aici în lagărul 11 Iavas, acest translator-începuse să vobească despre împărţirea Europei pusă atunci la cale. Intre altele, reţin împărţirea României între Germania şi URSS. Sigur, Bucovina, Basarabia cu gurile Dunării şi tot litoralul Mării Negre, reveneau sovieticilor. L-au ascuns oare atâta timp, cu atâta grije, pentru că nu le convenea demascarea!

Ofiţerii sovietici veniţi din aceleaşi lagăre, ne povesteau că în lagărul din Arhanghelsk fusese deportat şi Rokosovski, înainte de a fi făcut Mareşal, şi începerea războiului cu Germania...

Însfârşit, a mai apărut aici, venit din lagărul 29, un Căpitan aviator, pare-mi-se Richter, care sburase din Berlin la Madrid cu arhiva secretă, valuta, brevete secrete şi alte valori, în ultimele zile dinaintea prăbuşiri Germaniei. La ultimul drum spărgându-se o ladă, şi văzându-i conţinutul şi-a dat seama de valoarea transporturilor care i se încredinţase.

Ne povestea că la înapoiere, când evolua deasupra aerodromului de la Lichtenfeld, cerând permisiunea de aterisaj, deşi i s'a dat liber, antiaeriana a tras în el şi la doborât. El avea convingerea că-l doborâseră Ruşii, cari l-au făcut prizonier şi l-au dus la Moscova, apoi prin diferite lagăre din Nord. I s'a spus însă, că fusese doborât chiar de Germanii care cunoscându-i secretele încărcăturilor, au socotit că e mult mai sănătos să-i închidă gura, altfel ar fi putut da mărturii despre chestiuni asupra cărora trebuia să se păstreze tăcere.

BULGARII

...O nouă ştire pentru cei avizaţi şi cei neavizaţi, ne soseşte tocmai din lagărelle din Krasnoiarski Krai — Siberia.

In lagărul nr. 7 din Kraslag, lucra ca medic şi radialog în staţiunea TBC, Dr. Sigmund Mannheim, de origină Cehă. De peste 16 ani îşi petrecea şi încerca să supravietuiască viaţa de

lagăr sovietică. După ocuparea Cehoslovaciei de către trupele germane, el s'a refugiat în Polonia în aşa zisă Ucraina Vestică. Odata începerea războiului şi ocuparea Polonei de către Hitler şi Stalin, el este arestat de NKVD ca străin şi condamnat de către aceştia pentru spionaj în favoarea imperialiştilor. Acuzaţia nu era greu de conceput, Dr. S. Mannheim îşi făcuse studile în ţările Occidentale.

Ne aflam în anul 1955; străinii sperau într'o repatriere a lor, deci şi el ca Cehoslovac avea aceleaşi speranţe, căci v'a veni şi ziua când v'a fii praznic pe uliţa sa... Trăia cu speranţa cu care supravieţuise cei mai grei ani cunoscuţii în istoria lagărelor sovietice...

Un alt străin aflat în acelaşi şi lagăr în aceiaşi perioadă, este Bulgarul Popoff, unul din troica bulgarilor acuzaţi în procesul din Leipzig 1933 pentru incendierea Reichstagului. Odată cu Popoff, mai fusese acuzat şi Tanieff şi Gheorghi Mihailovici Dimitroff, viitorul secretar general al partidului comunist Bulgar după 1945. Ultimul moare, după un tratament suspect făcut de sovietici într'o clinică specială din Crimeia. Aşa spuneau gurile rele, cum nu mai ţine drumul indicat, cum trebuie tratat în Crimeia. Mulţi oameni politici şi devotaţi Moscovei, şi-au dat duhul după un astfel de tratament. Asta-i treaba lor, să-i lăsăm să se descurce singuri, ei s'au legat la cap. Mâine poate se v'a schimba locul sanatoriului.

Tanieff îşi urmeaza drumul pe care nu-l cunosc, sau nu l-am auzit.

Popoff care avea darul contrazicerii, este arestat la una din obişnuitele epurări-politice. Metodă impusă de Stalin şi executată cu multă atenţie de NKVD. Invinuit de reacţiune, este condamnat de tribunalul OS (Troica) a cărei condamnare, se poate prelungi automat, fără proces.

In primavara anului 1955 Popoff este transferat într'un lagăr cu regim special în Nordul Siberei. Inainte de plecare este consultat medical de către Dr. Skoblo, originar din Leningrad şi el un fost deţinut-politic peste 9 ani şi de curând eliberat cu domiciliul forţat. Consultarea fusese ordonată de NKVD, expres pentru a avea atestul sănătăţii lui în dosar. Spălarea pe mâini!

De soarta lor nu am mai auzit nimic.

Poate că aceste câteva amănunte însemnate aici în treacăt, legate de altele ştiute nu mai de cei avizaţi, vor da cândva o perspectivă mai clară haosului voit sau întâmplător al evenimentelor din anii aceia! . . .

GENERALUL MATEICI

Printre miile de deţinuţi care populau lagărele sovietice de la un cap la altul al marelui imperiu, erau prezenţi şi Generalii.

Pentru orice eventualitate în primii ani după război, sovieticii nu au făcut diferenţe prea mari şi i-au băgat pe toţi în aceleaşi lagăre, dându-le de mâncare de la acelaş cazan de ciorbă. Dacă in Bautzen întâlnisem un batalion întreg de soldaţi germani, fără de ofiţeri, căci Guvernul Majestăţii Sale al Marei Britanii aveau nevoie de aceşti ofiţeri, care se plimbau liberi prin Vest, aici în lagărele sovietice erau cu toţii egali. S-au făcut şi diferenţe, dar numai cu aceia care cu neruşinare şi-au vândut conştiinţa de om şi probabil de ofiţer, pentru un blid de ciorbă sau caşă, ca să nu-i mai amintesc.

Dar cum s-au comportat o parte din aceştia Generali şi cum erau ei respectaţi aici în lagăre de foştii lor subordonaţi.

. . . Generalul Ustaşilor din Iugoslavia, Mateici a fost arestat în România şi în anul 1947, este cercetat de către organele NKVD-ului la Constanţa, închisoare turcescă, sub pseudonimul de Matei. Sovieticii nu-l predară lui Tito, ci îl condamnară ca pe un inamic care luptase alături de trupele germane în Iugoslavia, contra lui Tito şi aliaţilor acestuia. I s'a mai adăugat şi articolul pentru spionaj în favoarea Englezilor şi Americanilor, pentru ca acuzarea să-i fie complectă. Ca fier vechi încărcat în vagoane, este trecută frontiera între România şi URSS, împreună cu grupuri mari de români în aceiaş situaţie. Novaia-Zemlea era baza şi lagărul unde Generalul Mateici a trebuit să-şi ispăşească pedeapsa.

Dacă NKVD-iştii din Constanţa nu au fost în stare să-l îngenucheze pe acest General dârz şi foarte mândru, sovieticii au crezut că clima aspră polară îl vor face să se înmoaie şi să ceară umilinţă. Nici lagărele de reeducare de pe Novaia-Zemlea şi nici miille de blătnoi, adunaţi, special pe această-insulă nordică, nu-l făcură să se abată de la comportarea sa demnă. Este unul dintre puţinele cazuri în care un deţinut condamnat, nu admitea, sau nu răspundea la întrebări nici unui soldat sau ofiţer sovietic, indiferent de poziţia sa în erarhia administrativă a lagărelor sau a închisorilor, fără de-a lua o poziţie respectabilă militară făţă de el.

— Eu sunt Generalul Mateici, iar ca D-tră am avut zeci şi sute de subordonaţi. Numai respectîndu-mi gradul, vă veţi respecta pe D-tră însuşi, spunea el.

Cu asta îşi încheia orice discuţie începută cu Năcialnicii.

In 1955 îl întâlnim în lagărele de tranzit din Bâcova iar mai târziu în Potma în lagărul nr. 18.

Abia acum în 1955 Ruşii găseau de cuviinţă ca Generalul Mateici să fie predat autorităţilor Jugoslave, cu toate că Tito îşi pierduse de mult simpatia Cremlinului şi îl puteai găsi peste tot în ziare, reviste şi pancarde, caricaturizat cu barda în mână plină de sânge ca „Călăul poporului Jugoslav“. Cred că niciun general sovietic sau străin, nu a dat atâta bătaie de cap sovieticilor (mai ales că vorbea curent limba rusă) şi cred că sovieticii au fost mulţumiţi când au scăpat de el. Ce s-a întâmplat cu Generalul Mateici, nu am mai aflat poate sovieticii l-au scos la pensie?

Avea multe cunoştinţe asupra atrocităţilor de răzbunare a partizanilor comunişti ai lui Tito, asupra populaţiei de baştină de origine germană şi ungară. Putea să povestească zile întregi dând nume şi date de localităţi şi persoane de parcă ar fi fost o Enciclopedie.

Pentrucă acest material ar ieşi din rama acestei cronici „Fără paşaport prin URSS“, voiu reveni cu o altă ocazie şi la timpul potrivit.

Bubuitul tunurilor şi fierbinţeala luptelor încă nu se sfârşise pe frontul de la Stalingrad, când în cartierul Statului său Major a intrat Generalul Train Stănescu şi se adresă ofţerilor Români.

— Domnilor, trupele germane sunt înfrânte, retragerea ne este tăiată pe zeci de km., jertfele ar fi inutile.

Acesta sunt cuvintele pe care artistul sovietic le spune, jucând rolul Generalului în filmul sovietic, „Bătălia de la Stalingrad".

Intr'adevăr Generalul se predă împreună cu trupele sale, salvându-le de la o moarte sigură şi inutilă. A fost prizonier în zeci de lagăre, i-au fost propuse zeci şi sute de oferte de-a colabora cu sovieticii în lagăr şi pe viitor, dar întotdeauna a refuzat categoric.

„Sunt prea bătrân şi bolnav şi nu are niciun rost Domnilor". Spunea mereu, acelora care-i propunea. Nu a lucrat fiziceşte în lagăr din cauza vârstei înaintate, dar nici nu a decăzut sau şi-a pierdut moralul ca alţii. Respecta, ca să fie respectat şi nimeni nici măcar Blătnoii, nu l-au deranjat vreodată.

In 1955 soseşte în lagărul nr. 11 din Iavas regiunea Potma. A fost primit în cercul românilor ca un adevărat Erou ce era.

S'a simţit foarte bine în colonia românilor şi-i plăcea mult să povestească din viaţa celor întâlniţi în lagăre. Il interesa actualitatea şi viitorul acestor oameni, dar despre el nu vorbea prea mult. Aşa liniştit simpatic cum era, devenise totuşi morocănos şi întotdeauna bănuitor, aşa îl învăţase soarta. In zecile sau chiar sutele de percheziţii prin care trecuse, Generalul îşi bătuse joc de NKVD-işti, sub toate formele posibile. Dar de ce spun asta?

Generalul Traian Stănescu, avea multe lucruri personale pe care dorea să le ducă cu orce preţ acasă. De exemplu, un briceag, primit cadou de la fiica sa, înainte de a pleca pe front, câteva nimicuri, brelocuri, omulete, verigheta şi ceasul său, care dacă ar fi fost găsite, erau confiscate imediat în numele poporului sovietic. Dar pe toate le trecu cu bine prin toate percheziţiile şi era mândru de asta.

In lagărul din Iavas, Generalul Traian Stănescu îmi ţinuse banii pe care îi aveam primiţi din partea rezistenţei din Vorkuta. Tot el este acela care mi-a trecut graniţa, cartea în limba rusă „Codrii", de care aveam mare nevoie pentru că era descris în ea fals evenimentele vremii şi ale Românilor din Basarabia şi Bucovina. Scriitorul cărţii încerca să ducă în eroare pe cititori, învinuind şi acuzând persoane oficiale, defăimandu-le şi înjosindu-le, cum ar fi cazul Preotului Vasile Ţeperdei.

In drum spre ţară transportul nostru, de circa 416 persoane, dintre care 8 femei, ajungând într'o staţie înainte de Bălţi, unde se afla o carieră de piatră, la care lucrau o mulţime de muncitori, dintr'un vagon a început pe neaşteptate să cânte „Deşteaptăte Române", la care s-au alăturat şi ceilalţi, iar muncitorii de la cariera de piatră unde se oprise trenul, îşi scoaseră respectos pălăriile şi căciulile!

Ce moment măreţ să vezi oameni de acelaş neam, respectând cu atâta dragoste şi entuziasm, un cântec, un cântec care leagă un popor din care a fost făurit naţiunea română, chiar şi Generalului îi dăduseră lacrimile văzând atâta fraternitate.

Toate serviciile pe care mi le-a făcut Generalul, a fost după sărbătorirea Sfintelor Paşti în anul 1955, lucru care-l impresionase foarte mult!

A fost eliberat şi a trăit în Bucureşti, în speranţa că va veni ziua când din pensia lui îi va putea cumpăra fiicei sale, care era studentă, o bicicletă. Da, o bicicletă nu mai mult.

Autorităţile din Bucureşti, nu-i recunosc gradul de General ca fost comandant al unui grup de armată la Stalingrad. Acum îi dăduseră livret militar neinstruit. Frumos Domnilor experţi!

Intâlnindu-l pe bulevart l-am întrebat, cum se împacă cu viaţa, mi-a răspuns: Toate ar fi bune, dar nu mi-am putut îndeplini dorinţa arzătoare încă din Rusia, de ai cumpăra fiici mele o bicicletă, că nu am pensie! Acum am făcut un memoriu şi sper că mi se va recunoaşte vechimea şi gradul, dar ceace au vrut ei de la mine n-au reuşit. Despre ce era vorba nu mi-a spus, dar se înţelege!

După un timp, am aflat că a fost pus în drepturi legale, dar nu a primit nici-o despăgubire pentru anii detendinţei sale în lagărele sovietice, aşa cum era cazul.

In aceiaş situaţie ca şi Generalul Stănescu se aflau majoritatea dintre ofiţeri. Dar cine să le ofere drepturile, căci dacă făceau vre-o cerere, imediat erau chemaţi la cercetări, acum de subordonaţii NKVD-ului, securiştii care-i ameninţau cu un nou proces la care omul se lipsea de bună voie. Asta-i viaţa!

In aceiaş situaţie s-a aflat şi Generalul Dragomir, şeful de Stat Major al Generalului Avramescu, în luptele din Cehoslovacia din primăvara anului 1945. El fusese arestat pe ziua de 3 Martie 1945, cercetat la Moscova în Lubianka şi alte închisori şi condmnat la 8 ani, după ispăşirea pedepsei în 1953 i sa da domiciliu forţat în Karaganda unde a lucrat ca felcer veterinar la un sovhoz. La sfârşitul anului 1959 am auzit că a fost repatriat în România, după detenţiunea celor 8 ani de lagăr şi alţi ani de deportare.

Oare a fost pus în drepturile sale?

GENERALUL BECKER

Un alt caz similar este acela al Generalului german Becker. Toate încercările sovieticilor de a-l face să îngenuncheze înaintea lor şi să-l facă să se umilească, nu le-au reuşit. A fost reprezentantul demn al armatei germane, un exemplu al virtuţii şi corectitudinii.

In scurta perioadă în care a fost în lagărul nr. 2 mina nr. 7, a fost poate singurul om din intelectualitatea lagărului, care a rămas şi a mers pe acelaş drum drept, fără de ocolişuri ca şi la sosirea sa aici. Nu a lucrat şi cred că nici forţat nu ar fi fost în stare ruşii de-al determina să lucreze. El respecta pe oricine, dar la rândul său era respectat de toată lumea, mai ales de soldaţii şi ofiţerii lagărului. Era plăcut să-l vezi cum îşi făcea plimbările în fiecare zi după apelul de dimineaţă, prin incinta lagărului cu mâinile la spate, fără da a da importanţă anotimpului sau interperiilor. Un singur incident pe care l-a avut cu Locotenentul — Colonel, înlocţiitorul comandantului de lagăr

şi prietenul Dr. Kirilova (Kabila), l-a scos pentru câteva momente din linişte pe care o împrăştia şi altora. Locotenentul Colonel, avea un obicei de-a intra prin bărăcile deţinuţilor pentru a controla curăţenia şi ordinea şi cu un fir de sârmă sau de pai, controla toate găurile sau crăpăturile ivite în pereţii bărăcilor, pe care le înţepa cu sârma şi le mirosea, astfel constatând dacă în aceste orificii se aflau ploşniţe. Intr'o dimineaţă Loc. Colonel fiind într'o astfel de inspecţie, chiar în baraca 37, nu a putut admite ca un deţinut, numai în cămaşa, şi ismene să treacă pe lângă el ieşind afară să-şi facă nevoile, care nici nu se oprise şi nici nu-l salutase. La reîntoarcerea acestuia în baracă, el chemă pe deţinut în faţa sa şi îi făcu un scandal enorm, ameninţându-l cu o pedeapsă exemplară în „Burul“ lagărului. Generalul Becker, căci el era deţinutul, prin intermediul unui german care vorbea curent limba rusă, i-a tradus Domnului Locotenent Colonel, că ar fi mai bine ca să-şi desfăşoare mai departe activitatea sa, căutând crăpăturile şi înţepându-le cu sârma, mirosindu-le spre a descoperi dacă sunt ploşniţe sau nu, căci această este cea mai bună ocupaţie pentru un Loc. Colonel sovietic. Dacă vreun ofiţer care mi-a fost mie subordonat ar fi făcut ceace faceţi D-tră, pentru a salva onoarea şi demnitatea armatei germane, l-aş fi executat pe loc şi pentru ca D-tră să ştiţi cu cine aţi vorbit, aflaţi, că sunt Generalul German Becker, iar subordonaţi ca D-ta am avut o mulţime.

După câteva luni de la acest incident Generalul Becker a fost trimis la Moscova pentru unele cercetări, însoţit fiind de doi ofiţeri sovietici, special veniţi din Moscova.

La părăsirea lagărului erau prezenţi toţi ofiţerii administrativi ai lagărului în frunte cu comandantul lagărului Maiorul Malik. Comandantul lagărului şi-a cerut scuze şi spera că Generalul Becker nu va face nici-o plîngere despre tratamentul pe care l-a avut în acest lagăr, şi întinzându-i mâna şi-a luat rămas bun, odată cu el toţi ceilalţi ofiţeri de faţă. Generalul Becker unei singure persoane a refuzat de a-i da mâna, acesta era Locotenentul Colonel care căuta ploşniţe.

KONSULUL GENERAL HAMBUCH

Nu numai Generalii dar şi Diplomaţii au fost prezenţi prin lagăre. Consulul General al Ungariei în Leipzig, Hambuch are o istorie a parte în viaţa sa.

In timp ce trupele sovietice înaintau pe toate fronturile în Germania, o parte din refugiaţi de naţionalitate ungară aflaţi îi regiunea Leipzigului, au găsit de cuviinţă că, o parte din avutul lor în aur şi bijuterii, să-l depună spre asigurare în clădirea Consulatului Ungar din Leipzig, de frica trupelor sovietice.

Fiecare depunător a primit o adeverinţă asupra lucrurilor depuse.

NKVD-ul sovietic nu a dormit, a prins mişcarea şi după ce Leipzigul a fost ocupat, au făcut o percheziţie „a la Russe" şi Consulatului Ungar şi tot ce-a găsit au laut cu ei confiscându-le în numele legii.

Consulul General Ungar, Hambuch a fost arestat şi internat, pentru orice eventualitate în lagărul nr. 2 special Buchenwald, la început ca politic.

Buchenwald a fost un lagăr de concentrare german şi după război s'a scris foarte mult despre el şi crimele săvârşite acolo sub regimul Reichului. Nimeni însă nu a scris, sau dacă s'a scris este prea puţin, de acest lagăr de exterminare după metode noi sovietice, importate din Moscova.

Internaţii politici primeau din când în când şi câte un ziar, pentru al citi. Spre mirarea D-lui Hambuch, într'un ziar se găsea un articol despre frauda făcută de el în dauna compatrioţilor săi, furându-le averile încredinţate şi fugind în Vest. El era închis în Buchenwald, despre el scriu că a fugit în Vest şi că el furase avutul compatrioţilor săi. Asta era prea de tot. A scris un memoriu Guvernatorului Sovietic în această problemă şi a protestat ca un diplomat ce era pe cale oficială, şi a primit răspuns.

„25 de ani condamnare pentru spionaj în favoarea Germanilor şi Americanilor, colaborare cu imperialiştii".

Este deportat în URSS, ca să fie sigur, pe cale diplomatică să poată să se iniţieze asupra adevărului. Il găsesc în perioada anilor 50-53 în lagărul nr. 8 din Vorkuta.

Asta-i să fii diplomat cinstit?!! şi să cazi pe mâna pungaşilor de la care trebuie să înveţi diplomaţie.

TATUAJUL ŞI SOLDATUL DE GARDĂ

. . . Cândva citisem, într'o carte a unui profesor francez, că tatuajul este modul de manifestare al omului cu o cultură şi civilizaţie foarte puţin desvoltată. N'am dat atenţie înainte, dar aici în lagăre şi mai ales la Vorkuta, era o adevărată epidemie. Germanii şi ceilalţi străini erau mai puţin înclinaţi spre astfel de podoabe. Se tatuau în deosebi blătnoii, adică borfaşii. Se tatuau deasemeni şi soldaţii din gardă şi o majoritate importantă de ofiţeri sovietici dovedeau un gust similar. O inimă însângerată din care mai ieşiau şa flăcări uneori, steaua cu cinci colţuri, iniţiale, un nume de fată, o corabie de pânze erau tatuajele cele mai căutate. Am văzut însă şi altele decorative şi imense, acoperind tot spatele sau faţa. Vulturi uriaşi cu aripile întinse, şerpi încolăciţi sfârşind cu capul în buric, capete buclate de femei, sirene sau numele primei iubite, apăreau şi ele destul de des.

Dar cel mai ieşit din comun tatuaj pe care l-am întâlnit în această parte a lumui, l-am văzut la unul din cei mai mari criminali. Omorâse mulţi, repetase crimele în diverse lagăre, printre care chiar ofiţeri de NKVD şi ostaşi din pază. De fiecare dată scăpase cu alţi 25 de ani în plus, aşa încât ar fi trebuit să aibe câteva vieţi pentru a şi le putea ispaşi.

„Are şi el un secret şi de asta nu-l împuşcă! Are pe piept aşezate alături chipul lui Lenin şi a lui Stalin".

Pentru asta l-am urmărit la baie. Era adevărat! Capetele erau executate cu o tehnică uimitoare, iar asemănarea era uluitoare. Aşa dar gorila asta trebuia lăsată să-şi facă toanele! Poate că i-or conserva cândva pielea şi-or păstra-o ca document, pentru începutul erei! . . .

Mi-a venit în minte Plutonierul Săpcuţă, deşi sunt tocmai în Vorkuta: Săpcuţă, apoi Tarleski comisarul şi Saşa sau cam aşa ceva, flăcăul Colonelului Grişciuc, care mobilizat pe loc, făcea pe şoferul. Toţi trei erau taurii comunali ai aşezării. Mi i-a adus în minte un deţinut nou sosit în Vorkuta, de undeva de prin preriile Siberiei. Fusese soldat de gardă la un lagăr de femei şi călcase şi el în străchini, păcătuise şi plătise cu 20 de ani călarea opreliştei puse fructului oprit.

— Eram transferat la un lagăr cu şatra. Adică un lagăr cu corturi care se muta de colo colo, odată cu lucrul, povestea fostul ostaş. Insoţeam 150 de femei, în majoritate ucrainence, care trebuiau să cosească fâneaţa, s'o strângă şi s'o facă clăi. Pentru că era vara ploioasă, trebuia cosit repede şi se fixase o normă foarte mare, o normă zdrobitoare chiar pentru un bărbat!

Intr'o zi femeile au refuzat să se mai scoale să meargă la coasă, şi când Plutonierul responsabil cu garda a încercat să afle motivul, femeile i-au răspuns de la obraz.

— „Să ni se dea bărbaţi“!

Plutonierul ştiind că va plăti oalele sparte pantru nerespectarea contractului cu sovhozurile respective, era într'o situaţie foarte încurcată.

A găsit o soluţie destul de ingenioasă, interzisă în orice caz, dar care putea fi totuşi întoarsă aşa fel, încât lucrurile să poată rămâne încurcate şi interpretabile. A apelat, invocând starea vremii şi graba lucrului, la un lagăr din vecinătate, să-i dea cu plată prin contract, 50 de condamnaţi voinici pentru un termen oarecare.

Poate să pară anecdotă, dar cei 50 de bărbaţi, după câteva zile au început să nu mai iasă la lucru; dar norma pe efectiv era totuşi depăşită de femei... Pentru că nu vrem să căutăm chiar toate cauzele apariţiei trântorilor din stup şi să sgândărim şi ultimele intimităţi, lăsăm bucuroşi să cadă cortina. Sfârşesc doar acest episod cu exclamaţiile povestitorului nostru.

— Şi să fi văzut ce brazde late şi întinse trăgeau femeile... Şi ce spor la lucru!... Fără ceartă, fără invidie, fără scandaluri...

Şi desigur tot pentru asta trăia aşa de bine şi Săpcuţă, care pleca să se culce la umbră, printre mesteceni!... Fără de remuşcări sau gânduri ascunse! Jocul vieţii! Animalului îi este sete, bea, îi este foame, paşte iarbă şi gata! Fără metafizică, fără dialectică! Aşa dar, trăiască viaţa! „La Polul Nord sau Sud“, „la tropice sau ecuator“, eu voi cânta şi voi fi mereu fericit, dacă voi fi alături de Lalageaua mea“! Cânta libertinul Horaţius acum 2000 de ani.

Libertin era şi Beria, dar el nu-şi desfăta Lalageaua cu versuri şi desmierdări ca libidinosul Horaţius. Avea aici la Vorkuta a deţinută, o femeie frumoasă... Se spunea că fusese artistă de cinema şi că pe bărbatul ei, Colonel de aviaţie, Beria îl tot trimetea în misiuni de durată şi la distanţe, pentru a-şi putea îngădui libertatea nestingerită de a-i ţine companie nevesti-si pe care o plăcea. Dar ea nu şi-a înţeles curtezanul şi l-a înfruntat. Nu i-a îngăduit nici mângâierile, nici prezenţa. Iar marele stăpân Beria, a procedat aproape ca Tarleţki. Nu i-a mânjit gradul cu păcură şi nici nu i-a furat ştampila, dar o pricină oarecare de arestare. Câte ironii şi bancuri nu se spun în lumea actorilor! Dar şi câţi delatori nu sunt între ei! A condamnat-o şi a trimis-o la Vorkuta, fără de nici-o explicaţie. Artista ajunsă la Cercul Polar, pentru lumea ei dispăruse subit, fără nici-o urmă. Nici soţul nu putuse afla nimic.

Aici era folosită la curăţitul zăpezii pe aeroportul regional, care lega Cercul Polar de capitală. Ajunsese să fie şefă de brigadă. Şi pentru că primejdia evadării din zona aceasta de periferie, era socotită ca neexistentă, în general femeile se bucurau de o supraveghere puţin vigilentă. Aşa s'a făcut că fosta artistă, într'una din zile a putut să intre în vorbă cu pilotul unui avion pe care-l recunoscuse ca fiind unul dintre prietenii soţului ei. I-a povestit cu sufletul la gură, tot ce i se întâmplase şi l-a rugat să-i comunice soţului. La câtva timp, soţul a manevrat de aşa natură lucrurile c'a sosit la Vorkuta ca pilot al avionului poştă, chiar el şi fără să ştie nimeni, — sentinele erau înşirate în posturi fixe, înconjurând doar o zonă, — şi-a răpit nevasta, care refuzase căldura aşternutului său, atotputernicului Beria. A fost o evadare bombă şi pe cât se pare reuşită. Noi n'am mai aflat nimic. Dar gărzile şi-au primit pedeapsa şi şi-au înăsprit paza, după cunoscutul principiu al şurubului...

1 9 5 4. Din Karaganda ne-a sosit o veste, povestită de martori oculari. Se pare că aceiaş atmosferă pluteşte în toate lagărele. Incep răsvrătirile. De atâţia lupi, au început însfârşit să mişte şi oile! Două lagăre unul de femei iar celălalt de bărbaţi, despărţite între ele doar de trei rânduri de sârme şi un zid de pământ şi fără posibilitate de legătură între ele, au intrat simultan în grevă ... Ca notă particulară, majoritatea covârşitoare erau ucrainieni şi ucrainience. In aşteptarea unei comisii pentru anchetă, greviştii au desfăcut sârmele şi-au pactizat. Dar pentru a nu da administraţiei şi procuraturii NKVD-ului posibilitatea să le acuze de prostituţie, fiecare femeie şi-a ales un bărbat şi invers, numai după ce popii — care erau berechet — i-au cununat cu mărturie publică şi cântări sub cerul liber al lui D-zeu.

Peste câteva zile, lagărele au fost încercuite cu tancuri şi trupe de securitate, iar politrucii au transmis dispoziţia comandamentului, care interzice convieţuirea între puşcăriaşi. Nimeni nu s'a supus dispoziţiei, iar tancurile T. 34 au intrat pe porţile principale, provocând panică şi moarte.

Interesant, şi chiar foarte interesant, este faptul că aici în Kingir, conducerea principală a grevei şi-a asumat-o un fost ofiţer sovietic, comandantul unui regiment de tancuri care în 1945 intrase victorios în Berlin. După alţi 5 ani ca Colonel al trupelor de ocupaţie sovietice din Germania de Răsărit, având toate onorurile posibile, este arestat prin 1950 şi condamnat la 25 de ani în baza paragrafului 58 aliniat 1. A. (trădător de patrie) pentru că ar fi vrut să dezerteze cu regimentul său de tancuri spre Vest. Acest om, fost Colonel, rus de origină, se chema Kuznetzov. Primise şi cunoaştea toată educaţia sovietică, orbit de propaganda Cremlinului. Abia acum vedea purul adevăr. Luptase pentru eliberarea patriei sale, iar astăzi în lagărul din Kingir el, fostul Colonel şi fostul cuceritor al Berlinului, îşi asuma răspunderea, reluând conducerea răscoalei din Kingir. Ca bun militar şi strateg este ales şi recunoscut de deţinuţii politici ca conducătorul şi reprezentantul lor. Este posibil că la început mulţi nu l-au dorit, din cauza urei mari

contra regimului sovietic. Dar toate astea erau numai contra reacţiile care se impuseseră de la intrarea victorioasă în Berlin până la sclavul modern din Kingir.

Dar Cremlinul, fusese deja înfrânt moraliceşte în greva de la Vorkuta, trimeţându-şi acolo ca reprezentanţi, nume sonore pe plan intern şi chiar internaţional, cum au fost şeful comisiei, Generalul de armată Maslenikov (locţiilor al Ministrului de Interne URSS membru supliant al Comitetului Central al Partidului Comunist al Uniunii Sovietic şi reprezentant al Partidului şi Sovietului Suprem, sau R. A. Rudenko, în calitate de reprezentant al Guvernului. Nu trebuie uitat că acesta fusese şi acuzatorul sovietic în procesul internaţional de la Nürnberg. Ei aveau înputernicire oficială semnată de preşedintele Sovietului Suprem al Uniuni Sovietice K. E. Voroşilov.

De data aceasta sunt trimişi doi Generali de categoria a doua, fără nume sonore, dar care pot pune în aplicare la faţa locului contra măsurile pe care le găsesc da cuviinţă. General Dolgisch şi General Bytsckov, sunt uneltele şi răspunzătorii principali, împreună cu toată conducerea din Cremlin, pentru moartea a peste 500 de oameni, dintre care 200 de femei şi a sutelor de răniţi. Este un bilanţ tragic în nemiloasa „operaţie strategică" executată sub lozinca „Luptăm pentru Pace", de către Bytschkov şi Dolgich, sub comanda lui Bulganin şi Hrusciov, cu care mulţi politicieni în Vest şi-au strâns frăţeşte mâna.

Au fost perechi, — ne povesteau Ucrainienii şi asiaticii veniţi din Karaganda, — care s'au lăsat să fie călcate de tancuri, decât să se despartă. Cifrele spuse de ei sunt destul de mari.

Aş prefera însă să le stabilească Nürnbergul! ...

Dacă pentru regiunea Vorkuta au fost aduse două divizii de trupe noi NKVD, în Kingir, pentru un singur lagăr, este adusă numai o divizie înarmată până'n dinţi, susţinută de tancuri tip T-34 şi avioane de luptă.

In astfel de împrejurări strategice, Cremlinul nu face uz de trupe locale (poate nu au încredere în ele) ci le aduce din depărtări mari. Dacă soldatul sovietic, primeşte ca raţie votca numai la marile sărbători şi atunci numai câte 50 g., în astfel de momente raţia li se da zilnic mărită de câteva ori. Urmările se văd!

Parcă am fi o agenţie de presă! Cu fiecare deţinut alte şi alte ştiri de care luam act. Le discutam cu toţii, le măcinăm în taină şi ne creiam o anumită dispoziţie personală, care se propaga rapid în ambianţa de care este atât de greu să ne rupem. Un continua flux şi reflux, încordări şi depresiuni, indignări şi mici satisfacţii ... Uneori chiar mari. Dar câte nu intervin în orbecăiala asta generală, fără de perspectivă! Glume bune, glume de prost gust, câte o secvenţă ieşită din comun — cum a fost corida şobolanilor — sau discuţii în grupuri foarte restrânse, de obicei în doi-trei, discutând la nivel înalt.

Cam asta era viaţa noastră a celor care ne aflam acum în punctele strategice alese de Beria şi Stalin, pentru viitoarele baze materiale ale viitorului conflict ruso-american. Toţi ştiu asta. Ne obliga să gândin oficialitatea sovietică care înjura necontenit, pomenind doar pe Americani ... Pe Americanii la care fac mare apel şi împrumuturi, ba chiar înţelegeri de neamestec în lucruri de interes mondial. Trăim din plin atmosfera asta de tatonare ... Parcă-ar fi doi dulăi care se întâlnesc pe drum, se opresc, mârâie, se miros întâi nas în nas, apoi reciproc la coadă ... Se vor linge oare în continuare sau se vor încăera? ...

Şi'n atmosfera asta, în care ceva stă să răbufnească, ne vin mereu veşti, pentru că în continuare soseşte marfă proaspătă, cum altădată luneca freduşul negru din Africa în continentul lumii noi ... De undeva, din Crimeia, soseşte o Starşină (plutonier-major) cu o condamnare de 25 de ani. Nici n'a sosit bine şi-am şi aflat că fusese însoţitorul Mareşalului von Paulus la vânătorile la care acesta participa alături de Generali şi personalităţi sovietice. El îi încărca puşca de schimb. Ştia, între altele, că von Paulus scria prelegeri de specialitate pentru cursurile Academiei Militare, pe care le discuta în prealabil cu câţiva dintre Generalii care-l vizitau în Crimeia sau cu care mergea la vânătoare ... Iată, nu-i asta o ştire interesantă?

Dar dacă von Paulus face vânătoare în Cremeia, cu un rob învingător care-i încărca armele, bine nutrit şi adăpostit în

vilele de pe litoral cu vegetaţie mediteraneană, alături de proletarii cu fireturi şi epoleţi Ţarişti, la Vorkuta vin transporturi cu distrofici, cu oameni descărnaţi de foame, de frig şi de mizerie, cărora acelaş von Paulus le fusese zeu şi comandant!

Işi poate închipui cineva cum poate arăta un distrofic, un descărnat? E înfiorător! Te desgustă osătura schiloadă sau strâmbă pe care atârnă fleşcăită o piele galbenă, pătată cu vânătul morţii.

Dar un spectacol mai întristător mi-a fost dat să trăiesc la venirea unui transport de femei distrofice, în lagărul de tranzit vecin. Să vezi o femeie distrofică?! Femeia pe care ar fi trebuit s'o mângâi să-i simţi catifelatul pielei!

Bărbaţi distrofici văzusem la Bauzen, la Sachsenhausen sub sovietici, când am fost supus la cercetări şi anchete. Mărturisesc că nu era nicio deosebire între ei şi fotografiile propagandei sovietice cu Auschvizul German.

— Vino să vezi şi să nu-ţi mai trebuiască mângâiere de amantă toată viaţa ta, m'a invitat într'o zi Raymond Soyllat şi franco-polonezul Paul Iliatzel, care erau fochişti la sobele băii.

— De unde-or fi venind, Doamne aceste femei descărnate, vinete şi buboase, şi la ce regim au fost ţinute de le atârnă pieile? Hainele de pe ele curg, iar în mersul care-ar fi trebuit să mai păstreze un rest de cochetărie, nu mai vezi decât o târşeală de babă şleampătă! Mă miram privind pe crăpătura pe care o pregătiseră prietenii mei aduşi din Montmarte!

In faţa mea era o femeie care normal ar fi trebuit să aibă, după înălţime şi osătură, vre-o 75-80 de kg. Dar dacă mai rămăsese la 40 kg. era mult. Pielea burţii căzută şi zbârcită, îi acoperea josul ca un şorţ. Cât despre piept, două zdrenţe de vele fără bătaie de vânt.

Soyllat îmi spuse că erau înfometate. Pentru o simlă bucată de pâine, câteva dintre ele, în halul în care se aflau, îşi propuseseră deja graţiile câtorva blătnoi ...

Insă până la ieşirea lor din baie, toţi deţinuţii străini şi-au rupt de la gură, au strâns tot ce s'a putut strânge şi le-a în-

mânat pe ascuns ofranda înțelegerii umane. Jocul vieții are aspecte și aspecte, iar între ele nu încap amestecuri. Josnicia poate deveni sublimă, după cum sublimul se poate prăbuși în josnicie. Jocul vieții de acum avea un aspect anume, cu regulile lui precise. Și cine-ar fi putut râde, când vremea era de plâns?!

Foto: Vorkuta 1954.

„Proletarii din toate țările sau întâlnit la Vorkuta" ... deținuți-politici, în lagărul de pedepsiți cu regim special „Holodilnik", căsuța poștala Vorkuta 175/6 — August 1954. dela s.-d.: autorul, fost partizan ucrainean, fost partizan estonian și Sergei Seadec german-rus din Berlin.

Cui îi servea absurditatea jocului acesta? De neînțeles, cumplit de neînțeles rostul acestui transport de oseminte la Cercul Polar, când numai peste două zile jalnicul convoi a pornit-o cu un alt tren înapoi! . . .

O experiență de reeducare după metodele înaintate ale lui Makarenko! Trist, dar adevărat. Adevărul adevărat, că aici i se joacă omenirii cea mai sinistră farsă . . .

ÎNTÂLNIREA DELA HOLODILNIC

Așa dar, aici în lagărul Holodilnik din Vorkuta, l-am întâlnit pe Untersturmführerul Paul Siebert, care acționase din ordinul NKVD-ului și în alte împrejurări. Am sărit peste persoana lui și peste mulți ani de evenimente grave, dar cronica va reveni exact de unde și-a părăsit firul . . .

De data aceasta, — din isvoare pe care nu i le-am cerut să mi le explice — am fost informat de Günther Titz, era vara anului 1954 (asupra căruia voi reveni cu explicații) care dormea chiar lângâ Siebert, și de doi soldați sovietici din paza lagărului originari din Basarabia, care asistaseră la convorbirea lui Siebert cu un comisar politic, venit special de la centrala din oraș a NKVD-ului, că Siebert primise dispoziție să creeze împrejurări favorabile, pentru a mă putea asasina. Dar despre punerea la cale a asasinării mele de către un deținut, unealtă a NKVD-ului, a fost informată și comunitatea Ucrainieană din lagăr. Aceasta, solidară cu atitudinea mea de frondă, luase hotărîrea să constitue, în secret, o gardă personală care să vegheze asupra mea, și să-l suprime pe Siebert înainte de a-și îndeplini sarcina oficială.

Aflând de hotărîrea lor, am mulțumit Ucrainienilor și i-am rugat să-mi lase mie cinstea răfuelii cu Untersturmführerul Siebert, după codul pe care Zalmoxis l-a lăsat Geto-Dacilor din Carpați. Laș însă, ca și stăpânii care-l momiseră, Siebert într'o ultimă manevră, în loc să se achite de sarcina pentru care mâncase lăturile NKVD-ului, a fugit și s'a adăpostit în închisoarea comandaturii. A doua zi, cu o excortă puternică, a fost scos din lagărul Holodilnik și expediat, după cum am aflat, la cererea lui, la Podma. Din fericire poate pentru amândoi, nu ne-am mai întâlnit niciodată, dar am avut vești despre el.

Intr'unul din ultimele exemplare din Octombrie 1955 ale ziarului „Neues Deutschland" din RDG, care în ultimul timp le primeam în lagăr am constatat că Tovarășul Unterstrumführerul Siebert, proaspăt întors din URSS, dădea un interviu. Marele maestru și patriot german Siebert își dădăcea nația cu învățăturile pe care le acumulase în slujba NKVD-ului.

Trepăduşului de reporter îi facem pe această cale, recomandarea să mai treacă încă odată pe la acest mare diriguitor al Germanilor din răsărit şi la noul interviu îi sugerăm şi alte întrebări:

— Ce informaţii furniza NKVD-ului despre ai săi?

Aus: NEUES DEUTSCHLAND -10.Jg.-Nr.247
von 21.10.1955, Seite 2.

„Ich habe in der Sowjetunion Neuerermethoden anwenden gelernt, die für die Werktätigen in der DDR eine große Hilfe sein können. Diese Methoden möchte ich auf unsere Betriebe übertragen helfen." Paul Siebert, der das erklärte, war als Bautechniker während seiner Haftzeit tätig. Obwohl er seine Angehörigen in Westdeutschland hat — sein Bruder ist Abteilungsleiter beim Amt für Verfassungsschutz — will er in der DDR arbeiten. Auf der Großbaustelle „Schwarze Pumpe" wird er Gelegenheit haben, seine praktischen Erfahrungen und Kenntnisse anzuwenden.

ihn und seine Mithäftlinge
behandelten und ihnen den
einem neuen Leben zeigt
absichtigt der ehemalige Kri
urteilte, in die Gesellsch
Deutsch-Sowjetische
einzutreten.

Sorge um einen Ar
kennt auch der zurück
Maurer Otto Thormann aus
witz bei Halle nicht. Er
sich nur bei einer ihm gün
genden Arbeitsstelle zu meld
menschliche Aufnahme, die
der DDR fand, vergleicht
mann mit dem Propagandar
in Westdeutschland. „Ad
mißbraucht die Zurückge
für seine Kriegspropagand
klärt er. „Wenn ich offen se

Articol de ziar... „Neues Deutschland" nr. 247, din 21 Oct. 1955, pagina 2-a.

...declaraţile unor foşti şi viitori colaboratori ai NKVD-ului... Paul Siebert dă declaraţi patriotice, el mâna ucigaşa a NKVD-ului.

— Câte misiuni de diversionist şi provocator i-au fost încredinţate?

— Câte documente a semnat ce se află în safeul de la Moscova?

— Ce misiune specială are pentru viitorul poporului german?

Eşti încă tânăr Siebert, şi după cum vezi, deşi departe, am aflat multe despre tine şi poate ca într'o zi să ne şi întâlnim! Gradul tău de Untersturmführer, dar mai ales cicatricea de pe obraz nu ţi-o pot uita! Dacă nu cumva din modă ţi-ai făcut-o singur, folosind cu prudenţă briciul în timp ce te uitai în oglindă, ţi-o jur, pentrucă cicatricea presupune onoare, am să te ajut să-ţi speli ruşinea. A ta şi-a naţiunii germane... Dacă este nevoie şi cu cuţitele, ca la Vorkuta.

Mozaic istoric şi filozofic într'un scurt intermezo Baltic.

Anticiparea sfârşitului unei povestiri legate de un netrebnic m'a obligat să părăsesc pentru puţină vreme Vorkuta. Dar iată că mă întorc şi voi repoposi îndelung. Inainte legaţi de numele unui medic evreu, originar din Vilnius-Lituania, voi mai face un scurt intermezo baltic cu raite prin literatură şi istorie.

Este vorba de Doctorul în medicină Rubinstein care, în 1939, fugit la Moscova de frica unei eventuale intervenţii a armatelor germane, a cerut guvernului sovietic în numele poporului, încadrarea Lituaniei în frontierele Marei Prietene şi salvatoare a Popoarelor înrobite...

Printre mulţi alţi nefericiţi întâlniţi la Vorkuta, îmi atrasese atenţia un curăţitor de closete. Era după cum am aflat. Medicul Rubinstein din Vilnius, care cândva, cu alţi 5 delegaţi din Kaunas, tratase cu guvernul sovietic alipirea Lituaniei. Acum Rubinstein îşi ispăşea o pedeapsă de 25 de ani muncă silnică, după ce fusese judecat ca trădător al patriei socialiste.

Fireşte că m-am înprietenit cu el şi i-am aflat întrega poveste, confirmată de altfel şi de alţi compatrioţi şi cetăţeni baltici, care îl cunoscuseră în vremurile lui de glorie.

Medicul Rubinstein se născuse şi trăise în Lituania, aşa încât era foarte avizat asupra istoriei şi problemelor ţinuturilor baltice. Studiile şi le făcuse în Elveţia unde îşi însuşise tot ce-i putuse pune la îndemână Europa Occidentală. Acum, mai ales după 1953, când se încercase sau se înscenase o primă tentativă de asasinare asupra lui Iosif Visarionovici Stalin, trăsnetele lui Beria căzuseră şi isupra lui Rubinstein, chiar în închisoare fiind. Din ordine superioare, cum justifica locţiitorul politic Prohurov, toţi evreii, indiferent de profesia lor, nu puteau face decât cea mai neagră muncă din cadrul muncilor de jos: curăţirea closetelor. Şi asta a fost şi soarta lui Rubinstein.

Dar să-l lăsăm pe Rubinstein să ne povestească:

— Vezi, aici, în mormântul ăsta rusesc de la paralela 68, facem casă bună, oricât de fascişti aţi fi fost voi şi oricât de

internaţionalişti am fi fost noi! ... Vezi tu ce frăţia dracului fac oamenii în pământul morţii?!

„Am ajuns nişte resturi de care nu se mai interesează nimeni, deocamdată. Dar va veni o vreme, când pentru interese sau pentru descoperirea unui simplu nod în papură, ne vor desgropa din uitare şi vom fi pricină pentru alte ciocniri. Atunci îşi vor aduce aminte că a fost cândva o Lituanie, o Estonie, o Letonie: cu 65.200 km. pătraţi şi 3.500,000 locuitori, prima, cu 45.100 km. pătraţi şi 1.288,000 locuitori a doua şi cu 63700 km. pătraţi şi 2273000 locuitori a treia, pe cât mai reţin eu datele statistice. Îşi vor aduce aminte atunci că Polonia a atăcat lacom şi prosteşte Cehoslovacia, care era în ghiarele leului şi că la rândul ei Polonia cotropită pe jumătate de voi fasciştii, a fost năpăită repede, după o prealabilă şi ticăloasă înţelegere cu Hitler, de „Paşnica Eliberatoare o Omenirii". Îşi vor aduce aminte atunci că Lvovul, centrul comercial şi cultural puternic al Poloniei catolice, n'a fost niciodată rusesc, că Bucovina şi Basarabia României au cetăţi de pază clădite din timpuri străvechi, cu creneluri şi tunuri de pază orientate spre Moscova lui Rurik, spre ţinuturile de unde veneau hoardele lui Timurlenk. Că în sfârşit Ucraina are o poveste a ei, şi că niciodată n'a făcut casă bună cu Rusia. Aşa cum toate popoarele care zac în această imensă închisoare a lumui s'au ferit întotdeauna de viclenia Moscovei. Până atunci, din Crimeia până la Novaia Zemlea şi din Baltică până la Sahalinul blestemat din Pacific, despre care scrie Cehov şi Ossendovski, lumea asta va trăi în scrâjnirea dinţilor, în foamete şi'n domnia bunului plac al poliţiei sovietice. Aşa cum simţi astăzi chiar tu pe pielea ta proprie.

„Aceste trei ţări, înşiruite pe litoralul Baltic, au istoria lor. Rămăşiţe ale unor vechi triburi paşnice şi ospitaliere au suportat vitregia multor încălcări şi au trăit tot timpul cu nădejdea libertăţii. Istoria acestor ţări e darnică cu încălcările ... Isprăvile Cavalerilor Teutoni şi ale Cnejilor Moscoviţi, sunt vii în amintirea locuitorilor acestor meleaguri ...

„Dar să-ţi povestesc din cartea unui mare savant lituanian W. St. Vidumâs: „Lituania în trecut şi prezent", în care oricine vrea, — deşi cam veche, — poate studia istoria ţărilor baltice

şi în special a Lituaniei şi poate afla lucruri interesante. Ciudat este, mi-a subliniat Dr. Rubinstein, că în această carte, Vidumâs, deşi descrie caracterul normand al Lituanienilor şi în general al balticilor, susţine că ei nu poartă în vine sânge normand, ca că sunt de neam fino-turc venit din adâncurile Asiei. Din mândrie naţională şi din ură faţă de Ruşi şi de Polonezi, nu numai Vidumâs, dar orice baltic refuză să admită că poartă sânge slav, deşi realitatea demonstrează că ei arată mai mult a slavi decât a fino-turci. Din pricină că normandizarea s'a extins şi în Rusia, pentru a nega orice comunitate cu slavii, Lituanienii îşi neagă în ciuda realităţii puternicul lor amestec de sânge cu Normanzii.

— Vezi tu măi băete, câtă aversiune au balticii faţă de ruşi? ... Cum crezi c'ar putea face ei casă bună sub acoperiş Moscovit, mi-a subliniat Rubinstein.

In sinea mea m'am întrebat însă, — dar n'aveam niciun interes s'o fac cu glas tare, — dece, dacă acest jidov cult ştia atâtea lucruri, se dusese la Moscova să fericească pe Lituanieni cu protecţia Sovietică!

— Işi neagă şi strămoşii, numai pentrucă aceşti strămoşi, în special pătura cultă, s'au slavizat ... aş cum scrie şi Liubova Dostoievski în cartea, „Viaţa tatălui meu", publicată la Paris în anul 1926.

Aimée sau Liubova Dostoievski concludea că: prin inteligenţă, bunătate, sentimentele adânc umane şi prin conştiinţa sa, tatăl său, Fiodor Dostoievski, nu este un Rus adevărat. Ba nu este de loc. El este un Lituanian autentic prin origină şi spirit.

Citind biografia tatălui meu, descria ea, mă mir cum biografii îl prezintă numai ca Rus, ba uneori chiar ca cel mai rus dintre ruşi, când după tată era de origină pur lituaniană, iar după mamă, ucrainian. Lituanienii, continuă ea (îmi povestea Rubinştein) prezintă acelaş amestec de slavi şi de populaţie finoturcă ca şi Ruşii. Cu toate acestea este o mare deosebire între aceste două popoare. Rusia a fost foarte mult timp sub jugul Tătarilor şi a fost puternic mongolizătă. Zgârie niţel pojghiţa civilizată a Rusului şi dai imediat peste Tătar sau Mogol.

Lituania, ca şi restul ţărilor baltice, a fost la rândul ei foarte influenţată de urmaşii Vikingilor, care prin Niemen şi Nipru făceau comerţ cu Grecii şi cu Levantul. In Lituania Normanzii îşi organizau depozite uriaşe de mărfuri pe care le transformau în cetăţi, apoi în oraşe înfloritoare. Unele din ele mai există şi astăzi: Polozk, care era guvernat de prinţul normand Rovgolod.

Aceşti Normanzi, aşezaţi pe malul Balticei, stabiliseră atâta ordine în aceste Principate finice, încât Slavii care îi invidiau, Slavii strămoşi ai Ucrainienilor şi Ruşlor de astăzi, şi-au adus şi ei în oraşele lor de capitală, câte un prinţ normand care să-i gospodărească. În felul acesta, — ca să scurtez povestea, — Ruşii l-au adus pe Rurik, fratele mai mic al unui prinţ din Lituania, şi i-au oferit coroana de Mare Duce de Kiev. Sub numele de Mari Duci, apoi de Ţari, descendenţii lui Rurik s'au suscedat până în secolul 17. Moartea ultimului descendent a dus la mari tulburări şi anarhie, până la alegerea lui Mihail Romanow, tot de origină lituaniană, adică slav puternic normandizat. In ce priveşte pe ultimul Romanow, Nicolae II, se pare că era mai puţin îndreptăţit la tron decât cunoscutul anarhist Piotr Kropatkin, care descindea tot din Rurik, printr'o linie mai directă.

Uneori istoricii nu vorbesc de Normanzi ci de Varegi, care ar fi jucat un rol însemnat în viaţa şi desvoltarea Lituaniei şi Ucrainiei, apoi a Rusiei. Dar aceşti Varegi erau chiar Normanzii, numai că „vareg“ era doar o poreclă, care de fapt însemna în slavona veche „duşman“, „inamic“, în actuala rusă „vrag“.

Ori tocmai Normanzii erau Varegii, adică duşmanii cu care se luptau vechii slavi.

De altfel tot de la o poreclă slavă li se trage şi Germanilor numele de Nemţi, care vine de la vechiul cuvânt slavon nemzi, care înseamnă mut. Porecla le fusese dată, pentru că Germanii necunoscându-le limba, nu puteau răspunde decât prin semne.

Dar să lăsăm filozofia . . . Rezultatul încrucişării normando-lituaniene, a împrumutat populaţiei un caracter şi o dârzenie deosebită, care s'a încoronat cu înfrângerea Tătarilor, Ruşilor, Ucrainienilor, Polonezilor şi a Cavalerilor Teutoni. In cel de-al 14 secol, Lituania era un Mare Ducat care încorpora toată Ucraina şi o mare parte din Rusia. Aşa se desprinde din documentele adevărate ale vremii. Ba mai mult, la curtea Marelui Ducat de Lituania se refugiau toţi Ruşii care nu acceptau despotismul sângerosului Ivan cel Groaznic.

Dacă de pildă în anul 1392, în fruntea Ducatului Lituaniei se afla prinţul de origină narmandă, Vitold, aceasta înseamnă că încă la ceastă vreme normandizarea teritoriilor baltice era deja puternică.

Dar la rândul lor, Ucraina şi Rusia au devenit şi ele mai puternice. Organizate tot de Normanzii, care s'au pierdut în oceanul slav, s'au desprins de Ducatul Lituanian şi şi-au redobândit independenţa. Lituania, devenind tot mai slabă, n'a mai putut rezista în faţa inamicului ei de moarte, Cavalerii Teutoni, care i-au împus instituţiile şi magistraturile spiritualităţii lor de tip medieval, inclusiv religia lor catolică. Dar protestantismul nu aducea nimic misticismului lituanian, care rămânea o dovadă a amestecului cu sânge slav. Şi ca urmare, protestantismul lui Luther n'a putut fi înţeles în esenţa lui şi n'a prins rădăcini în Lituania. In schimb Finlandezii şi Estonienii, care sunt fino-turci fără de amestec slav, au adaptat luteranismul cu entuziasm. De asemenea şi Letonii, care ca rasă sunt înrudiţi cu Lituanienii, şi a căror ţară a fost până în 1918 provincie rusească, au a adăptat protestanismul. Dinpotrivă, când polonezii au reuşit să smulgă Teutonilor Lituania, localnicii s'au reîntors imediat la Ortodoxismul strămoşilor, sau au aderat la catolicismul propagat de călugării iezuiţi, lucru imediat speculat de Polonia, care pentru a-i apropia, le-a făcut şcoli şi institute latineşti. Mai ales pentru nobilime. Apoi, dându-le ranguri, i-a cuprins în şleahtă.

Datorită structurii lor normande şi a vecinătăţii cu centrele de cultură, create de catolicism în Polonia şi Austria, Lituanienii în primul rând, apoi Ucrainienii, erau mult mai civilizaţi şi culţi decât Ruşii. Dealtfel Polonezii, Lituanienii şi Ucrainienii în toate manifestările lor râdeau şi batjocoreau incultura şi barbaria rusă. Dar după ocuparea Lituaniei de către Rusia, intelectualitatea lituaniană, aşa cum făceau şi strămoşii lor Normanzii, a emigrat în masă, încotro au văzut cu ochii.

Pierzându-şi toţi intelectualii, emigraţi şi stabiliţi prin marile oraşe ale lumii, dar mai ales în Rusia, Polonia şi Ucraina, populaţia rămasă în ţară a sfârşit într'o societate rustică de ţărani şi mici burghezi, care-şi amintesc doar foarte vag, de gloria şi puterea Marelui Ducat de Lituania, şi aproape nici nu mai pot înţelege cauzele acestei deslânări. Se pare că astăzi, ca şi Vidumâs, şi-au uitat origina şi cultura normandă, se mândresc cu origina lor fino-ugro-turcă, dar neagă cu îndărădnicie şi mândrie orice înrudire cu slavii, şi în special cu Ruşii, faţă de care, — ca şi Polonezii, Ucrainienii, Românii şi Georgienii, — arborează un suveran dispreţ. Nu mai ştiu, şi nici nu le place să ştie că fino-ungro-turcii sunt la fel de strămoşi ai Ruşilor, Polonezilor, Ucrainienilor ca şi ai lor prin încrucişarea cu slavii. In decursul vremii, intelectualitatea emigrată, ruptă de seva regeneratoare a poporului pe care l-a părăsit cu vitregie, s'a înmormântat în cadrul colosului rus . . . aşa cum s'au pierdut în cele patru vănturi ale lumii cutezătorii Varegi, Normanzii care-au colindat şi colonizat cu spiritul şi carnea lor lumea. Lituania, ca şi celelalte două mici surori, par deocamdată pierdute, sub oblăduirea Moscovei.

Dar să trecem de la istoricul Vidumâs, la Aimée Dostoievski, a continuat Rubinstein . . .

Din documente invocate de frică, se atestă că Dostoievskii erau de neamul lor catolici fervenţi.

Din gura tatălui său, ca şi din a fratelui acestuia, Aimée a auzit adesea vorbele bunicului, care le explicase origina familiei.

„Noi Dostoievskii suntem Lituanieni, nu suntem Polonezi, Lituania este o cu totul altă ţară decât Polonia".

Şi totuşi Dostoievski ca orice renegat, aşa cum au făcut toţi intelectualii din toate vremurile şi naţiile care şi-au părăsit şi renegat origina, arată o neîncredere şi un dispreţ adânc faţă de tot ce nu este rus. Deşi ştie că este Lituanian după tată şi Ucrainian după mamă, în gândurile, sentimentele, literatura şi politica sa pan-slavistă, nu dă nici-o atenţie Lituaniei sau Ucrainiei. El se declară Rus, vrea să rămână rus şi crede cu convingere că este cel mai rus dintre ruşi, cel mai slav dintre slavi.

După convingerile lui politice, virtuţile spiritului European, nu-s decât o otravă pentru Orient şi duc Rusia pravoslavnică la corupţii şi prăbuşire. El crede cu tărie de mistic, că numai ortodoxia rusă şi bizantină va putea salva Europa. Pentru ruşi-afirmă Dostoievski — religia şi în speţă ortodoxia este esenţială. In ciuda exceselor de o violenţă barbară, în Rus, slav mongolizat, trăeşte în adâncuri un suflet de creştin. Până şi nihiliştii sau anarhiştii romanelor sale, rămâneau profund religioşi şi mistici haotici, ca şi ţăranul pe care urmăreau să-l transforme. Ordinea Europeană şi naţionalismul occidental, în Rusia, nu-s decât o anarhie sângeroasă şi neruşinată.

Dacă totuşi Dostoievski este şi rămâne un realist, realismul lui nu este de natură slavă, pentru că ruşii nu-s realişti, nici chiar când sunt atei şi revoluţionari. Rămân mai departe mistici şi visători în tot ceeace întreprind, în toate gigantismele lor. In loc să studieze viaţa, se prind în visări chiar când acţionează, iar dacă se revoltă şi încearcă să fie realişti, cad imediat în cinism şi erotism mongol, pentru că plumbii strămoşeşti, legaţi de picioare le atârnă prea greu. Aşa fiind, realismul lui Dostoievski nu poate fi slav ci, în ciuda renegărilor sale, este — prin intermediul lituanian — de origină normandă, pentru că numai cutezătorii normanzi, ştiau să privească viaţa în faţă şi nu se temeau s'o arate aşa cum este . . .

— Citeşte-l bine pe Dostoievski, citeşte toată literatura rusească, urmăreşte-l pe Vidumâs, pe Cehov, pe Puşkin, pe Tolstoi, studiază toată activitatea narodnicilor, toată politica ţarilor, a anarhiştilor şi a conducătorilor de astăzi şi ai să vezi că spiritul meu lucid de semit, nu se înşeală. Dealtfel tot ce ţi-am spus, e rodul lecturilor şi nu-mi aparţine decât în măsura în care ţi le-am înşirat aici, pentru a-mi umple vremea mai plăcut între două curăţituri de umblătoare împuţită . . . Iar tu, băiat tânăr, bagă-le la cap, şi nul uita pe amărâtul de Rubinstein şi Golgota lui.

Dostoievski, aşa cum sunt astăzi Lituanienii, Estonienii, Letonienii, Polonezii, Românii, Gergienii şi toţi nenorociţii câţi ne aflam pe cuprinsul ăsta de necuprins, a fost un izolat moral şi spiritual, asvărlit în amalgamul ăsta de slavi şi de

mongoli, care desfigurează și îmbălează tot pe ce pun mâna și schilodesc, pe măsura lor haotică, orice ideie și concept...

— Dar să nu uităm Doctore, Dostoievski era nihilist, pentrucare în 1849 a fost condamnat la moarte, apoi grațiat și trimes 10 ani cu domiciliul forțat în Siberia. Poate n'ai mai vrut să comentezi și acest mic eveniment din viața lui.

— Nu, nu puștule, un intenționat am făcut acest lucru, dar toata lumea cunoaște aceasta pată, pentru care este ridicat în slăvi, azi de sovietici. Dacă Dostoievski traia în epoca noastră, îmi era demult tovarăș de lucru, ca intelectual.

— Și ca să nu uiți pe ce lume te afli, îți mai adaug ca să știi că Dostoievski nu-i singurul caz. Nu vorbesc despre noi, despre viermii aștia mici... Aproape toți marii scriitori, dați de acest pământ, fiind de origină străină, s'au simțit prost și stingheriți în Rusia.

Pușkin, era de origină străină. Bunicul lui fusese rob abisinian, dăruit de la Istambul țarilor. Dar la sărbătorirea lui, nimeni ni i-a amintit origina. Poetul Lermontov descindea dintr'un scoțian Lermont, adus de nu știu ce pricină și vânturi în Rusia. Poetul Jukovski, este fiul unui turc, Nekrasov este fiu de polonez, Dostoievski cum am spus, jumătate lituanian, jumătate ucrainian. Lituania și normanzii, după tată, i-au format caracterul și civilizația spiritului, iar Ucraina mamei i-a trezit poezia și cântecul din inima strămoșilor, adică scânteia care a aprins vrescurile strânse de normanzii din pădurile Nordului și pribegiile de peste mările dușmănoase. Ca orice bun normad și lituanian, Dostoievski s'a apropiat în acelaș fel și de marele senior, de țar, și de cerșetori și desmoșteniți. In sufletul lui, ca și în sufletul lituanienilor, pe care îi avem în infernul ăsta sub ochii noștrii, clasa sau casta nu înseamnă deosebire între oameni. Și tocmai de aceea se afirmă conștiința sa înaltă și categorică despre „demnitatea umană", concepție pur normandă și lituaniană, așa cum de altfel afirmă și Vidumâs, ale cărui concepții le cunosc bine.

Poetul Alexei Tolstoi este ucrainien, Lev Tolsoti este descendent al unor coloniști germani. Numai Tugheniew și Goncearow sunt ruși. S'ar putea până la urmă conclude, așa cum face și Aimée Dostoievski, că Rusia n'a fost niciodată capabilă ca-ea

singură-să nască talente, ci cel mai mult să le aprindă. Povara de vreascuri trebuie să fie pregătită de alte popoare, mai civilizate, mai bătrâne.

Viața rușilor, n'a fost decât o luptă și un amestec continuu cu societatea și gândirea mongolă, care i-a îmbrățișat și i-a sufocat.

Pușkin se indigna: „Dracul a vrut să mă nasc în Rusia"!

Iar Lermontov exclama: „Asta-i o țară murdară de sclavi și de stăpâni".

In ce privește pe onestul și patriarhul colonist german de la Iasnaia-Poliana, devenit Conte, Lev Tolstoi dezamăgit scria: „Gândesc să mă expatriez, să fug de acest ocean de lașitate odioasă, de lene nerușinată, care amenință din toate părțile să înghită insula de viață cinstită și laborioasă pe care mi-am creat-o".

— Iară trebuie să te întrerup Doctore. Pentrucă ai pomenit pe toți sau majoritatea dintre scriitori și poieți de origină străină, nu crezi că ar fii cazul să-l pomenești și pe Antohi Cantemir El este unul dinte inițiatori clasicismului în literatura rusă. A trăit între 1708-1744 și era fiul lui Dimitre Cantemir, Domnul Moldovei, care și el are partea lui în istoria universală, sau nui așa?

— Iarta-mă, dar intenționat nu l-am menționat, căci el era de origine Moldovenească, iar azi moldoveni sunt văzuți de sovietici ca o nație aparate față de români. Știu că ești născut în această țară, și-o iubești ca orice om, locurile natale, amintirile și nu am vrut să-ți ating coarda ta sensibilă, ci vreau să rămânem prieteni.

— Ca și mine, trăști în aceleași condiții! Și pe tine te-au vânturat de ajuns prin pustietatea asta sufletească și materială, își continuă Dr. Rubinstein prelegerile care mi le ținea zilnic. Ești tânăr, dar ai o experiență pe care mie nu mi-au dat-o Universitățile și orașele Vestului. Te-ai întâlnit cu oameni de toate națiile și condițiile și sunt sigur c'ai văzut și înțeles singur, multe din cele ce-ai auzit de la mine.

Ți-ai dat seama cât de mult urăsc și disprețuiesc sângele mongol, incultura și barbaria Rușilor. Toate națiile acestea închise în țarcul sovietic, Lituanienii, Letonienii, Polonezii,

Ucrainienii, tot restul balticilor, Georgienii din Caucaz, Armenii, Evreii şi voi toţi, care-aţi fost târâţi aici, mai civilizaţi decât Ruşii, toţi aceştia au avut în trecut şi mai au şi acum o influenţă uriaşă asupra intelectualităţii ruse, care şi acum ca întodeauna se simte atrasă de Europa. Din păcate însă această societate rusă, hipnotizată de Europa, nu poate înţelege şi spiritul realist al Europei.

Şi iată că tragedia s'a întâmplat. Un pumn de visători, dublat pe de altă parte de escroci şi ambiţioşi, care voind să domnească şi să-şi impună fanteziile economico-pilitice, gravate pe utopii europene, au adus în vagon plumbuit teoriile moderne ale unei orânduiri aşa zise fără de exploatare, ale Statului care trebuie să dispară, dar care pentru a putea dispare, trebuie mai întâi să se întărească, devenind dictatură! . . .

S'a întâmplat cu noii conducători, care au scurtat capetele ţarilor, aceiaş deviaţie psihică, specific rusească, care a sfârşit întotdeauna în gigantisme şi deformări halucinante. In locul participaţiei mistice, de care este impregnată mentalitatea, — ruşilor le-a fost dată dialectica lui Hegel şi materialismul lui Feuerbach, care îngemănate dau o concepţie care-i ajută să se confunde, mai nebulos şi mai haotic în neantul lui „Nicivo" (nimic) şi „Budit Lucie" (va fi mai bine). De data aceasta, în mod ştiinţific, bazaţi pe ultimele date ale celor mai speciale ştiinţe, — se poate demonstra că de fapt săgeata elenului Zenon, deşi sburând din arc, sta pe loc; că drumul spre mai bine, duce de fapt prin mai rău, prin tragedie sau moarte; că ideia, ideia platonică şi conceptul lui Socrate, atât de furios combătute de materalism, pot deveni forţe de neînfrânt, lucru pe care-l ştia şi cel mai neuvizat dintre idealişti. Dar prin această adăugire dialectică, armă de temut a progresiştilor, n'a făcut decât să-şi introducă Calul Troian în cetatea materialistă şi să-şi marcheze în mod practic inconsistenţa de sistem filozofic. Pentrucă practica — conform propriilor teorii — este piatra de încercare şi criteriul adevărurilor afirmate de teoretizările sistemelor. Şi în această perspectivă, e greu de conceput existenţa unui al doilea principiu-ideie, oricât de largi şi de populare sau proletare ar fi masele de vreme ce toate teoriile se axează pe unicitatea şi pri mordialitatea materiei, care, pe treapta ei ultimă de desvoltare, devine conştientă de sine, — fără a fi tentaţi să punem la îndoială adevărul sau onestitatea teoriei.

— In toată teoria asta, măi băete, clocoteşte nemulţumirea lui Marx, dar pe dimensiunile lui. Poate pe ale mele şi ale întregii spiritualităţi pe care truditul Ahasverus o poartă de veacuri peste paralelele şi meridianele pământului. Dar ea n'are nimic comun cu nemulţumirea haimanalei din stepă şi taigaua rusească şi nici cu deviaţii psihici, care, abia ieşiţi de sub cei 300 de ani de jug mongolo-tătăresc, înşeală omenirea, fluturând noţiuni noi despre libertate, numai pentru a o înlănţui şi mai strâns şi mai josnic decât au făcut-o barbarii primului mileniu.

Uităte în jurul tău! Aici în jurul nostru, vezi doar oamenii, cărora aceşti haotici, — sub masca ştiinţei, ei care-s besmetici ca noaptea, — le-a luat Dumnezeul, care le era singura lumină şi speranţă ţi le-a dat prăpastia asta de chinuri şi desnădejde în care împrejurările ne-au aruncat şi pe noi!

— Uită-te numai la mine şi oricât mi-ai fi fost tu de duşman, ai putea admite ca tocmai aici unde nu sunt medici şi atâta nevoie, să mă risipească oricât aş fi de vinovat şi criminal, ţinându-mă să le curăţ umblătoarera! Iţi dai tu seama, câtă risipă de energie şi de valori umane câştigate cu ani lungi şi grei de studiu şi muncă provoacă tembelismul politic şi filozofic al conducătorilor, de pe toate treptele şi nivelele acestui nou regim de viaţă ştiinţific desorganizat? Sunt convins că Hitler, cu toată demenţa lui, demenţă în care eu deşi evreu nu cred, n'a folosit specialiştii din lagăre şi închisori, oricâte porniri ar fi avut împotriva lor să cureţe closete . . .

Am fost un mare prost! Abia acum înţeleg perspicacitatea lui Dostoievski şi puterea lui profetică.

Europa, şi eu odată cu ea, am crezut de la diverşi emigranţi, orbi şi ei, că mujicul rus, aşa cum afirmă şi Aimée Dostoievski, visa o „republică democrată". Dar astăzi, când în locul ţarismului s'a ridicat noul regim, pe care-l simţim toţi deopotrivă, şi eu şi tu şi Europa, înţelegem cât ne-am înşelat! Dar mai mult decât ce trăim noi acum, rămân cu convingerea că bolşevismul colosului rus, va rezerva omenirii încă multe treziri dureroase şi surprize neplăcute.

— Văd că vrei să-i desfiinţezi, prin atâtea citate şi documente câte îmi înşiri, Doctore! La dracu, că asta nu se poate! Sunt sute de milioane de slavi şi nu-i poţi nega. Am tot auzit vorbindu-se atât de sufletul slav, de incoerenţele lui, încât mă faci să cred că-s alte drăcii decât oameni!

La urma urmei, cu ce-s mai altfel neamurile celtice, germanice, semiţii, mongolii? Misticism, slavă Domnului! Vrei mai mult decât la trabotnicismul semit? Iar despre certuri şi răsvrătiri vrei mai mult decât la Galii lui Vercingetorix sau contemporanii lui De Gaule?

Ce sunt slavii în fond? Ce-s mongolii? Ce-s normanzii? Ce-s triburile iliro-trace? Dumneata, Doctore, care-ai suferit de pe urma rasismului lui Rosenberg, faci descriminări rasiale?

— Văd c'ai început să creşti, puştiule, şi mă bucur! Ai început să nu mai mă laşi să monologhez şi-mi pui probleme de încuitoare, din care nici nu ştiu cum o să ies.

N'aş putea să dau certificate de naştere popoarelor şi mă îndoiesc daca-ar puteau-o face toţi Tucidizii, Tit-Livii şi Momsenii istoriei adunaţi la un loc. Cu atât mai puţin se pot da note la purtare seminţei fiecăruia şi încrucişărilor lor! Eu doar constat nişte moduri de-a fi. Mă nelinişteşc pe marginea lor şi mă întreb de ce-o fi aşa de rău când cu risipa de minte şi înţelepciune câtă şi-o trâmbiţează toate popoarele şi conducătorii din toate vremurile şi locurile, am fi putut crăpa de bine?

Ca Hamlet, caut şi încerc să văd ce şi de ce este putred mărul din Danemarca!

Cât despre rasism, să mă ia dracul, dar cum aş putea spune că nu-s, când din legea mea, din legea lui Moise, pe care-o împărtăşesc şi o respect, ştiu că eu fac parte din neamul ales! Dar din păcate, nu ne mai place, când îi mai intră şi altuia ideia asta, de a se socoti ales şi ne aplică nouă ce-am fi vrut noi să-i aplicăm noi lui. S'ar părea că şi prin treaba asta ar cam fi ceva putred!...

Puterea să fie oare bună doar când o am eu? Şi nimic să nu mai fie adevărat, drept, frumos şi bun, dacă ele sunt împărţite prin intervenţia altuia?

Vezi tu, Hamlet, tot lucruri de astea mari voia, dar el era un bicisnic neputincios, cu reţineri şi îndoieli care-l paralizau.

Un motor prea mic pentru o sarcină mare! Toată filozofarea lui nu-i decât văicăreala slăbănogului. Strugurii lui încep să i se pară acri pentru că-s mult prea sus...

La fel şi cu popoarele. Sunt fel de fel de Hamleţi printre ele. Nu le înăbuş eu, Tablele lui Moise sau Mein Kampf-ul lui Hitler!

Neputinţa zace în ele. In unele. In altele, tăria. Fiecare după cum şi-a gospodărit talentul din Biblie şi cum a servit o anumită chemare, un exemplu pregnant ar fi să zicem Ţiganii. De când i-a făcut măsa toţi sunt cu lăuta în mână. Şi cântă până crapă de bătrâni. Nici o altă seminţie, n'are atâţia care să mânuiască arcuşul şi cobza. Dar împotriva legii probalităţii, din toată istoria muzicii, nu desprindem nici-o figură de ţigan de talia lui Beetowen, Mozart, Chopin, Ceaikovski, Meldelsohn sau Rubinstein.

Ba mai mult, muzica încăpută pe mâna şi mintea ţigănească, devine lălâie, barbarisită şi merge până la lipsă de gust şi obscenitate.

Ar fi un lucru destul de interesant şi instructiv, dacă cineva s'ar apuca să facă o cercetare concretizată într'un studiu calitativ şi procentual, pe domenii de activitate teoretică şi profesională din care să se poată vedea, raportul diverselor rase, seminţii şi popoare de pe coaja asta de nucă care ne poartă prin haos.

Ar fi destul de îndrăsneţ, dar mai că m'aş încumeta chiar acum, între două curăţătorii de umblătoare, să-ţi înşirui, numai din ce am acum în cap, cam cum s'ar înscrie într'un astfel de studiu, popoarele.

Chiar dacă ar fi să încep prin a face oservaţiile critice, bazat numai pe câteva proverbe, sunt convins că n'aş greşi. Sunt unele moduri de a gândi, de-a acţiona sau de a se comporta, atât de specifice, încât nu pot fi generate decât de un anumit popor şi de condiţiile ansamblului său de viaţă. Gândeştete la Egipteni, la toţi semiţii, la Români, la Greci, la Turci, Germani, Englezi, Americani şi vei găsi comori de sintetizări specifice unuia şi numai unuia dintre ele. Exact aşa ca timbrul vocii fiecărui individ sau instrument în parte.

Ești tânăr, îți las ideia și dacă n'o să-ți rămână oasele pe aici să-ți aduci aminte. Incearcă să faci cel puțin atât, și-o să fie interesant, fără ca neapărat să fii și rasist. Aici se pot găsi temeiuri de rasism, numai dacă-și vâră nasul oamenii politici. Ceace înseamnă altceva! La fel de altceva și de îndepărtat în perspectiva omului de bună credință, ca atomul lui Leucip și Democrit, de fiziunea lui din secolul XX, sau fiziunea nucleului față de bomba de la Hiroshima, fără de rachetele lui Hitler și pentagonul american.

Și numai ca să-și dau un exemplu.

Cine-ar fi putut formula și pe cine l-ar prinde mai bine — chiar dacă l-ai auzit pentru prima dată în latinește, — decât este prins neamul lui Israel în: „Unde-i bine, acolo-i și patria"!

Dar aristocraticul „Dumnezeu sajute pe bogat, că săracul poate cerși", putea să renască în altă parte decât în Anglia lorzilor scăpătați? Și-apoi cine decât turcii și atmosfera lașă, penală și arbitrară a Fanarului, ar fi putut născoci, „Nu fura un berbec c'or să te spânzure, dar fură o turmă întreagă de oi, și-o să se discute cu tine". Dar: „Ivan n'a avut porc și nu trebuie să aibă"! Unde s'ar mai fi putut naște și formula? . . .

Sau: „Mâine va fi mai bine! Va fi prasnic pe ulița noastră"! sau, „Nicivo!" adică nimic. Nici bine nici rău. Indiferență, nepăsarea față de tot ce este, ce-a fost sau ce s-ar mai putea întâmpla.

— Ce faci? întrebă un rus.

— Nicivo! răspunse celălalt.

Sau, față de o dezamăgire: Nicevo! Zaftra budit . . . Mâine va fi mai bine . . . sau, este vreme!

Nicivo, este o fatalitate, o soartă tiranică, dar în acelaș timp, suprema fericire. Dincolo de bine și de rău, împăcarea cu nimicul, cu haosul sau cu totul. Este poezia sclavului, fără de voință în fața forțelor oarbe ale firii, sau dinpotrivă, foarte conștiente ale unor ambițioși. Ivan a găsit o soluție, nu-s simple vorbe. In „Nicivo" și „Mâine va fi mai bine" sau „va fi prasnic pe ulița noastră", este salvarea lui Ivan din groasnicile lipsuri și condițiile mizere de trai, oferite de stăpânii din negura timpului și de oficialitățile care sau succedat până la „democratizarea" de astăzi. Este vorba de-o mentalitate, de o concepție,

care nu s'ar fi putut închega, nici în Anglia, nici în Egipt și nici în lumea Mongolilor, ci numai aici.

Secole grele de trudă și zădărnicie, stăpâni mișeli și desfrânați, au formulat în sufletul mujicului, mereu batjocorit și împilat, tradiții puternice și convingerea inutilității oricărui efort. Mai devreme sau mai târziu, soarta se împlinește, pentru că omul, adică Ivan, nu poate influența, orice ar face. Urmarea, — „Nicivo".

Aspirațiile lui Ivan, sunt vagi și nedeslușite! Nimic definit. El nu vrea nimic! Tragic este că nu are nici cine să-l ajute. Sub cerul mare al bunului D-zeu, se află singur și mereu în marea singurătate a stepei. Impins de singurătate și desnădejde, înșelat și hăituit de oficialități, se sălbăticește și ajunge la crimă. Viața îi ajunge o sarcină blestemată, pe care încearcă s'o uite într'o beție cruntă, care-l duce la animalizare.

Eroii lui Dostoievski, ai lui Cehov, ai lui Maxim Gorki, de aici sunt prinși, vii ca viața, copleșitori în destrăbălarea și măreția lor sublimă.

Rusul viu, văzut de noi aici, în pușcărie ca și'n libertate, murdar și sălbatic, este în acelaș timp un copil cu inimă de aur, vesel, tandru, capabil de orice secrificiu sau ticăloșie. Schimbător ca vremea, de la o condiție la alta. Coboară direct din paginile lui Dostoievski și din secolele impilărilor. Muncește în iureșuri, ca'n paginile lui Gorki, fără să-l intereseze câștigul. Uneori doar pentru o căldare de votcă în plus, face muncă de câine, dar pe capricii, când trândar, când vijelios și urlând mai tare decât vânturile stepei, vuiturile Volgăi. Profund mistic și visător, trăind mai mult în cer decât pe pământ, — cum îl prezintă Aimée Dostoievski, — el nu se poate lipsi de ajutorul divin. Când îl apucă damblaua trebuințelor lui sufletești și morale, lasă tot și pleacă spre pretutindeni și nicăieri, ca un câine de la stăpânul cel rău.

In niciun caz, conducătorul lui nu poate fi un președinte de republică, ci un ales divin, un uns cu aureolă. Iar dacă nu-i Unsul Domnului și n'are aureolă, atunci i-o confecționează el. Așa cum s'a întâmplat cu conducătorii lor din zilele noastre, lucru care confirmă toate afirmațiile ficei lui Dostoievski.

— Nu vreau să desfiinţez pe nimeni, aşa cum mă învinuiai. Şi nici nu vreau să micşorez neamul numeros al slavilor şi nici pe ruşii ăştia, care curg în toate părţile ca o amibă mucigelatinoasă. Dar din tot ce ţi-am spus vreau să înţelegi că, neamul ăsta n'au putut să-şi creeze conducătorii de care a avut nevoie. Totul în ei a rămas doar ca virtualitate. Conducătorii lor au fost de rea credinţă, abuzivi şi gata de perspectiva aceia a înglodării până la venalitate, în interesele lor mici, iar în cele mai dese cazuri, total străini de sufletul şi preocupările majicului.

— Ştii tu măi pruncule, ce-i aia aşteptare? Ştii tu ce-i aia săţi lipsească definitiv ceva râvnit cu ardoare şi să aştepţi, să aştepţi, să aştepţi dar să nu ţi se împlinească niciodată?

Ai zice: Dar asta nu-i nimic! Poate o simplă dezamăgire, o indionare, o înjurătură scârbită! Dar se mai poate ca scrâjneala asta amară să lase urme şi sensibilizări, cu predispoziţii şi la urmaşii care vor transmite din generaţie în generaţie toate îndoielile şi deslânările care ţi-au măcinat sufletul şi irosit forţele. Iar gogoloiul mic de zăpadă afânată al secolului, devine peste generaţii avalanşă . . .

Ciuntit astăzi într'o parte. crestat mâine într'alta, şi zi de zi nedreptăţit şi umilit de ingratitudinea celor de lângă el şi de pedpsele aspre ale mai marilor, bietului Ivan i-a dispărut până şi concretul aşteptărilor neînplinite. Aşteptarea unei împliniri lipsită de obiect, asta-i mai rămăsese mujicului! O continua tânjeală după ceva vag, haotic! Poate dragostea, poate dreptatea, poate libertatea, poate un amestec din toate la un loc, plus altele, mai fără contur, care să-i umple golurile existenţei.

Aşa a ajuns Rusul să fie un tip tragic, mâncat în adâncurile lui de o veşnică nemulţumire, mânat şi otrăvit de boala melancoliei, a dorurilor vagi neîmplinite timp de secole!

Dar toate refulările şi sublimările, toată setea asta după fericirea, împlinirii, l-au dus la violenţa izbucnirilor, concretizate în destrăbălarea beţiilor, în răzbunări sângeroase sau brutalităţi gratuite şi fără de nici-o altă logică, decât aceia a restabilirii unui echilibru pe calea unor euforii artificiale şi

nefireşti. Era singura cale prin care mujicul răspundea abuzurilor şi silniciei lor, la care de secole era supus.

Am auzit adeseori pe Ruşi spunându-mi, bătându-se cu mâna peste dură: „Doamne, Doamne! Niciodată să nu spui că nu vei ajunge cerşetor sau ocnaş"!

Adică, o înţelepciune care reprezintă sintetizarea tuturor stărilor de euforie a mujicilor: ocna sau vagabondajul cu acte falsificate prin Taigaua nesfârşită, pentru a scăpa de furia autorităţilor şi asprimea legilor.

Sistemul permanent abuziv, egoist şi arbitrar al guvernării ruseşti, a transformat în criminali sângeroşi până şi cele mai nevinovate suflete. Mujicul ajunsese să creadă în mod naiv, că stăpânul era îndreptăţit să-şi trateze robii de pe moşie ca pe nişte vite, fără a ei să aibă dreptul să se revolte. Dar asta nu-i înpiedica să-şi ucidă boerul ca pe un câine, când îi cădea bine la îndemână, în întunericul nopţii. Astfel de crime se întâmplau destul de des şi nu erau socotite de ruşine.

Într'o împrejurare rămasă nedescoperită şi tatăl lui Dostoievski boier beţiv şi violent, care-şi maltrate ţăranii de pe moşie, a fost găsit ucis şi aruncat undeva la marginea drumului, sub trăsura în care călătorea. L-au bocit şi tânguit cu toţii. Poate se cam şi bănuia cine ar fi forst făptaşul, dar de aflat, nu l-a aflat nimeni. Asta ca o paranteză!

Aşa dar, la abuzuri s'a răspuns cu răzbunare: Răzbunarea a adus pribegia, hoţia, crime şi însfârşit ocna. Şi dacă din când în când izbutea evadarea sau răsvrătirea în masă, urma însemnarea cu fierul roşu, tăerea nasului şi insula Sahalin, adică ocna pe viaţă cu regim de exterminare.

Literatura vremii dă lux de amănunte şi documente asupra tutror atrocităţilor. Tot ce-ţi spun nu-s născocirile mele . . .

În decursul vremurilor — după cum reiese mai ales din anchetele lui Cehov şi scrierile chimistului Polonez Ossendovski — formulele s'au schimbat, dar sistemul de guvernare a rămas acelaş: ilegalitate, abuz şi violenţă. Rusul, indiferent de ce-a fost, nu poate distinge — pe orice treaptă ar ajunge — decât între slabii pe care-i oprima, şi puternicii de care se teme. Asta a fost maniera în care autorităţile ruse, din toate timpurile, şi-a tratat supuşii şi mai marii: Oprimarea şi monstroase

măsuri de represiune față de turma Ivanilor neputinioși și lingușeală și sărutări de mână, acolo unde nu putea să muște. De veacuri, și-au însușit acest sistem de la Genghis-Han și urmașii lui, care timp de 300 de ani, au împilat popoarele aflate pe aceste ținuturi.

Martorii vremilor actuele martori oculari ca Ossendovski, fost Ministru în Guvernul provizoriu revoluționar și o vreme Președinte al comitetului revoluționar din Siberia, ne destăinuia:

„Autoritățile civile și militare, au pregătit cu propriile lor mâini imensul dezastru, iar pedeapsa care-a avut loc sub forma revoluției a fost binemeritată pentru cercurile guvernamentale. Din nefericire, pedeapsa asta a căzut mai greu pe națiunea întreagă, nevinovată de crimele guvernului.

Revoluția s'a născut în mediu intelectual, în cercuri restrânse, dar ea a fost provocată de poliția secretă, de armata sever instruită și de constrângerile ordonate de guvernul țarului. Orice protest, orice încercare de a se cere legalitate, dreptate, libertate omenească, era rezolvată cu zdrobirea. Orice împotrivire față de penalitatea exceselor și incapacitatea oficialităților, avea ca urmare, punerea la zid, fortăreața „Pentru și Pavel" sau Siberia. Cauzele înpotrivirii și protestele, nu interesau pe nimeni. Conducerea doar oprima. Poliția secretă avea spioni peste tot, care afișând cele mai liberale idei, puteau să pătrundă în cele mai secrete celule ale revoluționarilor. Ba preluau chiar conducerea grupărilor revoluționare și provocau însuflețiri și ciocniri sângeroase, dând apă la moară Guvernului. Cei care nu erau uciși în timpul demonstrațiilor, erau în orice caz desconspirați și arestați de Ohrana țaristă și exilați sau înmormântați în ocne. Bande întregi de descreerați, fără de nimic sfânt și care făceau pe revoluționarii, au stat în slujba poliției țariste. Dar după căderea țarismului, au făcut aceleaș lucruri în slujba Cekei și NKVD-ului. In epoca aceia sinistră a distrugerii, de la un capăt în altul al colosului rus, sate întregi au fost devastate, cu ajutorul și consințământul tacit al noilor țari, proaspăt improvizați.

În aceiaș capitală, numai cu numele schimbat din Petersburg în Leningrad, în timpul teroarei din 1917—1918, trupele

roșii trăgeau în mulțime, cu singura diferență, că în timpul fostului țar, asta se întâmpla din timp în timp, pe când acum, sub roșii, se petrecea zilnic.

Cât privește atitudinea față de micile țări Baltice, acolo se spânzura și se împușca, pentru că se protesta împotriva abuzurilor rusești. La cererile de autonomie, s'a răspuns cu teroare. Tot ce era ceva mai luminat se deporta în Siberia pe capete. Acelaș lucru s'a petrecut în Caucaz, în Ucraina, în Mongolia.

Aceasta a fost politica de totdeauna a Rusului tare, a Rusului conducător de destine, abuz și masacru.

In 1899, Generalul Gribski, guvernatorul Amurului a înecat 3000 de suflete de chinezi, împinși de soldații săi cu baionetele de armă. Cum să mai socot că i-ar putea iubi Chinezii vreodată? Dar Polonezii, care au cunoscut în de-aproape sălbăticia rusească și masacrele lor?

Toate dramele și represiunile înfiorătoare, care s'au consumat prin ținuturile astea din vremea când au trecut hoardele lui Bati-Han și Cubilai și până în zilele noastre, din păcate n'au istorie. Din Baltică și până pe țărmul Pacificului, hoardelor de pe timpuri le-au urmat funcționarii, ocnașii și coloniștii ruși, care au fost și sunt la fel de temuți:

„Noii uzurpatori ai libertăților și dreptăților".

Toate Guvernele rusești au folosit întotdeauna rivalitățile și ura dintre triburi, pentru a-și atinge dominația. Peste tot pe unde pătrundeau pe pământuri străine, ocnașii și coloniștii, leneșii și bețivii, dădeau târcoale turmelor și pământurilor, furau caii, violau femeile. Plângerile băștinașilor rămâneau fără curs. Autoritățile, mergeau mână'n mână cu foștii ocnași, iar băștinașii puneau mâna pe arme. Urmau represiunile, iar cadravele rămâneau în stepă să le usuce soarele și vântul. Valuri de sânge și lacrimi. Ca și Genghis-Han, țarii vechi ca și țarii cei noi, au masacrat tot ce li se opunea.

După revoluție, Tătarii au fugit spre Sud, să scape de teroarea sovietică, traversând frontiera mongolă, iar „eliberatorii" au incendiat totul.

Timp de secole, Rușii și-au întins și și-au extins puterea. Au concesionat terenuri și întemeiat citadele, până la frontiera Coreei, regat decadent în care se înfruptau prin oamenii gu-

vernului şi spionii mascaţi în negustori, Ruşii, Japonezii şi Chinezii.

Prin Bezobrazoff, omul ţarului, s'a făcut primul pas spre anexiunea Coreei, aşa cum s'a întâmplat şi cu concesiunea căii ferate din Manciuria, cu toată provincia Heilungkiang şi o parte din Fengtien şi Kirin.

Actualele ciocniri chino-sovietice au temeiuri foarte, foarte vechi, în care proectele imperialiste ale lui Bezobrazoff şi concesiile de care am amintit nu sunt deloc străine, dacă mai adăogăm că ţarul, direct implicat în negustoria respectivă, i-a dat concesionarului sprijinul său sub formă de armată însoţitoare. Intre altele, Bezobrazoff, era şi marele maestru de vânătoare al Ţarului Nicolae II.

In vederea aceloraşi ţeluri, folosind turburările, inconştienţa şi puţina densitate a locuitorilor, deşi stepa rusească şi ucrainiană erau şi ele slab populată, guvernul rus a colonizat cu cazaci, regiunea de pe Amur şi Ussuri. Aceşti cazaci şi poliţia oficială erau duşmanii, nr. 1 ai băştinaşilor. Tot în Extremul Orient au fost trimişi ca exilaţi toţi condamnaţii şi toţi revoltaţii împotriva politicii absolutiste a guvernului ţarist, dintre care unii, mai ales Georgienii şi Cazacii, constituiţi în bande armate, atacau convoiurile de subzistenţă oficiasă, staţiile de poştă, călătorii, iar la nevoie chiar triburile paşnice. Tot aici era zona de predilecţie a tuturor ocnaşilor evadaţi, care erau gata oricând la răsbunare şi vărsări de sânge.

De la un capăt la altul al ei, Rusia a fost întotdeauna, dar mai ales cea din preajma războaielor şi după revoluţii, un amestec straniu şi vulgar de oameni care nu ştiau ce vor, de halucinaţi- de sanatici revoluţionari, de funcţionari şi ofiţeri veroşi. In numele Sfintei Rusii, se făceau cele mai monstruoase afaceri şi intrigi, începând dela Ţar şi curtea lui, până la cel mai nevredic ispravnic de gubernie. Banii publici intrau în buzunarele particulare. Trenuri întregi de mărfuri dispăreau misterios, neajungând niciodată la destinaţie. Aşa cum altfel vezi cu ochii ce se întâmplă şi astăzi în noul Stat, zis fără de exploatare. Nimic, nimic schimbat! Aceiaşi Ruşi, care mor de grija altora. De grija Americii, a Franţei, a Statelor înapoiate! Şi care n'au după ce bea apă! Cum zic eu zic milioane

de Ivani, dar nu Cremlinul sau detaşamentele de năcialnici şi politruci, care au magazine personale şi salarii speciale! Paradoxal este însă că ei, ei care vorbesc nu-s Ivanii, ci Statul Major, detaşamentul de avangardă al partidului!

In fond, să ştii că mă lasă rece toată mizeria asta a lor, dar mă scurmă până în măduva oaselor şi mi se face greaţă, când îi văd făcând pe lupii moralişti. Ei, apărătorii drepturilor popoarelor! Ei vorbesc despre crimele americanilor, de exploatarea capitalistă, despre crimele lui Hitler! După ce fel de morală or fi făcând asta? Ei bine, ipocrizia asta mă ucide! Dac'ar nega cel puţin orice fel de morală şi şi-ar vedea de crimele şi banditismele lor oficiale, totul ar fi în regulă! Dar crede-mă, că acţiuni mai josnice şi perfide ca ale conducătorilor sovietici, n'am întâlnit în toată istoria lumii.

Ce poţi spera de la astfel de conducători? Cu ce este mai bun Beria sau Stalin sau oricare dintre actualii zei ai Rusiei, decât Generalul Gribski, Bezobrazoff sau Generalul Conte Stockelberg?

Ţara şi comandirii de acum, construiesc aceleaşi sate fantomă din carton pictat, cu fanfare şi ţărani jucând pe drumurile pe care trece Stalin sau comisiile cu invitaţii, cum făcea Potemkin pentru Ecaterina. Iar în ce-l priveşte pe Stackelberg, nu făcea de loc mai altfel decât orice patentat sovietic. Cu ce era mai condamnabil Stackelberg, dacă trenul în care se deplasa spre Port Artur, avea două vagoane în plus numai pentru nevastă-sa? Unul numai cu lăptarie personală, iar al doilea cu un acoperiş special, care când era prea cald, era în permanenţă udat de o grupă de soldaţi, pentru a-i menţine o temperatură şi o umiditate agreabilă nevestii. Cu ce era mai rea domnia bunului plac şi a capriciilor conducătorilor de dinainte, faţă de samavolnicia lui Beria de acum?

Ce au adus noii ţarii? Inchisorile pe care le-ai văzut? Infometarea generală? Desfiinţarea naţiunilor în numele libertăţii naţionale la autodeterminare, aşa cum doar scriu? Unde-s Lituanienii din Lituania, Românii din Basarabia şi Bucovina, Tătarii din Crimeia, Cazacii de pe Don, Georgienii din Caucaz? Unde-s Germanii din Prusia orientală şi Polonezii din tot teri-

toriul polonez pe care şi l-au însuşit? Unde-s populaţiile din Extremul Orient, dar Komii şi Neneţii de la Cercul Polar?

Au curaj sovieticii să primească o comisie ONU, condusă de noi, nu de ei?

Ce se putea spera de la foştii conducători?

Ce se poate spera de la actualii deţinători ai puterii?

Numai cu astfel de conducători, ce-am putea aştepta de la omenire?

Petersbugul a fost cândva inima intrigilor, a certurilor, a exceselor de putere şi a rapoartelor false care aduceau avansări şi decoraţii. Astăzi i-a luat locul Moscova. Alţi oameni, dar cu aceleaşi procedeie. Dar ceva mai rafinat cu ajutorul sofisticăriei dialectice. Ca la scamatorii de bâlci, acum se poate explica şi inxplicabilul. Tot ceace nu-i, este; iar ceace este, stringentul de concret, nu-i! Dacă se scumpeşte cumva carnea, asta este în avantajul populaţiei, pentru că reprezintă o înbunătăţire a preţurilor şi deci a bunului trai! Iar dacă cumva dispare tot din măcelării, este pentru că, conform statisticilor, consumul de carne în urma recomandărilor medicale, s'a micşorat. In mod ştiinţific, savanţii au demonstrat că un consum prea mare de carne, afectează sănătatea publică. Ori omul, cel mai preţios capital al unei ţări, trebuie educat să se conserve şi să contribuie la ridicarea mediei de viaţă . . .

Acelaş guvern şi acum, ca şi înainte de revoluţie, acaparează teritorii străine. Ca şi atunci, Ruşii nici acum nu crapă de bună organizare şi nici de supraproducţie, dar se întind, se întind mereu să fericească şi pe alţii cu haosul de la ei. Ca nebunul din poveste, căruia i s'a dat să numere o baniţă de boabe de mei, el mai cere o a doua, pentru ca numărând un bob din prima, să tragă concomitent un altul din cea de-a doua, pentru al ţine minte pe cel din prima. Şi uite aşa s'a apucat să fericească tot globul!

Incă visează la Cheile Bosforului, visează la Mediterană, la Suez, la hegemonia mondială. Deocamdată şi-au pus bine mâinile în gâtul ţărilor Baltice, în gâtul Poloniei, Ungariei, Bulgariei, Germaniei democrate, României, Cehoslovaciei . . . Şi cine ştie ce gânduri şi pofte le va mai veni? Gurile Dunării le stau de mult în gât . . . Măcar de-ar face ceva cu întinderile astea! Dar

aşa cum le administrează nu-şi scot nici mâncarea. Ei care totuşi pe vremea ţarilor, erau grânarul lumii, astăzi importă grâu. Ei care sunt numai râuri, lacuri şi mări, importă peşte conservat din SUA. Şi-au fost pescari neam de neamul lor!

Ai văzut ce se află în magazine? Lapte condensat şi praf american, ouă americane în praf, chibrituri americane, carne conservată în grăsimi din America, vapoarele din Arhanghelsk gem de cherestea din America . . . Dar ce nu-i american? Dar ai auzit cu urechile tale cât îi înjură pe Americani . . . Ai văzut cu ochii tăi, ba chir tu însuţi eşti aici ca spion american . . .

I-ai auzit ce spun la „conferinţe“ despre criminalii de americani şi de viaţa infectă şi nesigură de sub exploatarea capitalistă . . . I-ai auzit deplângând soarta întregii omeniri . . . Cât despre ei, te-ai uitat la toate lozincile de pe pereţi şi te-ai edificat desigur că în curând, îi vor ajunge şi depăşi în productivitate pe Americani . . . Ei, care nici opinci de tei n'au în număr suficient să-şi încalţe întreaga populaţie! Ei, care mănâncă carne de cămilă împuţită, tăiată de luni de zile! Ei, care dau populaţiei doar capete de peşte sărat şi tărâţe fierte în grăsimi de focă! Ei ai căroi copii i-am auzit lăudându-se că au şi fabrici de făcut lămâi!

Pentru a cui glorie egoistă toată minciuna şi dezastrul aceasta social? Pentru care scopuri aşa de înalte de partea asta a lumii atâta foamete şi moarte? Ţarul nu mai este!

Marele imperiu ţarist a incorporat de-a lungul secolelor ţări şi popoare prin viclenie şi forţă, iar actualii conducători sovietici menţin şi extind, cu ajutorul diplomaţiei şi inconştient al puterilor din Vest, moştenirea lor, deşi iniţial tunau şi fulgerau împotriva acestei împilări. Minţind ipocrit şi laş, au continuat despuierea iniţiată de veacuri. Politica lor de astăzi, a restârnit ura popoarelor de pretutindeni. Mielul cel blând s'a demonstrat, a nu fi decât un lup deghizat, iar doctrina epocii de aur, o farsă sinistră. Cea mai sinistră farsă pe care neamul nostru a jucat-o lumii.

Eu ştiu că în negustoria neamului nostru este multă dibăcie. Ştiu că suntem capabili să creem necesităţi oamenilor, care-s folositoare uneori doar comerţului sau interesului nostru şi mai deloc altora. Ba câteodată mărfurile noastre, dacă nu-s

deslânate sau dăunătoare, cum ar fi literatura lui Fenchtwanger, Upton Sinclair sau Uri Benador, sunt indeferente. Mai știu deasemeni că intrând în prăvălia unui ovrei să-ți cumperi hârtie higienică, — pentru că pur și simplu s'ar putea întâmpla ca pentru moment să nu aibă, te va convinge totuși și nu vei ieși de la el fără să nu cumperi ceva. Dacă nu vei găsi hârtie higienică, îți va demonstra convingător să iei cel puțin glasspapir, că-i tot așa de fin și sănătos.

Am văzut, zic, multe! Dar așa un glasspapier ca cel vândut omenirii de către Marx, mai rar! Al dracului ovrei! . . . Iar eu cap prost, m'am trezit prea târziu, și plătesc alături de voi tributul. N'am fost om de afaceri. Am fost numai medic. Am crezut că fac totuși o afacere, fugind de Hitler; dar am dat de dracul, și eu și Lituanienii! O afacere de ovrei păgubos! Ceva ce trebuie povestit și la morți.

Soarta mea cea proastă, m'a mânat încoace, în tragedia asta fără de sfârșit. Simpatia mea față de Lituanieni, cu care trăisem, mi-a adus arestarea și dușmănia sovieticilor. Rusia nu s'a schimbat de loc. Este acelaș imens rezervor de murdărie, despre care vorbea chimistul Ossendovski, în care Europa și Asia a aruncat cele mai rele elemente ale altor rase, ascunzându-le sub un strat subțire de lustruială de civilizație, încondeiat cu romanticele culori ale minciunilor dialectice.

Au stârnit ura în Manciuria, în China, în Polonia, la noi în Lituania, la voi, chiar la ei acasă și peste tot pe unde și-au arătat adevărata față. Rețeaua poliției lor nu lasă să pătrundă nicio știre din lume. Singurul rai pământean este doar aici. Restul omenirii geme sub povara lipsurilor, a exploatării și inculturii! Presa și radioul cântă înțelepciunea și bună starea sovietică. Ultimul mujic trebuie să fie convins că în lipsurile lui și renunțările la care este obligat, stă salverea lumii. Revoluțiile de pe întreg globul, toate mișcările naționale, indiferent de unde, trebuie să ajutate pentru că este singura posibilitate de distrugere a capitalismului.

„Și cine dacă nu noi, prima țară din lume care s-a eliberat de exploatarea omului de către om, ar putea să-i ajute"? zice Jdanov, marele doctrinar actual. Ei, matadorii lumii! Apărătorii libertăților popoarelor, ai umanismului! Ce lesne se lasă Ivanii

convinși de vorbele goale, stereotipe, care urlă necontenit din megafoanele instalate pretutindeni! Și acum în lipsa asta amarnică, rusul se aprinde la fel de brusc! Scânteiază în el speranța, se umflă de gigantismul la care este poftit să participe; dar la prima poticneală se desumflă ca orice bășică. Brusc și violent ca un fulger care risipește în van milioanele de volți! Lumina lui orbitoare va lăsa imensitatea nopții mai neagră, mai buimacă!

Exact ca sub țarism! Aceiaș adunătură descrisă de Maxim Gorki și aceleași fluvii de sânge și distrugere, carateristic temperamentului rus. Aceleași trupe de masacru, dar sub altă agidă, ca și în 1849 în țarile Baltice sau în 1918—1919 în Polonia, Prusia Orientală și Galiția, la care au participat și ofițerii și nobilimea rusă, nu numai simpla „Ivănime". Atavismul asiatic, rămășită a luptelor fără de cruțare dintre triburile normande ale trecutului, își spune în continuare cuvântul, ca și în atrocitățile săvârșite de ei între ei, între albi și roșii în timpul revoluției. Mareea sângeroasă în care, după cum mărturisește martorul ocular, Ossendovski, Rușii, rivalizau în sălbăticie, cu ei înșăși.

Propaganda susținută atunci, ca și acum, între analfabeții, disperații și năpăstuiții vieții, n'a făcut decât să întrețină instinctele criminale și destructive, prin care au distrus și distrug energiile creatoare.

Cine să-i mai creadă?

Prin închisorile în care ai trecut, sunt sigur că ai văzut, ca și mine, cum guvernul actual — guvern sovietic, Slavă Domnului! — se aliază cu criminalii și codoșii pentru a-șa face jocul, așa cum făcea cel țarist pe vremuri! Amar de capul lor! Asta numesc ei politică? Păducheala asta a vieții de pe-o betelie de ismană! Incearcă să creeze tulburări cu oameni plătiți pentru a putea trece la represalii atunci când au interes să scape de incomozi! La fel făceau și țarii cu guvernul lor. Simplă schimbare de stăpâni, dar cu păstrarea aceluiaș fundal, într'adevăr a fost prea costisitoare pentru proștii care s'au bătut și au murit Rusia a pierdut oameni și averi, și-a dat poate și câteva secole înapoi! Sovieticii n'au învățat nimic din istorie și de la Romanovi, decât să le continue negativele. Au uitat

de mult ce este sentimentul libertății individuale, al dreptății sociale și al răspunderii față de bunul public, pentru care au răsvrătit lumea.

Setea atavică după putere, după glorie, a umbrit destul de repede mintea setoșilor de libertate, dreptate, egalitate, frumos bine și adevărat. Dar ce este mai trist, nu e faptul că pentru asta au murit oamenii, ci că au ucis pentru multe secole încrederea și speranța omenirii întregi în posibilitatea înbunătățirii, a aspectului moral al comunității umane, a conviețuirii pe pământ. Și când zic asta, mă gândesc la „oamenii — oameni", nu la „oamenii — maimuță". Aceștia poate au și uitat c'au spart nuca cu piatra pe care au lepădat-o din labă o clipă mai înainte . . .

In incursiunile și mulțimea de nume și citate din istorie, filozofie și literatură, în care Doctorul Rubinstein se încâlcise pentru a-mi demonstra continuitatea pecinginilor trecutului asupra prezentului sovietic, mi-l făcea și mai de înțeles în tot ceace întreprinsese în 1939; dar ce era mai important, reușise să-mi strecoare veninul pesimismului în privința soartei mai bune a omenirii. Netrebnicia din lume, numai minciuna, minciună și interese. Afaceri, afaceri și clică. Constatăm că omenirea de când îi lumea și cât va fi ea, asudă să-și țină în palate, să dea pistoale, mașini de alergat, uniforme și glorie, impilatorilor ei: Răi, mai răi sau excesiv de răi de la o țară la alta sau de la un trap la altul. Niciodată înțelegători la necazurile prostimii, pentru care pretind că-și sacrifică odihna, ci alergând mereu dintr'un consiliu într'altul și conspirând. Ciudată treabă! Enigmatică și fantastică! Totul se reduce la un extraordinar consum de fantezie și sudoare, numai pentru a chinui și-a îngrădi altora drepturile pe care le declari totuși sfinte și te ridici să le aperi!

Sub ochii nedumiriți ai Europei, astăzi, — chiar după scoaterea din Mausoleu a satrapului central, jandarmii Moscovei încă mai țin în mână coada aceleași cratițe staliniste. Bravând opinia publică mondială, ultimul crocodil stalinist, Walter Ulbricht, a fost capabil să înalțe în Berlin, „Zidul rușinii". Disprețuind libertățile elementare ale individului și popoarelor, sub îngăduința Vestului, a impus cel mai impopular punct de

vedere, pe care haita moscovită și l-a însușit imediat: Ocuparea Cehoslovaciei în 1968, sub masca eliberării. Crocodilii stau totuși gata la pândă! Și din rândul lor nu lipsește Ungaria, care și-a uitat nenorocirea de sub Nagy Imre și nu lipsește nici Polonia, care secole de-a rândul a plătit cu sânge dorința de-a nu mai simți pe gât dragostea frățească a Moscovei. Să-i amintim doar anul 1863 și cei 10.000 de ofițeri uciși în pădurea și mlaștinile de la Katin, după ce Stalin a împărțit frățește Polonia cu Hitler. Gomulka ar trebui să nu uite! Iar proaspeții șefi de guvernare ai statelor socialiste frățești, să citească cu ochi mari istoria isprăviilor de dinaintea lor . . .

Moscova încă n'a uitat de strălucirea Bizanțului, iar dacă glorioasa Roma nu mai este, atunci prea bine s'ar putea ca „toate drumurile să ducă la Moscova". Ce vis frumos! . . .

Visul de totdeauna al Țarilor și intelectualității ruse, reluat sub masca internaționalismului proletar, în convingerea că prin introducerea instituțiilor moderne ale sovietilor, s'ar face din Sfânta Rusie, „hegemonul" lumii. Inpotriva acestor păreri s'a ridicat întotdeauna Dostoievski, care înțelesese că Rusul nu are decât cultura bizantină, curmată și aceia în desvoltarea ei, prin căderea Bizanțului în 1453.

In secolul 19 și începutul celui de-al 20-lea, Rusia trăia, exact cum afirma Dostoievski, în ansamblul acelorași idei mistice și naive ale secolului 15, pe care le împrumutase de la Bizanț, fără să le mai dea niciun fel de desvoltare.

Era evident că introducerea raționalismului Vest-European, într'un mediu atât de nepregătit, nu putea să ducă decât la dezorientare și anarhie. Pe ce fundal s'ar f iputut grefa instituțiile și teoriile Vestului? Toată literatura lui Dostoievski — și mai ales „Raskolnikoff" și „Demonii" — dovedesc luciditatea și clar viziunea-sa. Este singurul care a înțeles că mujicii nu vor putea uita cruzimea nobililor și că se vor îndoi de orice noutate adusă de narodnici.

„Instituțiile Europene ale veacului 19 nu convin poporului rus, scria el. Infrățirea în nenorocire, mi-a schimbat ideile. Trăesc convingerea că noutățile Vestului vor arunca țara într'o prăpastie, transformând-o într'o republică a brutalității și ignoranței. Așa cum s'a întâmplat și cu Occidentul, care a fost scos

din negura Evului Mediu, de refugiaţii bizantini, la fel şi în Rusia trebuia desvoltată cultura bizantină care prinsese rădăcini prin secolul 15" . . .

Regimul de injustiţie legală a provocat în Rusia un desgust faţă de muncă, faţă de viaţă, faţă de orice activitate. Despuiat de orice libertate şi exclus din viaţa firească, Rusul a adunat deformări peste deformări, indiferent că-i mujic sau intelecutal. Intrebarea este, cine suferă mai mult? Omul neinstruit sau intelectualul? Primul e degenerat; al doilea, prezintă simptone primejdioase care tind să-i mineze structura spirituală . . .

In unicul număr al publicaţiei „Jurnalul unui scriitor", din Ianuarie 1881, adresându-se intelectualităţii ruse, acelaşi Dostoievski scria: „Vă socotiţi Europeni, dar n'aveţi niciun pic de cultură! Pretindeţi să civilizaţi poporul cu utopiile voastre europene, dar el e cu mult mai civilizat decât voi, prin Christos, în faţa căruia s'a închinat şi care l-a salvat din ghiarele desnădejdei.

Nu dispreţuiţi poporul! Uitaţi că a fost cândva sclavul vostru! Respectaţi-i ideile, iubiţi ce iubeşte şi el, admiraţi ceace admiră! Dacă vă încăpăţânaţi să-i dispreţuiţi credinţele şi să-i injectaţi cu forţa instituţiile europene, pe care nu le poate pricepe, şi pe care nu le va adapta niciodată, va veni vremea când vă vor nega, se va întoarce de la voi şi-şi va căuta alţi conducători . . . Vreţi un parlament European, în care să votaţi legi fără să cereţi avizul poporului, dar nu veţi putea conduce Rusia, pentru că n'o înţelegeţi . . .

Să se ducă poporul şi să-şi facă conoscută voinţa. Iar voi ascultaţi vorbele umile ale deputaţilor, încercaţi să le înţelegeţi şi daţi o formă juridică vorbelor lor simple . . .

. . . Dar dacă vă veţi izola de popor în flecăreală europeană, vă veţi afla în obscuritate, ciocnindu-vă unul de altul. Şi în loc să luminaţi Rusia, vă veţi trezi doar cu cucue în cap.

Europa vă urăşte şi vă detestă. Europenii ştiu că poporul rus va rămâne mereu altfel. Nu cu Europa trebuie să lucrăm, ci cu Asia, pentru că noi Ruşii suntem tot atât de asiatici, pe cât vrem să fim de europeni. Eroarea politicii noastre este că ne-am silit să convingem Europa că suntem europeni, dar nu ne-am atras decât ura şi dispreţul lor.

Viitorul nostru este în Asia! In Europa nu suntem decât Tătari, în Asia vom fi civilizaţi. In Europa nu vom fi decât intruşi, în Asia insă vom fi stăpâni. Vom avea conştiinţa misiunii noastre civilizatoare, care ne va înprumuta demnitatea de care avem nevoie astăzi când suntem doar o caricatură a Europei!

Asia aşteaptă. Civilizaţia pe care i-o oferă Anglia, este prea înaltă şi n'o poate adopta. Mai ales că face acest lucru cu dispreţ. Şi nimic nu poate răni mai adânc pe un oriental decât dispreţul, pentrucă nicăieri pe lume nu este mai desvoltat sentimentul demnităţii, ca îi Orient! . . .

Fireşte că acest testament politic pe care Dostoievski l-a lăsat spre învăţătură, n'a putut şi încă nu poate să fie înţeles de îndărădnicia unei conduceri, mereu hipnotizate de Europa, chiar şi acum când s'a înarmat cu ultima achiziţie din arsenalul raţionalismului European: dialectica materialistă.

Ţinând seamă de realităţi, aşa cum ne sunt ele prezentate de diferiţii mari călători şi cercetători ai vremurilor, concluziile lui Dostoievski erau totuşi prea îngăduitoare. Ruşii prea îşi arătaseră colţii şi'n Asia, unde erau la fel de dispreţuiţi şi de rău priviţi.

Siberia, ţara aceasta cu ţinuturi minunate, bogate şi atrăgătoare, cu sprijinul guvernelor ţariste, a reuşit să devină nelocuibilă pentru oameni normali. Bande de aventurieri şi criminali, mână'n mână cu negustorii concesionari şi funcţionarii guvernului, prin viclenia lor fără de scrupule şi prin alcool, au isbutit să anihileze străduinţele pionerilor. In loc de a crea bunuri din nimic, au răspândit printre băştinaşi, agitaţia nesănătoasă şi fără de nici-o moralitate a metropolei care-i trimesese.

Slaba cultura rusă, amestecată cu cele mai rele elemente ale Extremului Orient, şi-a spus şi aici cuvântul, extinzînd intrigile Moscovei, beţia alcolului şi sângele lui până'n Pacific şi strâmtoarea lui Behring.

Profesorul Stanislas Zaleski în cursul călătoriilor lui de studii îşi notă în carnetul său personal: „O cultură veritabilă, înţeleaptă şi umană, ar face din aceste ţinuturi cu munţi, lacuri, râuri, păduri şi câmpii, o sursă de adevărată fericire pentru omenire"!

Bande organizate de negustori, aventurieri și criminali, gata de brigandaj, pradă și crime, au împânzit întreaga Asie, ridicând pe băștinași împotriva tuturor albilor.

O singură deviză îi împingea până în cele mai neospitaliere locuri: „Noi trebue să luăm tot ceace împrejurarea ne scoate în cale". Fără de scrupule, negustorii ruși, fură, înșelă, îmbată, ucid și distrug. Așa cum au făcut Spanioli lui Cortez în Mexic, Anglo-Saxonii în Farwest sau cum scria cehul Jan Weltzel în „La vie des Esquimaux", despre toți prospectorii albi ai Cercului Polar... Cu singura deosebire că „tragedia siberiană" este acoperită de tăcere. N'a avut istoric. De partea asta a pământului nu s'a prea interesat nimeni, iar protestele lui Dostoievski, Cehov, Zaleski, Weltzel sau Ossendovski, la vremea respectivă, n'aveau de cine să fie luate în seamă. Istorie nu există! Nu numai oficialitatea moscovită, dar nici măcar negustorii și prospectorii roșii, nu i-au socotit pe indigenii siberieni, oameni. Cine a aflat și știe de pildă ceva despre Orasonii muncitori și liniștiți care trăesc din vânatul zibelinei? Ce-a mai rămas din ei?

Aceleași crime pentru blănuri, pentru chilimbar și rădăcinile miraculoase de ginseng, ca și pentru aurul din Alasca sau ieșirile la mare din Baltică, Panama, Suez, Dardanele sau Gibraltar. Dar pe mutește! Cu alcoolul și cu cuțitul pe la spate. Procedeul acesta criminal a fost cauza dispariției a triburi întregi din Siberia, Mongolia, Kamciatka, peninsula Ciucilor. Unde-s Golzii, Jacuții, asiaticii din Ainosii, păroși din Sahalin? Ce ne pot spune Rușii țarilor sau ai sovietelor, despre aceste dispariții din istorie? Ce ne pot spune despre „Drang nach Osten-ul" lor și despre acestă lugubră poveste genocidă? Ce ne pot spune negustorii și prospectorii moscoviți? Ce amănunte ne-ar putea da istoricii locali despre Kirghizii din vestita stepă, pe care guvernele moscovite i-au alungat de pe terenurile de pășunit, dându-le coloniștilor ucrainieni, cari aveau atât de mult pământ la ei acasă, încât după o zi întreagă de călătorie, deabia dădeai peste o așezare omenească! Ici și colo călătorii vremurilor își notează în caetele de drum, violentele dispute dintre indigeni și emigranții uzurpatori. Dar despre această psihologie rusească și sovietică, de politică agresivă de colonizare, istoriile și istoricii tac, deși închisorile și minele Asiei gemeau de pildă de kirghizi trimiși de tribinalele guberniilor, sub învinuirea de răsvătire împotriva odinei publice.

Pe tot întinsul, triburile și neamurile băștinașe își apărau stepa și turmele lor cu armele în mâini și niciodată n'au putut înțelege, cum nu pot pricepe astăzi Cehii, dece sunt închiși și privați de elementarele drepturi la viața pe care totuși, aceleași guverne țariste sau sovietice le propăvăduiesc în cărți. Urmarea acestor tensiuni continue, cunoscute și susținute pe sub mână de toate guvernele moscovite, a fost o viață amorală, plină de ură și cruzimi reciproce. Oamenii veniți din Vest au trezit în sufletele asiaticilor, tot ceace abia amorțise în secole după trecerea lui Gengis-han. Dar nimeni nu are voie să critice guvernul și autoritățile centrale sau să spună ceva despre aceste atrocități. Poliția stăpânirii veghează și înăbușe tot. Iar istoricii, așezându-și mantaua pe umărul dinspre care bate vântul, scriu pe calapodul de comandă și-și rumegă în liniște distracțiile și gloria. Pe când din Baltică la Pacific, în țara dimineților calde Coreea, și din Crimeii la Novaia Zemlea, oamenii și popoarele, purtați între baionete, sunt duși să muncească în cele mai nesănătoase locuri, asigurând creerea a noi centre industriale, strategice, pentru eventualitățile de care se tem, dar pe care sovieticii le creiază totuși, în taină, foarte conștienți. Dar în speranța inconștientă că nu spre prăbușirea lor...

Dar partea cea mai gravă a lucrurilor este atmosfera dezolantă și nebunească, în care oficialitatea din toate vremurile își exercită prerogativele. Deoarece, majoritatea trimișilor și reprezentatilor oficiali, erau oameni măcinați sufletește, sterpi de voință, incapabili de acțiune și de înțelegere. Pe undeva, pe la periferiile întinderilor acaparate cu anasâna, eșuau toți acei care, intrau în opoziție cu cel care deținea puterea centrală sau cu cei care, constituiți în bande, știau să-i șoptească la ureche interesele și ranchiunurile personale, travestite în haina înaltelor rațiuni de Stat. Așa cum, chiar în zilele noastre s'a întâmplat cu aproape toți ofițerii și armata întreagă din Vest, așa cum s'a întâmplat cu bătrânul Molotov; așa cum s'a întâmplat cu jovialul turist Hrușciov, și așa cum alți excluși vor

urma, la aceiaş periferie a vieţii, actualele zeităţi. Chiar dacă va fi nevoie să fie scoşi şi din . . . Mausoleu!

Aşa dar, majoritatea trimişilor oficiali au fost şi sunt oamenii intraţi în disgraţie. Adică, într'un fel sau altul, nişte căzături! Rebuturi sufleteşti, care odată cu pierderea strălucirii şi puterii

Foto: Vorkuta 1954.

„Proletarii din toate ţările sau întâlnit la Vorkuta" . . . ca oameni liber după ce şi-au ispăşit pedeapsa, primesc cu bucurie domiciliul forţat, fără o hotărîre judecătorească . . . pentru că aşa doreşte „Partidul" . . . fac o plimbare prin oraş? dela s.-d.: o estoniancă, un rus, un român, o lituaniancă, toţi proletari fără ură de rasă . . .

biciului ce-l purtau la cismă, alte resurse, proprii, interne nu mai găseau . . . Din totdeauna, imensitatea slavă şi-a fericit administraţia cu astfel de deslânăţi psihici care, fiecare în mica lui satrapie şi la diverse nivele, acţiona şi interpreta dispoziţiile centrale, după capricii de moment, personale, de familie sau altele . . . Viermina asta, expediată din viaţa luminoasă şi lustruită a cancanurilor centrale, fie pentru furturi şi delapidări obsteşti, fie pentru abuzuri, beţie, ucideri necomandate în mod expres sau diferenţe ideologice, în orice caz o umanitate îndoielnică din punct de vedere moral, constitue fondul pe care se joacă tragedia de pe aceste întinsuri. Ca nişte caracatiţe, aceşti

paraziţi sociali, proveniţi din toate epavele naţionalităţilor — în general oameni fără de nici-o moralitate, fără demnitate, traficanţi — şi-au întins tentaculele şi „veghiază" asupra marasmului general.

Fără de alte disponibilităţi, fără de sensibilităţi artistice, dedaţi atâtor degradări izvorâte din senzualitate şi neputinţă, aceşti negustori de suflete, incapabili de efort susţinut şi muncă constructivă, oscilând între indiferenţă totală şi banditism sângeros, practică tot ce poate fi mai josnic şi degradant pentru demnitatea umană şi socială . . .

La jumătatea secolului — XX — plutonierul de NKVD-poreclit Şăpcuţă, în plină Rusie europeană, speculându-şi situaţia privilegiată de aproape unic bărbat valid şi tânăr, îşi lăuda în faţa noastră, a prizonierilor, dibăcia în a specula femeile târgului în care se afla lagărul, pentru a le împărtăşi doar o noapte în aşternutul în care de mult — din cauza războiului — nu mai avuseseră un bărbat.

— Care-i mai frumoasă, care-i mai tânără şi care dă mai mult, se lăuda el, scoţând din turbinca lui enormă, un pui rumenit şi un clondir cu votcă. Şi pentru a ne convinge că-i chiar aşa treaba asta ne-o demonstra zilnic.

— Asta-i numai un aconto! Şi dacă până'n seară mi se dă în altă parte mai mult, scurtez şi eu noaptea în părţi mai lungi sau mai mici, după poftă şi cereri. Uneori mă las mai greu. Cum m'aş putea ajunge altfel cu 350 de ruble, când ştiţi că pâinea neagră e 10 ruble kg.! . . .

Apoi căsca de somn, dădea porunci ostaşilor de pază, şi se înfunda pe după mesteceni să-şi refacă nivelul irosit . . .

In plin secol — XX —, am ascultat lăudăroşenia şi abilitatea unui alt — „Năcialnic" — şef, care, exact ca pe vremea lui Jan Weltzel sau Dostoievski, pe a simplă stacană de votcă, lua de la băştinaşi blănuri de zibelină, de vulpi albastre şi alte rarităţi . . .

In plin secol — XX — şi în plin război, Colonelul comandant şi-a mobilizat fiul pe loc, făcându-l şofer şi taur obştesc, în concurenţă cu Săpcuţă . . .

In plin secol sovietic, comisarul Tarleţki mânjeşte cu păcură, semn străvechi al curviei şi dezonoarei, poarta şi gardul locu-

ințel colegei sale de meserie, Gârbaciova, pentru că nu-i răspunsese la avansurile lui flăcăiești. Iar mai târziu, la prima ocazie, pentru aș răzbuna respingerea, îi fură ștampila documentației secrete. Omul cel nou al veacului, Tarleţki-politrucul, se comporta în moralitatea dragostei libere, ca străbuni săi mujici, pretinzând castitate și feciorie . . . Deși, oficial, în fața altora, tuna și fulgera împotriva superstițiilor și prejudecăților, aducând ca argument cărțile zeului zeilor lui, Iosif Visarionovici Stalin, ultima și cea mai de sus treaptă a desvoltării concepției materialiste dialectice . . .

TATĂL CELOR TREI FII

In baraca nr. 1 din lagărul nr. 7, locul de năvalnic a lui Moș Verdeș, căci acesta îi fusese serviciul în ultimul timp, este preluat de un Letonian originar de lângă granița cu Estonia. Fusese bun prieten cu Alfons Berzins, fostul câștigător al medaliei de aur din 1939, la Oslo la Campionatule Mondiale de patinaj viteza și cu Estonianul Tarant, istoricul și conducătorul Muzeului popular din Talin, cu o condamnare de 25 de ani, își avea povestea lui ca orișicare altul din acest infern.

— Din tată în fiu sunt Letonian de origină și pentru prima dată în familia noastră sunt singurul care și-a permis, fără încuviințarea părinților să mă căsătoresc cu o Estoniancă, mai ales că satul meu de baștină este aproape de graniță. Din căsătoria noastră fericită am avut trei băeți. Dar acuma cred că nu mai am niciunul și asta este cea mai mare durere a mea. Prin poziția noastră geografică, din timpuri străvechi, toți au tras de noi, fiecare încotro a vrut. Cel mai mare dintre băeți a fost încorporat în armata roșie, îndată ce s'a făcut alipirea Țarilor Baltice la Uniunea Sovietică. După câte am auzit a căzut undeva pe front, prin anul 1943. Al doilea a fost voluntar în trupele germane de SS și am aflat că și el a căzut în luptele din Kurlandia. Acasă rămăsesem numai cu cel mic, care era dintr'un altoi mai aparte. Nimic nu-l putea entuziasma! Nici propaganda

sovietică și nici cea germană, nu găsiră vre-un mijloc de-al atrage în mrejele lor, ci numai un grupă de tineri naționaliști letonieni care erau organizați într'o grupare secretă. Aceștia au găsit mijlocul de-al entuziasma într'adevăr și-al face să intre în organizația lor. Această grupare luptase cu toate mijloacele contra sovieticilor, a germanilor și iar a sovieticilor, pentru o Letonie liberă și independentă, fiecare jertfindu-și chiar viața dacă i se cerea. Avea vre-o 14 ani când fratele lui mai mare a fost înrolat în armata roșie și spre mirarea mea el este acela care îi propune fratelui de-a dezerta. Acesta nu știu din ce considerente, crezând poate că la prins pe D-zeu de un picior, sau de frică, refuză și îl sfătuiește să-și bage mințile în cap. Dar el râde și îi spune că va regreta mult pasul făcut și neascultarea sfatului dat de un frate mai mic. De câte ori se aducea vorba de el, cel mic găsea un motiv de a se sustrage discuției sau se făcea că nu bagă de seamă. Când trupele germane ocupară Țările Baltice, cel mijlociu este unul dintre primii care se înrolează ca voluntar, entuziasmat de-a face parte din trupele SS. Nu după mult timp este rănit, decorat și înaintat în grad. Dar mai ales este foarte fericit de hotărârea pe care a luat-o.

Ca tată și mamă, noi am acceptat fericirea lor, dar în sinea noastră ne făceam griji despre viitorul copiilor noștri. Nu i-am arătat însă niciodată pe față, nici barem cu o expresia sau cu vreun cuvânt, adevărata noastră durere. Singurul care mereu avea ceva de spus era cel mic, și pe acesta îl dăcea de fiecare dată când venea, încercând să-l convingă să dezertere și să se înrolere în grupul de partizani. Totul se făcea și se spunea râzând și glumind. In fond însă era destul de serios, până când cel mijlociu, într'o zi, i-a spus-o respicat ca să termine cu glumele acestea; că-l va denunța dacă va fi nevoie și va fi închis sau trimis la muncă forțată în Germania.

Din această zi, dragostea frățească dintre cei doi fii s'a răcit complect; mai mult, evitau de-a se întâlni pe cât era posibil. Ca tată suferearn mult văzând cum copiii mei nu se înțeleg și unul câte unul i-am scăpat din frâurile de conducere a vieții. Mă mângâiam în sinea mea și eram împăcat că din când în când că pe ultimii doi îi aveam împreună lângă mine, mai ales că de al treilea nu știam nimic.

Cel mai mult însă suferea mama lor. Dar ea își destăinuia suferințele în fiecare seară în fața icoanei, după ce toată lumea de mult se culcase. În tot acest timp zvonurile aduceau vești că ici sau colo trupele germane și mai târziu cele sovietice erau atacate de grupuri de partizani și nu întâmplător am observat

Foto: Vorkuta 1954.

„Orchestra Baltică“
...pe scena clubului cultural al lagărului nr. 2, mina nr. 7, din Vorkuta.
Dela s.-d. primul acordeonist geranul Fritz Meisel, al 4-lea dirijorul orchestrei germane Rolf Weber, restul toți fii ai țărilor baltice... ce caută ei oare la Vorkuta?

că totdeauna când se întâmpla astfel de lucruri, fiul meu cel mic nu se aflase acasă.

Războiul se terminase și o nouă perioadă grea se abătuse asupra capului nostru. Era perioada în care NKVD-iști sovietici adunau pe toți cei care colaboraseră, mai mult sau mai putin cu Germanii sau copiii lor jucaseră vre-un rol. Și de mine se agățară pentru fiul cel mijlociu, dar mă scăpase soarta că cel mare fusese înrolat în armata roșie și avusese o funcție conducătoare în unitatea sa. Acelaș lucru care mă scăpase și de deportarea mea în Germania pe bază că fiul meu cel mare era în armata roșie, fusese intrarea ca voluntar în SS a celui mijlo-

ciu. Cel mic se lăsa mai rar văzut pe acasă, mai ales când începuse marile deportări în iarna anului 1945 și primăvara anului 1946. In vara anului 1946, vecinii îmi aduseră vestea că unul dintre transporturile cu „trădatori de patrie“ a fost eliberat de partizani și că fiul meu cel mic a luat parte la această acțiune; ba mai mult chiar, el ar fi unul dintre conducătorii acestui grup.

Știrea îmi este confirmată numai după câteva zile de către organele NKVD, care mă cercetează pe față și pe dos, din cap până'n cipioare, să spun tot ce știu și unde este fiul meu mai mic. După câteva zile mi s'a dat drumul. Din timp în timp eram chemat la cercetări și apoi iară eliberat. Între timp fiul meu aflând de situația mea disperată îmi dădu de știre de-a mă întâlni cu el. După prima întrevedere aflai amănunțit ceace niciodată n'ași fi crezut din partea lui, adevărata misiune sfântă pe care și-o asumase, pentru libertatea Letoniei. Această misiune sfântă începuse pe vremea când era încă copil la școală, cu împărțirea de manifeste sau lipirea de afișe și se terminase cu lovituri armate contra transporturilor sovietice. Sfaturile lui și înbărbătările îmi dădură mai mult curaj, dar niciodată nu l-am întrebat și nu am știut unde își are ascunzișul. Loviturile partizanilor contra sovieticilor se întețiseră din zi în zi, iar fiul meu deveni mai cuoscut și popular, căci multă groază băgase în sovietici în Letonia, Estonia, ba chiar și pe teritoriul sovietic.

După o lovitură mai mare organele NKVD-ului găsiră de cuviință să se răfuiască cu mine, mai ales că numai cu câteva luni în urmă îmi pierdusem soția, care murise după o boală îndelungată, dar mai ales de dorul copiilor.

De trei luni mă aflam zi și noapte în cercetări și de fiecare dată bătut și maltratat sub toate formele posibile, — ne spuse el mai departe, — și într'adevăr ajunsesem să nu mai știu dacă sunt eu sau nu. Aceleași întrebări puse de ei, aceleași răspunsuri date tot de ei, îmi erau impregnate zi și noapte ca până la urmă să nu mai știu nici eu ce am spus bine sau nu. Într'o zi sunt adus în fața unui ofițer superior, care râzând îmi spuse că spre norocul meu, totul este adevărat ce am declarat până'n prezent, că ei au cercetat totul amănunțit și că numai în câteva

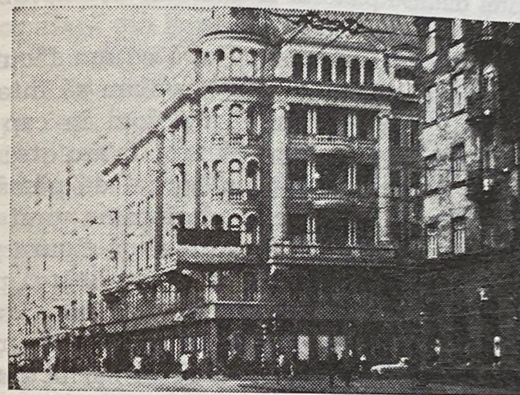
zile mi se va da drumul, după ce, în prealabil, voi da o declarație, acea declarație faimoasă a NKVD-iștilor, că „n'ai văzut, nu știi și nu ți s-a întâmplat nimic", iar dacă după acea spui vreun cuvânt poți să fi condamnat cu învinuirea dezvăluirii „secretelor de Stat". La reîntoarcere în celulă, nu am mai fost dus de unde plecasem, ci într'una unde aveam un pat cu cearceafuri, de fumat pe masă și mâncare la discreție, nu-mi mai venea să-mi cred ochilor, că totul s'a schimbat peste noapte.

Dar numai după două zile sunt iar rechemat în fața aceluiaș NKVD-ist care, după un timp mai îndelungat de discuții, îmi aduce la cunoștință că organele superioare au văzut prin sinceritatea mea un patriot sovietic desăvârșit, și că cu siguranță voi fi gata totdeauna de-a ajuta organele NKVD-ului în combaterea și în lupta lor contra dușmanilor poporului. Mintea mi se întorcea pe dos și în fracțiuni de secundă trebuia să dau un răspuns hotărâtor pentru destinul și viitorul meu. Avantaj și dezavantaj! Dacă aprobam, cu siguranță că mă vor obliga, mai devreme sau mai târziu, să îmi trădez fiul și neamul, dar singura posibilitate de a scăpa de aci era să accept. Iar dacă voi scăpa, luasem hotărîrea în mine imediat, mă voi atașa grupului de partizani pentru a lupta umăr la umăr cu ultimul meu fiu. Refuzul ar fi dus la bănuieli față de sinceritatea mea, neeliberarea mea și găsirea unui punct nevralgic (și din astea erau multe) de a fi condamnat, iar în cel mai rău caz deportat în Siberia. Accept deci de a conlucra cu organele NKVD-ului și de-a executa toate misiunile care îmi vor fi date. Totul este pus pe hârtie. Mai mult, mi se dă chiar o legitimație și o copie după angajamentul luat. Din acest moment mă puteam mișca cu mai multă libertate în incinta centrului de cercetări. Dar ce mă surprise mai mult, e că am fost dus de câteva ori să asist la cercetări pentru a mă iniția, după cum mi se spuse.

Într'una din zile îmi este adus la cunoștință că mă voi reîntoarce acasă și că până în cea mai apropiată localitate voi fi dus cu o mașină a NKVD-ului care merge în aceiaș direcție. Mi se restitue toate lucrurile personale, precum și o scrisoare de recomandare către șeful NKVD-ului raional. Inarmat cu toate lucrurile mele și cu o poveste pentru prieteni și vecini, pentru timpul care lipsisem, m'am urcat în mașina care trebuia

să mă ducă spre casă, după ce în prealabil îmi luasem rămas bun de la NKVD-istul simpatic care înghițise gogoașa și dăduse crezare patriotismului devotamentului meu pentru Uniunea Sovietică și cauza comunistă.

La urcarea în mașină, unul dintre ofițeri mă întrebă dacă am vre-o armă asupra mea, la care eu am răspuns foarte mirat,

Clădirea centrală a NKVD-ului din Riga, strada Lenin nr. 61. ... clădire cu tradiție veche și metode noi avansate ...

că nu. Atunci el mi-a explicat că drumul nostru trece printr'o pădure unde de multe ori vehicolele armatei au fost atacate de partizani. De aceia era bine dacă aveam o armă și pentru că timpul nu mai permitea să-mi procur una, el îmi dădu un pistol, nu de tot, dar cel puțin până ajungem la destinație. Pe drum am mâncat și băut cât am vrut.

Ne apropiarăm de o pădure prin care trebuia să trecem. Ni se atrase atenția ca să fim vigilenți atâta timp cât trecem prin pădurea aceasta. Toți își pregătiseră armele la îndemână pentru orice eventualitate; la fel și eu, pentru a nu da nimic de bănuit. După ce trecusem aproape jumătate din drumul prin pădurea cu pricina o ploaia de gloanțe se abătu asupra noastră. Cu toții, până la unul, sărirăm afară din mașină și căutarăm adăpost în șanțul drumului. In stânga mea văd primul dintre ai noștri

care se ridică în picioare ridicând braţele, după care cade mort. Următorul este în dreapta. Haosul şi ecoul gloanţelor este aşa de mare încât răsună toată pădurea. Am pistolul în mână dar nu ştiu unde să trag, mai ales că nu văd pe nimeni. Mă gândesc că pentru orice eventualitate, acum judecând ca om, să dau vreunuia dintre cei căzuţi, care este poate numai rănit, un prim ajutor. În şoaptă îi spun despre intenţia mea Căpitanului de NKVD care îmi dăduse pistolul la plecare. Imi aprobă intenţia şi spuse că şi el mă va ajuta.

El era înarmat cu un automat. După ce am făcut amândoi două salturi şi eram lângă cel rănit, şi voiam să întorc rănitul cu faţa în sus, o lovitură groasnică mă lovi în cap şi mi-am priedut cunoştiinţă. După câtva timp m'am trezit. Eram legat de mâini şi de picioare într'un bordei de pământ, culcat pe nişte frunze uscate de pădure, iar la lumina unui opaiţ care fumega agăţat într'un perete, puteam desluşi figura paznicului meu. Un bărbat voinic cu o barbă mare care stătea pe o buturugă, având pe genunchi un automat iar gură o ţigare făcută din hârtie de ziar. Era partizan, şi eu eram salvat mai repede de cât mă aşteptasem. De aceia mă adresai paznicului meu.

— Unde sunt? Ce s'a întâmplat cu mine şi cine sunteţi voi?

Interlocutorul meu, după ce mă privi îndelung şi trase două fumuri din ţigarea sa de mahorcă, îmi spuse pe un ton liniştit.

— Cam multe vrei să şti bătrâne, dar să-ţi satisfac dorinţa înainte de a te împuşca. În primul rând te afli aici cu mine în inima pădurii, câine spurcat ce eşti de NKVD-ist! Eşti singurul careai scăpat cu viaţă; pe toţi ceilalţi i-am înpuşcat ca pe iepuri. Iar noi suntem oamenii care luptăm pentru eliberarea Letoniei, pentru independenţa naţională. Şi să-ţi mai spun un lucru, nu mai mă sâcâi cu întrebările că altfel îţi rup gura ca să nu mai poţi vorbi.

— Iartă-mă prietene, dar să ştii că şi eu sunt Leton şi pe deasupra nu sunt NKVD-ist, ci un deţinut, iar fiul meu luptă în rândurile partizanilor. De aceia, te rog, anunţă pe comandantul vostru că aş dori să-i vorbesc.

După ce ascultă cele spuse, îmi zise aşa într'o doară.

— Dacă e aşa, bine, am să-i dau de veste. Dar ferească-te Demonul dacă m-ai minţit. Eu îţi iau sufletul şi-l dau la câini.

Şi sculându-se a lene părăsi bordeiul. L-am auzit cum vorbea cu cineva în şoartă, după care se reîntoase aşezându-se pe locul lui fără a mai scoate vre-un cuvânt. După un timp, care mi s'a părut o veşnicie, doi bărbaţi înarmaţi, cu o înfăţişare fioroasă, intrară în bordei şi îmi spuseră dacă într'adevăr doream să vorbesc cu comandantul şi dacă era adevărat că fiul meu este acela al cărui nume şi fapte erau foarte cunoscute în rândurile partizanilor. Mi se taie legăturile de la mâini şi de la picioare şi sunt scos afară din bordei. Într'adevăr văd că mă aflu în plină pădure, într'un fel de lagăr, dar nu puteam desluşi bine căci era noapte. Mi s'a dat o găleată de apă ca să mă spălpe mâini dar mai ales pe faţă, care era plină de sânge şi cred că arătam îngrozitor. După aceia am fost dus într'un alt bordei mai mare, în faţa comandirului grupului de partizani. Acesta, ca şi toţi ceilalţi care-l înconjurau, erau cu toţii înarmaţi, îmbrăcaţi în diferite feluri de haine militare şi civile, şi toţi purtau barbă. După ce am stat jos mi-am spus toată povestea vieţii mele de la început până la sfârşit. Desigur, nu intenţionat, ci din cauza emoţiilor, am uitat să spun despre legitimaţia şi actele NKVD-ului pe care le aveam la mine, iar când mi-am dat seama, m'am gândit că asta o voi spune numai fiului meu. Ei acceptară povestea mea întrebându-mă când şi unde, şi care sunt semnele de înţelegere cu fiul meu pentru întâlniri. Totul este notat într'un proces verbal. Interesant este faptul că atuncea nu mi-am dat seama şi numai după ani de zile de reflectare am realizat că toate procedele de a-mi se pune întrebări şi a le aşterne pe hârtie, erau NKVD-iste. După terminarea declaraţiilor date, unul dintre asistenţi propuse şefului ca să mi se facă şi o percheziţie „a la ruse" pentru orice eventualitate, căci „mai ştii de unde sare iepurele", spuse acesta. Cu siguranţă că"n acel moment am pălit la faţă, căci unul dintre ei îmi spuse râzând.

— Ce-i moşule? Iţi este cumva rău? Rău nu-mi era mie, dar mă ştiam cu musca pe căciulă şi acum ieşia totul la iveală. Pe scurt, când legitimaţia şi actul de colaborator a ieşit la iveală, o hărmălaie de nedescris, cu ocăruri şi blesteme, se abătu asupra mea, ca şi un uragan de pumni. Eu, pentru orice eventualitate îmi ziceam în sinea mea, „Tatăl nostru" că dacă mor să mor creştin.

După ce se liniști furtuna, totul a reînceput, alte întrebări, altă bătaie, iar finișul era așternut pe hârtie. Cu toate încercările mele de a-mi demonstra nevinovăția, nu mai eram crezut. Singura șansă îmi rămânea, întâlnirea cu fiul meu, cu care ocazie destăinui-i și modul de înștiințare „în caz numai excepțional", pe care ei îmi promiseră că îl vor aplica imediat.

De mult se terminaseră întrebările, când deodată pădurea a început să viiască de șuerul gloanțelor. Un partizan îngrozit intră căzînd pe treptele care duceau în bordei, strigând în gura mare, că pădurea este plină de NKVD-iști, iar lagărul este complect înconjurat. In timp ce eu eram legat de mâini și de picioare, ceilalți năvăliseră afară ca să intre în toiul luptei, care se apropia din ce în ce. Comenzile și strigătele victorioase în limba rusă ajunseseră, după aprecierea mea, aproape de bordeiul în care mă aflam. La un moment dat un ofițer de NKVD cu un automat în mână dă năvală în bordei. Spre surpriza mea, el era tocmai ofițerul de NKVD care căzuse în luptă lângă mine, la primul atac în pădure și pe care eu dorisem să-l ajut. In acel moment, când am vrut să spun ceva, ceva tare m'a isbit în moalele capului și am căzut în nesimțire. În clipa când mă prăvăleam, cu o ultimă sforțare mai deschisei încăodată ochii și spre surprinderea mea văzui cum NKVD-distul intrat și partizanul bărbos care mă păzise își dădeau mâna râzând, arătând spre mine. Dar ceața îmi împăenjeni ochii; totul se sfârșise.

Când m'am trezit, eram legat fedeleș ca un balot, culcat într'un camion, iar în jurul meu stăteau NKVD-iști și partizanii, morții și vii pe care eu îi văzusem, făcând mare haz pe seama teatrului jucat, al cărui erou principal eram eu.

Declarațiile proprii, scurtară timpul cercetărilor. Fusesem condamnat la 25 de ani. Astăzi aici la Vorkuta, pentru prima dată, mi-am povestit povestea vieții mele de la A la Z.

— Dar ce s'a întâmplat cu fiul D-tale cel mic? Îl întrebă unul.

— Da, de sfârșitul lui nu am mai povestit, poate intenționat, vrând să evit durerea. Dar dacă-i bal, bal să fie! spune un proverb. El a murit ca un erou pentru libertatea Letoniei, și n'a căzut în cursa întinsă de NKVD-iști, pentru că și-a dat

seama că lipsa mea îndelungată de acasă și semnul de întâlnire ultra urgent, mirosea de la o poștă a NKVD. Metnis, compatriotul meu care este de față și care a fost până'n ultima clipă cu fiul meu, este singurul om care-mi mai aduce câte-o mângâiere pentru bătrânețele mele, povestindu-mi din când în când din viața fiului meu cel mic, pe care l-am iubit mult și nu l-am putut înțelege atunci, ci numai acum, aici în acest lagăr blestemat al Nordului din Vorkuta.

Dr. GERHARD RÖNECKE

In plin secol sovietic, îmi povestește Ing. Rönecke Gerhardt, locuind actualmente în Schwarzwald, despre isprăvile biroului de brevete și institutului de Standarizare și invenții din Moscova, isprăvi care se aseamană cu cele ale gansterilor din Chicago și se înscriu în atmosfera de imobilitate și banditism străvechi.

Era anul de grație 1945. Răsăritul devenit o mare putere, crescută în sera lui Churchill și Roosevelt, — conform taincelor înțelegeri din Bahamas, Teheran și Yalta — își culegea prada, așa cum și în decursul istoriei, în înțelegere cu alți Churchili, Roosvelți, Führeri, Kaiseri, Sultani, Mandarini sau Micadoi, mai culesese și alte prăzi ca Polonia, România, Ucraina, Țările Baltice, Mongolia, Kirghizia, Manciuria, Coreea, etc.

Fiind infirm la un picior, în urma unui accident, Dr. Ing. Rönecke a rămas în timpul ocupației sovietice, la laboratorul lui din Dresden, cu convingerea deplină că, infirm cum era și fără de complicații politice în activitatea lui de om hărăsit cercetărilor tehnice, nu va avea nimic de împărțit cu victorioșii. Exclusese orice temere de ingerințe și maltratări. Cât despre o eventuală deportare, nici nu-i trăznise în gând.

Într'adevăr, inițial, sovieticii l-au lăsat să-și vadă de preocupările sale de laborator, dar după o scurtă perioadă, a primit vizita mai multor personalități și-a fost luat la întrebări.

— „Ia toja inginer", — i-a spus unul dintre vizitatori într'o bună zi — şi l-a invitat să colaboreze, în sensul că rezultatele preocupărilor sale de laborator, să fie predate şi înscrise la oficiul de Standarizare şi invenţii din Moscova, de unde va primi cuvenitele drepturi băneşti de inventator. Altfel, i s'a adăogat ca un fel de sabie a lui Damocles, n'ar mai avea cum să-şi păstreze dreptul de a avea un laborator personal de cercetări. Acesta cu atât mai mult cu cât, Serviciul de Informaţii Sovietice şi NKVD-ul aflaseră că Rönecke era un inventator cu destulă reputaţie, că lucrase în cadrul sistemului de rachete şi mai ales că de numele lui erau legate destul de multe invenţii, brevetate de oficiul german. Era, pe scurt vorbind, pentru setea de mare putere a noilor parveniţi, un om foarte util: Aur curat, 24 carate!

— Şi pentru că nu aveam de ales, împreună cu colaboratorii şi asistenţii mei, ne-am văzut în continuare de lucru, încredinţând biroului sovietic respectiv rezultatele cercetărilor noastre. Dar la şase-şapte din cele zece cereri de invenţii depuse, — în ciuda faptului că tehnica timpului şi datele ultimelor cercetări şi expermentări, n'au fi putut încă permite astfel de realizări, — oficiul de invenţii sovietice ne-a comunicat în scris că propunerile noastre erau deja arhicunoscute şi realizate de tehnica sovietică şi deci nu putea constitui subiecte de brevete, întru cât elementul de noutate şi de progres faţă de nivelui tehnicei sovietice — şi deci mondiale — era lovit de nulitate. Aşa dar, într'un mod extrem de rafinat şi cu subtilă prestidigitaţie, eram excrocaţi în mod oficial. Credeau ei! Josnic şi grosolan, gândeam noi! . . .

Imi bâzâie în cap un gând nou şi lucram la realizarea lui. Era vorba de un aparat de dimensiuni foarte reduse, foarte uşor de camunflat şi de folosit, care s'ar fi putut aşeza ca din întâmplare pe o şosea, o cale ferată sau pe orice traseu aerian, putând înregistra orice transport de uraniu, material foarte la modă.

Foarte încântaţi de primele rezultate pe care le-au demonstrat experienţele făcute, Sovieticii mă presau să perfecţionez aparatul şi documentaţia, în vederea brevetării şi executarii lui în serie. Şi poate l-ar fi avut, dacă tocmai în aceste zile fertile de căutare şi punere la punct, nu mi-ar fi sosit o nouă

respingere de brevet, care invoca vechia placă de argumente: idee deja cunoscută şi perimată pentru tehnica sovietică . . .

Mama lor de borfaşi! . . . Câte speranţe îmi pusesem şi eu şi asistenţii . . . Şi atunci am făcut ce de fapt ar fi trebuit să fac de mult. Am intrat în legătură cu alţi rechini, dar care în jungla lor negustorească, spre deosebire de jungla satrapiei politico-poliţenească, mai lasă un colţişor omeniei şi omului.

Totul perfectat şi târgul încheiat, prin contractele semnate, ne puneam la adăpost de la grijile zilnice şi pe mine şi pe asistenţi. Aparatul a fost predat împuterniciţilor din Vest şi urma ca noi să ne îndreptăm spre Eisenstadt, de unde cu maşina trebuia să trecem frontiera. Dar tergiversarea soţiei, care ca orice femeie, în ciuda asigurărilor, nu se putea împăca cu gândul despărţirii de troacele şi boarfele gospodăriei, ne-a costat tot ce-a urmat: experienţa asta tristă fără de paşaport şi fără brevet, plină însă de ineditul şi progresul pe care sovieticii nu-l găsiseră . . . în invenţiile mele!

Chiar în noaptea în care, în sfârşit, hotărâsem plecarea cu trenul spre Eisenstadt, pe la ora 2 noaptea — numai cu trei ore înainte de a ne pierde urma — mi-a bătut NKVD-ul la poartă. Soţia, vinovatul principal, s'a salvat fugind prin grădină la nişte cunoscuţi, iar eu, împreună cu asistenţii şi colaboratorii mei, pentru că n'am mai avut de unde să dăm aparatul care ne era cu insistenţă cerut, am fost arestaţi. Dacă-am fi pregătit măcar un simulacru de aparat, pentru orice eventualitate! Dar de unde să iei totuşi atât ingeniozitate de la un simplu invern-tator! S-ar părea că întotdeauna, aripile albatrosului lui Bandelaire au fost un impediment pentru treburi prea terestre!

Aşa dar, pentru că la somaţia: „Davai aparat!" n'am avut ce da, am fost arestat, judecat ca trădător şi spion american şi condamnat la 25 de ani de muncă silnică, atât eu cât şi colaboratorii şi asistenţii din laboratorul meu. Mă întreb însă, ca şi atunci, dacă arestarea mea a fost o simplă coincidenţă, vânzarea cuiva, sau rezultatul unei filări a NKVD-ului!

Apoi odiseea mea, ca şi a voastră, a fost lungă şi grea, umilitoare uneori, dar mereu cu satisfacţia vie de a avea sub microscopul propriu rezultatele nefaste ale prostiei şi incapacităţii

stârnite de şarlatanismul politic, chiar când simulau idei sublime, furate de peste tot, dar neajustate la dimensiunea furilor . . .

L-am cunoscut pe Rönecke în trenul care mă ducea la Vorkuta. Dar nu-mi mai amintesc exact, când anume, dacă era inainte sau după trecerea lui prin Moscova.

Importantă este personalitatea acestui inginer şi relatările sale, care confirma tot trecutul de proteste împotriva unei administraţii venale şi a unei mentalităţi, care de la Genghis-Han până astăzi sufocă zarea cu o duhoare care animalizează sau ucide tot ce încearcă să i se opună.

— Există undeva în Moscova, ne spune cu un alt prilej Rönecke, nu departe de Cremlin, o clădire cu mai multe etaje, în care — în cadrul unui institut special, al cărui nume exact nu l-am putut afla — câteva mii de traducători din toate limbile lucrează la tâlmăcirea în limba rusă a tuturor publicaţiilor străine, din toate domeniile de activitate omenească. Aici se afla sursa de informaţii asupra nivelului şi pulsului tehnic şi spiritual al globului şi oficina de copiere, copiere sadea, — nu de inspiraţie şi promovare — a tot ce se gândeşte pe lume. Numai că servilitatea copierii costa mai scump decât noutăţile Vestului, iar cantitatea rebuturilor ar fi dus la faliment rapid orice trust american. Dar cine are inimă să înţeleagă viaţa falimentară a sutelor de milioane de Ivani subnutriţi, care trăiesc sub lozinca de fier a întrecerii cu America?

Statul multi-miliardar, jandarm deţinător al tuturor resurselor, îşi putea îngădui, la adăpostul monopolului şi al cortinei de fier în care s'a închis, orice alucubraţie. Tractorul putea fi vândut cu numai 5 ruble, dar kg. de pîine cu 10, zahărul cu 15 iar litrul de votcă, slăbiciunea generală şi cu ponderea cea mai mare din buget, cu 50. Cine ar îndrăzni să ceară socoteală? Cine-i smintitul care-ar crâcni, când ştie că-l aşteaptă închisorile şi minele Nordului? Dar mai ales, că până acolo, ar avea deaface cu CK-işti NKVD-ului? Oricum, aşa e liber şi mai poate ciupi ceva, de ici de colo, că peste tot e vraişte şi dezinteres, în „sistemul ciupitativ".

Ivanii au fost destul de înţelepţi să priceapă bine cum stau lucrurile şi-au lansat de mult lozinca, care s'a extins acum în toate ţările socialiste:

„Ei se prefac că ne plătesc, iar noi ne prefacem că muncim"!

Şi astfel ambii termeni fiind egali, ecuaţia rămâne valabilă şi viaţa dăinuie. Vai de felul ei de dăinuire! Dar, cum, necum, dăinuie!

Aici, în cadrul acestui institut special, la unul din etaje exista un „lagăr" la fel de special, izolat de celelalte, în care lucruază câteva sute de ingineri şi specialişti din toate domeniile, şi din toate naţionalităţile lumii, ajunşi aici prin selectarea deportaţilor, prizonierilor şi deţinuţilor din imensitatea sovietică. Şi în acest lagăr, n'aş putea spune dece şi cum, m'am trezit dus şi eu, — şi — a continuat Ing. Rönecke, odiseea.

— Deşi fusesem condamnat la 25 de ani de muncă silnică, într'o bună zi am fost chemat la NKVD să semnez un contract de muncă pe 5 ani cu Statul sovietic, care între alte clauze prevedea şi eliberarea prin anularea pedepsei, dacă îmi respectam obligaţiile şi asiguram succesul lucrărilor încredinţate.

Am semnat şi am fost dus aici, unde am întâlnit alte sute de „trădători de patrie" şi „spioni americani" ca şi mine. Majoritatea lor traşi pe sfoară de Oficiul de Standarde şi Invenţii moscovit prin aceleaşi metode.

Dintre relatările lui Rönecke, din viaţa dusă'n acest lagăr special, plasat în inima Moscovei, lângă Cremlin, reţin povestea unui televizor în culori, adus din America chiar de Visinscki, (care acea vreme era reprezentantul permanent al URSS la ONU) pentru care se oferise specialiştilor sovietici un premiu de 10.000 de ruble dacă vor izbuti să-l realizeze ca produs. Pentru că toate încercările eşuaseră, premiul s'a mărit la 50.000, apoi la 100.000 de ruble. Şi când în sfârşit oferta s'a extins şi asupra deţinuţilor, cărora li s'a propus iniţial doar o reducere de pedeapsă, apoi punerea în libertate, indiferent de natura şi gravitatea pedepsei, Rönecke, din ambiţie — pentru aşi demonstra capacitatea — şi-a oferit şi el participarea la această competiţie.

Foarte modest şi ruşinat, ne-a mărturisit însă că i-a fost imposibil să stabilească — cu toate analizele şi măsurătorile pe care le ceruse specialiştilor pe care-i avea la îndemână, — natura complexului de materiale folosite şi s'a declarat incapabil

să copieze realizarea tehnică de peste Atlantic, cu care sovieticii se luau la întrecere. Se lăudau ei!

Atât de la Rönecke, cât și de la un alt deținut care fusese prin acest lagăr special, un anume Philippe Dejagher, chimist Belgian, fost reprezentant al Crucii Roșii Belgiene în — zona sovietică, — am aflat că în anul 1951, majoritatea dintre deținuții folosiți ca specialiști, sătui de promisiuni și mai ales înfricoșați, de declanșarea unui război pe care Moscoviții îl socoteau iminent, — datorită extremei încordări internaționale, — au refuzat să mai lucreze, preferând o experiență la Cercul Polar și pedepsele NKVD-ului, unei bombe atomice a cărui eventuală aruncare, transpirase din lumea liberă a Moscovei până la deținuți. În toată Uniunea Sovietică se trăia isterica bucurie și temere a războiului pustiitor, dar aducător de libertate . . .

Printre altele se vorbea aci în acest lagăr, că și cunoscutul constructor de avioane Andrei Nicolaievici Tupolev a fost pentru un timp ca pensionar, asta așa ca să-și dea seama de adevărul sovietic.

Tot cu acest prilej al refuzului de lucru, veniseră aici la Vorkuta, alți doi ingineri de origină germană, al căror nume îmi scapă. Fuseseră în trupele germane de geniu. Printre altele ne-au povestit că făcuseră parte dintr'un grup de specialiști care lucraseră la un proect pentru subtraversarea Golfului Obi, în continuarea Căii Ferate care pleca din Vorkuta spre Norilsck și Kamciatka, trecând pe la Nord de Cercul Polar. In ce privește traversarea golfului se propuseseră trei variante: prin tunel, pod fix și fery-boat.

Din stația Cium, mai la Sud de Vorkuta, calea ferată se desparte și îndreptându-se către Nord-Nord-Est, ajunge după ce trece Uralul, în orașul Salechard în golful Obi. Această parte a căii ferate a fost construită de renumitul lagăr 408, care a făcut răscoala sângeroasă din anul 1948.

De aici, în marea ei majoritate la Nord de Cercul Polar, și până în Kamciatka se construia calea ferată „Transsiberiană de Nord“, numai de deținuții politici, fără a fi menționată pe undeva. Legăturile cu vechea linie Transsiberiană-Moscova-

Omsk-Tomsk-Vladivostok, trebuia făcută pe malul marilor râuri Siberiene, la rândul lor și ele din nou legate de altele. Toată Taigaua Siberiană trebuia să devină o plasă de căi ferate, de aceea s'au înființat o mulțime de lagăre noi pe malul marilor râuri. Planul prevedea și localizarea de centre industuiale pentru viitoarele confruntări. Mâna de lucru o aveau, iar dacă va fi nevoie țările socialiste la început, iar mai târziu Europa până la Lisabona, puteau și ele livra mână de lucru „voluntară“ ca pentru un — Udarnic de-al lui Lenin.

Din păcate, multe alte amănunte interesante despre persoana acestor doi ingineri, n'am avut vreme să le mai aflu, deoarece, doar la câteva zile după ce sosiseră în lagărul 7 din Vorkuta, au fost pe neașteptate poftiți la NKVD. Nu i-am mai întâlnit niciodată. Asupra unor astfel de apariții și dispariții misterioase nouă, uneori chiar administrația NKVD-ului local facilita circulația știrilor. Inodate crâmpei cu crâmpei, te ajuta să reconstitui haosul din jur și să trăești venalitatea și tembelismul general, fără să te degradezi.

Dealtfel, chiar însemnările de față, mozaic de fapte, de gânduri și evenimente, cu salturi uriașe de secole în timp, de la Timur și Rurik la Hrușciov și Brejnev și înapoi pe mii de kilometri în spațiu, de la Baltica la Sahalin, din Ialta și Caucaz la Novaia-Zemlea și din străfundurile sângerosului Boris Godunov și până la angelica apariție a lui Ilioșa Karamazov sau naivitatea suprasofisticată a prințului Mișkin, nu vrea altceva decât să reflecteze haoticul, din care să poată rezulta conturul tumultosului protestatar de veacuri: Ivan cel fără de istorie, Ivan înfometatul cu lingura la ciubotă, sau când n'are fericirea unor încălțări, cu lingura legată de-a curmeiul cu care-și strânge pe mijloc, rubașca.

Logica acestor lucruri?! Niciuna! In ce logică ar putea fi prinsă prezența a altor două apariții, de la care am aflat în 1951, că erau supraviețuitori ai deținuților care lucraseră la construsția căii ferate spre Vorkuta și că nu mai știau nimic de miile pe care-i cunoscuseră pe-atunci. Ei doi se întâlniseră întâmplător aici, la Cercul Polar, unde li se fixase, după eliberare, domiciliu forțat. După ce logică?

In ce logică ar putea să intre Hanzig Ghe. născut în 1921, deținutul adus aici de la Canalul Volga-Don, canal executat cu deținuți și deportați, și nu de consomoliștii pe care-i prezintă filmul, la care Hanzig privește alături de mine și înjură cu greață?

— Măcar dacă regizorul ar fi avut atâta bun simț să micșoreze ritmul în care Consomoliștii, în haine strălucitor de noi, lucrează ca prinși de draci, poate nerușinarea filmului lor ar fi fost trecută cu vederea. Realismul lor socialist nu poate pricepe că ritmul viu al secvenței filmate, nu are nimic din istoveala de bou, pe care de fapt o inpunea scobirea pământului cu târnacopul și casmaua. Neglijând lucruri elementare, s'au descreditat singuri și pe ei și ideia de muncă. Vor deveni ridicoli în fața celor pe care de fapt ar vrea să-i concingă de seriozitatea înfăptuirilor lor. Slugile astea, în zelul de a place stăpânilor și a-și asigura viața fără de lipsuri și de trândăveală plăcută, au totuși marele merit că desvăluie indirect ochilor abili, racile și putregaiuri care pot scăpa și celei mai severe cenzuri. Iar stăpânul cu astfel de slugi, nu poate fi un stăpân bun. Ce păcat că Bergson, studiind origina râsului, n'a avut o experiență a lagărelor și realizărilor sovietice! Ar fi descoperit și alte fațade ale ridicolului pe care-l speculează . . . actorul și autorul de comedii iar volumul i-ar fi fost mai inteligent și mai impresionant ca număr de pagini!

Despre viața acestui Hanzig n'am putut afla mai nimic, dar din considerațiile lui, pornite întotdeauna între înjurături și grosolănii, puteai înțelege că-i un om care se frecase de multe, că-i plin de bun simț și doldora de cunostințe. Pe dinafară socotit, nu dădeai însă pe el nici un ban găurit.

— Munceau ca niște bivoli de povară! Dislocau metri cubi de pământ zilnic și noaptea cădeau zdrobiți de foame și oboseală! Ațâțați de iluzia „condiționalului“ — adică a acordării a 3 zile pentru fiecare zi de muncă cu normă depășită — pe care agitatorii politici și codoșii lor o vânturau zilnic, deținuții se încordau mai tare pe coada casmalei și târnăcopului lor și concurau inconștient la propria lor pieire.

In vederea construirei unui obiectiv de mare importanță, oficialitatea își mobiliza marea sa oștire de agitatori și codoși, din toate straturile. Uneori chiar ofițeri superiori de NKVD, sub masca de simplu deținut; alteori, simpli deținuți educați după metoda marelui pedagog Macarenko, pe care-i plimba din închisoare în închisoare, pentru a creia o atmosfera halucinantă și a stârni setea de libertate a închisului, Urma o serie de înscrieri voluntare — firește — a oamenilor deja cumpărați și care trebuia să facă jocul oficialităților și să creeze frenezia deslănțuită de libertate și de lăcomia câștigului: Trei zile pentru una! Pâine albă! Zahăr și slănină! Două feluri de mâncare la prânz! Scrisori acasă! Dreptul la un pachet de 5 kg. pe lună! Cinci până la zece țigări pe zi! Fenomenal tutun! Un drept la vorbitor cu cineva din familie! Și dacă erai și exemplar în purtare ți se promitea drept la întâlnire cu nevasta timp de 24 de ore, cu scutire de muncă și'n odaie oficială! (în care nenorocitul nu știa că este spionat prin zecile de găuri camuflate, de ochii libidinoși ai gardienilor, care aveau, după consumarea faptelor, toată grija să relateze în lagărul sau închisoarea respectivă, toate intimitățile bâlbâite ale scheletului ajuns la 40 de kg., în întâlnirea zadarnică cu nevasta) . . . etc. . . . etc. . . .

Iar drept culme, suprema făgăduință a guvernului; eliberarea necondiționată a fiecărui deținut, în clipa darei în funcțiune a obiectivului la care lucrase, dacă bine'nțeles toată lucrarea căpătase nota bună a locțiitorului politic și deținutul depășise norma locului său de muncă!

Mințile se aprindeau, discuțiile erau interminabile, nopțile închisorilor deveneau prilej de prelungite insomnii și visuri fantastice . . .

Iar după ce avântul spre Țara de aur a făgăduinței se sfârșea, începea trimiterea cu sila, trimiterea din oficiu.

Făcând o paranteză, cam în acela stil și-au format Walter Ulbricht, Ana Paucker și rând pe rând toți aventurierii politici ai celorlalte națiuni, diviziile de voluntari. Foame, visuri de mărire! . . . Tuturor li se făgăduiseră Ministere, deputății și decanate de facultăți, — iar acolo unde acestea nu fuseseră operante, s'a adăogat înspăimântarea și teroarea fizică. Așa s'au format și așa sună istoria adevărată a formării în URSS

a diviziilor: „Freies Deutschland“, „Freies Öesterreich“, „Garibaldi“, „Polska“, „Magyarorszag“, „Haria, Cloşca şi Crişan“, „Tudor Vladimirescu“, etc. . . . etc. . . .

Dar să ne întoarcem din haosul în care ne pierdem cu Seherezada celor 1001 de nopţi, şi făcând un pas înapoi să revenim la haosul prezentat de Hanzig, ca după aceia, încet-încet să înodăm într'un întreg, toate câte le-am lăsat începute în acest haotic intermezo Baltic. Să încheiem însfârşit, cu Dr. Rubinstein şi să poposim definitiv în Vorkuta pe care o părăsisem pentru al urmări pe netrebnicul care, — din ordinul NKVD-ului, — voise să mă suprime.

— Dar, — concludea Hanzig, — în practică lucrurile se împlineau altfel.

Supravieţuitorii acestei nebunii colective, în afara recalcitranţilor cari erau deplasaţi în lagărele de pedeapsă cu regim special de aspru şi'n zonele cele mai aride, n'ajungeau niciodată să aibă fericirea să participe la darea în funcţiune a obiectivului. I se lua deţinutului până şi satisfacţia de-a putea acuza guvernul şi pe reprezentanţii lui de minciună, pentru că la foarte puţină vreme, uneori mai puţin de-o lună, înainte de-a intra în exploatare obiectivul, supravieţuitorii erau transferaţi, — sub motivul refacerei sau desfiinţării lagărului, la alte obiective. In locul lor aduceau forţe proaspete, care concomitent cu finisarea şi probele de punere în mişcare, erau instruite şi în vederea exploatării. Se prindeau în felul acesta, cât mai multe muşte printr'o singură izbitură de palmă. Şi dacă totuşi, beneficia cumva vreunul dintre deţinuţi, acesta trebuia să fi fost mâna dreaptă şi favorită a vre-unui politruc foarte influent şi'n slujba căruia va rămâne, ca om liber, dar cu domiciliu forţat . . .

Nu peste mult, din viaţa mea a dispărut şi Hanzig! O! câte întâlniri şi despărţiri mi-a hărăzit soarta! Câţi oameni de ispravă şi câte secături au tot apărut şi dispărut în necunoscut, consumându-şi destinul hărăzit de capriciile poliţiste, alături de al meu! Fiecare îmi aducea experienţa şi concluziile lui, îmbogăţindu-mă; şi-i greu să-i pot uita, chiar dacă unii dintre ei s'au săvârşit în liniştea Domnului, sub ierburile pământului.

Cine mai poate ştii ce s'a petrecut cu celălalt lângă care am înjurat netrebnicia sau cu care am împărţit câte-o bucurie izvorâtă din cine ştie ce şotie sau renghiu jucat vre-unui codoş oarecare sau vre-unui oficial cu uniformă şi stea! Iar dintre cei care au izbutit s'ajungă în lumea liberă, stau şi mă întreb ce-au făcut cu libertatea recâştigată şi cu experienţa lor?

Am auzit de aici de departe, pe unde mă aflu acum, — că ing. Rönecke în 1958-1960, fusese şeful unei expediţii Vest-Germane prin San-Salvador, dar n'am auzit că şi-ar fi făcut publice lucrurile pe care le cunoscuse în întunericul din care-a izbutit totuşi să scape. Şi nu-l mai pot pricepe! A uitat oare aşa de repede, ce datorie avea de împlinit? Ce taină i-a închis şi lui gura şi i-a oprit mâna să scrie? Ce taină i-a îngheţat deasemenea buzele şi conştiinţa bunului Pater Leoni, care deşi îndrăznise să torpileze cu autoritatea lui o acţiune a NKVD-ului . . . a ajuns totuşi la Roma?!

Bunule şi înţeleptule Rönecke, la Vorkuta ai văzut moartea cu ochii. Erai grav bolnav de plămâni şi nu te-ai dat în lături de la primejdii. Şi acum, om liber, taci! Tu ne-ai ajutat la Cercul Polar să constituim un aparat de recepţie şi emisie de radio, cu care ne pusesem în legătură cu Vestul. De-acolo vorbeai, acum taci! . . . De ce? Când înşelaţi de titlul tău de doctor, ai fost trimis de autorităţile lagărului la spitalul TBC-Sangorodok de lângă Vorkuta, şi folosit ca medic radiolog, nu te-ai sfiit să provoci pete pe filmele radiografiilor şi să derutezi pe interniştii sovietici în pronunţarea diagnosticului, ori de câte ori, trebuia să salvezi pe cineva. In special pe Ucrainienii care trebuiau să plece cu anumite misiuni spre alte lagăre, să transmită ştirea pentru pregătirea grevei, care se plămădea în lagărul nr. 2. Şi acum?!

Prietene Rönecke, ai dat ajutorul tău tuturor răniţilor din timpul conflictului de la mina 29, i-ai tratat mai bine decât ar fi făcut un medic de meserie, pentru că tu puneai şi suflet! Tu erai centrala la care se strângeau toate medicamentele pe care le puteai agonisi cu cele mai ingenioase şi clandestine mijloace. Ţie ţi s'a acordat totala încredere să dispui de ele aşa cum socoteai că trebuie şi cum îţi da poruncă conştiinţa! Şi nimeni

n'a zis despre tine decât bine. Ai fost măreţ în vremuri când foarte multe minţi şi conştiinţe păliseră!

Şi acum că taci, nu înţeleg! Nu te pricep de loc şi pace! Trag însă nădejde să ne vedem şi să-mi explici, dacă nu cumva forţele care ţi-au închis gura ţie, lui Pater Leoni, Sansone Stelio, Maiorul Pirelli şi altora, nu mi-o vor închide poate şi mie! Dar uite, zău, pe asta n'o cred! Nebunul de Ferry, va rămâne acelaş nebun pe care l-aţi cunoscut. Voi umbla şi'n lumea ta, dacă va fi trebuinţă, cu acelaş cuţit strâns între dinţi, pe care l-am purtat cândva printre ocnaşii şi brutele din minele Vorkutei.

NOI, CEI CARE N'AM ASCULTAT

Dar tot nu mă întorc la firul pierdut! Mi-a răsărit în minte o altă figură: Dr. Josif Sauer, născ. 1907, respectabilul reprezentant al Şvabilor din Banatul României, după 1944. L-am întâlnit tot aici în Uniunea Sovietică, ca deportat şi condamnat la 25 de ani, pentrucă fusese reprezentantul minorităţilor germane din Banat. Cuminţenia acestui om, deşi privită de foarte mulţi cu nedumerire şi taxată drept laşitate, m'a obligat să reflectez mult:

— „Noi, — cei care n'am ascultat de deviza propagandei lui Goebels: „Toţi germani în Germania", atunci când Germania era prima vioară în Europa şi când ne surâdeau laurii, n'am făcut-o pentru că eram legaţi de sute de ani de pământul acesta, pentru care strămoşii, alături de toate naţionalităţile conlocuitoare, au luptat, au sângerat şi au murit. Ne leagă trecutul, ne leagă morţii, ne leagă rudeniile care s'au stabilit, ne leagă tradiţiile înfiripate . . . Şi pentru că ne leagă acest pământ care ne asigură bunăstarea prezentă şi viitoare, noi trebuie să înţelegem vremea noastră şi să ne apărăm pământul în spiritul vremii. Altfel ne pierdem şi pe noi şi ne pierdem şi pământul.

Ruşii, acum aici, şi socotind după actualul echilibru de forţe vor rămâne încă multă vreme. Nu exista pentru mine nici-o

îndoială că-şi vor impune şi aici modul lor de viaţă, pe care, din studiile mele personale, îl cunosc. Tocmai pentru că tot timpul declară că ei nu vor impune comunismul cu baioneta, sunt convins că vor face tot ceace neagă. Deci singura soluţie care se impune este să li se ia sovieticilor înainte!

Şi spre uimirea oamenilor din Banat, Dr. Sauer a propus colectivizarea pământurilor şi întovărăşirile săteşti în obşte care imitau străvechia devălmăşie sau zadruga slavă!

— Nu m'a ascultat din păcate nimeni. Eu, om la 50 de ani, am ajuns aici la Cercul Polar, după ce m'au înjurat, vorbit de rău, ori socotit ca Iuda trădător, toată suflarea şvăbească din Banat. Dar vorbele mele s'au împlinit . . . Pământul nu putea rămâne al nostru decât în comunitatea la care ne obliga vremurile. Opoziţia, a dus la lichidarea Şvabilor din Banat şi răspândirea lor în lungul şi latul Bărăganului, a stepei Dobrogene sau prin puşcării, iar casele şi pământurile lor mănoase, date pe mâna celor mai neisprăviţi ţigani.

Era firesc să fie aşa, pentru că aşa au făcut Ruşii de când sunt ei, peste tot pe unde au trecut. Din Baltica până în Pacific, nimic n'au lăsat nedislocat, aşa cum n'au lăsat nici hoardele stăvechilor migraţiuni mongole. Folosind mâinile şi minţile locale, cu voie sau fără de voie, ca pretutindeni, punctul de vedere al învingătorului nu poate să nu fie împlinit.

Nu ştiu dacă voi mai apuca sau nu, mia mai adăogat Dr. Sauer, — dar în ciuda faptului că Germania este o ţară învinsă şi umilită şi în ciuda faptului că nici Germanii din Germania propriu zisă, căzută sub administraţia sovietică, n'au avut o soartă mai bună, dar eu nu m'aş mai întoarce în locurile care mi-au fost dragi!

Mă simt străin acum şi cu drepturi mai puţine decât un sclav din antichitate.

Şi-ţi mai fac o profeţie! Va veni o vreme când toţi deportaţii din URSS, Bărăgan şi Dobrogea, vor cere să plece într'o Germanie care, tocmai pentru că nu mai este prima vioară politică a Europei va izbuti să-i atragă pe toţi acei care nu răspunseseră lozincii lui Goebels. Iar eu le-aş recomanda dac'aş mai fi pe atunci, s'o facă fără de nicio rezervă. O fac cu aceiaş cinste, cu care le-am prescris, la venirea Ruşilor, ca singurul remediu,

colectivizarea. O spun din convingerea că nu cred să mai existe nimeni care-ar dori să retrăiască umilințele anilor 1945-1946-1947, deportările și siluirile despre care ai văzut și auzit, aici în Vorkuta, atâtea și atâtea.

Eu unul sunt sătul, măi băete, de umanismul socialist și prefer bestialitatea capitalisto-burgheză. Iadului și destrămării de sub zodia rechinilor imperialiști, nu le pot opune un iad mai perfid și o imoralitate mai desgustătoare și detestat, decât paradisul pe care ni-l prezintă ochilor noștrii de europeni viu și în mărime naturală, acești sovietici care se laudă cu orânduirea lor socială superioară! Orânduire superioară în care — culme a paradoxului — sdrențuiții, înformetații lipiți pământului și pușcăriașii gemând sub jugul tiraniei NKVD-ului, sunt purtați de cadrele polițiste în ciuda voinței lor, la manifestații și defilări scandând isteric „Slavă lui Stalin", „Libertate lui Manolis Glezos", „Drepturi la muncă greviștilor din Detroit", „Moarte trădătorului Josip Broz Tito", „Jos laba de pe Taivan", „Libertate și drepturi de autodeterminare popoarelor lumii", popoare care, efectiv și real, au o viață cu mult mai bună decât a lor, iar în unele cazuri libertăți cu care nu știu ce să facă . . .

— Ce zici tinere? Popoarele care au ajuns atât de lașe și îndobitocite încât se lasă fără crâcneală prinse de grumaz de colții lupului și duse ca oile pe propriile lor picioare și bătute cu coarda la spate, nu-și merită tiranii? Iar tiranii, care nu pricep că viața presupune spontaneitatea alegerii și nu șabloane fixe, nu-și merită falimentul spre care, inutilele și moartele lor decrete, îi vor duce în mod garantat și sigur?

Să mori de grija altora, când condițiile tale de viață sunt sub nivelul vitelor legate de iesle, este într'adevăr o performanță pe care Vestul nu va putea-o atinge niciodată și'n care sovieticii rămân desăvârșiți și imbatabili scamatori. Au în dialectică cel mai prețios sprijin al uciderii adevărului, Potemchin și Ecaterina, cu satele lor pictate pe carton, Ivan cel Groaznic și toți Romanovii cu Rasputinii lor, rămân niște pârliți și obscuri sforari ai biciului din Răsărit . . .

Să mă ierți, tinere, dar pentru a-ți prezenta cât mai concert și plastic imaginea și convingerile mele intime despre partea asta a lumii, trebuie să apelez la vulgaritățile specifice literaturii

și artelor realisto-naturaliste. Trebue să-ți spun pe șleau un lucru pe care sunt dator să-l repet tuturor pe care-i voi întâlni de-a lungul restului de viață, indiferent dacă vor crede sau nu.

Am fost în infernul lui Dante și nu mi-am pierdut speranța! Am trăit toate scârnăveniile și ticăloșiile posibile, toate lipsurile și umilințele imaginabile și inimaginabile, urmărite și aplicate în mod deliberat de oficialitatea de vârf, până la ultimul năcialnic, mai mare doar peste câinii lupi folosiți de pază! . . . După principiul șurubului lui Arhimede, se asigură jos paralizarea oricărei voințe de împortrivire a milionelor de Ivani care, cu ochi înspăimântați, defilează în ritmul fanfarei și strigă lozinca pe care politrucul i-o spune cu'n ceas mai devreme de-a trece prin fața tribunei îmbrăcată în roșu. Toate astea, zic, le-am trăit și eu și tu, pe piele proprie. Sunt atât de necrezut că chiar când le trăești sunt greu de socotit posibile. Le refuză și imaginația, pentru că viața însăși le respinge. Viața firească, a oamenilor normali, nu a paranoicilor. Dar cu atât mai mult nu pot fi crezute cu cât autorii lor, oficialitatea terorizată de grija justificării a tot ceace face, folosește o armată întreagă de oameni — paraziți care se străduiesc să legalizeze în forme juridice orice tiranie, orice ingerință, orice fleac. De aici necesitatea bolnavă de coduri, decrete, memorii, procese verbale, declarații, mărturii, bonuri, chitanțe și semnături. De aici marea tragedie a întregii revoluții, care nu mai are în ea nimic revoluționar. După baia de sânge a revoluției, doctrinarii lumii cu orânduială nouă, s'au înecat într'o mlaștină paralizantă de forma mai cumplită și mai ucigătoare decât birocratismul țarist. Tot de aici a decurs și nevoia de codoși și spioni, oameni de nimic, căzături ale vieții sociale, pe toate treptele — până în rândurile Miniștrilor. Aceștia, pentru cele mai neînsemnate avantaje sau certitudinea securității și bunului lor trai, erau gata să furnizeze declarații și mărturii, cu semnături în regulă, care să justifice măsurile luate și aplicate dela umilul Ivan și până la împușcarea lui Kirov și Tuhacevski, asasinarea lui Troțki, disgrația lui Molotov, întinarea slăvitului Stalin sau poate debarcarea lui Hrușciov?

Ai putea tu nega că n'ai mâncat icre de Manciuria, când există forme semnate de toți oamenii plecați cu diviziile de

voluntari și întările de mărturia comisiei care participa la dresarea procesului verbal zilnic? Că se pun doar câteva boabe în cazan și că pentru prima dată în lume se mănâncă ciorbă de icre negre, ce poate ști istoria?

— Est dokument?

— Est!

— Pravilna!

— Există Dubno? Există! Există Dombas și Magnitogorsk și Azovstal și Uraleț, și alți câțiva giganți?

— Există!

— Trebuiau făcute? Trebuia electrificare și industrie grea?

— Trebuia!

— Ce interesează cât costă? E vorba că le-au făcut. Dovedim lumii că suntem în stare să facem? Dovedim! Și dacă urișul lucreaza în pierdere sau că mașinile ieșite de pe benzi pe poarta uzinei nu corespund parametrilor și că pe cealaltă poartă intră aceleasi mașini la șmelțul turnătoriei ca materie primă pentru o altă serie, ne afectează bugetul și bunul trai? Nu! trebuie să dobândim experiență! Trebuie să facem eforturi! N'a experimentat și burghezia capitalistă la începutul ei?

Așa răspundea guvernul în dările de seamă și articolele din Pravda, pentru a justifica eșecurile. În spate însă NKVD-ul făcea anchete din resort în resort, din compartiment în compartiment, până la muncitorul necalificat. Dar toți au raportele lor făcute la timp, înregistrate în regulă, toți sunt înarmați cu procese verbale în care își justifică formal nevinovăția. Au învățat și ei lecția! Până la urmă, după luni de zile de anchete în care se adună vrafuri de procese, mărturii și documente, care totalizează zeci și sute de mii de zile de muncă pierdută, un raport general va ticlui o vină imaginară aruncată pe cauze obiective. In cel mai rău caz, se alege dintre sigurile indizerabile — care trebuiesc înlăturate — unul sau câțiva șobolani, cărora li se vor da invariabilii 25 de ani de muncă silnică și vor fi expediați pe undeva, la Cercul Polar.

Vezi tu măi băete, aici în treaba asta găsesc eu singurul lucru fantastic pe care-l realizează conducătorii sovietici. Eșecul tuturor încercărilor lor, care costă de sute de ori mai mult decât dacă ar fi importat sau făcut cu mână de lucru și minte

adusă din altă țară, falimentul ăsta permanent, ei sunt în stare să-l prezinte ca succes și stare înfloritoare. Mai mult chiar, sunt în stare să creeze o atmosferă generală în care toți se prefac că-s convinși. Uni chiar cred sincer, deși în jur e numal ruină și-o lipsă de te apucă jalea!

Ei, tocmai asta admir aici. Nerușinarea asta generală cu care se mănâncă căcat! In unicitatea și măreția ei, este inatacabilă și de neuitat! . . .

Privește intoleranța pe care sub ochii tăi o îmbracă sub cele mai democrate forme, urmărește-le ipocrizia și continu-ul lor joc dublu în tot ce fac, fii foarte atent la neîncrederea maladivă pe care o au unul față de celălalt și consecințele logicei lor bazată pe temeri, și-ai să înțelegi repede eliminarea tuturor care sunt prea naivi și-și manifestă fie și numai veleitatea de a se opune!

Din cauza asta, după împărțirea Poloniei, Stalin a ucis în 1940, cei 10.000 de ofițeri polonezi în pădurea din Katin dar a știut să arunce formal, și chiar să convingă pe neavizați, că-i atrocitate germană. Exact cu nerușinarea de care-ți spuneam, că-i singurul lucru demn de admirat la ei. Ei sunt noii „davai“ ai omenirii, de care trebuie să temi, chiar când îți aduc daruri. O, de-ar știi Cuba ce bucurie o așteaptă! Sau țările latino-americane! Arabia Unită a lui Nasser, Indonezia și toată nefericita Africă, de-ar putea înțelege, câtă hidoșie stă sub mierosenia teoriei . . . și-a ajutorului frățesc?!

M'ai văzut mai zilele trecute cu biblia aia groasă în mână și-mi reproșai că-mi pierd timpul cu prostii! Te-am lăsat în pace să crezi ce vrei, dar acum sunt dator să-ți spun, pentru că ești tânăr și este păcat să te las să mori prost. Cartea aia așa de groasă era „Tuhacevski, Prozes-Berichte“. Și pentru că mă interesa să urmăresc mărirea nerușinării de care-ți vorbeam, am citit cu răbdare mia aia de pagini. Se află în cartea asta un lux de amănunte, de fapte, date și măturii care justifică epurările lui Stalin între 1937-1938 și valul de teroare prin care tiranul ăsta, urmărit de frică și-a trecut țara și armata. Acest proces de care mă cutremur, s'a sfârșit cu moartea lui Tuhacevski și a circa 30,-40.000 de ofițeri sovietici, al fel de nevinovați ca Tuhacevski, Jakir . . .

Crezi cumva că Timurlenk sau Ivan cel Groaznic au vărsat mai mult sânge ca umanistul Stalin?

Tuhacevski n'a fost decât o victimă a serviciului de contraspionaj german. Heydrich, șeful SD-ului nu este străin de asta. Nebunul din vârful piramidei, derutat prin informațiile false care i se furnizau de spionii sovietici fie înșelați, fie cumpărați de Heydrich și oamenii lui, a dat ordin de suprimare. Javrele din jur, pentru a se menține, săltând în ritmul stăpânului, au pregătit documentele și formele, au simulat procesul și condamnarea oficială, după care a urmat baia de sânge, dorită de comandamentul german. Nucleul armatei sovietice era distrus de propriul ei generalism. Decimarea, adică uciderea din zece în zece — pe care-o aplicau Romanii și Hanibal trupelor răsvrătite, erau totuși mai puțin crude și ceva mai drepte decât ce-a făcut Stalin și toți câți au fost alături de el și n'au schițat, nici un gest de opoziție. Ba poate s'au bucurat! Mă întreb astăzi, unde o fi fost atunci D-l Hrușciov! Dar domniile lor Kosighin și Brejnev? Dar dacă erați mici și neajutorați atunci din care cer le-o fi venit, așa deodată, puterea? Iar lașitatea, cum de s'o fi prefăcut în demnitate și capacitate de răspundere, pentru sute de milioane de sovietici și pentru pacea altor trei miliarde de suflete? Sunt unul din aceste trei miliarde și am cel puțin tot atâta drept să întreb pe satrap, cât n'are el să-mi strice tihna sau să-mi ia capul. (O, ce mi l-ar mai lua de m'ar avea iarăși în mână . . .).

Tot ce mi-a spus Dr. Sauer, de unde le-o fi știut la vremea aceia, nu mă interesează, dar mi-a dat dovada bogăției lui de informații și cuminţeniei politice. L-am înțeles și în problema colectivizărilor pe care spre uimirea coloniștilor șvabi și a tuturor locuitorilor din Banatul românesc, tocmai el respectabilul lor om de nădejde, le-o propunea fără să fi cerut-o Rușii.

Am aflat și eu, dar mai târziu, din documente sigure autorizate, (cum ar fi de pildă vestitul agent al lui Heydrich, Naujocks) toate amănuntele despre felul în care au izbutit să-l determine pe Stalin și ucigașii lui să-și extermine armata, mai ales cadrele ei de conducere, fără nici un pic de reținere.

Totul se bazase pe simpla falsificare a semnăturii lui Tuhacevski pe un document din 1926, pe vremea când trata cu

Abwehrul german problema instructorilor pentru aviația și armata sovietică.

Pentru stabilirea memoriei lui Tuhacevski pe care Stalin, foarte grăbit l-a executat la numai câteva ore după sentință, chiar Naujocks agent cinic și sinistru, vorbește despre el ca despre un om de caracter. Format la vechea școală, Tuhacevski era binecunoscut ofițerilor germani încă din 1926. I-au folosit numele tocmai pentru că se știa că el se opune proectelor lui Stalin, prin care se urmărea ascendența și dominația partidului asupra întregii vieți sociale, inclusiv asupra chestiunilor militare. Negocierile Franco-anglo-ruse din 1937, care prinseseră Germania într'un cleşte politic neplăcut, au dus la ideia necesității slăbitii forțelor sovietice printr'o manevră subtilă, care să provoace înlăturarea lui Tuhacevski și a anturajului său clar văzător. Rapid și fără scrupule s'au confecționat documentele respective, cu semnătura lui Tuhacevski pe scrisori care dovedeau legătura lui cu serviciul secret german.

Apoi actele au fost vândute după îndelungata tocmeală și pe un preț extrem de piperat, unui agent sovietic, care foarte fericit de ispravă le-a predat unde trebuia. Cremlinul — fără șovăială înghiți șopârla lui Heydrich. Și-a evaporat armata . . . „Slavă lui Stalin"! Așa se scria pe toate zidurile, cu litere mari. Și pe toate lozincile de la defilări. „Slavă lui Stalin"! Apoi s'a extins și în toate țările socialiste, până la Berlin. „Slavă lui Stalin"!

ACEST UNIVERS AL NOSTRU

Și trăim totuși în secolul XX. Zburăm spre lună. Ce posibilități uriașe are gângania asta de om, dar cât de stupid rămâne, cât de josnic și desgustător.

Imi revin în minte câteva din denunțările împotriva civilizației moderne, culturii, artei și științelor ei, care, protesta Jean Jaeques Rousseau, profesând mitizarea vieții primitive, nu poate aduce omului noblețea și puritatea la care aspira. Mă întreb dacă acest permanent răsvrătit, trăind în vremurile

noastre și-ar fi putut păstra seninătatea și academismul protestatar.

„Acest univers al nostru, zicea Rousseau, acest teatru de erori și de mizerii, contemplându-l, ne face să deplângem tristul destin am omului! Trăim în climatul și în secolul filozofiei și al rațiunii. Luminile tuturor științelor par a se reuni într'un singur tot, pentru a ne deschide ochii și a ne călăuzi în acest obscur labirint al vieții omenești. Cele mai mari genii ale tuturor timpurilor își reunesc efortul lor spre a ne instrui. Imense biblioteci sunt deschise publicului. O mulțime de colegii și universități, ne oferă încă din copilărie experiența și meditația a patru mii de ani. Imortalitatea, gloria, hogăția și adesea onorurile sunt prețul celor mai demni în arta de a instrui și lumina pe oameni. Totul contribue să perfecționeze înțelegerea noastră și să dăruiască fiecăruia tot ce poate să formeze și să cultive rațiunea. Dar am devenit prin aceasta mai buni sau mai înțelepți? Știm oare mai bine care este drumul și care va fi sfârșitul scurtei noastre treceri pe aici? Cu ce ne-am ales din toată această zadarnică știință, dacă nu cu gâlceavă, dușmănii, incertitudini și îndoieli?

Cum ar fi scris oare bătrânul Jean Jacques astăzi? Căci trebuie să știm că pe vremea acestui strămoș al beatnicilor și hippyilor protestatari împotriva civilizației care atentează la fericirea omului, și care a îndrăznit să asiste în sala Operei din Paris, la reprezentarea lucrării sale „Ghicitorul satului", într'o ținută de primitiv, îmbrăcat ca un sihastru cu barbă și perucă nepieptănată teroarea absolutismului regal nu era chiar ceeace spune istoria. De la revoluție nimeni nu mai purta cravată și pălărie, ele reprezentând burghezia. Numai cei din guvern și cățeii lor aveau dreptul, la recepții oficiale sau când plecau în delegații în Vest. Dreptul de a purta a fost dat neoficial la 1 Mai 1954, cu ocazia paradei oamenilor muncii din Moscova, în fața Mausoleului lui Lenin și Stalin, unde reprezentanții guvernului aveau cravată și pălărie cu toții și nu ghimnastiorcă, haină inchisă tip Stalin sau șapcă revoluționară.

Strămoșul beatnicilor protesta prin ținuta sa. Acum putea fi condamnat la 25 de ani pentru imoralitate sau în cel mai rău caz deportat, ca mînă de lucru.

Să nu uităm că la căderea ei, autentica cădere a Bastiliei, nu se aflau în fortăreață decât câțiva ostași de gardă, iar în incinta ei doar un singur deținut nobil scăpătat, căruia îi convenea să fie deținut închis. Lucrul acesta se profesa de la o vreme de către nobilimea scăpătată, pentru că în calitatea lui de în-

Foto: din ziarul „Izvstia" 4 Mai 1955.

„Ziua Burgheză"
... de azi se poate purta pălărie și cravată în Uniunea Sovietică. ... începe o nouă cultura revoluționară ...

carcerat, primea o pensie viageră de la casa regală, care-i asigura o existanță pe care el personal nu mai era în stare să și-o câștige. Și să nu uităm iarăși, că'n vremea acestui teribil absolutism în spatele căruia se aruncă toate. Zoaiele istoriei, au fost posibile isprăvile trubadurului din banda scoicarilor, borfași la drumul mare, Francois Villon, a fast posibilă existența ironicului Monsieur Voltaire, a cărui prietenie se străduiau s'o capete și regele și prinții bisericii. Cât despre mult prigonitul și urmăritul Jean-Jacques Rousseau, documentele dovedesc că atât el — urmăritul — cât și comentatorii vieții sale zbuciumate intim — exagerează, dând o pondere mai mare decât era în realitate, greutăților și persecuțiilor sale. De fapt, în toate împrejurările mai grele, întotdeauna apăreau prieteni care-i

acordau sprijin, găzduire şi simpatie — chiar şi in alte ţări: Anglia, Germania, Italia. Ordinul de arestare emis împotriva lui de Parlamentul Parisului a fost mai mult formal, deoarece n'a fost pus în aplicare niciodată. Era mai mult un fel de sperietoare, pentru că agenţii care aveau sarcina să-a aresteze, aveau grija să sosească la locul respectiv, exact la 4-5 ore după dispariţia inculpatului, în prealabil înştiinţat. Adică „revoluţia se face cu permis cerut la poliţie", cum ar zice Caragiale.

Poate fi comparată oare doctrina absolutistă a Ludovicilor francezi cu democratismul umanitar pe care l-au simţit Troţki, Kirov, Tuhacevski şi cei 30,-40.000 cu care-au împărţit soarta, pe care mai târziu au simţit-o şi Gheorghi Dimitroff, Nagy sau Dubcek?

Ce ne-ar putea spune despre acest umanism şi frăţietate Josip Broz Tito? O, dacă şi-ar scrie memoriile acest vulpoi politic! Şi dacă fiecare dintre conducătorii chemaţi la ordine în conferinţele Cremlinului, ar avea atâta onestitate să-şi mărturisească umilinţele cu care a plătit „cinstea" de a fi la rândul lui un mic satrap, ce frumuseţe la Nürnberg ai mai ieşi!! Cât ar mai avea Johny Woods de lucru. Fie şi post morten!

Şi acum, haide să nu mai vorbin nici despre Voltaire nici despre Rousseau, pentru că aici şi acum în plin umanism, capul şi dârzenia lor n'ar fi plătit cu nimic mai mult decât a oricărui Ivan din cele două sute de milioane vii sau morţi pe undeva pe Golgota şeasă a Sahalinului prin fortăreaţa Petru şi Pavel, prin Novaia-Zemlea, sau înfometaţi ... Aceşti înfometaţi până la distrofie — defilând prin faţa tribunelor în zumzetul fanfarei, pline cu delegaţi străini ca Togliati, Torez, Barbusse Marcel, Cahin & com. plus redacţiile şi oficile de propagandă din lumea largă, cu pancarde roşii având în scris cu litere mari: „Slavă lui Stalin!, înţeleptul apărător al libertăţii popoarelor şi demnităţii umane"! Puţine sunt butoaele care mai pot rămâne butoaie după ce le plesnesc cercurile!

Am citit multe articole, semnate de nume oneste, cu destulă reputaţie, şi cu multă experienţă, cărora nu li se mai poate adăuga nimic. Şi-am văzut aceşti oameni prostindu-se sau umilindu-şi în mod desgustător personalitatea prin afirmări

textuale: „Am avut cinstea să stau la aceiaş masă şi să prânzesc numai la câţiva paşi de Stalin".

Sau: „Lumina vie dela răsărit"! O broşură a ruşinii!

Sau: „Pe vremuri prinşilor de război, Asiro-Caldeenii şi alţii ca ei, le tăiau nasul, urechile şi erau în fel şi chipuri schingiuiţi sau purtaţi în robie aspră. Astăzi, Marea şi Luminoasa Uniune a Sovietelor, nu numai că ni i-a dat sănătoşi şi teferi înapoi, dar le-a dat arme şi învăţătură nouă şi i-a întors spre duşmanul cel adevărat, care ne-a inpus Dictatul de la Viena, iar nouă celor care ridicasem armele împotriva unui popor paşnic, rânduitor de viaţă superioară în chip mărinimos, ne-a şters cu buretele datoriile" . . .

Deşi aceste trei capete venerabile pot fi uşor de recunoscut, mi-e tare greu să le scriu numele. Am supt lumină de la ei, şi nu pot să-mi închipui ce forţe i-au împins să-şi ruşineze numele semnând neadevăruri greu de iertat. Ei erau făclie pentru toţi neinformaţii şi neştiutorii neamului lor, dar au căzut primii!

Amar mi-e sufletul! Cum şi-au îngăduit să se întunece la minte, când ştiau că vor lumină cu atât mai vârtos cu cât vor suporta mai mult, vor tace, li se va lua libertatea sau li se va tăia capul!

Ştiu că-s grele furtunile pe capul vârfului de munte, dar omul pentru asta este pisc, să le întâmpine! Iar când zeii mari şi mici, n'aruncă focul şi lava măruntaielor păstrate pentru timpuri tulburi, destinul omenirii pare mai crud şi mai bicisnic. Poate de aceia e atâta vraişte, orbecăială şi desorientare în lume. Sfrijiţii ăştia de existenţialişti şi toţi impotenţii spiritului care-şi plâng neliniştile şi deslânează omenirea, au înţeles ceva dar fug, fug laş din faţa rezolvării. Nu vor nici joc, nici luptă, nici moarte. Vor ceace s'a rezolvat de mult. Plâng şi se tânguie, dar nu pun repede mâna pe cheia deslegării s'o ducă la tâmplă. Oare ai pentru ce trăi, dacă n'ai nimic sfânt pentru care să mori sau pentru care să suferi, să cazi, să te ridici, să te opui, să te alături, să lupţi?! . . .

Priveşte la alergările de curse, la o partidă de fotbal, la o simplă demonstraţie artistică pe ghiaţă sau la graţiozitatea mişcărilor unui gimnast la sol şi aparate, priveşte la cea mai

abjectă partidă de pocker dintre trişori sau la jocul de şotron cu pătrăţele trase cu creta pe trotuar de puştiul de 3-4 ani, şi-ai să înţelegi că toate au o durată cu pregătirea, începutul şi desfăşurarea lor tot mai palpitantă, cu momentele de vârf şi desnodământul lor bun sau rău. Câştigi sau pierzi, iar dacă pierzi, câştigi experienţă pentru întrecerea sau demonstraţia de mâine, când poate vei fi învingător. Tot parcursul este numai încordare şi voinţa de a ajunge la capăt. Sau poate c'ai ajuns, fie la convingerea ştiinţifică a unităţii materiale a lumii, fie la simpla şi naiva constatare a lui Xenofon din Colofon, că între apa de ploaie, pământ, iarbă, bobul sau fructele care le mănânci şi între tine, care la rândul tău trebuie să mori şi să putrezeşti pentru a te face pământ şi iarbă, încerci, bazat pe această presupunere, să faci aur din lapte acru sau prăjituri din beţe de chibrituri. Este acelaş lucru. O încordare, o curiozitate de a ştii, de-a face, de-a putea. Jocuri. Jocuri pentru toate vârstele. Jocuri de tot felul, în care apar şi se întrec noi elemente, noi condiţii, noi raporturi, reale sau imaginare în domenii tot mai variate . . .

In hora lor se prind toţi. Teluricii îşi au jocul lor, lunaticii şi eroii durerilor metafizice, un altul: ursuzii şi plictisiţii de prea bine şi-l născocesc pe-al lor. Fiecare după firea şi apucăturile lui. Dar câte jocuri nu sunt! Dela matematica feeriei ansamblelor, alchimie, istorie, biologie, psihologie, necrologie, astronomie, filozofie . . . până la neuitatul Baba oarba: jocul celui mai simbolic pas al omenirii spre cunoaştere, în care copilul naiv şi ştrengăreşte îşi închide şi deschide ochi astupându-i cu mâna, descoperind şi confirmându-şi prin bau-baul lui existenţa proprie şi a celor din jur, lucrul la care a ajuns gândirea greacă de-abia în piscul ei, după secole de frământare şi bâjbâială. Jucându-se fără să ştie că se joacă, fixase vieţii coordonatele hectangulare ale bau-baului naiv. Deosebirea de esenţă, în fond este tot un joc.Pruncul din leagăn ştie că se joacă, iar când, mai târziu, va vorbi va şi spune: „hai să ne jucăm"! El crede în jocul lui, are certitudinea fiecărei descoperiri şi le ia în serios. Stricându-i jocul sau nerespectându-i regula, facând cu pricea şi călcând necinstit linia trasă cu creta, se supără, plânge, se bate sau îşi ia jucăriile şi pleacă.

Noi toţi, dictatori sau simpli Ivani, spre deosebire de copil, nu ştim că ne jucăm de-a baba-oarba. Suntem prea gravi să-i zicem joacă. Dar nici nu credem într'atât încât să ne batem cu aceiaş gravitate cu care ne închipuim că asudăm pentru susţinerea jocului nostru, al coordonatelor pe care ne cocoşăm să le absolutizăm.

Aşa cum mi-au făcut cele trei capete respectabile, al căror nume mi-a fost atât de greu să le scriu . . . Imbucătura din mărul pomului oprit al cunoştinţei i-a făcut să nu se mai poarte cum le-a fost vorba şi nici să grăiască cum le-a fost portul! Aşa cum făceau în pruncie! Nonconformitatea cu el însăşi, duplicitatea în toate nu poate duce decât în marasmul existenţialist şi desfigurarea morală a omului matur agravată de la caz la caz . . .

JOCUL

Jocul este necesar vieţii şi născut odată cu ea. N'avem ochi şi minte să-l vedem şi să-l pricepem, dar el există pe toate nivelele biologice în cele mai diverse şi specifice forme, dela gâze până la omul care în joaca lui a spart cărămida de temelie a lumii — atomul — şi sboară în Lună, dar fără să creadă că se joacă şi nici în joaca lui serioasă şi gravă.

Tot ce-a făcut omul din jocul născut odată cu viaţa, au fost doar adaosuri tot mai complicate şi rafinate care să corespundă propriei sale sofisticări. Şi noncomformitatea vieţii l-a dus la duplicitatea conştient urmărită, întâti a jocului, apoi a lui. Dintr'una în tr'alta, a crescut ca un munte de zapadă până a ajuns din jocul nevinovat al mielului, la avalanşa care l-a zdrobit pe Tuhacevski şi alţi Tuhacevski ai istoriei.

Oamenii uită că de milenii şi de milenii, toate conglomeratele astea complicate, misterioase, dotate cu gândire şi vorbire, s'au frământat să-şi descopere origina şi cauzele apariţiei lor. Uită însemnările lăsate de predecesorii din care rezultă neputinţa înţelegerii rostirilor metafizice ale fiecăruia în parte.

Oricât de ascuţite au fost minţile care au încercat, n'au putut depăşi acest cadru. In interiorul lui însă toate sunt inteligibile!

Că facem coadă la măcelărie, că dăm faliment sau că avem Mercedes ori un batjocorit de Trabant, asta este pe măsura onestităţii omeneşti. Dar posibilitatea unei armonizări va fi când toţi vom înţelege că jocul din limitele acestui cadru trebuie să fie cinstit copilăreşte. Durerile acestea de ordin teluric sunt vindecabile şi pe măsura oamenilor, dacă vor înţelege lipsa de rost a trişării, a dorinţei de-a place sau de a fi prima voiară peste alte trei milioane de viori, chiar dacă sunt din lemn mai prost şi mai puţin ingenios construite . . .

Neliniştea existenţialistă sau îmburicarea lăudăroasă a tot ştiutoarei dialectice, dincolo de cadrul pe care milenii de constatare experimentală şi teoretică al înţelepţilor l-a precizat că este o batere de apă în piuă, care vrea să sperie sau cel mult să impresioneze.

Jocurile din cadrul hărăsit oamenilor sunt diverse şi nenumărate. S'au creat adevărate industrii şi burse de speculă. Este un joc al jocurilor, ca o cântare a cântărilor. O profesie a jocurilor. Jocul şi alegerea, varietatea lor, nu sunt deloc întâmplătoare, ci-l definesc pe fiecare, în tot ce are mai intim el, ambianţa, timpul şi locul în care se petrece.

Şi-mi vine în minte un joc. Cel mai ciudat şi sinistru joc pe care l-am auzit. Dar care nu cred c'ar fi cu putinţă să se fi putut petrece într'altă parte decât numai acolo unde împrejurările de viaţă, la fel de stranii, l-ar mai putea tolera.

Ştiind jocul, se poate conclude cine erau cei care-l jucau şi'n ce anume atmosferă, pentru că fiecare se prinde doar în hora care-i convine şi'n haina care-l îmbracă mai arătos.

Exista cândva, în acel loc un vestit Club, denumit al Tigrului care oferea ultimul sortiment de recreeaţie şi destindere. Deşi multă vreme tolerat oficial, când s'au iscat mai multe scandaluri a fost interzis oficial. Continua însă să existe clandestin, cam la fel cum existau băuturile în timpul prohibiţiei în America. După beţii îndelungate, spre zori, membrii clubului se duceau la sediul amenajat într'un şopron de scânduri, unde începea obligator prin Statut în regulă, jocul. Un joc cu totul

special: Jocul Tigrului. Totul se petrecea la lumina unei lumânări. Toată lumea trăgea la sorţi, erau două bilete de culoare diferită, care indicau partenerii din seara respectivă: unul era tigrul şi i se dădea de către preşedinte un clopoţel, iar celălalt era vânătorul şi căpăta un pistol cu un anumit număr de cartuşe cu gloanţe veritabile. Arena era lăsată liberă, iar ceilalţi se căţărau pe nişte podele suspendate şi grinzi ieşind din consolă mai sus de jumătatea înălţimii peretelui. Toţi erau beţi şi cu sticle de băuturi tari în mână, ciocnind şi făcând haz general. Ordinea odată stabilită, preşedintele stingea lumănarea şi începea vânătoarea în clipa când suna clopoţelul tigrului. Cel cu pistolul trebuia să tragă pe întuneric, în direcţia în care i se părea că aude clopoţelul, dar tigrul sau se culca, sau se ascundea, sau făcea diverse alte mişcări prin care îşi schimba imediat direcţia şi distanţa şi iar suna.

Prescripţiile regulamantului erau precise asupra tuturor modalităţilor pe care le putea folosi tigrul, pentru a-l înşela pe vânător, precum şi obligaţiile vânătorului în privinţa minimului de sunători de clopoţel la care era obligat să tragă, inclusiv sancţiunile împotriva călcărilor regulamentului stabilit. Focul odată tras, dar fără de lovirea ţintei, ducea la schimbarea rolurilor şi jocul se continua până când unul era mort sau rănit, sau după un număr stabilit de reprize. Aşa cerea statutul clubului.

Un alt joc mai puţin spectaculos, dar la care se renunţase pentru jocul tigrului, fusese „Ghici unde-i fericirea"? care consta din încărcarea unui singur cartuş, fără ca cel căruia-i venea rândul să tragă să ştie în care poziţie se afla. Ordinea tragerei se făcea tot prin tras la sorţi. Era prea plat şi direct şi nu putea să ofere niciodată surprize căderii dintre nenorocoţii de pe margine.

Distracţiile acestea foarte la preţ, fără prea multe comentarii, ne-a fost relatate de fostul Ministru şi Preşedinte al comitetului revoluţionar din Siberia, Ferdinand Ossendovski. Se practica de ofiţerii ruşi din garnizoana Vladivostok, a căror viaţă consta din beţii homerice prelungite până la nebunie colectivă. Prinşi de tristeţi metafizice şi melencolii subite, provocate de monotănia izolării, vestibul Club al tigrului, simbol al vieţii anor-

male, era singura modalitate de a-şa umple golul interior şi repulsia fizică, faţă de orice activitate . . .

Dar dacă acesta era jocul şi atmosfera în care conducerea pe treptele de mijloc se complăcea şi dacă Generalii se întreceau în banditisme, furând — după documentele vremii, — trenuri întregi de furnituri şi aprovizionări civile şi militare, iar curtea ţarilor zăcea înconjurată numai de intriganţi şi şurubari, cine mai putea să joace rolul de salvator providenţial pe care îl aşteptau Ivanii, gâtuiţi din toate părţile? Ei ce joc aveau prin crâmpeiul lor de viaţă, dintre leagăn şi moarte?

Ne-o spune Generalul francez, J. Ronquerol şeful misiunii, în volumul „Aventura Amiralului Kolceak", cu sub titlul „războiul dintre roşii şi albi", tipărită în 1939 la Paris, în care îşi comunica raportul din care reese clar obiectivitatea militarului, „Avec la mefiance des généraux à l'êgard des politiciens".

„Spuneau Siberienii, — zice Generalul — ce ne lipseşte este un om ferm, cinstit şi bun. Sunt multe lucruri bune în Siberia, dar îi lipseşte cele mai inportante: ordinea şi justiţia. Dreptatea Trebuie o mână de fier, o mână providenţială pentru reformarea obiceiurilor şi recâştigarea încrederii generale. Ceace nimeni n'a putut asigura, nici garanta! Nici ţarul, nici Kolceak nici Semenov, nici Skipetrov. Fiecare îl prezenta pe celălalt ca demagog, deşi la rândul lui promitea fără să respecte.

Puterile străine, prin espectativa şi piedicile care şi le puneau reciproc, au produs numai confuzie şi dezorientare.

Başchirii, locuitori ai Uralului central şi meridional, nu sunt Ruşi, nici după rasă, nici după moravuri, nici după limbă şi nici după aspiraţii naţionale. Oprimaţi de secole, au cucerit o oarecare autonomie în 1917 odată cu revoluţia, dar erau priviţi şi de Ruşi cu dispreţ şi ostilitate, ceace îi revolta. De Ruşii albi fuseseră învinuiţi de eşecul grav de la Orenburg. Dar defecţiunile nu era de fapt ale trupelor, ci ale comandanţilor improvizaţi, care n'aveau nici tehnică, nici conştiinţă. Asta-i cauza prăbuşirii. Hatmanul Dutov se pricepea la manevre politice, nu militare; iar şeful lui de Stat Major nu ştia nici măcar aproximativ efectivele şi unde erau plasate. Toţi erau mânaţi de ambiţie, glorie, arivism şi bani!

In afară de asta era greu să conducă trupe care nu aveau nici-o încredere şi nici un chef de luptă. Cam acelaş lucru era şi la roşii, dar duritatea disciplinei lor le dădea un avantaj.

Valoarea combativă a ambilor beligeranţi era mediocră şi o singură divizie apuseană ar fi înfrânt ambele formaţii — roşii şi albe —. Întrunite, afirmau toţi expertii militari străini care au fost la faţa locului. Pierderile au fost foarte mari din cauza gerului şi lipsei de haine. Trenuri întregi de îmbrăcăminte furate şi neajunse la destinaţie. Pierderile de glonţ au fost minime.

In 1919, în realitate nu mai exista front. Cehii n'au făcut decât să asigure transiberianul, pentru că nu existau alte trupe mai demne de încredere care să asigure acest serviciu vital al armatei şi guvernului. Totuşi ambiţiile şi intrigile se agitau mai tare ca de obicei. Albii, înşelaţi de Anglia şi SUA, s'au repezit spre ajutorul nipon, iar cabalele schimbau oamenii capabili cu nechemaţii. Inerţia, atât de scumpă caracterului rus, era promovată de ordinele contradictorii ale comandanţilor, care niciodată nu se puneau de acord. Kolceak dădea ordine peste capul şefului de Stat Major, care la rândul lui le contramanda pe ale Amiralului. Peste ale lui se mai suprapunea alte patru feluri de dispoziţii de la alţi patru Generali adjutanţi care se aflau la Omsk. Omskul era plin de ofiţeri, cu ocupaţie şi fără ocupaţie. Obişnuiţi să trăiască din intrigă, Ruşii de pretutindeni şi din jurul lui Kolceak, sub masca datoriei îşi făceau interesele personale. Revoltele din cadrul armatei sporeau pe măsură lipsurilor şi eşecului. Un Maior şi-a împuşcat Colonelui şi şi-a revoltat trupa, fugind la roşii.

Revoltele Ucrainienilor şi Cazacilor brutali şi hoţi, care uitaseră de existenţa roşiilor, au mărit spărturile. Creşte numărul automutilărilor. Incepe arbitrariul. Bandele de cazaci deveneau adevăraţi stăpâni a teritorii întinse pe care le jefuiau fără nici un scrupul.

Kolceak trăia într'o sărbătoare permanentă în trenul lui cu care fugea spre răsărit, urmat de alte trenuri personale, dintre care unul cu aur, de care era întotdeauna foarte îngrijorat. În spatele lui, 200 de alte trenuri cu provizii pe care n'avea cine să le mai spere şi să le dirijeze, în faţa întâietăţii

trenurilor lui, au căzut în mâna Roșilor. Un alt om din apropierea lui a dispărut cu 4 milioane de ruble. La rândul lui alt General Diterichs, avea în trenul personal a huidumă în grad de Căpitan care știa să facă să dispară pe cel care i-l indica șeful.

Asprimea și necinstea aparatului administartiv a lui Kolceak îi ridicase întreaga Siberie împotrivă, iar populația setoasă de dreptate, îi aștepta pe roșii ca pe adevărații salvatori. În ce privește războiul, era un război ciudat. Zeci de zile treceau fără să se tragă un singur glonț de armă și cu un front întins pe care își înfigeau fiecare urmele: stegulețe albe sau roșii. Sovieticii au apărut uneori localnicilor mai umani decât partida ordinei.

Vechi obicei rusesc și asiatic: dezertările și trădările de partea celui mai puternic se țin lanț, iar Kolceak, Semenov și banditul lor comun Skipetrov, comandant al trupelor de ordine, au un singur consemn de dat: spânzurați, spânzurați, spânzurați! Semenov devine de-a dreptul odios, înecându-și prizonierii în lacul Baical...

În esență este greu să găsești motive să-i susții pe unii sau pe alții, pentru motive de umanitate. Toți sunt deopotrivă de violenți și folosesc aceleași metode sângeroase. Și roșii și albii. Pentru a pune capăt era o singură cale. Să ia puterile străine puterea. Dar acest lucru s'ar fi putut face numai până în 1918. S'ar fi putut pune în mod categoric ordine în Rusia, dar trebuia acționat ferm și cu înțelegere între puteri, nu cu intrigă. După sfârșitul lui 1919, era deja prea târziu. Chiar dacă toate puterile Europene ar mai fi voit, nu s'ar mai fi putut. Legarea de interese particulare era prea mare pentru a se mai putea înțelege asupra măsurilor. Dacă Cehii, ar fi făcut imprudența să intre în acest viespar, nimeni n'ar mai fi putut să iasă de acolo! Nu trebuie uitat că ne aflăm în țara în care exista un obicei de la care era greu să se abată. Nici chiar un Prinț de talia Marelui Duce Nicolaie, care datorită comandamentului deținut în gradul de Generalism al campaniei 1877-78 contra turcilor strânsese avere considerabilă. Acest lucru era explicat de aghiotantul său fără de nicio jenă, în modul cel mai natural posibil: „Știți, averea nu-i din salariul său prea mare, ci pentru că lua un comision asupra furniturilor armatei!“...

In ce privește vina, ea nu revine numai Angliei, Americii și Japoniei, ci și Germaniei care avea în guvernul Kolceak și pe lângă Japonia, agenți soarte influienți. Aceștia și-au aruncat în joc toate forțele pentru a mări dificultățile oricărui gen de intervenire, fără ca măcar să aibă forța militară cu care să-și impună o influență din care ar fi avut de câștigat vre-un avantaj politic sau economic!...

Este de ajuns să mai adăugăm un element nou, pentru a ne face o imagine și mai complectă asupra atmosferei generale care va forma fundalul întunecat al întrecerii, fără de pașaport prin țara asta imensă.

Este vorba, de cea mai de jos speță de oameni și de tirajul jocului lor degradant, informatorii, codoșii, care fac întotdeauna jocul celui de care se tem sau care plătește. Oamenii cei mai de nimic, pe ale căror proaste servicii se bazează orice regim politic și de teroare, dar care sunt gata să-și schimbe stăpânul de a cărui prețuire știe că nu se bucură. Este poate singurul joc care se ridică împotriva vieții și pe care animalele nu-l cunosc. Pe de-a'ntregul este o născocire a omului politic. Sunt oameni folosiți și plătiți sub cele mai diverse forme de oficialitate, pentru impilarea sau reprimarea celor care au îndrăznit să-și reclame drepturile încălcate.

Prefăcându-se că lucrează ca noi, trădătorul era în relații cu poliția secretă. Uneori provocau ei discordia și cu ajutorul sarcinei de provocator izbuteau să ajungă la conducerea fracțiunii și să dea guvernului justificarea intervenției armate. Dar acest gen de ticăloșii bizantine au caracterizat de-a lungul secolelor politica externă și internă a URSS-lui.

Bande deslănțuite, drojdia societății, evadații cei mai înrăiți, bețivii notorii și fără de nici-un căpătâi, au fost aruncați asupra tuturora. Am asistat la o anarhie condusă de cei mai feroci și cei mai imorali dintre oameni, dar cu care se propovăduia întocmirea unei rânduiri drepte!...

Pentru realizarea scopurilor lor politice, Lenin și Troțki, au dat puterea în mâinile unor criminali. Toți sangvinarii își zgândăriseră pofta de sânge! Bestia trezită îi cerea! Sub masca socialismului și dreptății se adunaseră toți exaltații și lepădă-

turile. Paralizau orice fel de acţiune fustă, dând-o peste cap. Ceva inimaginabil s'a petrecut când revoluţia a slobozit puşcăriile. Ce sete de răzbunare în masă pervertită de teroarea ţaristă şi ce beţie de sânge a provocat prilejul de răzbunare care i se oferea de revoluţie, spre exemplu deţinutului descris de Cehov din iadul de la Sahalin!

Blândul şi ironicul medic din Taganroj, oraşul din cornul Azuvului, unde specialiştii germani, cam prin 1926, au construit gigantul Azovstalului în benificiul noului Stat Sovietic, ne dă amănunte preţioase pentru a le expune cu acest prilej, în vederea unei mai bune înţelegeri a tuturor faptelor:

„De trei ori pe an, plecând din Odessa vapoarele de cursă lungă purtau în pântecul lor lanţuri şi ocnaşi pentru insula blestemată, Sahalin. Legaţi câte 4-5 şi închişi în celule de fier, însoţiţi de cele mai brute exemplare din armată, mereu cu puşca încărcată, aceşti nefericiţi, trecând peste tropice şi ecuator de câte două ori, într'o mizerie şi murdărie greu de închipuit, ajungeau în Pacific. Câte sute de morţi aruncaţi peste bord! Acest sfârşit privit ca tot ce era mai de dorit din punct de vedere a guvernului. Îl scutea de cheltuieli şi de neplăceri viitoare. Bolnavi şi înlănţuiţi, obosiţi de drum, dacă întâmplător cădeau din barcă în timpul descărcării şi-i înghiţeau valurile, la dracu! Nu era nici o pagubă. Nimeni nu intervenea şi nimeni nu lua vre-o măsură să se amenajeze un port.

Volume, scrie Cehov, s-ar putea tipări numai despre nepăsarea administraţiei penitenciarelor, sau despre moartea sutelor de înlănţuiţi sub prăbuşirea galeriilor din mină. Condiţiile de muncă forţată erau groasnice. Climatul deprimant. Setea de libertate şi nebunia disperării, duceau la evadări îndrăzneţe şi la revolte care se sfârşeau tot cu moartea. Liniştitoarea moarte!

Aş adăuga aici, că noi nici nu eram criminali, ci prizonieri de război şi deportaţi politici. Dar tratamentul sovietic nu va fi cu nimic deosebit de cel pe care strămoşii lor, ţarii, li-l transmiseseră ca pe un bun de mare preţ şi de care nici ei nu se lepădaseră. Ceace presupune, „că năravul din fire, nu are lecuire". Lucru pe care se străduieşte prin firul lui roşu, să-l demonstreze mozaicul voit haotic al acestui intermezo baltic.

Trupele erau selectate — continua Cehov — din cei mai răi şi recalcitranţi ostaşi din Rusia şi Siberia. Noi aveam numai mongoli, „selectaţie", în glumă zis; adevărate batalioane de criminali, ele înşie pedepsite şi cu un regim foarte dur, care aveau tot interesul să se întreacă în grozăvii pentru a binemerita recompensa şi bunăvoinţa superiorilor, ei înşişi în disgraţie. Pentru a putea scăpa de acolo, se întreceau în severitate şi cruzime nemiloasă faţă de deţinuţi. Celui răsculat sau evadat i se aplicau pedepse inimaginabile, chiar de către ostaşul din gardă, care fusese la rândul lui pedepsit pentru neatenţie. După biciure, pedeapsă curentă, dacă apuca să mai trăiască, regimul devenea şi mai aspru. De obicei biciuirea însemnă ultima pedeapsă din viaţa lui Ivan, chiar dacă era iobag pe moşia nobililor.

In ce priveşte călăii biciuitori, erau o castă specială, cea mai urâtă şi dispreţiută! Din ea făceau parte cei mai răi şi înfiorători deţinuţi. Aveau de altfel regim special şi trăiau izolaţi, pentru că altfel ar fi fost ucişi. Tot ei aplicau pedepsele corporale şi soldaţilor şi chiar funcţionarilor, peste care cădea bucuria biciuirii. Pentru această muncă li se acorda prime şi reduceri de pedeapsă, dar după eliberare nu puteau fi decât coloni în preajma puşcăriei sau minei (în secolul XX domiciliu forţat în aceleaşi condiţii). Preferau totuşi să rămână în interiorul puşcăriei, decât să fie coloni. Erau siguri că vendeta puşcăriaşilor, consfinţită prin tradiţie cu jurământ secret, nu-i va uita. Într'un sfert de veac, doar un singur biciuitor a avut curajul să înfrunte tradiţia şi să iasă în afara puşcăriei, bucurându-se de dreptul de colon.

Dar meseria avea şi riscuri: dacă după 15 lovituri nu ţâşnea sângele, biciuitorul era supus la rândul lui biciuirii, în care se alegea drept călău supravieţuitorul vre-uneia dintre biciuirile lui. Ce diabolică imaginaţie! Cota de lovituri pornea de la 50 şi ajungea până la 300 de lovituri, cu fir elastic de salcie fiert în apă de mare. Dar pedeapsa maximă era dată în două sentinţe,

după ce se făcea vindecarea primei serii dacă cumva pacientul leşina. După o astfel de biciuire, din cauza sfârşiiturilor de nuia şi a durerilor, condamnatul murea.

Aici în Sahalin, îşi sfârşea Cehov volumul, într'o pledoarie caldă pentru umanism. Dar mintea omului născocise tot ce putea fi mai morbid: lanţuri de 15 kg. . . .

Toţi aceşti deţinuţi, despre care vorbea Cehov, fiind transferaţi în anul 1905 pe continent, de teama japonezilor, au isbutit să evadeze în timpul primului război mondial şi s'au constituit în bande prin mlaştinile şi pădurile Lenei şi Amurului. Cu ele a avut de-a face şi Jan Weltzel, viitorul rege al triburilor de eschimoşi. Luptele localnicilor şi mai ales ale cazacilor cu aceste bande au durat până când guvernul lui Kerenski le-a acordat o amnestie şi s'au stabilit prin diferite oraşe. Revoluţia însă a apelat la ei, aşa cum am amintit, şi le-a dat mână liberă în lupta pentru restaurarea rânduirii ţarului şi-a slugilor mici şi mari, care-i chimuiseră. Jumătate fiare şi jumatate om, foştii deportaţi din Sahalin au devenit cei mai fideli executori ai dispoziţiilor noilor ţari. Înscăunaţi ca şefi de tribunale, şefi de comisii de anchetă şi organele CK, au avut ocazia să plătească din plin fostelor oficialităţi ţariste. Şi au plătit cu vârf şi îndesat pentru noua orânduire. Jurământ de-ar fi pus şi n'ar fi revenit exact la aceiaş politică a ohranei ţariste.

Incurajând cruzimile şi, excesele omului bestie, sovieticii nu se deosebesc cu nimic de tot ce-a fost până la ei. Firul roşu de la Timurlenk continuă, dar urmărit mai asidu şi cu tehnică bazată pe rafinament psihologic-ştiinţific. Singura deosebirea e că pedepsiţii nu mai sunt tâlhari la drumul mare şi criminali, ci mica burghezie cu negustori şi negustoraşi, intelectualitatea, profesori, scriitori şi artiştii care nu vroiau să cânte pe struna cea nouă. Cu nobilimea o sfârşise repede, câtă nu apucase să fugă în toate vânturile lumii. Toţi care, credeau că merge ca sub vechii ţari şi încercau să spună o vorbă, fie chiar glumă, la adresa unei simple măsuri sau să se opună ultimului vistaroi al noilor ţari, erau daţi pe mâna poporului evadat din Sahalin. Şi foştii biciuiţi, ştiau să biciuiască de-o sută de ori mai bine. Asta a făcut Marea Revoluţie din Octombrie şi Victorioasa Uniune

Sovietică, de atunci şi până'n ziua de azi când scriu rândurile de faţă. Vorbind fără nici-o patimă, asta a reuşit să facă Uniunea Sovietică! . . . Stupid! Incă un vis al omenirii care s'a dus pe gârlă . . . Altul la rând!

Dau crima asta îşi va găsi şi ea răzbunarea şi judecata?! . . .

CE FERICIRE SĂ FIU TÂNĂR

Ce fericire să fii tânăr aşa cum eram şi eu şi să ai norocul ca'n vremuri de tristă desnădejde ca acelea în care m'au purtat împrejurările, să întâlneşti şi oameni! Oameni ursiţi de viaţă, să sufere dar a căror suflet de cremene să-ţi aprindă bruma de vreascuri peste care tot ei, cu înţelegere şi multă căldură, să-ţi aducă tot ce au mai bun în ei: cunoştinţe, dârzenie, corectitudine, îndrăzneală, căldura dragostei lor, chiar când faci prostii! Am avut norocul ăsta, să-mi iasă în cale numai oameni aleşi, chiar dacă se numea Piotr Ivanovici. Indiferent de neamul şi limba lor, oamenii ăştia se recunosc unii pe alţii, se ghicesc şi strecurându-se printre zecile de mii de zdrenţuiţi şi căzături, se apropie unii de alţii şi se opun pe muţeşte răului, ferindu-i şi pe alţii. Mai ales pe cei tineri.

Au ceva deosebit. O anumită privire, un fel deosebit da a reacţiona, o rezervă uneori. Alte dăţi un anumit fel de îndrăzneală dar întotdeauna înscrişi perfect în cadrul evenimentului. Câte odată indiferenţa lor este atât de ostentativă încât îţi spune mai mult decât violenţa sau reprobarea cu vorbe tari. Alteori privirea lor te chiamă să le fii aproape. Au nevoie să mângâie, să răsfeţe, să dojenească. Dar niciodată cu răutate! Ciudaţi sunt oamenii mari şi cu suflet bogat! De ce-or fi având nevoie de copii? Am observat până şi la cei ticăloşiţi treaba asta. Dar nu la toţi.

Bruma de carte pe care-o învăţasem, avusese destul timp să se şteargă. Adevărata mea şcoală mi-am făcut-o în război şi'n tot ce-a urmat după pierderea lui, începând cu rănirea şi spitalul. Apoi întâmplările, unele mai neaşteptate ca altele

și oamenii ieșiți în cale, mi-au fost profesori mai buni decât i-ar fi ales tata și i-ar fi plătit cu bani grei. Cunoștințele intrau se lipeau de mine, cum nu mi se întâmpla la școlă. Dar mai presus de cunoștințele pe care mi le transmiteau cald și direct, toți Socrații mei din agora Cercului Polar m'au învățat, arătându-mi prin atitudinea lor, să fiu om și cum să mă port. Apoi pentru că prea eram nebun și înrăit de pușcăriile de până aici, unde învățasem de la alți dascăli să dau cu cuțitul, m'au învățat să mă înfrânez și să-l folosesc rar și dacă se poate de loc. Dar e bine să-l păstrez, deși nu întotdeauna și nu toate lucrurile le rezolva bruta. „Est modus in rebus“ îmi spunea Dr. Rubinstein, de la care am învățat că maximum de satisfacție pentru un om nu poate fi atins decât dacă ajungi să fi măcar atât de util semenilor tăi, cât este closetul pe care, — după cum ai văzut și tu, „zicea el“, îl curăț la fel de conștiincios cum altă dată studiam, experimentam și vindecam oameni. Fără să-mi fie silă și fără să mă simt umilit. Dimpotrivă, prostia celor care cred că prin asta m'au umilit, pe mine mă înalță și dinspre partea asta, mă simt la fel de împăcat ca pe vremea când simțeam de la zi la alta cum muribundul de eri se înzdrăvenește și devine om gata să dărâme stâncile. Altele mă afectează și mă fac să-mi fie rușine, acum când coborât din pom și ridicat la verticală, îmi zic om ! ! !

Și iată că după atâta ocol și atâtea întâlniri cu oameni ce povestesc pagini de istorie strict autentice, dureroasa literatură de epocă, reprimări, revoluție și uneori un pic de filozofie amară, sărind de la un capăt la altul al lumii, de la Rurik și strămoșii lui Vikingi, la mortul scos din Cremlin și succesorii lui, am ajuns din nou la Stoicul Rubinstein și odată cu asta, pare-se spre sfârșitul Intermezzo-ului Baltic.

Oamenii care mi-au ieșit în cale m'au purtat capricios printr'un șotron în care toate jocurile, deși aveau legi, nu slujeau nimănui și niciunul nu ducea spre undeva. Iar dacă ducea cumva, la capătul jocului respectiv nu se mai afla nimic. Nici satisfacția performaței! ... O chinuitoare râșnire în gol, de-a lungul și de-a latul vieții și istoriei, monotonă, obositoare și deslânată, din care nu se poate ieși decât prin orgia alcoolului și violenței, ca în jocurile de la Clubul Tigrului ...

Incapabili de acțiune pentru implinirea jocurilor mici sau de un efort spontan pentru înfrângerea piedicilor imediate, toți visează metafizic la „mâine“, la „dacă“, la misteriosul „dincolo de moarte“, la tot ce depășește cadrul uman. Iar dacă l-a prins cumva exaltarea sau efuziunea de dragoste și durere pentru oameni, dărâmă și ucide oameni sau, cu aceiaș violență, construește Magnitogorskuri, monumente sau orânduiri sociale — toate falimentare.

Nu pot să uit îngrămădeala de aparate elecrice, utilaje și obiecte industriale și casnice aduse din Ungaria, Cehoslovacia, România, Polonia, dar mai ales din Germania, descărcate în mare pripă de-a lungul căilor ferate și lăsate vraiște în ploaie și zăpadă, ani de-a rândul. In toate periginările, n'am fost scutit de acest spectacol. Am văzut stâlpi electrici de lemn și metalici rupți și sârmele atârnând, așa cum au fost tăiate. Am văzut câmpuri întregi de camioane și autoturisme trântite unele peste altele. Am văzut uriașe tablouri electrice de uzină, ale căror brațe de fixare încă mai purtau betonul din care fuseseră smulse. Dar ce m'a inpresionat cel mai adânc, a fost un câmp întreg de mașini de cusut „Singer“ aproare de orașul Arsamas. De ani de zile uitate acolo putreziseră și le mâncase rugina. Cui a folosit toate astea? Cu neputință de înțeles! Le puteau distruge și'n Germania, fără să mai blocheze terenuri întregi și să sleiască oamenii de vlagă în iureșul încărcării și descărcării. De ce? De ce? Ce legi mai putea avea acest joc? Treabă de nebuni! Cine a gândit? De ce? Cine-a dat porunca luării, aducerii la un anume loc? Pentru cine și de ce au putrezit undeva lângă Arsamas, la mii de kilometri de unde fuseseră furate?

Mașinile astea de cusut și Clubul Tigrului, poveștile lui Piotr Ivanovici, comportarea Maiorului Hirsch Gorin din Minsk, istorisirile plutonierul Săpcuță, toate citatele din Vidumâs, Dostoievski Liuba, Cehov, Weltze și Ossendovski, Rönecke și Sauer, toate frânturile Intermezzo-ului Baltic și-ale însemnărilor de față, fie că amintesc de Timurlenk sau de Jdanov și Stalin — ultimii novatori al filozofiei, — de Rurik sau Brejnev, de Vorkuta sau insula Sahalin, de Baskiri sau Cehi, din orice timp sau loc, aparținând acestui șesimi a globului, toate se leagă una

de alta. Sunt înrudite și contureazǎ atmosfera desgustǎtor de vicleanǎ și ieșitǎ din fǎgașurile vieței, și atunci în trecut și acum după atâtea vǎrsǎri de sânge. Mașinile de cusut „Singer“ de la Arsamas sunt direct, legate de structura conglomeratului social, ce-și înscrisese în piscul vieții distracțiile de la Clubul Tigrului din Arhanghelsk, chiar dacǎ faptele se petrec la distanțe de mii de kilometri, la junǎtate de secol în timp și în orânduiri sociale, care, în numele umanitǎții, moralei, justiției și bunului gust dictat de rațiune, s'au violentat una pe alta pânǎ la distrugere.

Nu oriunde se petrece orice și oricum! Dramele și violențele de veacuri, gigantismele și exaltarea paranoicilor, disperarea obosiților și victimelor, folosind dialectica stǎpânilor sau a asupritorilor, se continuǎ cu aceleași urcușuri și coborâșuri, inversându-și mereu rolurile. Aceleași dimensiuni și aceiași intensitate peste tot pe unde am fost purtat, în toate câtc le-am vǎzut . . .

AL CICILEA DELEGAT, Dr. RUBINSTEIN

Imi vine iarǎși în minte Dr. Rubinstein. Se revoltase cândva la gândul cǎ fascismul german va nǎpǎdi Lituania și restul de țǎri Baltice. Îmi demonstra cǎ Lituanienii și restul balticilor așteptaserǎ libertatea și independența naționalǎ dela trupele germane. Dar dupǎ ce respinseserǎ pe sovietici, la rândul lor, i-a târât, fie pânǎ în lagǎrele din Bad Verishofen Bavaria, fie în rǎzboi împotriva trupelor roșii, în rândurile cǎrora se aflau alți Lituanieni și Baltici. Și unii și alții luptând pentru aceeași patrie. Și unii și alții fiind socotiți trǎdǎtorii ai aceleiași patrii. Care patrie? Patria Germanǎ? Patria Sovieticǎ? Unde-s eroii? Care-s trǎdǎtorii? Propaganda ambelor pǎrți trâmbița numai lucruri mari și sfinte. Vânduți însǎ, puși la adǎpost de-o parte și de alta, vorbeau la magnetofoane, în timp ce mureau și se mǎcelǎreau cu înverșunare numai mulțimile mințite. Pentru patrie! . . .

Dar nebunia rǎzboiului s'a consumat. În lume s'a fǎcut iarǎși pace și s'a lǎsat o nouǎ lozincǎ „Luptǎm pentru Pace“! Ce împerechere ciudatǎ! . . .

Dar este pace. Din casǎ'n casǎ, aici în URSS, se umblǎ cu liste și se strâng semnǎturi, dar Balticii eliberați din lagǎrele germane, prizonierii luați de la sovietici sau deportații, au ajuns în alte lagǎre, cu alti stǎpâni, de unde așteptau întoarcerea spre locurile cu amintiri ale copilǎriei! Frica și necunoscutul care-i aștepta, pentru cǎ mai avuseserǎ de-a face cu rușii-și țariști și sovieticii — îi opreau sau îi fǎceau sǎ ezite, dând posibilitate samsarilor de mânǎ de lucru sǎ-și facǎ și ei jocul lor. Unii au plecat spre cele patru colțuri ale lumii, de unde samsarii își vedeau asigurate câștiguri frumoase. Alții, sub influența propagandei prosovietice fǎcutǎ de diferite comitete de repatriere, constituite din bǎștinași baltici vânduți Moscovei, sperând în împlinirea drepturilor de autodeterminare, independețǎ naționalǎ, neamestecul în treburile interne, garantarea libertǎții individuale și a relațiilor reciproc avantajoase, s'au întros acasǎ.

„Dar abia acum a început povestea cea mare“, îmi spunea Rubinstein. NKVD-ul lucra zi și poapte, supra-împlinind sarcinile trasate de Cremlin. Ațâțați unii contra altora, cu vrere sau fǎrǎ de vrere, fǎcând jocul delatorilor împânziți pânǎ și în sânul propriei familii, oamenii se trǎdau și se vindeau unul pe altul poliției secrete, care acționa în numele . . .

„Drepturilor omului“ ca Inchiziția în numele „Adevǎrului“. Ar fi interesant de stabilit câți din cele 3.500.000 de Lituanieni 2.873.000 de Letoni și 1.888.000 de Estonieni au mai rǎmas în frontierele țǎrilor lor și cum sunǎ numele celor noi. Despre Germanii din Prusia Orientalǎ sǎ nu mai vorbin!

Comisiile ONU care macinǎ timpul și consumǎ îndemnizațiile pe care omenirea cu belșug li le pune la îndemânǎ pentru reprezentarea și apǎrarea ideaurilor înalte, nu și-au pus niciodatǎ astfel de întrebǎri?

O facem noi acum în mod expres pentru ONU și mai ales pentru Președintele ei.

Într'adevăr, aici, sovieticii au făcut „ordine". Sub acuzarea devenită formulă „trădător de patrie" sau „spion american", au deportat țările Baltice aducând în locul lor alți dislocați de pe alte meridiane și paralele, de predilecție Ruși și Ucraineni. Cât privește pe balticii blonzi ca paiul grâului, i-am întâlnit tot timpul și prin toate lagărele din Moscova și Gorki până sus la Vologda și Vorkuta. Pe miile acestea de kilometri sunt numai lagăre, mine și închisori în care nu se poate să nu întâlnești printre zecile de naționalități, câte cinci șase baltici, maximum zece, niciodată în masă. Inalți, masivi, blonzi cu ochi albaștri triști, mereu tăcuți și preferând munca câmpului sau nemărginirea mărilor, astăzi nu mai erau nici lituanieni, nici letoni, nici estonieni, ci simple numere înscrise în condicile NKVD ca trădători ai patriei socialiste. Care patrie? Care socialism? Al cui și ce-are comun „Socialismul" sovietic cu țările astea, care nu nutresc astfel de gânduri și nu vor așa ceva!

Și iar îmi vorbește Dr. Rubinstein, al 5-lea delegat din comisia plecată în 1939 din Lituania la Moscova pentru a cere protecția și aderarea la Marea Uniune a Popoarelor Sovietice și Libere.

Din ce mi-a împărtășit în lungile noastre discuții, mi-e limpede și astăzi, că tot timpul războiului slujise ca medic în cadrul trupelor roșii și că pe front i se acordase diverse distncții și medalii în cadrul serviciilul medico-sanitare. In Lituania și respectiv în Vilnius, ca localnic și medic cu reputație, a intrat cu primele trupe sovietice.

— Așteptam totuși sfârșitul războiului. Mă ambiționam să vorbesc despre toate câte auzeam și vedeam că se petrec. Este încă atmosferă de război, dar după ce se va încheia pacea, lucrurile vor intra pe făgașul normal, îmi ziceam.

„Am fost încadrat ca șef al unui spital din Vilnius, care era în directă legătură cu centrala și organele NKVD. Tot ce auzisem și citisem înainte că făcuseră jandarmii și Gestapoul german, făceau sub ochi mei NKVD-ul. Nu știu cât era adevăr! Nu mai știam ce să cred despre Hitler, dar pe astea le vedeam cu ochii proprii. Schingiuiții erau trimiși la mine, și-i vedeam dacă mai aveau nevoie cumva de tratament. Prin forța lucrurilor știam de toate transporturile care plecau cu „trădătorii de patrie", spre destinații necunoscute în Rusia. De multe ori când n'aveam pe cine delega, participam la comisiile medicale pentru fixarea categoriei de muncă a scheletelor scoase din închisorile de prevenție și cercetări. Mi-am dat bine seama că nimeni din cei care erau la conducere, absolut nimeni, nu se gândea la binele și propășirea poporului Lituanien, așa cum se vorbea oficial . . .

Într'una din nopți — continuă Rubinstein — pe când mă aflam în vila cu un parc frumos, care mi se pusese la dispoziție, și cu care — să fiu drept — credeau că mă cumpărăseră, am fost trezit de zgomotul unor bătăi, insistent repetate la ușa. Patru însoțitori cu doi grav răniți mi-au cerut sprijinul. M'au rugat și m'au amenințat, despotrivă. Trebuia să-i ascund chiar în vila mea, să-i îngrijesc și să-mi țin gura. Altfel! Atfel înțelegeam c'am fi urmat „achitarea" mea. Frica de moarte sau înțelegerea, ori și una și alta, nu vreau să mai știu ce s'a petrecut cu mine, dar am consimțit. Cei care apelaseră la mine se orientaseră bine. In mod cert, eu și locuința mea asiguram cea mai bună vizuină. Un deputat cu legături oficiale și trecere la Moscova și la NKVD-ul local era departe de orice suspiciune. Și tot asta mă liniștea și pe mine.

Din puținele discuții avute cu cei doi răniți, fără să-mi fi destănuit prea multe, am înțeles că făceau parte dintr'o formație lituaniană de partizani, cum le plăcea sovieticilor să-i numească. Luptaseră înainte împotriva trupelor germane de ocupație, dar acum, schimbându-se cotropitorul, se schimbase și obiectivul: hărțuiau pe ocupanții sovietici!

Și pentru că, după cum îmi mărturisea mie Rubinștein, simțindu-se copleșit de puterea de sacrificiu și consecvența acestor oameni, a aderat-conștient la lupta pentru eliberarea Lituaniei și-a fost accepatat în gruparea clandestină care-l solicitase la început numai ca medic.

— N'am negat și nu voi nega niciodată, oricât și orice m'ar costa c'am susținut cu tot ce am putut, bani, arme, medicamente, adăpost și alimente, pe toți lituanienii răzvrătiți împotriva

sovietilor. Casa mea era un adevărat spital în care făceam intervenţii chirurgicale, ori de câte ori era cazul . . .

Dar toate astea au mers până într'o zi, când ulciorul n'a mai mers la apă . . .

Pe scurt, am fost arestat, judecat, condamnat la 25 de ani şi deportat aici la Vorkuta, unde în anul 1953, când au început

Foto: Vorkuta 1954.
„Curăţitorul de latrine"
John Schröder, un mare concurent al Dr. Rubinstein . . . în nouă meserie...

să rânjească colţii anti-semiţi ai sovieticilor, am fost înălţat la gradul de curăţător de closete, aşa cum m'ai cunoscut tu . . .

Il cunoşti pe Locotenentul politic Prohurov? El este însărcinatul special care mă urmăreşte îndeaproape să nu mă pot eschiva. Dar eu mâncătorii de astea nu fac! Curăţ closete, dar mănânc pâine, pământul ăsta negru şi acru al lor, dar pâine se pare că-i zice. Ce curăţ, eu, aşa cum au mai mâncat, mănâncă el Prohurov şi toţi pe care-i ştii şi tu . . . Citisem în cărţile lor de propagandă că la Auschwitz Gestapoul şi jandarmii lor, simţeau plăcere drăcească să-şi umilească deţinuţii silindu-i să împlinească aşa zisele munci degradante. La closete de pildă, — credemă c'am citit cu ochii mei, — curăţătorii erau de pre-

dilecţie aleşi dintre medici. Medici evrei, bine înţele! . . . Ha! Ha! Ha! Aşa ca ironie a soartei, eu nu-s la Auschwitz sau Buchnwald, dar curăţ closete sovietice! Şi ce closete? Cu câte patru rânduri în X, cu 25 de găuri rândul. Toţi grămadă. O companie întreagă punând simultan în baterie. Să ştii că m'am gândit. Numai descrierea unui astfel de loc, dar cu detalii, aşa cum stau oamenii care vin aici şi cum sunt aşezate rândurile: 2 câte 2 spate la spate cu alee de trecere printre ele, ei bine! arhitectura asta şi toată promiscuitatea cu picanteriile ei, face toţi banii! Şi eu l-aş vrea aici pe Chiurchill şi pe Rooselvelt! . . .

Oare dacă voi povesti cuiva toate astea, cuiva care n'a fost pe aici, le-ar crede? Sau găsi-se-va oare vre-un nebun să scrie despre asta, aşa cum s'a scris despre Auschwitz? Dar tot nu l-ar crede nimeni, şi ar fi în zadar toată strădania . . . Cui ce-i pasă de Rubinstein sau de tine? Pentru că oamenii nu învaţă niciodată ce trebuie, nici dintr'ale altora, şi nici dintre ale lor, chiar dacă şi-au făcut cucuie în cap . . . Lăcuste lacome şi proaste — cum spunea Mefisto din Faustul lui Goethe — care deşi îşi băga nasul în toate bălegarele, sar iar în iarbă şi îşi cântă mereu acelaşi cântec!

Puştiule, fac rămăşag cu tine pe ce pofteşti că foarte mulţi ştiu şi-au auzit, atât dintre puşcăriaşii, prizonierii şi deportaţii de aici, care în majoritatea lor sunt oameni cu multă carte, cât şi dintre cei care au gândit la sistemul de recluziune al puşcăriilor şi minelor şi i-au pus bazele, au auzit şi cunosc „Balada închisorii din Reoding", celebră în literatura engleză, ca şi Oscar Wilde, autorul ei. Au auzit, o ştiu, se cutremură poate, aşa cum se cutremură de „Amintiri din casa Morţii" de Dostoievski, sau „Insula Blestemată" a lui Cehov, dar exact când trebuie să-şi amintească, o uită. Ca o răzbunare, eu am tradus-o destul de stângaci pe ruseşte, iar un fragment ales l-am prins în cuie, aici pe uşa closetului, mâzgălit pe hârtia asta de sac de ciment. Cred că nimeni nu i-a făcut o cinste mai mare lui Oscar Wilde. Citeşte-l, învaţă-l şi ţine-l minte. Acuma ţi-l spun şi ţi-l explic chiar eu, curăţătorul de closete din Vorkuta:

. . . Every prison that men-huilb
Is built with bricks of shame,
And bound With bars lest Christ should see
How men their brothers maine.

With hars they flur the gracious moon,
And blind the goodly sun:
And they do wrll to hide their Hell,
For in it things are done
That Son of God, nor son of Man
Ever shoned look upon!

The vilest deeds like poison weeds,
Bloom well in prison-air,
It is only what is good in Man
That wastes and withers there:
Pale Auguish Reeps the heavy gate,
And the Warder is Despair . . .

. . . .

. . . .

. . . .

. . . Each narrow cell in which we dwell
Is a foul and dark latrine,
And the fetid breath of living Death,
Chokes up each grated screen,
And all, but Lust is turned to dust
In Humanity-s machine!

. . . .

. . . .

. . . .

Oscar WILDE

. . . Când la vremea mea — după o poveste cu greve și morți, cu revendicări, cu împușcături, anchete și alte condamnări noi peste cele vechi, cărora le va veni vremea să fie arătate, — am fost ridicat din Vorkuta, Dr. Rubinstein trăia și-și continua conștiincios curățirea closetelor, pe ușa cărora împrostăta sacul de hârtie cu strofele lui Oscar Wilde, în care se vorbea despre pușcăriile zidite cu cărămizile rușinii cu gratii la ferestre, ca nu cumva Christos să poată vedea cum oamenii își îngropaseră semenii în celule ca niște latrine întunecoase care au gardian la ușa, disperarea.

Despre el nu mai știu nimic. Dacă nu ONU, poate că cei care-l mai caută pe Bormann și pe Mengele și l-au răpit pe Adolf Eichmann îl vor putea răpi, sau scoate la lumină și pe Dr. Rubinstein. Dacă nu pentru Nürnberg, ca martor, cel puțin pentru el ca om.

Cât despre Baltici, pentru că-i intermezzo închinat lor, în afară de cele ce vor mai fi de spus odată cu greva, cu revendicările și procesul, ar mai fi de amintit acum la încheere ceva despre felul în care înțeleg să pună punct tragicei existențe de deținut și deportat.

Pentru că făceau parte din Uniune, o parte dintre baltici, scriseseră acasă, luaseră legătura și din când în când, pentru că-și îndeplineau normele prescrise, primeau vești și colete până la 5 kg. cu anumite alimente, albituri și țigări, de la rude sau cunoștințe. Timpul însă le măcina tenacitatea și speranța ieșirii din zona infernală a lagărelor polare. Cel mult rămâneau coloni în jurul aceleiași așezări, cum altă dată se făcea sub țari, cu deținuții din Sahalin.

Fără tam-tam, pentru a nu da de bănuit organelor speciale de NKVD, preferând ghețurile veșnice de la paralela 68 și moartea, își dădeau pâinea și mâncarea pentru mahorcă și mâncau zilnic — mărindu-și doza de la o zi la alta — câte o bucată de săpun sau o lingură de săpunadă destinată răcirii sculelor rotative de mare viteză. Urmarea era o dezinterie căreia organele medicale locale nepricepute și fără de mijloace, rămâneau neputincioase. Se petrecea o sinucidere colectivă care lua pro-

porţii în masă. Oamenii ăştia care trăiseră prin mlaştini şi păduri, hărţuind pe Germani sau pe Sovietici, care luptaseră cu curaj petnru libertatea promisă, fie din partea germanilor, fie din partea sovietică, astăzi nu mai aveau curajul să-şi dea cel puţin o astfel de moarte, aşa cum văzuseră că făceau Japonezii. Aceştia cu curaj, spectaculor până la teatralism şi emoţionat de conştient, îşi tăiau pântecele, deşi harachiri ni se părea o adevărată nebunie. Nici nu încercau să intre în zona interzisă, trecând printre sârme, pentru ca simulând evadarea în miez de zi, să fie împuşcaţi de sentinelele din cucuvelele de observare, cum o mai făcuseră câţiva Români si Unguri. Balticii aleseseră calea sinuciderii lente, mute şi obscure, încheindu-şi viaţa în chinuri cumplite.

Când a început să se afle totuşi cam ce se întâmplă cu balticii, tăcând NKVD-ul, firesc era să tacă şi tot serviciul medical. Braţe de muncă, — slavă lui Stalin, — avea să se mai găsească! Agenţii aveau grijă să aducă mereu altă marfă proaspătă tribunalelor, care la rândul lor, o livra prompt lagărelor, gata şi ele s'o negocieze cu benificiarii locali, aşa cum pe vremuri se târguiau robii.

Murea un puşcăriaş, doi, cinci, o sută sau mii? Nu era prilej de lacrimi şi nici vre-o mare noutate. Oamenii se nasc şi mor . . . E jocul lor! NKVD-ul deocamdată e liniştit şi mulţimit. Sunt morţi, de moarte bună. Nu dau bătaie de cap! Pentru că până acum nu s'a interesat încă nimeni de numărul morţilor. Şi nu s'au făcut nici statistici . . .

. . . „And all, but Lust, is turned to dust
In Humanity's machine"!

CUPRINSUL

Panslavismul . . . 7
Metode şi foamea de aur . . . 15
Din domeniul fanteziei . . . 22
Narcotice şi sex . . . 25
Lagărul nr. 11 din Javas . . . 35
Paştele . . . 52
Epilog . . . 63
Spaniolii . . . 66
Românii . . . 74
Locotenentul-Colonel Kuznezov . . . 78
Alţi asasinaţi . . . 82
Bătrâna mamă . . . 83
Salve poporului norvegian . . . 84
Urmaşii lui Iancu Jianu . . . 85
Voi CK-iştilor . . . 86
Inspectorul Intelligence Service . . . 94
Vărul Preşedintelui . . . 102
Paltonul căptuşit . . . 104
Civil — deportat sau soldat — prizonier de război . . . 108
Kabila . . . 111
Moş Verdeş . . . 120
Tătuca are grijă . . . 126
Vasile Andreievici sau fostul CK-ist . . . 128
Teoria lui Darvin în experienţă . . . 133
Moş Zaharia . . . 136
Piotr Jakir . . . 142
General Atman Simionov şi copii săi . . . 143
Nagy Sandor — Sany . . . 146
Generalul Avramescu şi familia lui . . . 151
Experienţa rusă . . . 161
Martie 1953 . . . 189
Desbracă-te tovareşe şef . . . 191

Arestarea lui Beria și a acoliților lui 194
Ministrul englez dă interviu 199
„Era" Hrușciov 201
Profesorul Starnikow 203
Chinezii 204
Vive la France 205
Pater Jean Nicolas 212
Șobolani în atac 220
Grupul tinerilor Maghiari 225
Ferry Bacsi 228
Apare martorul 231
Bulgarii 232
Generalul Mateici 234
Generalul Traian Stănescu 236
Generalul Becker 238
Konsulul General Hambuch 240
Tatuajul și soldatul de gardă 241
Răscoala din Karaganda — 1954 244
Concurență agențiilor de Presă 246
Întâlnirea dela Holodilnic 249
„Intermezo-Baltic" 251
Tatăl celor trei fii 284
Dr. Gerhard Rönecke 293
Ca la Volga-Don 300
Noi, cei care n'am ascultat 304
Jocul 317
Ce fericire să fiu tânăr 327
Al cicilea delegat, Dr. Rubinstein 330
Fără Tam — tam 337

— Volumul II., din trilogia

„Fără Pașaport prin U.R.S.S."

München 1. Decembrie 1977

Consultanți: Mihai Răducanu, Andrei Nicola,
Maria Urwich (născ. Calestru)

Johann Urwich
Weitlstr. 149/I-4.
D-8000 München 50
West — Germany
EUROPA

Dragă cititorule,

Din cauza ediţei limitate în limba română, a cărţi „Fără paşaport prin URSS“ şi pentru a avea asigurată întreaga trilogie (cu dedicaţie personală pentru fiecare vol. în parte, numai în limba română) vă rog de-a vă înscrie din timp.

V-aşi fi foarte recunoscător dacă mi-aţi scrie impresia D-v. personală asupra vol. I., eventual II şi III.

Cu mulţumiri,

J. Urwich (Ferry)

München, Mai 1976.

Comenzile din Germania pot fi achitate prin contul Nr. 392332 — Bayerische Vereinsbank — 8 München 45, Weitlstr. 115, Urwich Johann, sau Postscheckamt München — Postscheckkonto Nr. 1051 92 — 802.